

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin

Kokousaika 14.8.2023 klo 10:00 - 12:28

Kokouspaikka Gradia Viitaniemi, neuvotteluhuone Saunaneuvos sekä Teams (T)

Jäsenet	x Sivonen Tiina	puh.j oht 1.	Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry
	x Ahonen Heli	varap j 2.	Luterilaisten seurakuntien edustaja
	x Hiltunen Jukka	varap j	Eläkeliiton Keski-Suomen piiri ry, K-S eläkeläisjärj. neuvottelukunta
	x Astikainen Anne	jäsen	Keski-Suomen Syöpäyhdistys ry
	x Hautala Mari	jäsen	Keski-Suomen Tanssin Keskus ry
	x Hauvala Tuija, saapui klo 10:06	jäsen	Jyväskylän Seudun Mielenterveysseura ry
	(T) Kauppinen Anja	jäsen	Maaseutukehitys ry
	x Koljander Mikko	jäsen	Vapaaehtoinen pelastuspalvelu / SPR Länsi-Suomen piiri
	x Lehtoranta Petri	jäsen	Keski-Suomen Liikunta ry
	x Pigg Kristiina	jäsen	Keski-Suomen Sydänpiiri ry
	(T) Saarento Kaarlo	jäsen	Jyväskylän ortodoksinen seurakunta
	x Sibomana Emmanuel	jäsen	Paremmiin Yhdessä ry
	(T) Suojasalmi Jussi	jäsen	Sovatek säätiö sr
	x Turkkila Susanna	jäsen	Keski-Suomen Näkövammaiset ry
	- Vehniäinen Hannu	jäsen	Vapaiden suuntien edustaja

Muut läsnäolijat	x Peränen Nina	esittelijä, palvelujohtaja
	x Saarelainen Seija	sihteeri, hallintopalvelupäällikkö
	x Jousmäki Heidi	hallintosihteeri
	x Aula Maria Kaisa	aluehallituksen puheenjohtaja
	(T) Tiainen Eila	aluehallituksen edustaja
	x Tollet Jan	hyvinvointialuejohtaja

Pöytäkirjan allekirjoitus
ja varmennusTiina Sivonen
puheenjohtajaSeija Saarelainen
pöytäkirjanpitäjäHeli Ahonen
pöytäkirjantarkastajaJukka Hiltunen
pöytäkirjantarjastaja

Pöytäkirjan tarkastus ja Pöytäkirja tarkastetaan viimeistään 17.8.2023, ja tarkastettu pöytäkirja nähtävillä olo muutoksenhakuohjeineen pidetään yleisesti nähtävillä Keski-Suomen hyvinvointialueen verkkosivulla [hyvaks.fi](https://www.hyvaks.fi) 21.8.2023.

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin 14.8.2023

Kokousaika 14.8.2023 klo 10:00 - 14.8.2023 12:28

Kokouspaikka Gradia Viitaniemi, neuvotteluhuone Saunaneuvos sekä Teams (T)

Käsitellyt asiat

17 § Laillisuus ja päätösvaltaisuus	1
18 § Pöytäkirjan tarkastus	2
19 § Työjärjestyksen hyväksyminen	3
20 § Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielimen toimintasuunnitelma	4
21 § Pelastustoimen palvelutasopäätös	5
- Vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen riskianalyysi	10
- Keski-Suomen hyvinvointialueen pelastuslaitoksen palvelutasopäätös 2024-2027_luonnos	15
- Keski-Suomen pelastuslaitoksen riskianalyysi_luonnos 2	106
- Lausuntopyyntö pelastustoimen ja ensihoidon palvelutasopäätöksistä_Keski-Suomen hyvinvointialue_15.6.2023	169
22 § Ensihoidon palvelutasopäätös	172
- Keski-Suomen hyvinvointialueen ensihoidon palvelutasopäätös 1.1.2024_luonnos	177
- Lausuntopyyntö pelastustoimen ja ensihoidon palvelutasopäätöksistä_Keski-Suomen hyvinvointialue_15.6.2023	182
23 § Toimeentulotukiasioiden neuvottelukunta	185
24 § Kumppanuussopimukset	188
25 § Muut asiat	190
Muutoksenhakuohjeet	191

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin

§ 17

Laillisuus ja päätösvaltaisuus

Selostus asiasta

Hyvinvointialuelain 108 § mukaan muu toimielin kuin aluevaltuusto on päätösvaltainen, kun yli puolet jäsenistä on läsnä. Läsnäoleviksi katsotaan myös ne toimielimen jäsenet, jotka osallistuvat kokoukseen sähköisesti.

Tästä kokouksesta on annettu tieto hallintosäännön 149 ja 150 §:n mukaisesti.

Kirjallinen kutsu on toimitettu sähköisesti järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielimen jäsenille 7.8.2023.

Palvelujohtajan ehdotus

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin toteaa, että kokous on laillisesti kokoon kutsuttu ja päätösvaltainen.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin

§ 18

Pöytäkirjan tarkastus

Selostus asiasta

Hyvinvointialueesta annetun lain 95 §:n mukaan pöytäkirjan tarkastamisesta annetaan tarpeelliset määräykset hallintosäännössä.

Hallintosäännön 168 §:n mukaan pöytäkirja tarkastetaan toimielimen päättämällä tavalla. Pöytäkirja voidaan tarkastaa ja allekirjoittaa sähköisesti.

Palvelujohtajan ehdotus

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin päättää valita kaksi pöytäkirjantarkastajaa.

Päätös

Pöytäkirjantarkastajiksi valittiin Heli Ahonen ja Jukka Hiltunen.

Pöytäkirjantarkastajien valinta tehdään jatkossa jäsenien aakkosjärjestystä noudattaen.

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin

§ 19

Työjärjestyksen hyväksyminen

Selostus asiasta

Käsiteltävät asiat ilmoitetaan ennalta jaetussa kokouskutsussa ja sen mukana seuranneessa esityslistassa.

Asiat käsitellään esityslistan mukaisessa järjestyksessä, jollei toimitella toisin päätä.

Palvelujohtajan ehdotus

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin hyväksyy työjärjestyksen esityksen mukaisesti.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Tämän asiakohdan käsittelyn ja päätöksenteon jälkeen hyvinvointialuejohtaja Jan Tollet esitteli Keski-Suomen hyvinvointialueen strategian toimeenpano-ohjelman sekä aluevaltuuston ja -hallituksen kokousten vuosikellon loppuvodelle 2023.

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin

§ 20 Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielimen toimintasuunnitelma

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/2520/00.02.03/2023

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin 14.8.2023 § 20

Valmistelija(t) Nina Peränen, p. 050 5946783

Selostus asiasta Järjestöyhteistyöasiakirja on hyväksytty osallisuusohjelman liitteinä aluehallituksessa 22.11.2022 ja aluevaltuustossa 29.11.2022 . Asiakirjaan on kirjattu, että järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin laatii toimintasuunnitelman. Tämä on myös kirjattu 14.2.2023 aluehallituksessa hyväksytyyn järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielimen toimintasääntöön.

Palvelujohtajan ehdotus Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin käy keskustelun toimintasuunnitelmasta ja hyväksyy ehdotuksen.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Lisäksi sovittiin, että toimintasuunnitelmaan kirjattujen ohjelmien selvitystyöhön kootaan teemakohtaisia työryhmiä, joihin kutsutaan asiantuntijoita järjestöjen ja seurakuntien yhteistyökumppaneista.

Järjestöjen ja maakuntien kumppanuuspöytä ja hyvinvointialueen kokoon kutsumaa järjestöfoorumia hyödynnetään vaikuttamistoimielimen ja hyvinvointialueen yhteistyössä.

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin

§ 21 Pelastustoimen palvelutasopäätös

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/815/00.02.03/2023

Aiempi käsittely:

Turvallisuuslautakunta 22.3.2023 § 10

Valmistelija(t) Ville Mensala, p. 040 336 0680, Simo Oksanen, p. 040 5521263

Selostus asiasta Sisäministeriö on antanut 21.12.2022 asetuksen pelastustoimen palvelutasopäätöksestä 1225/2022. Asetuksessa säädetään pelastustoimen palvelutasopäätöksen sisällön perusteista, rakenteesta sekä aluehallintoviraston suorittamasta palvelutason arvioinnista. Palvelutasopäätöksen tulee perustua ajantasaiseen riskianalyyysiin.

Asetus edellyttää lisäksi, että palvelutasopäätöksestä käy ilmi miten siinä on huomioitu pelastustoimen järjestämisestä annetun lain (613/2021) mukainen aluehallintoviraston lausunto ja vuosittainen asiantuntija-arvio, ministeriöiden suositukset, hyvinvointialueen vuosittainen selvitys pelastustoimen palvelujen toteutumisesta ja talouden tilasta, sekä aluehallintoviraston antamat puutteiden ja epäkohtien korjaamista koskevat määräykset.

Pelastustoimen palvelutasopäätöstä koskevan asetuksen 6 § edellyttää, että palvelutasopäätöksen perustana olevan riskianalyysin tulee sisältää sellaiset toimintaympäristön arvioinnin ja pelastustoimen onnettomuuskehityksen seurannan perusteella tunnistetut keskeiset uhat ja riskit sekä niiden muutokset, joihin pelastustoimen tulee varautua. Lisäksi poikkeusolojen uhkien arvioinnissa on otettava huomioon valmiuslaissa (1552/2011) määritellyt poikkeusolot.

Hyvinvointialueen hallintosäännön 18 §:n 4 mom. mukaan turvallisuuslautakunta valmistelee yhteistyössä kuntien kanssa esityksen pelastustoimen ja ensihoitopalveluiden palvelutasopäätöksistä. Turvallisuuslautakunta valmistelee esityksen aluehallituksen käsiteltäväksi.

Turvallisuuslautakunta käynnistää palvelutasopäätösten valmistelun yleiskatsauksella aiheesta, jonka antaa pelastustoimen toimialajohtaja.

Riskienhallintajohtajan Turvallisuuslautakunta merkitsee yleiskatsauksen tiedoksi.
ehdotus

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Tämä asiakohta käsiteltiin §:n 8 käsittelyn ja päätöksenteon jälkeen.

Pelastusjohtaja Ville Mensala esitteli asiaa kokouksessa klo 16:17 - 17:20.

Turvallisuuslautakunta 19.4.2023 § 18

Valmistelija(t)

Juha Saario, p. 040 1933 506 ja Simo Oksanen, p. 040 5521263

Selostus asiasta

Hyvinvointialueen hallintosäännön 18 §:n 4 mom. mukaan turvallisuuslautakunta valmistelee yhteistyössä kuntien kanssa esityksen pelastustoimen ja ensihoitopalveluiden palvelutasopäätöksistä. Turvallisuuslautakunta valmistelee esityksen aluehallituksen käsiteltäväksi.

Hyvinvointialueen aluevaltuusto päättää pelastustoimen palvelutasosta. Palvelutasopäätöstä tehtäessä on huomioitava kansallisesti merkittävät riskit, selvitettävä alueella esiintyvät uhkat ja arvioitava niistä aiheutuvat riskit, määriteltävä toiminnan tavoitteet, niihin käytettävät voimavarat, tuotettavat palvelut ja niiden tason. Palvelutasopäätöksessä on otettava huomioon myös 8 §:ssä tarkoitetut valtioneuvoston vahvistamat valtakunnalliset strategiset tavoitteet. Palvelutasopäätökseen tulee sisältää suunnitelman palvelutason kehittämistä. Päätöksen voimassaolo hyväksytään lain edellyttämällä tavalla määräajaksi. Palvelutasopäätöksestä on pyydettävä ennen sen hyväksymistä aluehallintoviraston lausunto. Aluevaltuuston hyväksymä palvelutasopäätös on toimitettava aluehallintovirastolle. (Laki pelastustoimen järjestämisestä 613/2021, 6 §).

Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutason tulee vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita, onnettomuusuhkia sekä muita uhkia. Palvelutasoa määriteltäessä on lisäksi otettava huomioon toiminta valmiuslain 1552/2011 3 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja niihin varautuminen. Pelastustoimen palvelut on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla, ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti. (Laki pelastustoimen järjestämisestä (613/2021) 3§).

Palvelutasopäätöksen tulee perustua ajantasaiseen riskianalyyysiin joka sisältää toimintaympäristön arvioinnin ja pelastustoimen onnettomuuskehityksen seurannan perusteella tunnistetut keskeiset uhat ja riskit sekä niiden muutokset, joihin pelastustoimen tulee varautua. Riskianalyyysiin sisältyvien

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin

uhkien arvioinnin tulee kattaa päivittäiset onnettomuudet, häiriötilanteet ja poikkeusolot. Riskianalyysi tulee laatia siten, että sen perusteella pelastustoimen palvelut on mahdollista mitoittaa riskien ja uhkien mukaisesti. Häiriötilanneuhkien arvioinnissa on otettava huomioon kansallisen ja alueellisen riskiarvion tulokset. Poikkeusolojen uhkien arvioinnissa on otettava huomioon valmiuslaissa 1552/2011 määritellyt poikkeusolot. Sodan ajan uhkien arvioinnissa on käytettävä Puolustusvoimien pelastusviranomaisille Pelastuslain 65 §:n 5 momentin nojalla antamia sodan ajan uhkien ja niiden vaikutusten arviointia varten tarvittavia tietoja. (Sisäministeriön asetus pelastustoimen palvelutasopäätöksestä 2 §, 6 § 1225/2022.

Pelastustoimen palvelutasopäätöksen käsittelyprosessia ja aikataulua tarkastellaan asian käsittelyn yhteydessä kokouksessa. Pohjaesityksenä on esityksen valmistelun jatkaminen kokouksessa annetun evästyksen pohjalta. Tavoitteena on valmistella esitys syyskuuhun 2023 mennessä. Aluevaltuuston hyväksymä pelastustoimen palvelutasopäätös astuu suunnitelman mukaisesti voimaan 1.1.2024.

Pelastustoimen palvelutasopäätöksen valmistelua esittelee kokouksessa projektipäällikkö Juha Saario.

Riskienhallintajohtajan ehdotus Turvallisuuslautakunta evästää palvelutasopäätöksen valmistelijoita ja merkitsee asian tiedoksi.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Pelastusjohtaja Ville Mensala ja projektipäällikkö Juha Saario olivat kokouksessa läsnä esittelemässä asiaa.

Kokouksessa pidettiin tauko klo 19:27 - 19:32 päätöksenteon jälkeen.

Turvallisuuslautakunta 14.6.2023 § 36

Valmistelija(t) Ville Mensala, p. 040 336 0680, Juha Saario p. 040 193 3506 ja Simo Oksanen, p. 040 5521263.

Selostus asiasta Hyvinvointialueen hallintosäännön 18 §:n 4 mom. mukaan turvallisuuslautakunta valmistelee yhteistyössä kuntien kanssa esityksen pelastustoimen palvelutasopäätöksestä. Turvallisuuslautakunta valmistelee esityksensä pelastustoimen palvelutasopäätöksestä aluehallituksen käsiteltäväksi. Esityslistan liitteenä on turvallisuuslautakunnan 24.5. kokouksessa esitelty luonnos riskianalyysistä.

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin

Pelastustoimen palvelutasopäätöksen jatkovalmistelu

Pelastustoimen ja ensihoidon palvelutasopäätöksiin on tarkoituksenmukaista pyytää lausunnot Keski-Suomen kunnilta, hyvinvointialueen valmistelevilta lautakunnilta, vaikuttamistoimielimiltä sekä Vapaaehtoiselta pelastuspalvelulta (Vapepa). Vapepan toivotaan laativan lausuntonsa yhdessä vapaaehtoisen pelastuspalvelun järjestöjen ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Lausunnot palvelutasopäätöksistä esitetään annettavaksi 25.8.2023 mennessä. Tällöin asukkaiden sekä yhteistyökumppaneiden näkemyksiä olisi mahdollista käsitellä turvallisuuslautakunnan 30.8.2023 pidettävässä kokouksessa. Tavoitteena on valmistella turvallisuuslautakunnan esitys pelastustoimen palvelutasopäätöksestä aluehallitukselle syyskuuhun 2023 mennessä. Hyvinvointialueen aluevaltuuston tulee hyväksyä pelastustoimen palvelutasopäätös 1.12.2023 mennessä ja saattaa se voimaan 1.1.2024.

Lausuntopyyntöluonnos on oheismateriaalina.

Pelastustoimen palvelutasopäätöksen valmistelua turvallisuuslautakunnan kokouksessa esittelee pelastusjohtaja Ville Mensala ja projektipäällikkö Juha Saario.

Riskienhallintajohtajan ehdotus Turvallisuuslautakunta merkitsee palvelutasopäätöksen valmistelutilanteen tiedoksi. Turvallisuuslautakunta päättää lähettää luonnoksen pelastustoimen palvelutasopäätöksestä sekä riskianalyysin lausuntokierrokselle.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Lisäksi todettiin, että palvelutasopäätösluonnos ja lausunnot esitellään valtuustoseminaarissa 22.8.2023.

Tämä päätös tarkastettiin kokouksessa.

Turvallisuuslautakunnan jäsen Sami Tuominen poistui kokouksesta klo 17:39 asian käsittelyn aikana.

Professiojohtaja Heljä Lundgrén-Laine poistui kokouksesta klo 17:55 ja professiojohtaja Heikki Miettinen poistui kokouksesta klo 18:01 asian käsittelyn aikana.

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin

Palvelujohtajan ehdotus Vaikuttamistoimielin kuulee esittelyn pelastustoimen palvelutasopäätöksestä.

Käydään keskustelu lausunnon sisällöstä ja lausunnon lähettämisestä 25.8.2023 mennessä.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

19.6.2023 (§ 14) sovitun mukaisesti Sydänpiirin edustaja Kristiina Pigg esitteli Vapepan kannanoton palvelutasopäätöksestä.

Keskustelun perusteella järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin nimesi keskuudestaan työryhmän, joka antaa lausunnon pelastustoimen palvelupäätöksestä 25.8.2023 mennessä sekä lähettää lausunnon tiedoksi vaikuttamistoimielimen jäsenille. Työryhmään nimettiin: Tiina Sivonen, Heli Ahonen, Jukka Hiltunen, Anne Astikainen, Tuija Hauvala, Susanna Turkkila, Kristiina Pigg ja Emmanuel Sibomana.

Lisäksi järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin painotti, että Keski-Suomen hyvinvointialue kokoaisi kyselyllä asukailtaan tetaa, miten he kokevat turvallisuutensa hyvinvointialueen tarjoamien palveluiden näkökulmasta.

Liitteet

Vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen riskianalyysi

Keski-Suomen hyvinvointialueen pelastuslaitoksen palvelutasopäätös 2024-2027_luonnos

Keski-Suomen pelastuslaitoksen riskianalyysi_luonnos 2

Lausuntopyyntö pelastustoimen ja ensihoidon palvelutasopäätöksistä_Keski-Suomen hyvinvointialue_15.6.2023

Vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen riskianalyysi

Keski-Suomen pelastuslaitos

Yhteenvedo toukokuu 2023
HYVAKS turvallisuusltk

Johdanto

Kaksi erillistä asiakirjaa, jotka salassa pidettäviä

Vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen riskianalyysi

Perusteet

- Kansallinen riskiarvio (2023)
- Keski-Suomen alueellinen riskiarvio (2023)
- Keski-Suomen hyvinvointialueen valmiussuunnitelma ja riskianalyysi (2022)

Huomioi

- Normaaliolojen vakavat häiriötilanteet
- Valmiuslain 3 §:n 3-6) kohdan mukaiset tilanteet

Sotilaallisen voimankäytön riskianalyysi

Perusteet

- Pelastuslain 65 §:n 5 momentin 1 kohdan mukaan pelastusviranomaiselle toimitetut tiedot

Huomioi

- Valmiuslain 3 §:n 1-2) kohdan mukaiset tilanteet

Sisältö yleisesti

- **Onnettomuudet**
 - Tilannekuvajärjestelyt
 - Onnettomuustyypit
 - **Infektiot**
 - Laaja tartuntatauti, epidemia tai pandemia
 - Laaja vesi- ja ruokavälitteinen epidemia
 - Helposti leviävät eläintaudit
 - **Kriittinen infrastruktuuri**
 - Sähkönjakelun häiriö
 - Vesihuollon häiriö
 - Tulipalo
 - Toimitiloihin kohdistuva väkivallan teko
 - ICT-häiriöt
 - Rahoitusjärjestelmän häiriö
 - Logistiikan häiriö
 - Elintarvikehuollon häiriö
 - Informaatiovaikuttaminen
 - **Säteilytilanne**
 - **Henkilöstöressurssien vaje**
 - Mielenilmaus, lakko- tai työtaistelutilanne
 - Toimintavalmiuden muutokset
 - **Laajamittainen maahantulo**
 - **Väestön suojaamisen muodot**
 - **Evakuointitilanteet**
 - Suojaväistö
 - Evakuointi poikkeusoloissa
- + Sotilaallisen voimankäytön erityispiirteet vaikutusarvioineen**
- Huomioitavaa**
- Riskianalyysien uhkakuvat voivat tapahtua rinnakkain tai samanaikaisesti
 - Skenaariot eivät ole toistensa poissulkevia ja tarkkarajaisia

Analyysit palvelutasopäätöksen valmistelussa

Vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen riskianalyysissä;

- **on kuvattu** eri skenaariot pohjautuen viranomaisyhteistyössä verkostomaisesti tehtyihin riskiarvioihin
- **on arvioitu** tarkemmin skenaarioiden vaikutuksia Keski-Suomen pelastuslaitoksen palvelutuotantoon
- **on esitetty** pelastuslaitoksen **suorituskykyvaatimus** yksilöidysti ja uhkakuvittain

Tuotoksena saadaan palvelutasopäätökseen riskianalyysiin perustuen;

- Normien edellyttämät kuvaukset palvelutason nykytilasta
- Tarpeet ja tavoitteet tulevaan
- Luonnokset päätösteksteistä vaaditusta palvelutasosta
- Palvelutasopäätöksessä esitettävät suunnitelmavaatimukset (esim. valmiussuunnitelma, pelastustoiminnan suunnitelmat)

Riskianalyysien keskeisimmät johtopäätökset

Välttämättömät suorituskyvyt;

- Pelastustoimen jatkuva tilannekuvan ylläpito tilanneymmärryksen luomiseksi (24/7)
- Valmiuden muutokset välittömin toimenpitein (24/7)
- Henkilöstö, kalusto ja omat tukipalvelut

➤ Toimiva ja riittävä alueellinen pelastustoiminnan johtamisjärjestelmä ja pelastustoiminnan valmius

Ylläpidettäviä ja edelleen kehitettäviä asiakokonaisuuksia;

- Omaisuuden hallintajärjestelmä
- Materiaalinen varautuminen
- Kansalaisviestinnän tehostaminen

➤ Investoinnit ja tarkemmat suunnitelmat

Lisäksi huomioitavaa:

- Taustalla alueellinen varautumisen yhteensovittamisen viitekehys, jossa pelastustoimella tärkeä ylläpitävä rooli
- Maantieteellisten varautumisen tasojen ja keskushallinnon toiminta-ajatuksen selkeyttäminen maakunnallisille toimijoille?

Luonnos Keski-Suomen hyvinvointialueen pelastuslaitoksen palvelutasopäätökseksi 2024-2027

SAARIO JUHA PEL KS

Sisällysluettelo

1.	KESKEISET LINJAUKSET	3
1.1.	Painopisteet ja strategiset päämäärät	3
1.2.	Tarpeen, määrän ja laadun määrittäminen	5
1.3.	Tuottamistavan valinta	6
1.4.	Tuottamisen ohjaus ja valvonta	7
1.5.	Jatkuvan riskien hallinnan menetelmät	7
1.6.	Tuottamisen järjestelyt häiriötilanteissa	7
1.7.	Tuottamisen järjestelyt poikkeusoloissa	8
2.	PÄÄTTYVÄN PALVELUTASOKAUDEN ARVIOINTI	8
2.1.	Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta	8
2.1.1.	Pelastustoimelle kuuluva ohjaus ja valvonta	9
2.2.	Pelastustoiminta	21
2.2.1.	Palvelutuotanto Keski-Suomessa	21
2.2.2.	Varautuminen päivittäisiin tilanteisiin ja toimintavalmiuden nykytila	24
2.2.3.	Yhteenveto riskiruutujen tavoittamisesta	33
2.3.	Varautuminen häiriötilanteisiin	34
2.4.	Pelastustoimen suunnitelmat	34
2.5.	Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta	35
2.6.	Väestönsuojeluun varautuminen	35
3.	RISKIANALYYSIN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	36
4.	PALVELUTASOA KOSKEVAT PÄÄTÖKSET PALVELUITTAIN	37
4.1.	Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta	37
4.1.1.	Pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä	38
4.1.2.	Palontutkinta	41
4.1.3.	Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä	42
4.1.4.	Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta	45
4.1.5.	Valvontatehtävät	45
4.1.6.	Valmiuden tarkastaminen	49
4.1.7.	Muut onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan palvelut (ei pelastuslainsäädännön edellyttämät)	50

4.2.	Pelastustoiminta ja siihen varautuminen	50
4.2.1.	Väestön varoittaminen vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittava hälytysjärjestelmä	50
4.2.2.	Pelastustoiminta	51
4.2.3.	Pelastustoiminnan johtaminen	68
4.2.4.	Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta	70
4.2.5.	Pelastusviranomaisen virka-apu muille viranomaisille	70
4.2.6.	Osallistuminen pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon	70
4.3.	Pelastustoiminnan suunnitelmat	71
4.3.1.	Hälytysohje	71
4.3.2.	Hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat	73
4.3.3.	Eriyistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoinen pelastussuunnitelma	73
4.4.	Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta	75
4.4.1.	Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palveluiden tuottamisessa	75
4.4.2.	Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen	76
4.4.3.	Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan terveystarkastukset	77
4.4.4.	Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus	77
4.4.5.	Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämästä suunnittelu	79
4.4.6.	Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen	80
4.4.7.	Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaatio	81
4.4.8.	Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen	82
4.4.9.	Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutustarve	83
4.4.10.	Poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistaminen	84
4.4.11.	Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö	84
4.5.	Muut palvelut (ei pelastuslainsäädännön edellyttämät)	85
5.	KEHITTÄMISSUUNNITELMA	86
5.1.	kehittämistoimenpiteet	86

1. KESKEISET LINJAUKSET

1.1. Painopisteet ja strategiset päämäärät

Palvelutasopäätöksellä tarkoitetaan hyvinvointialueen pelastustoimen päätöstä siitä, kuinka se järjestää pelastustoimelle kuuluvat lakisääteiset ja muut palvelutasopäätöksessä sovitut tehtävät alueellaan. Lakisääteisiä tehtäviä ovat pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä, pelastustoimen valvontatehtävät, väestön varoittaminen vaara- ja onnettomuustilanteessa ja siihen tarvittava hälytysjärjestelmä, pelastustoimintaan liittyvät tehtävät sekä näihin tehtäviin liittyvä varautuminen. Palvelutasopäätöksessä päätettäviä muita tehtäviä ovat esimerkiksi vesisukellusvalmius ja ensihoitopalveluiden järjestäminen.

Hyvinvointialueen aluevaltuusto päättää pelastustoimen palvelutasosta. Palvelutasopäätöstä tehtäessä on huomioitava kansallisesti merkittävät riskit, selvitettävä alueella esiintyvät uhkat ja arvioitava niistä aiheutuvat riskit, määriteltävä toiminnan tavoitteet, niihin käytettävät voimavarat, tuotettavat palvelut ja niiden tason. Palvelutasopäätöksessä on otettava huomioon myös pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 8 §:ssä tarkoitetut valtioneuvoston vahvistamat valtakunnalliset strategiset tavoitteet. Palvelutasopäätökseen tulee sisältää suunnitelman palvelutason kehittämisestä. Päätöksen voimaolo hyväksytään lain edellyttämällä tavalla määräajaksi. Palvelutasopäätöksestä on pyydyttävä ennen sen hyväksymistä aluehallintoviraston lausunto. Aluevaltuuston hyväksymä palvelutasopäätös on toimitettava aluehallintovirastolle. (Laki pelastustoimen järjestämisestä 613/2021, 6 §).

Pelastuslaissa (379/2011) säädetään hyvinvointialueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävistä ja ohjaavat osaltaan pelastustoimen palvelutasopäätöksen sisältöä. Palvelutasopäätöksen sisällön perusteista ja rakenteesta sekä aluehallintoviraston suorittamasta arvioinnista säädetään sisäministeriön asetuksessa pelastustoimen palvelutasopäätöksestä (1225/2022).

Pelastuslain 27 §:n mukaan hyvinvointialueen pelastustoimi vastaa pelastustoimen palvelutasosta ja pelastuslaitoksen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä muista pelastuslaissa sille säädetyistä tehtävistä.

Pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan

- pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen, varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja niiden seurausten rajoittamisesta.

- pelastustoimen valvontatehtävistä, joilla tarkoitetaan esimerkiksi valvontakäyntejä, asiakirjavalvontaa, poistumisturvallisuusselvitysten arviointia sekä neuvontaa ja muuta turvallisuusviestintää. Valvontaan liittyy myös viranomaisten välinen yhteistyö yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.
- väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä niihin tarvittavasta hälytysjärjestelmästä.
- pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä, jollaisia ovat esimerkiksi erilaiset tulipalot, liikenneonnettomuudet ja vahingontorjuntatehtävät sekä toiminta ihmisten ja eläinten pelastamiseksi.

Edellä mainitun lisäksi pelastuslaitos

- voi suorittaa ensihoitopalveluun kuuluvia tehtäviä, jos ensihoitopalvelun järjestämisestä niin kuin on hyvinvointialueella sovittu.
- tukea pelastustoimen alueen kuntien valmiussuunnittelua, jos siitä kunnan kanssa niin sovitaan.
- huolehtia muissakin laeissa pelastustoimelle säädetyistä tehtävistä.

Palvelutuotannon suunnittelun lähtökohtana on, että pelastuslaitokselle säädetyt tehtävät on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi toimenpiteet, joita tarvitaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa, tulee suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti. Olosuhteiden vaatiessa tehtävät on asetettava tärkeysjärjestykseen (pelastuslaki 27 §:n 2 mom.). Palvelutaso tulee mitoittaa siten, että se vastaa toimintaympäristön tarpeita ja onnettomuusuhkia. Palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon myös toiminta poikkeusoloissa sekä Pelastuslain 64 §:n väestönsuojelutehtävät. Päätöksessä on selvitettävä toiminta-alueella esiintyvät uhat ja arvioitava niistä aiheutuvat riskit. Siinä on myös määriteltävä toiminnan tavoitteet, siihen tarvittavat voimavarat sekä palvelut ja niiden taso. Palvelutasopäätökseen tulee myös sisältyä suunnitelma palvelutuotannon kehittämisestä. Pelastuslaitoksen on kuultava alueen kuntia ennen palvelutasosta päättämistä. Lainvoimainen palvelutasopäätös on voimassa määräajan. Päätöksen jälkeen palvelutasopäätös on toimitettava aluehallintovirastolle. (pelastuslaki 28 §).

Sisäministeriö johtaa, ohjaa ja valvoo pelastustointia, huolehtii pelastustoimen valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä. Lisäksi se yhteensovittaa eri ministeriöiden ja toimialojen toimintaa pelastustoimessa ja sen kehittämisessä sekä huolehtii muista sisäministeriölle Pelastuslaissa säädetyistä tehtävistä. Hyvinvointialueen pelastustoimen ja sen palvelujen saatavuuden tason ohjauksesta ja valvonnasta säädetään pelastustoimen järjestämisestä annetussa laissa (613/2021).

Aluehallintoviraston tehtävänä on myös valvoa, että hyvinvointialueen pelastustoimen palvelut järjestetään alueella riittävällä tasolla. Mikäli palveluissa havaitaan aluehallintoviraston arvion mukaan, huomattavia puutteita tai epäkohtia eikä niitä korjata määräajassa, voi aluehallintovirasto velvoittaa hyvinvointialueen saattamaan palvelun lainmukaiselle tasolle. Määräyksen tehosteeksi on mahdollista asettaa uhkasakko. Uhkasakosta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

Aluehallintoviraston tehtävänä on valvoa, että pelastustoimen palvelutasopäätös on lain mukainen. Lisäksi aluehallintoviraston tehtävänä on arvioida, onko palvelutasopäätöksen sisältö laadittu sisäministeriön asetuksen pelastustoimen palvelutasopäätöksestä (1225/2022) edellyttämällä tavalla. Asetus ohjaa pelastuslain perusteella alueen pelastustoimen palvelutasopäätösprosessia ja määrittelee sen, millainen on palvelutasopäätöksen rakenne ja sisältö. Palvelutasopäätöksen tulee sisältää vähintään ohjeessa mainitut asiat. Palvelutasopäätöksessä voi olla myös muita asioita sen mukaan kuin alueen pelastustoimi katsoo sen tarpeelliseksi.

1.2. Tarpeen, määrän ja laadun määrittäminen

Valtioneuvosto on vahvistanut Pelastustoimen valtakunnalliset strategiset tavoitteet vuosille 2023-2026. Strategia ohjaa pelastustoimen kehittämistä määrittelemällä painopisteet ja keskeiset toimintalinjat, joilla pelastustoimi pyrkii kehittämään toimintaansa ja parantamaan vaikuttavuuttaan toimintaympäristössään. Strategian tarkoituksena on antaa yleisiä perusteita toiminnan kehittämiseen pelastustoimen tehtävistä vastaaville pelastuslaitoksille. Pelastustoimen strategia tarkistetaan hallituskausittain tai toimintaympäristön muutosten sitä edellyttäessä.

Toiminnan painopisteisiin ja strategisiin päämääriin liittyvät myös valtakunnallisesti määritetyt yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet. Pelastustoimen valtakunnalliset vaikuttavuustavoitteet määritellään sisäministeriön hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelmassa. Vaikuttavuustavoitteet pyritään määrittämään siten, että ne ovat konkreettisia ja mitattavia. Pelastustoimen tavoitteena on turvallinen ja kriisinkestävä Suomi, jossa pelastustoimen osaamisen kehittäminen ja palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti sekä ennakoivasti. Pelastustoimen tehtävänä on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja pelastustoiminta normaali- ja poikkeusoloissa sekä häiriötilanteissa, kansainvälisiin sopimuksiin perustuvat väestönsuojelutehtävät sekä varautuminen näihin tehtäviin. Lisäksi pelastustoimi osallistuu yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa onnettomuuksien ehkäisytyöhön. Pelastustoimella on valmius kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen. Tavoitteena on, että pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä ja valmius vastata niihin omalla toimialallaan. Tavoitteena on myös, että pelastustoimen turvallisuusviestintä on vaikuttavaa.

Keski-Suomen pelastuslaitos toteuttaa toimintaansa valtakunnallisen pelastustoimen strategian ja siinä määritettyjen vaikuttavuustavoitteiden sekä oman, vuonna 2018 laaditun Keski-Suomen pelastuslaitoksen kehittämissuunnitelman mukaisesti. Siinä on päätetty, että Keski-Suomen pelastuslaitos tuottaa alueen ihmisille ja yrityksille korkeatasoiset pelastustoimen palvelut

onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja antaa nopeaa ja tuloksellista apua onnettomuustilanteissa, kaikissa olosuhteissa.

Keski-Suomen pelastuslaitoksen toiminnan painopisteiksi ja strategisiksi päämääriksi vuoteen 2025 asti on määritelty seuraavat:

- Pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä.
- Pelastustoimella on valmius vastata riskeihin omalla toimialallaan.
- Pelastustoimi on siviilivalmiuden vahva yhteen sovittaja ja luotettu yhteistyökumppani.
- Palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti.
- Jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä turvallisuudesta ja ympäröivästä turvallisuudesta.
- Pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintatapojaan.
- Henkilöstö voi hyvin.

Palvelutason määrittäminen perustuu edellä mainittuihin pelastustoimen strategiaan päämääriin ja tärkeimmät strategia-asiakirjat on esitetty seuraavaksi:

- Keski-Suomen hyvinvointialueen strategia.
- Pelastustoimen valtakunnalliset strategiset tavoitteet 2023–2026.
- Pelastuslaki 379/2011.
- Laki pelastustoimen järjestämisestä 613/2021.
- Sisäministeriön asetus pelastustoimen palvelutasopäätöksestä 1225/2022.
- Keski-Suomen pelastuslaitoksen riskianalyysi.
- Keski-Suomen pelastuslaitoksen kehittämissuunnitelma 2021-2024.

1.3. Tuottamistavan valinta

Pelastuslaitokselle kuuluvaan ohjaukseen ja valvontaan osallistuvat koko henkilöstö ja kaikki tuloyksiköt. Valvontatyöhön, valistukseen ja neuvontaan vuosittain tarvittavien resurssien määrä järjestetään siten, että vuosittain päivitettävässä valvontasuunnitelmassa toimintaan vaadittavat henkilötyövuoden resurssit toteutuvat.

Pelastustoimen toimintavalmius perustuu välittömässä lähtövalmiudessa olevaan henkilöstöön, sopimuspalokunnan henkilöstöön sekä 30 minuutin varallaoloon. Keski-Suomen pelastuslaitoksen koko henkilöstö osallistuu tarvittaessa kaikkien pelastustoimen lakisääteisten palveluiden tuottamiseen oman kelpoisuutensa ja käytettävyytensä mukaisesti. Välittömän lähtövalmiuden periaatteella toimivat 24/7- paloasemat Jyväskylässä, Jämsässä ja Äänekoskella sekä arkipäivisin painopistepaloasemat Keuruulla, Laukaassa, Saarijärvellä ja Viitasaarella. Pelastustoimen ja ensihoidon tehtäviä hoitavat monitoimiyksiköt Muuramessa, Laukaassa ja Karstulassa ovat myös välittömässä lähtövalmiudessa, mikäli eivät ole varattuna ensihoidon tehtäviin. Muissa pelastustoimen alueen kunnissa lähtövalmius perustuu sopimuspalokuntien lähtövalmiuteen.

1.4. Tuottamisen ohjaus ja valvonta

Palvelujen tuottamista ja valvontaa suoritetaan Hyvinvointialueen omavalvonnan toimesta, lisäksi toimialajohtaja valvoo palveluiden tasoa sille asetettujen tavoitteiden toteutumista. Keski-Suomen pelastuslaitoksen päivittäisen palvelutason puutteita korjataan siten, että jatkossa riskiruutujen tavoittamista kiireellisten tehtävien osalta valvotaan kaikkina vuorokaudenaikoina nykyistä aktiivisemmin ja sen perusteella valmiuden järjestämisessä ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin niin lähtövalmiuden kuin paloasemaverkoston kehittämisen osalta. Toimintaympäristöä valvotaan jatkuvan riskienhallinnan menetelmien keinoin. Valvontatyöhön vuosittain tarvittavien resurssien määrää arvioidaan valvontasuunnitelman sekä vuosittain suoritettavien toimenpiteiden toteuman lukumäärän perusteella.

1.5. Jatkuvan riskien hallinnan menetelmät

Pelastuslaitoksen suorituskyky perustuu osaavaan henkilöstöön ja tehtävien edellyttämään kalustoon, jotka on mitoitettu vastaamaan alueella esiintyviin riskeihin.

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on jatkuva analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä ja kyky vastata niihin vastuualueellaan. Keski-Suomen pelastuslaitos hankkii luotujen yhteistyöverkostojen kautta tietoa kokonaisturvallisuuden tilasta ja seuraa oman toimintaympäristönsä muutoksia analysoiden.

Analysoinnin pohjalta tehdään ennakkosuunnittelua toimialan johdolle, jota hyödynnetään edelleen pelastustoiminnan johtamisessa. Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmä luo organisaation kyvykkyyden nopeisiin valmiuden muutoksiin ja varmistaa muutosten seurannan vaikutusten arvioinnin. Valmiutta kohotetaan portaittain, tilannekuvan ja ennalta määritettyjen parametrien täytyttyä.

1.6. Tuottamisen järjestelyt häiriötilanteissa

Henkilöstöhallinnollisin toimenpitein varmistetaan riittävä resurssi koko maakunnassa, joka luo perustan myös häiriötilanteiden resursseille. Kaikkien esihenkilöiden tehtäviin kuuluu vastuu jatkuvuudenhallinnasta ja sen kehittämistä.

Pelastustoimen tukipalvelut tuottavat materiaalisen valmiuden suunnittelua, kehittämistä ja ylläpitoa koko organisaation tarpeisiin perustuen ajantasaiseen riskianalyysiin. Organisaation asiakirja-arkkitehtuuri rakentuu siten, että valmiuden ja jatkuvuudenhallinnan suunnitelman periaatteet jalkautuvat käytännön toimenpiteiksi myös muissa toimintaa ohjaavissa asiakirjoissa.

1.7. Tuottamisen järjestelyt poikkeusoloissa

Poikkeusoloihin varaudutaan edellä mainituin normaaliolojen vakavien häiriötilanteiden periaattein. Poikkeusolojen osalta varmistetaan lisäksi henkilövarauksin resurssin riittävyys, huolehditaan suunnitelmien ajantasaisuudesta ja varmistetaan erityiskaluston saatavuus. Johtamisjärjestelmällä kohdennetaan resurssia poikkeusolojen normien raameissa tilanteen mukaisesti kriittisimpiin pelastustoimen tehtäviin.

2. PÄÄTTYVÄN PALVELUTASOKAUDEN ARVIOINTI

Palvelutasoa määriteltäessä arvioidaan aluksi meneillään olevaa palvelutasokautta, jonka jälkeen arvioidaan mahdolliset muutostarpeet palvelutarjonnassa sekä riskianalyysin pohjalta alueella esiintyvissä onnettomuusuhissa tapahtuneet muutokset sekä palvelukyvyssä esiin nousseet epäkohdat.

Edellinen Keski-Suomen pelastuslaitosta koskeva palvelutasopäätös tehtiin vuosille 2021–2024. Keväällä 2023 pelastuslaitos päivitti vuoden lopussa riskiruutuaineiston vastaamaan toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia.

Palvelutarpeen arvioinnin lähtökohtana on sisäministeriön pelastuslaitoksille toimittama riskianalyysiaineisto, pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO (jatkossa Pronto) ja palotarkastusohjelmisto Merlot, joita on analysoitu yhdessä Keski-Suomen pelastuslaitoksen palvelujohtajien ja asiantuntijoiden kanssa. Lisäksi palvelutasoa määriteltäessä huomioidaan Hyvinvointialueen turvallisuuslautakunnan, alueen kuntien ja aluehallintoviraston asettamat vaatimukset palvelujen järjestämiselle.

Meneillään olevaa palvelutasokautta arvioidaan tässä luvussa alueen pelastustoimen toiminnan painopisteiden ja edellisessä palvelutasopäätöksessä asetettujen tavoitteiden toteutumisen perusteella. Palvelutasokauden arvioinnissa mittarina käytetään palvelutasopäätöksessä päätettyjen konkreettisten tavoitteiden saavuttamista.

2.1. Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta

Pelastuslain 27 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen, varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta

onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa. Lisäksi pelastusviranomaisen valvoo kemikaaliturvallisuuslaissa, nestekaasuasetuksessa sekä lukuisissa muissa alemman asteisissa säädöksissä esitettyjä turvallisuusvaatimuksia.

2.1.1. Pelastustoimelle kuuluva ohjaus ja valvonta

Yleisesti pelastustoimen ohjauksella tarkoitetaan niitä toimia, joilla pelastuslaitos palvelutuotannossaan edistää, tukee ja seuraa pelastuslain asettamien velvoitteiden toteutumista. Lakiin perustuva ohjausvelvoite kattaa ihmisten, yritysten sekä muiden yhteisöjen ja oikeushenkilöiden ohjaamisen pelastuslaissa säädettyjen velvoitteiden täyttämässä. Näiden lisäksi palvelutuotannossa tehdään palontutkintaa onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrän sekä syiden kehityksen seuraamiseksi.

Onnettomuuksien ennaltaehkäisyn tavoitteena on pienentää onnettomuuksien todennäköisyyttä tunnistamalla riskejä sekä ohjaamalla asukkaita, yhteisöjä, yrityksiä ja kunnassa vierailijoita ennalta varautumalla vähentämään onnettomuuksista aiheutuvia vahinkoja. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tehdään yhteistyötä eri viranomaisten, yhteisöjen ja muiden tahojen kanssa, viestitään turvallisuuteen liittyvistä asioista aktiivisesti sekä pyritään vaikuttamaan esimerkiksi kaavoitukseen ja olemaan mukana rakennushankkeiden suunnittelussa ja ohjauksessa. Pelastustoimella on tarvittaessa velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi. Pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisytoiminta perustuu ajantasaiseen riskinarvioon toiminta-alueella esiintyvistä riskeistä ja niiden tasosta.

Pelastuslaitokselle pelastuslain perusteella kuuluvaan ohjaukseen osallistuvat lähtökohtaisesti koko henkilöstö ja kaikki organisaation tulosityksiköt. Valvontatyöhön vuosittain tarvittavien resurssien määrää on mitoitettu suoritettavien toimenpiteiden lukumäärän ja niiden suorittamiseen arvioidun ajan perusteella. Neuvontaan ja turvallisuusviestintään käytettäviä resursseja keskeisesti ohjaava asiakirja on Keski-Suomen pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelma, joka päivitetään vuosittain.

Valvontatehtäviin käytettäviä henkilötyövuosia on arvioitu pelastuslaitoksen vuosittain tehtävässä valvontasuunnitelmassa, jossa on pyritty mitoittamaan henkilötyövuodet palvelujen kysyntää vastaavaksi. Pelastuslaitoksessa on yhteensä 47 sellaista asiantuntija-, päällystö- tai alipäällystövirkaa, joissa tehdään valvontatyötä. Suurimassa osassa edellä mainittuja virkoja tehdään kuitenkin valvontatyön ohella myös muita maakunnallisia, alueellisia ja paloasemakohtaisia vastuutehtäviä, esimerkiksi osallistutaan pelastustoimintaan sekä kehitetään pelastuslaitoksen ja sopimuspalokuntien toimintaa ja kalustoa. Seuraavassa taulukossa 1 on esitetty valvontatyön suorittamiseksi vaadittava henkilöstöresurssi.

Tehtävä	Suoritemäärät	arvio henkilötyövuodet
Valvontatyön johto, toiminnan suunnittelu ja ohjaus, yleinen hallintotyö		1,5
Rakentamisen- ja maankäytön ohjaus	1500	3,9
A1-A6 kohteiden määräaikaiset valvontakäynnit	1246	5,8
Pelastussuunnitelmavelvollisten asuinkiinteistöjen paloturvallisuuden itsearviointi	1586	0,5
Pientalojen ja vapaa-ajan kiinteistöjen paloturvallisuuden itsearviointi	5858	2,4
Asuinkiinteistöjen tarkastukset	500	1,3
Paloriski-ilmoitukset	100	1,9
Ylimääräiset palotarkastukset	50	0,1
Eriyiset palotarkastukset	200	0,8
Kemikaalivalvonta ja ohjaus	520	1,6
Jälkivalvonta	50	0,1
Palontutkinta		1,2
Muu viranomaisyhteistyö ja asiantuntija tehtävät, neuvonta (sis. muut tarkastukset)	1500	3,9
Asiakirjavalvonta (palotekniset laitteet, poistumisturvallisuusselvitykset, muu asiakirjavalvonta)	760	2
Erheelliset palohälytykset (korjauskehotukset, laskutusperusteet)	365	1,2
Henkilötyövuodet yhteensä		28,2

Taulukko 1 Valvontatoiminnan laskennallinen resurssitarve vuonna 2023 (Lähde: Keski-Suomen pelastuslaitoksen valvontasuunnitelma 2023)

Valvontatoiminta

Pelastuslain 78 §:n mukaan pelastuslaitoksen on alueellaan valvottava pelastuslain 2. ja 3. luvun säännösten noudattamista. Valvontatehtävien toteuttamiseksi pelastuslaitoksen on suoritettava palotarkastuksia ja muita valvontatehtävien edellyttämiä toimenpiteitä. Valvonnan on perustuttava riskien arviointiin ja sen tulee olla laadukasta, säännöllistä ja tehokasta.

Pelastuslain 79 §:n mukaan pelastuslaitoksen on laadittava valvontasuunnitelma valvontatehtävien toteuttamisesta. Valvontasuunnitelmassa määritetään palotarkastettavat kohteet ja muut valvontatoimenpiteet paikallisten olosuhteiden ja alueella esiintyvien riskien perusteella. Suunnitelmassa kuvataan keskeiset valvontatoimenpiteet, kuten esimerkiksi palotarkastustoiminta, paloturvallisuuden itsearviointi ja asiakirjavalvonnan periaatteet sekä muu valvonta ja yhteistyö toisten viranomaisten kanssa. Lisäksi kuvataan pelastusviranomaiselle muissa laissa säädetyt valvontatehtävät kuten esimerkiksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuuden valvonnasta, josta säädetään kemikaaliturvallisuuslaissa (390/2005).

Valvontasuunnitelma päivitetään vuosittain ja siinä määritetään erityyppisten rakennusten säännölliset valvontavälit ja muut valvontatehtävien toteuttamiseen vaadittavat toimenpiteet. Valvontasuunnitelmassa on otettu huomioon Keski-Suomen pelastuslaitoksen riskianalyysi, palvelutasopäätös sekä talouden vaikutukset. Valvontasuunnitelmassa kiinnitetään huomiota myös valvonnan laatuun, tehokkuuteen ja säännöllisyyteen.

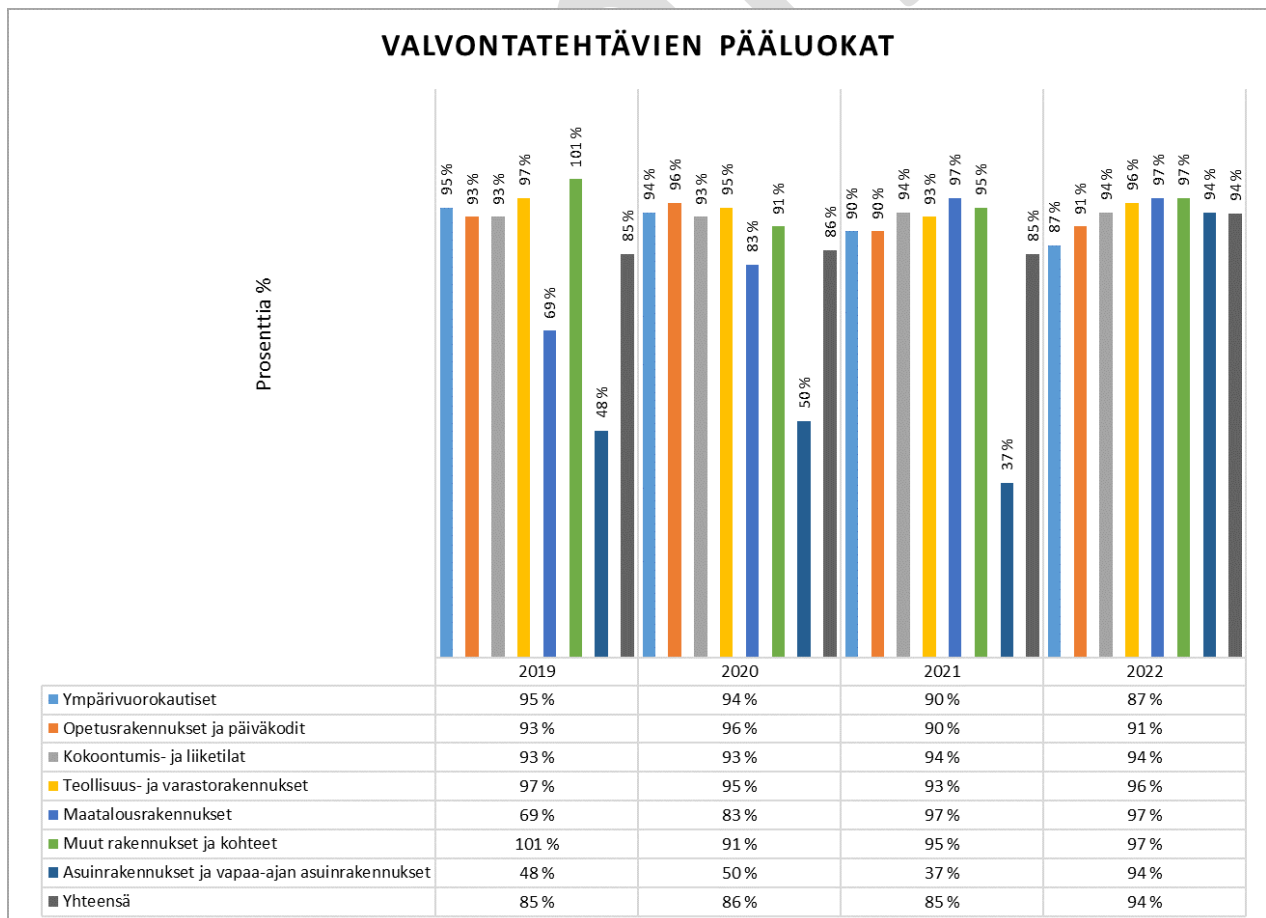
Valvontatyöhön osallistuvilla viranhaltijoilla on oltava lähtökohtaisesti riittävästi asiantuntemusta. Päätoimisesti valvontatyötä tekevillä on myös maakunnallisia, alueellisia ja paloasemakohtaisia vastuutehtäviä. Valvontatyöhön vuosittain tarvittavien resurssien määrää on arvioitu suoritettavien valvontatoimenpiteiden lukumäärän perusteella. Tarvittavien resurssien määrään vaikuttavat esimerkiksi alueen rakennuskanta ja toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset. Epäsäännöllistä valvontaa ei kyetä ennakoimaan, minkä vuoksi niihin liittyvät toimenpiteet huomioidaan valvontatyöhön tarvittavaa resurssia suunniteltaessa. Resurssien suorittemäärien arviointi perustuu aiempien vuosien toteutuneisiin valvontatehtäviin sekä niiden pohjalta määritettyihin henkilötyövuosiin.

Pelastuslaitoksen kehittämissuunnitelmassa on myös esitetty, että koska vaativat valvontatehtävät jakautuvat aiempaa pienemmälle joukolle pelastustoimen asiantuntijoita, huomioidaan henkilöriskit työtehtävien järjestelyissä, lomasuunnittelussa sekä rekrytoinneissa. Valvontatoiminnan luotettavuuden vuoksi koko henkilöstölle on tehty turvallisuus selvitykset ja rekrytoitavalle henkilöstölle ne tehdään ennen viran vastaanottamista. Lomasuunnittelulla varmistetaan erityyppinen myös vuosilomien aikana.

Toteuma

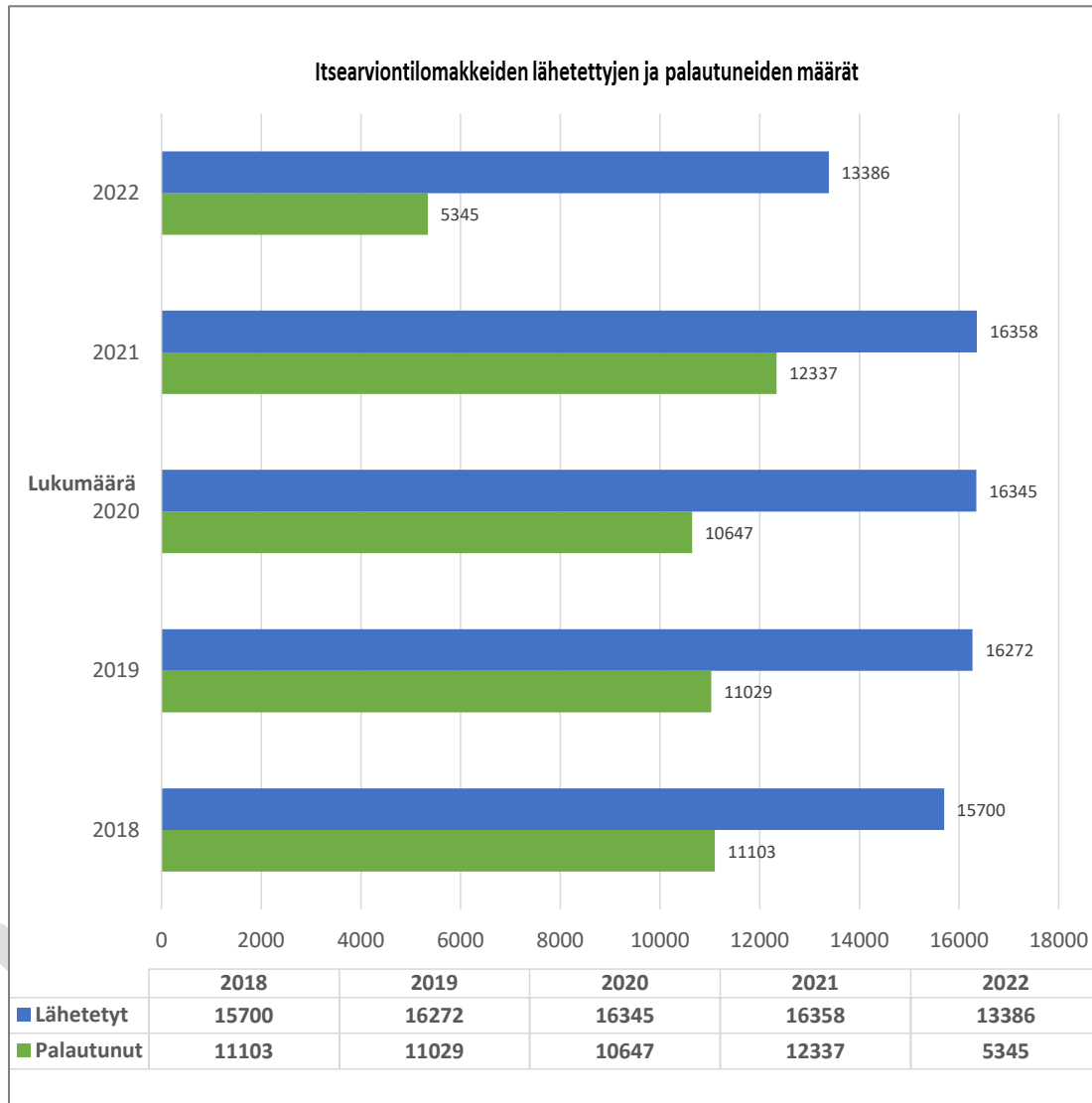
Pelastuslaitoksen valvontatyöt toteutetaan valvontasuunnitelman mukaisessa laajuudessa ja siinä esitettyjen toimintamallien mukaisesti. Valvonnan käsikirjan mukaisten toimenpiteiden perehdyttäminen on toteutettu henkilöstön sisäisellä koulutuksella. Koulutuksessa on kiinnitetty huomiota hyvään hallintotapaan, palotarkastuspöytäkirjan sisältöön ja jälkivalvonnan suorittamiseen. Pelastuslaitos edistää osaltaan muiden turvallisuusviranomaisten ja kuntien toimialojen edustajien yhteistyötä, jonka tarkoituksena on edistää tietojen vaihtoa ilmeisen palovaaran tai onnettomuusriskin pienentämiseksi. Käytännön työ on erilaisiin seminaareihin osallistumista, työryhmissä tehtävää valmistelua ja lausuntomenettelyä.

Keski-Suomessa on kyetty hoitamaan valvontatehtävät säädösten ja valvontasuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto Prontoon kirjattujen tietojen mukaan 94 % valvontasuunnitelman tarkastuksista on kyetty hoitamaan asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Seuraavassa kaaviossa 1 on esitetty pääluokittain eri valvontakohteiden tarkastusten toteutumisprosentit. Kaaviosta on nähtävissä, että neljän vuoden tarkastelujaksolla suunnitelman mukaisista tarkastuksista on hoidettu lähes 100 %.

Kaavio 1 Valvontasuunnitelman mukaisten valvontatehtävien suoritus % pääluokkien mukaan

Seuraavassa kaaviossa 2 on esitetty lähetettyjen ja takaisin palautuneiden paloturvallisuuden itsevalvontalomakkeiden määrät. Keskimääräinen palautusprosentti on 64 %. Itsevalvontalomakkeet on kyetty pääsääntöisesti lähettämään valvontasuunnitelman mukaisesti. Vuonna 2022 ei päästy lomakkeiden lähettämässä tavoitteeseen johtuen postituspalvelun palveluntuottajan ongelmista.

Kaavio 2 Itsearviointilomakkeiden lähetys ja palautustiedot 2018–2022

Asiantuntija- ja lausuntopalvelut viranomaisille

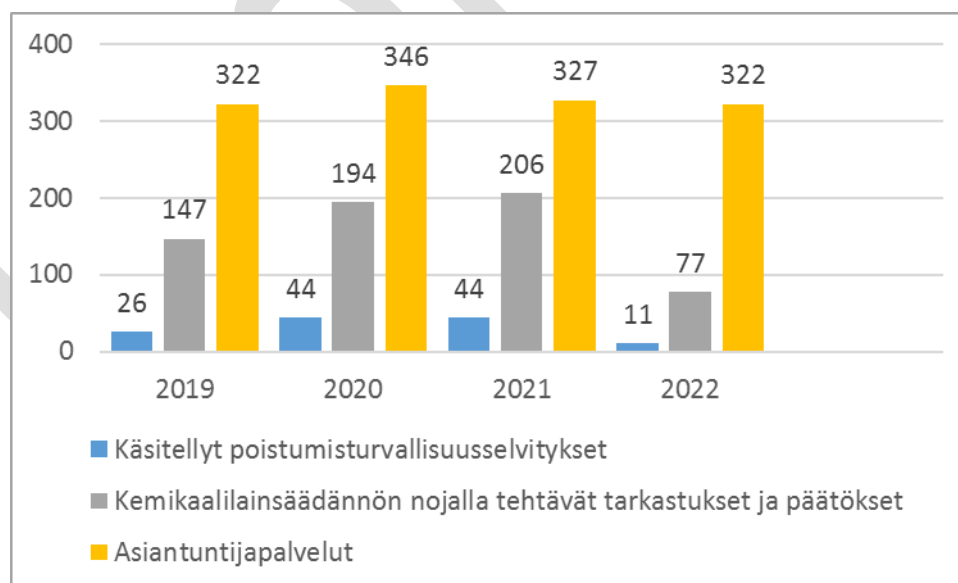
Pelastusviranomainen osallistuu aktiivisesti maankäytön ja rakentamisen ohjaukseen lausunnonantajan roolissa. Lausuntojen antaminen perustuu pelastuslakiin (42 §).

Pelastusviranomainen laatii lausuntoja valmisteilla oleviin yleiskaava- ja asemakaavaehdotuksiin maankäyttö- ja rakennusasetuksen 20 ja 28 §:n mukaisesti. Yleensä pelastusviranomaisen lausunnot rajautuvat henkilö- ja paloturvallisuuskäyttökohtien huomioon ottamiseen kaikessa rakentamisessa.

Pelastusviranomaisen antaa lausuntoja rakennuslupakäsittelyn yhteydessä. Tavoitteena on, että lausunnoissa esitetyt vaatimukset huomioidaan rakennusluvan myöntämisen yhteydessä. Lisäksi rakennusluvassa on tarpeen huomioida määräykset muista toimenpiteistä onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä ihmisten ja omaisuuden turvaamiseksi onnettomuuden varalta (pelastuslaki 379/2011, 81 §).

Pelastuslaitos osallistuu maankäytön ja rakentamisen ohjaukseen lausuvan viranomaisen roolissa. Rakennuslupien käsittelyn yhteydessä pelastusviranomaisen asiantuntemusta käytetään pääosin pelastushenkilöstön toimintamahdollisuuksien ja paloturvallisuuden huomioon ottamiseen rakentamisessa. Asiantuntija varmistaa suunnitelmista poistumisturvallisuutta, sammutusveden riittävyttä, pelastusteiden järjestelyjä ja pelastustoimenlaitteita koskevia yksityiskohtia. Lupaehtoihin sisältyy katselmuksia, joista pelastusviranomaisen valvontakäynti tehdään rakennuksen käyttöönoton yhteydessä. Pelastusviranomaiselle tulee varata mahdollisuus osallistua myös sammutus- ja pelastustoimintaa helpottavien laitteiden tarkastuksiin sekä antaa lausuntonsa väestönsuojia koskeviin suunnitelmiin.

Asiantuntija- sekä lausuntopalveluiden ohjaukseen liittyvien suoritteiden määrään vaikuttaa rakentamisen kulloinenkin tilanne kunnassa. Keski-Suomen pelastuslaitoksessa tehdään vuosittain noin 400–600 erilaista valvontasuoritetta, jotka jakautuvat siten, että suurin osa on edellä kuvattuja asiantuntijapalveluita ja toiseksi eniten on kemikaalilainsäädännön perusteella tehtäviä suoritteita. Lisäksi viranomaiset tekevät poistumisturvallisuuteen liittyviä päätöksiä. Suoritteet vuosilta 2019–2022 on esitetty seuraavassa kaaviossa 3.

Kaavio 3 Asiantuntijapalvelut ja erillistä hallintopäätöstä edellyttävät suoritteet vuosilta 2019–2022.

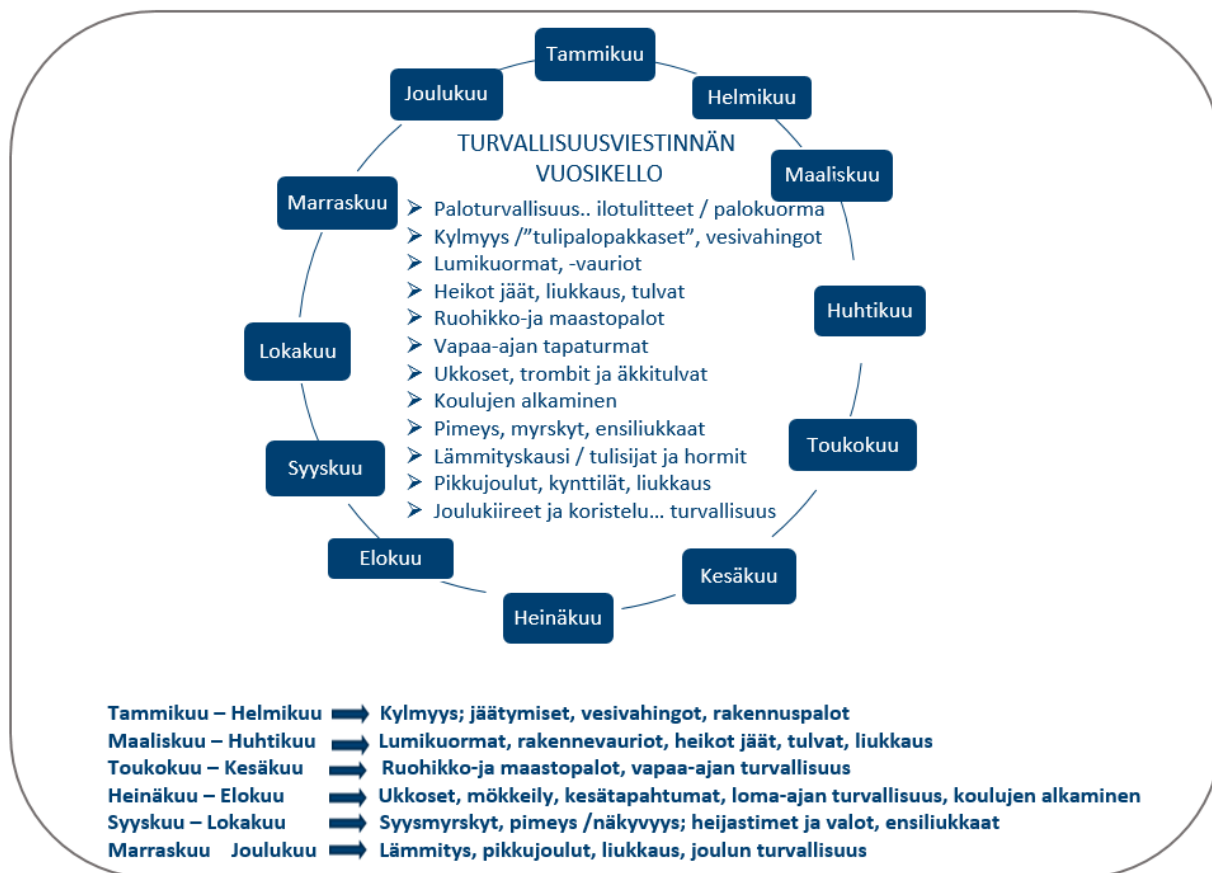
Keski-Suomen pelastuslaitoksen aiemmin palvelutasopäätöksen kehittämissuunnitelmassa asetettiin tavoitteita valvontatoiminnalle. Tässä luvussa esitetyn tarkastelun perusteella voidaan todeta, että Keski-Suomen pelastuslaitos on saavuttanut valvontatoiminnalle asetetut tavoitteet. Näitä saavutettuja tavoitteita olivat esimerkiksi valvontasuunnitelman vuosittainen päivittäminen sekä kaikkien valvontatyöhön osallistuvien perehdyttäminen valvonnan käsikirjan toimintatapoihin. Lisäksi valvontatyön tuloksien ja laadun arviointi on otettu pysyväksi käytänteeksi määrällisen raportoinnin ohkeen. Toiminnan laatua ja yhdenmukaisuutta on parannettu mm. sillä, että vaativia valvontatehtäviä on jaettu aiempaa pienemmälle joukolle pelastustoimen asiantuntijoita. Lomasuunnittelulla sekä rekrytoinneilla puolestaan varmistetaan palvelujen saatavuus kaikissa tilanteissa.

Turvallisuusviestintä

Pelastustoimen palvelutuotantoon kuuluu pelastuslain 27 §:n perusteella ohjaus ja neuvonta sekä turvallisuusviestintä. Turvallisuusviestinnän tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa.

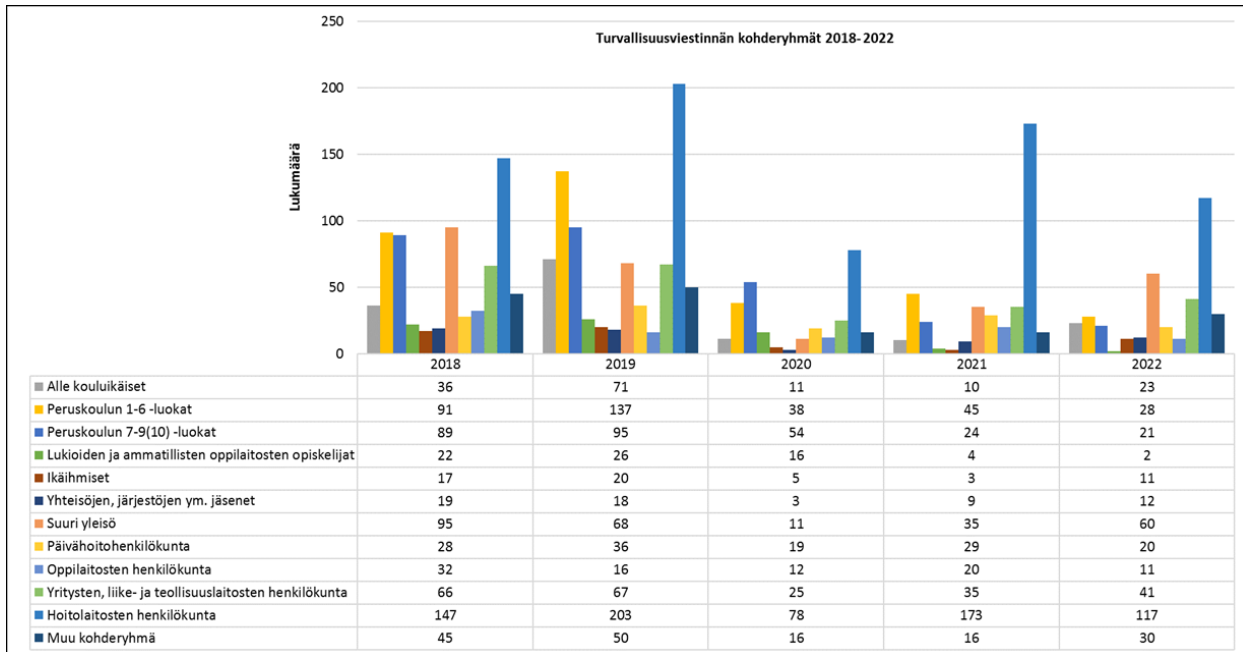
Keski-Suomen pelastuslaitoksen tehtävänä on tuottaa turvallisuusviestintäpalveluita alueellaan. Turvallisuusviestintä kohdistuu riskiperusteisesti erityisesti itsenäisesti asuvan ikääntyneen väestön ja muiden erityisryhmien asumisturvallisuuteen. Keskeisimpinä kohderyhminä ovat asukkaat ja kotihoidon, kotipalvelujen, perhekotien ja hoito- ja huoltolaitosten henkilökunta. Turvallisuusviestintää toteutetaan yhteistyössä kuntien ja hyvinvointialueen vanhus-, vammais- ja päihdetyön sekä eläkeläisjärjestöjen, asukasyhdistysten ja kylätoimikuntien kanssa hyödyntäen valtakunnalliset linjaukset ja kampanjat. Turvallisuusviestintätapahtumia on pidetty pelastuslaitoksen alueella vuosina 2018–2022 keskimäärin noin 750 tapahtumaa vuodessa, ja niiden avulla on tavoitettu vuosittain keskimäärin noin 10 % maakunnan väestöstä.

Keski-Suomen pelastuslaitoksen palvelutuotannon yhtenä keskeisenä tavoitteena on ajantasainen turvallisuusviestintästrategia eli turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelma. Se on pelastuslaitoksen turvallisuusviestintätyöhön liittyvä strategia, joka ohjaa paloasemaryhmien turvallisuusviestintää. Suunnitelma tarkastetaan vuosittain, ja sen perusteella vahvistetaan seuraavan vuoden vuosisuunnitelma. Paloasemaryhmien turvallisuusviestintävastaavat laativat paloasemakohtaiset turvallisuusviestinnän vuosisuunnitelmat Keski-Suomen pelastuslaitoksen toimintasuunnitelman mukaisesti. Pelastuslaitosten valistus- ja neuvontatehtävää suunnitellaan, toteutetaan, arvioidaan ja kehitetään noudattaen pelastustoimen strategian, sisäisen turvallisuuden ohjelman ja pelastustoimen turvallisuusviestintästrategian painopisteitä ja keskeisiä toimintalinjoja. Kuvassa 1 on turvallisuusviestinnän vuosikello. Siinä näkyvät eri vuodenaikojen painotukset turvallisuusviestinnässä.

Kuva 1 Turvallisuusviestinnän vuosikello

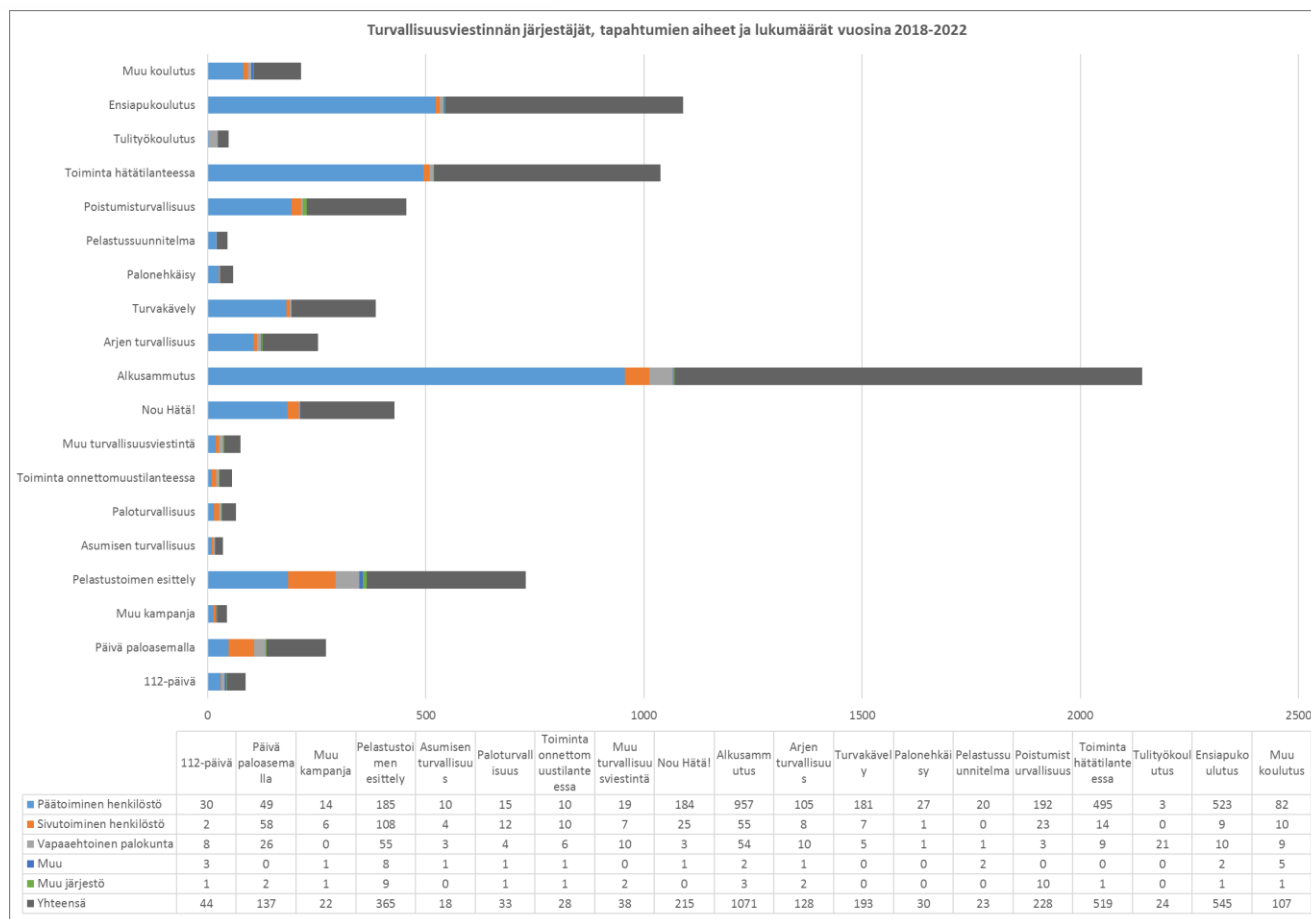
Keski-Suomen turvallisuusviestintätapahtumat on esitetty seuraavassa kaaviossa 4. Kaaviossa on esitetty ne tahot, joille on suunnattu turvallisuusviestintää vuosina 2018–2022. Kaaviosta näkyy, että suurin osa turvallisuusviestinnästä on kohdennettu riskiperustaisesti hoitolaitosten henkilökunnalle ja erilaisiin yleisötapahtumiin. Hoitolaitosten henkilökunnalle on järjestetty alkusammutusta, turvallisuuskävelyjä sekä toimimista hätätilanteissa. Peruskoulujen tapahtumat puolestaan ovat liittyneet valtakunnallisiin kampanjoihin, kuten Nouhätä! - tai 112-päivän-tapahtumiin. 1–6-luokille on järjestetty lisäksi Lapset pelastavat henkiä -tapahtuma, jossa lapsille opetetaan alkusammutusta, ensiapua sekä toimintaa hätätilanteissa. Alle kouluikäisten tapahtumat ovat sisältäneet pääasiassa arjen turvallisuuteen liittyviä asioita, toimimista hätätilanteissa sekä pelastustoimen esittelyä. Pelastuslaitokseen on myös perustettu SOME-tiimi, joka pyrkii tuottamaan aktiivisesti viestintää sosiaalisessa mediassa. Tätä viestintää ei kuitenkaan ole toistaiseksi tilastoitu.

Kaavio 4. Turvallisuusviestinnän kohderyhmät 2018-2022

Seuraavassa sivun kaaviossa 5 on puolestaan esitetty turvallisuusviestinnän järjestäjät, tapahtumien aiheet ja lukumäärät vuosina 2018-2022. Kaaviosta näkyy, että valtaosa turvallisuusviestinnästä tehdään päätoimisen koulutusyksikön henkilöstön voimin. Suurin osa kaikesta turvallisuusviestinnästä vaikuttaa keskittyvän alkusammutus-, ensiapu- ja poistumisturvallisuus- sekä toimiminen hätätilanteessa -kouluksiin. Operatiivinen päätoiminen henkilöstöä ei ole juurikaan osallistunut turvallisuusviestintää.

Sopimuspalokuntalaisten turvallisuusviestintä vaikuttaa keskittyvän alkusammutukseen, pelastustoimen esittelyyn sekä Päivä paloasemalla -tapahtumaan.

Kaavio 4 Turvallisuusviestinnän järjestäjät, tapahtumien aiheet ja lukumäärät vuosina 2018-2022

Keski-Suomen pelastuslaitoksen toiminnassa on pääosin saavutettu kehittämissuunnitelmassa asetetut turvallisuusviestinnän tavoitteet. Operatiivinen henkilöstön osuus turvallisuusviestinnässä on ollut vähäinen, vaikka siitä päätettiin edellisessä palvelutasopäätöksessä. Pelastuslaitoksen turvallisuusviestintä perustuu päivitettävään turvallisuusviestintäsuunnitelmaan.

Turvallisuusviestintään käytettävät voimavarat

Keski-Suomen pelastuslaitokselta puuttuu tällä hetkellä nimetty turvallisuusviestinnän vastuhenkilö, jonka työnkuviin kuuluisi turvallisuusviestinnän kehittäminen ja koordinointi. Sisäisenä riskin voidaan tällöin nähdä liittyvän toiminnan koordinointiin ja kehittämiseen. Turvallisuusviestintä on ohjausta ja neuvontaa. Se sisältää koulutusta, kampanjoita, mediaviestintää sekä neuvontaa puhelimitse, sähköisesti ja sosiaalisessa mediassa. Toiminnan ja kehittämisen tulee olla suunniteltua ja koordinoitua.

Maakunnallisen turvallisuusviestintävastaavan tehtävä on erittäin tarpeellinen ja tehtävänä olisi ohjata kahdeksan paloasemaryhmän alueilla toimivia turvallisuusviestinnän tekijöitä, jotka puolestaan huolehtivat oman alueensa turvallisuusviestinnästä. Nämä alueiden yhdyshenkilöt laativat paloasemaryhmän vuosittaisen turvallisuusviestintäsuunnitelman toimintasuunnitelman mukaisesti. Suunnitelman mukaan turvallisuusviestintään osallistuvat kaikki pelastuslaitoksen

palveluksessa olevat päätoimiset henkilöt, ja sopimuspalokuntalaiset osallistuvat siihen tarvittaessa.

Lisäksi pelastuslaitoksella on koulutusyksikkö, joka huolehtii kahden henkilötyövuoden voimin suurimmasta osasta pelastustoimen turvallisuuskoulutuksista. Tilastoihin pohjaavan tarkastelun perusteella vaikuttaa, että turvallisuusviestinnästä huolehtiminen jakaantuu osittain epätasaisesti: päiväpaloasemilla turvallisuusviestintää näkyy suoritettavan suhteessa aktiivisemmin kuin 24/7-paloasemilla. Palvelutuotannon vaikuttavuutta olisikin mahdollista parantaa hyödyntämällä 24/7-paloasemilla olemassa olevaa potentiaalista resurssia nykyistä enemmän turvallisuusviestintään.

Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi

Pelastuslaitos on tunnistanut riskianalyysityössään keskeisiä viranomaisyhteistyötahoja, joita ovat esim. rakennusvalvonta, ympäristöterveydenhuolto, poliisi sekä sosiaali- ja terveystoimi. Pelastustoimialueella on lukuisia turvallisuustyön yhteistyöryhmiä ja foorumeita, joita ovat muun muassa paikallisen turvallisuussuunnittelun yhteistyöryhmät, paikalliset ja alueelliset liikenneturvallisuustyön työryhmät, kylien turvallisuutta edistävät työryhmät ja alueelliset valmiusfoorumit.

Viranomaisten välisestä yhteistyöstä säädetään hallintolain (434/2003) 10 §:ssä. Sen mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa ja asian vaatimassa laajuudessa avustettava toista viranomaista tämän pyynnöstä hallintotehtävän hoitamisessa sekä muutoinkin pyrittävä edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä. Pelastuslain 42 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten lisäksi myös alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa sekä osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön. Viranomaisten välisestä virka-avusta säädetään erikseen pelastuslain (379/2011) pykälässä 50.

Muiden viranomaisten tekemien paloriski-ilmoitusten johdosta pelastuslaitos ryhtyy osaltaan tarvittaviin toimenpiteisiin (pelastuslaki 379/2011, 42 §). Paloriskiasukkaiden turvallisuuden parantaminen edellyttää yleensä aina useamman viranomaisen, asukkaan ja hänen lähipiirinsä, asunnon omistajan ja haltijan sekä muiden toimijoiden hyvää yhteistyötä. Pelastuslain 42 §:n tehokas soveltaminen edellyttää koulutusta ja ohjausta alueellisille ja paikallisille yhteistoimintaviranomaisille ja -tahoille. Pelastusviranomaisen suorittamasta valvontatehtävästä (palotarkastuksesta) tulee aina tehdä oma tarkastuspöytäkirja. Paloturvallisuusriski-ilmoitukset muilta viranomaisilta Keski-Suomen pelastuslaitokselle kirjataan palotarkastussovellukseen, johon kirjataan suoritettavat toimenpiteet ja niihin osallistuneet tahot sekä esimerkiksi tarkastuksen kulku.

Palontutkinnan järjestelyt

Pelastuslain (379/2011) 41 §:n mukaan pelastuslaitoksen on suoritettava palontutkintaa. Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja sen toimintavalmiuksien kehittäminen. Palontutkinnan avulla arvioidaan

tulipalon sytymissyty ja tarvittaessa selvitetään palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot sekä vahinkojen laajuuteen vaikuttaneet tekijät. Lisäksi arvioidaan pelastustoiminnan kulku. Selvityksen laajuuteen vaikuttaa erityisesti palon seurausten vakavuus. Tiedot palontutkinnasta tallennetaan pelastuslain 91 §:ssä tarkoitettuun Pronto-toimenpiderekisteriin.

Pelastuslain 43 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä ja niistä tehtävien johtopäätösten perusteella ryhtyä osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi sekä tarvittaessa tehdä esityksiä muille viranomaisille ja tahoille.

Palontutkintaa sekä onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrän kehittymisen seurantaan tehdään Keski-Suomen pelastuslaitoksella asiantuntijatyönä muiden työtehtävien ohessa. Palontutkinta ja sen kehittäminen organisoidaan tavoitteen toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaisesti. Tällä hetkellä pelastuslaitoksessa on aktiivinen palontutkintaryhmä, johon kuuluu 8–10 pelastusviranomaista. Palontutkijoiden tavoittaminen on ollut ajoittain haasteellista virka-ajan ulkopuolella, joten toimintaan käytettävää resurssia on tarpeen huomioida johtamisjärjestelmäuudistuksessa sekä tarvittaessa lisätä palontutkijoiden määrää tulevan palvelutasopäätöskauden aikana.

Palontutkijat tekevät palontutkintaa oman työnsä ohessa ja osallistuvat jatko- ja täydennyskoulutus tilaisuuksiin tarpeen mukaisesti. Pelastuslaitoksen tavoitteena on, että palvelutasokaudella uusia palontutkijoita osallistuu Pelastusopiston järjestämälle Tuhotyörikosten tutkinta -kurssille.

Palontutkintaa pelastuslaitoksessa vuosina 2019–2022 on tehty yhteensä 67 kappaletta. Vuosittaiset tutkintamäärät ovat vaihdelleet 9:n ja 25 tutkinnan välillä. Palontutkintaa suoritetaan tiiviissä yhteistyössä Sisä-Suomen poliisilaitoksen kanssa sekä tarvittaessa toisten pelastuslaitosten kanssa.

Pelastuslaitos hyödyntää säännöllisesti palontutkintatyöryhmän raportteja pelastustoiminnan kehittämisessä ja vastaavien onnettomuuksien ehkäisytyössä. Palontutkinnan avulla on esimerkiksi varmistettu sähkölaitteiden sytymissytyä ja tunnistettu uusissa taloissa rakenteellisia puutteita, joita on saatettu rakennusvalvonnan ja ympäristöministeriön tietoon. Tällaisesta esimerkkinä voi mainita kerrostalojen osastointiin liittyvät ongelmat, jotka tulivat esiin jyvaskyläläisen senioritalon tulipalon palontutkinnassa Jyväskylän Palokassa vuonna 2020.

Kaavio 5 Palontutkinnat lukumäärä Keski-Suomen pelastuslaitoksen alueella 2019-2022

Ilmoitusmenettely

Pelastuslain (379/2011) 41 §:n perusteella määritellään, että jos pelastustoimen tehtävissä on aihetta epäillä, että tulipalo tai muu onnettomuus on aiheutettu tahallisesti tai tuottamuksellisesti, pelastusviranomaisen velvollisuutena on ilmoittaa asiasta poliisille. Poliisille on ilmoitettava myös palontutkinnan yhteydessä havaituista palo- ja henkilöturvallisuusrikkomuksista. Tällaisia ilmoituksia on viime vuosina tehty Keski-Suomen pelastuslaitoksessa vuosittain n. 200–250.

2.2. Pelastustoiminta

Pelastuslain 27 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan pelastustoimelle kuuluvista tehtävistä. Tässä kappaleessa arvioidaan pelastustoimen tehtävien nykytilaa ja sen kehittämistarpeita.

2.2.1. Palvelutuotanto Keski-Suomessa

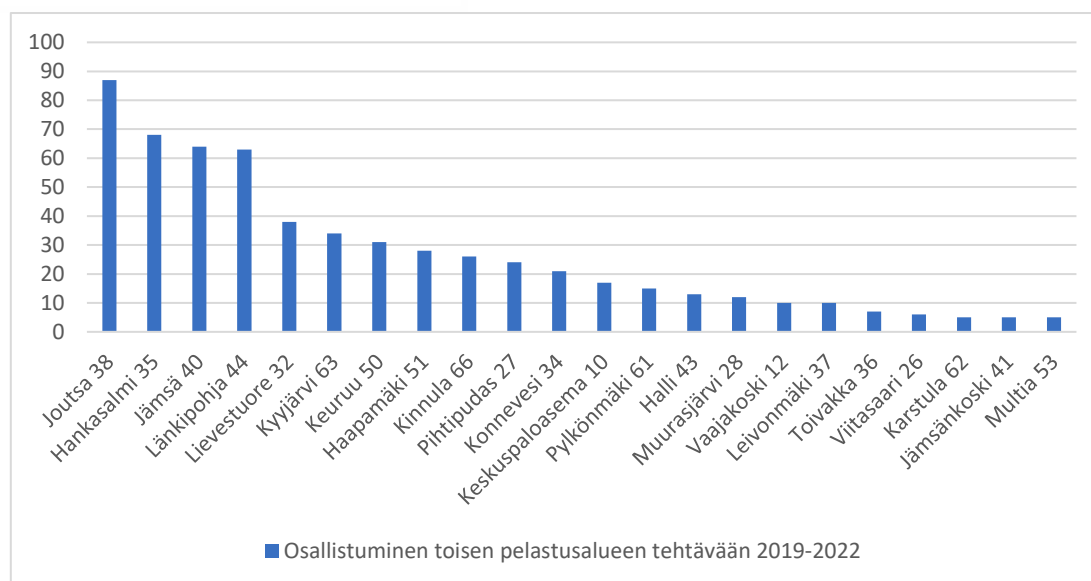
Keski-Suomen pelastuslaitos hälytetään keskimäärin noin 5000 kertaa vuodessa erilaisille tehtäville. Se tarkoittaa, että pelastuslaitoksen alueelle tulee keskimäärin 14 tehtävää joka päivä. Vuonna 2022 tehtävien lukumäärä on ollut keskimääräistä pienempi. Yhtenä tähän vaikuttavana tekijänä oli maastopalojen vähäinen määrä kesällä. Taulukossa 2 esitetään pelastuslaitokselle osoitetut tehtävät vuosina 2019–2022. Taulukosta 2 voidaan myös havaita, että suurin osa tehtävistä tulee suurimpiin kuntakeskuksiin Jyväskylään, Jämsään ja Äänekoskelle. Kaiken kaikkiaan tehtävien jakautuminen noudattelee kuntien kokoa. Pelastuslaitoksen päätoiminen pelastushenkilöstö päivystää 24/7 Jyväskylässä, Jämsässä ja Äänekoskella. Päiväpaloasemat sijaitsevat Laukaassa, Keuruulla, Saarijärvellä ja Viitasaarella. Lisäksi Muuramessa, Laukaassa ja Karstulassa on

monitoimiyksikkö. Taulukosta näkyy, että päätoimista pelastushenkilöstöä on pääosin niillä paikkakunnilla, joissa on enemmän tehtäviä.

Tapahtumakunta	2019	2020	2021	2022	Yhteensä
Jyväskylä	2026	2121	2151	1880	8178
Äänekoski	491	477	470	432	1870
Jämsä	502	457	415	425	1799
Laukaa	392	322	303	338	1355
Keuruu	250	251	291	201	993
Saarijärvi	221	258	201	168	848
Viitasaari	198	185	191	147	721
Joutsa	166	145	157	145	613
Muurame	123	104	144	100	471
Hankasalmi	113	112	90	112	427
Karstula	106	114	89	96	405
Pihtipudas	110	114	89	86	399
Petäjävesi	94	74	74	74	316
Konnevesi	55	80	74	45	254
Multia	66	67	67	47	247
Toivakka	76	57	64	49	246
Uurainen	68	51	54	54	227
Kannonkoski	46	46	47	40	179
Kinnula	45	61	37	32	175
Kivijärvi	38	57	47	23	165
Kyyjärvi	42	44	35	26	147
Luhanka	43	32	23	23	121
Yhteensä	5 412	5 308	5 113	4 543	20 376

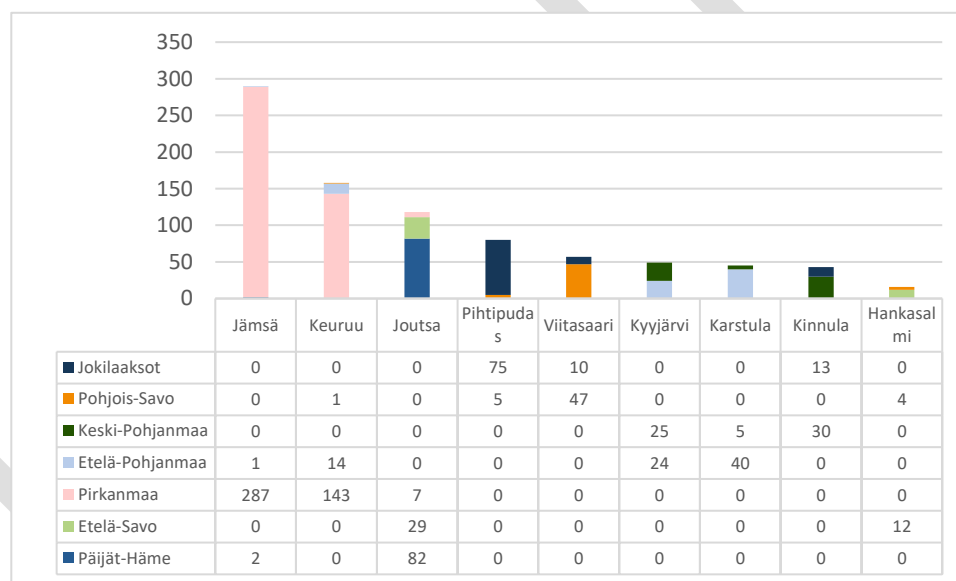
Taulukko 2 Pelastuslaitoksen tehtävät kuntiin 2019–2022

Kunnissa tapahtuneiden tehtävien lisäksi pelastuslaitos hälytetään myös ympäröivien pelastuslaitosten alueelle. Kaaviossa 6 esitetään pelastuslaitosten tehtävät, jotka ovat tapahtuneet ympäröivien pelastuslaitosten alueelle vuosina 2019–2022. Siitä näkyy, että Keski-Suomen pelastuslaitoksesta hälytetään useimmin toisella pelastusalueelle Joutsan, Hankasalmen, Jämsän ja Lievestuoreen paloasemat.

Kaavio 6 Yhteistyö ympäröivien pelastuslaitosten kanssa 2019-2022

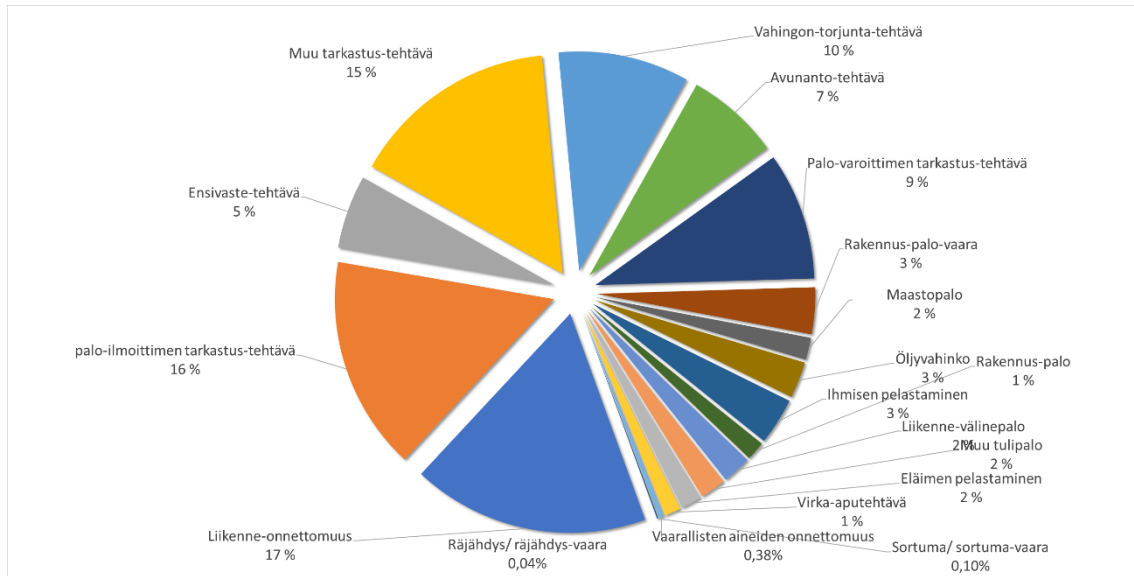
Pelastuslaitosta avustetaan myös ympäröivien pelastuslaitosten toimesta. Vuosina 2019–2022 vaikuttaisi, että Pirkanmaa, Päijät-Häme, Etelä-Savo ja Jokilaaksojen pelastuslaitos ovat osallistuneet useimmin Keski-Suomen alueen tehtäviin.

Kaavio 7 Yhteistyö ympäröivien pelastuslaitosten kanssa 2019-2022

Seuraavan sivun kaaviossa 8 on esitetty eri väreillä Pronton tietojen perusteella Keski-Suomen pelastuslaitokselle vuosina 2018–2022 osoitetut tehtävä**lajit**. Tyypillisimpiä ovat olleet liikenneonnettomuudet ja erilaiset tarkastustehtävät: näitä tehtäviä on ollut keskimäärin yli 60 prosentti kaikista tehtävistä. Tulipaloon liittyviä tehtäviä on ollut keskimäärin noin 10 prosenttia. Yksittäisistä tehtävä**tyypeistä** tyypillisimpiä puolestaan ovat olleet liikenneonnettomuustehtävät (17 %), erilaisten paloilmoittimien tarkastustehtävät (16 %) sekä muut tarkastustehtävät (15 %). Näistä on kertynyt yhteensä noin puolet kaikista tehtävistä. Tulipalotehtävistä eniten ovat

työllistäneet rakennuspalovaarat (4 %) sekä maasto- ja liikennevälinepalot (4 %). Erilaisia tulipaloja on ollut yhteensä suunnilleen saman verran kuin vahingontorjuntatehtäviä (10 %).

Kaavio 8 pelastustoimelle osoitetut tehtävälajit 2016–2019

Seuraavassa luvussa arvioidaan aluksi pelastustoimen tämänhetkistä suorituskykyä suhteessa toiminnan tavoitteisiin. Aluksi arvioidaan päivittäisiin tilanteisiin varautumista, sen jälkeen varautumista häiriötilanteisiin ja lopuksi poikkeusolojen varautumista sekä varautumista väestönsuojelutilanteisiin.

2.2.2. Varautuminen päivittäisiin tilanteisiin ja toimintavalmiuden nykytila

Päivittäisiin tilanteisiin varautumista arvioidaan pelastustoiminnan toimintavalmiuden näkökulmasta ja sitä mitataan riskiruutujen saavutettavuudella eri riskialueilla. Arvioinnin perusteella määritetään puutteet ja kehitystarpeet palvelutasossa.

Sisäministeriön julkaisema Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (2012) asettaa riskialueille seuraavat neljä pelastustoimintaan liittyvää tavoitetta:

- **Pelastusyksikölle** asetetut **saavutettavuustavoitteet** eli se, kuinka nopeasti ensimmäinen yksikkö saavuttaa sille osoitetun palvelutehtävän.
- **Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika** eli se, kuinka nopeasti kohteeseen osoitetut resurssit kykenevät aloittamaan tehokkaan pelastustoiminnan.
- **Pelastustoiminnan avunsaantiaika**, jolla tarkoitetaan sitä, milloin avun tarvitsija saa tarvitsemansa avun kohteeseen hälytetyiltä yksiköiltä.

- **Riskiluokittaiset aikamääreet**, joiden aikana tulisi tavoittaa kohde pelastusjoukkueella suuremmissa onnettomuuksissa ja tulipaloissa.

Seuraavassa taulukossa 3 on esitetty edellä esitettyihin pelastustoimen tavoitteisiin liittyvät toimintavalmiusajat¹. Riskiluokka 4 poikkeaa muista siinä, että sille ei ole asetettu erillistä saavutettavuusaikatavoitetta. Pelastuslaitoksen pitäisi kuitenkin palvelutuotannossaan huomioida erityisesti riskiluokan 4 asukkaiden omatoimisen varautumisen tukeminen, mikäli avunsaantia ei voida taata 40 minuutissa.

Tavoite	I	II	III	IV
Ensimmäinen yksikkö tavoittaa kohteen	6 min	10 min	20 min	ei vaatimusta
Pelastustoiminnan toimintavalmius	11 min	14 min	22 min	
Avunsaantiaika	13 min	16 min	24 min	40 min*
Pelastusjoukkue kohteessa	20 min	30 min	30 min	

* mikäli ei kyetä saavuttamaan 40 minuutissa, tulee pelastustoimen kiinnittää huomiota ihmisten omatoimiseen varautumiseen

Taulukko 3 Toimintavalmiusohjeen mukaiset ajat kohteiden tavoittamiseen

Taulukossa 4 esitetään Prontosta saatujen tietojen perusteella se, miten Keski-Suomen pelastuslaitos on vuosina 2019–2022 pystynyt vastaamaan toimintavalmiusohjeen vaatimukseen kiireellisten tehtävien osalta. Taulukkoon on merkitty punaisella ne ajat, joita ei ole keskimäärin saavutettu tavoitteiden mukaisesti. Taulukosta käy ilmi, että nykyisellä palvelurakenteella riskialueet II–IV kyetään keskimäärin saavuttamaan toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti. Sen sijaan riskialueella I esiintyy puutteita tavoitteiden saavuttamisessa. Ensimmäisen yksikön tavoiteaika viivästyy keskimäärin 19 sekuntia, pelastustoiminnan toimintavalmius saavutetaan, mutta avunsaantiaika on keskimäärin 13 sekuntia pitempi kuin tavoiteaika. Toimintavalmius- ja avunsaantiajat eivät kuitenkaan ole täysin täsmällisiä, koska niiden tarkkaan kirjaamiseen ei ole aiemmin kiinnitetty huomioita. Viime aikoina tavoiteaikojen täsmällisen kirjaamisen merkitystä on korostettu, ja tämän seurauksena toimintavalmius- ja avunsaantiajat ovat pääsääntöisesti vaatimusten mukaisia kaikilla riskialueilla. Tämän tarkastelun perusteella vaikuttaa, että ongelmia riskiruutujen tavoittamisessa on lähinnä I riskialueella.

Riskiluokka tapahtumahetkellä	I	II	III	IV
Ensimmäisen yksikön tavoiteaika keskimäärin	6:19	7:10	9:34	15:02
Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika keskimäärin	10:44	11:30	12:25	18:02
Avunsaantiaika keskimäärin	13:16	14:04	15:07	21:06
Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika	09:52	14:12	17:26	31:32

Taulukko 4 Kiireellisten tehtävien keskimääräiset tavoittamisajat 2019–2022

¹ Taulukoissa 3 ja 4 sekä niihin liittyvissä teksteissä ja alaluvuissa 2.3.1.1–2.3.1.4 käytetään poikkeuksellisesti merkintätapaa *riskialue I–IV*, joilla viitataan riskiluokkien 1–4 ruutuihin.

Edellisessä palvelutasopäätöksessä määriteltiin kaikkien kiireellisten tehtävien keskimääräiseksi toimintavalmiusaikatavoitteeksi 12 minuuttia. Aikaa aletaan laskea ensimmäisen kiireellisen yksikön hälyttämisestä ja sen laskeminen päättyy, kun vähintään neljä henkilöä on kohteessa ja tehokas pelastustoiminta alkaa. Prontoon syötettyjen tietojen perusteella Keski-Suomen pelastuslaitoksen kaikkien kiireellisten hälytystehtävien ensimmäisen yksikön keskimääräinen toimintavalmiusaika vuosina 2019–2022 on 10 minuuttia ja 58 sekuntia. Tämän perusteella pelastuslaitos on kyennyt saavuttamaan edellisessä palvelutasopäätöksessä asetetun tavoitteen. Edelliseen tarkasteluun verrattuna 2016–2019 riskiruutujen saavutettavuus parantunut, sillä Pronto tietojen perusteella se oli aiemmin 11 min 38 sekuntia. Seuraavissa alaluvuissa tarkastellaan yksityiskohtaisemmin kunkin riskialueen tavoitettavuutta toimintavalmiuden suunnitteluohjeen tavoitteiden mukaisesti, mikä on yksi keino arvioida pelastustoiminnan palvelutuotannon suorituskykyä. Kohde pitäisi saavuttaa vähintään 50 prosentissa tehtävistä tavoiteajoissa.

Riskialueen I ruutujen tavoittaminen

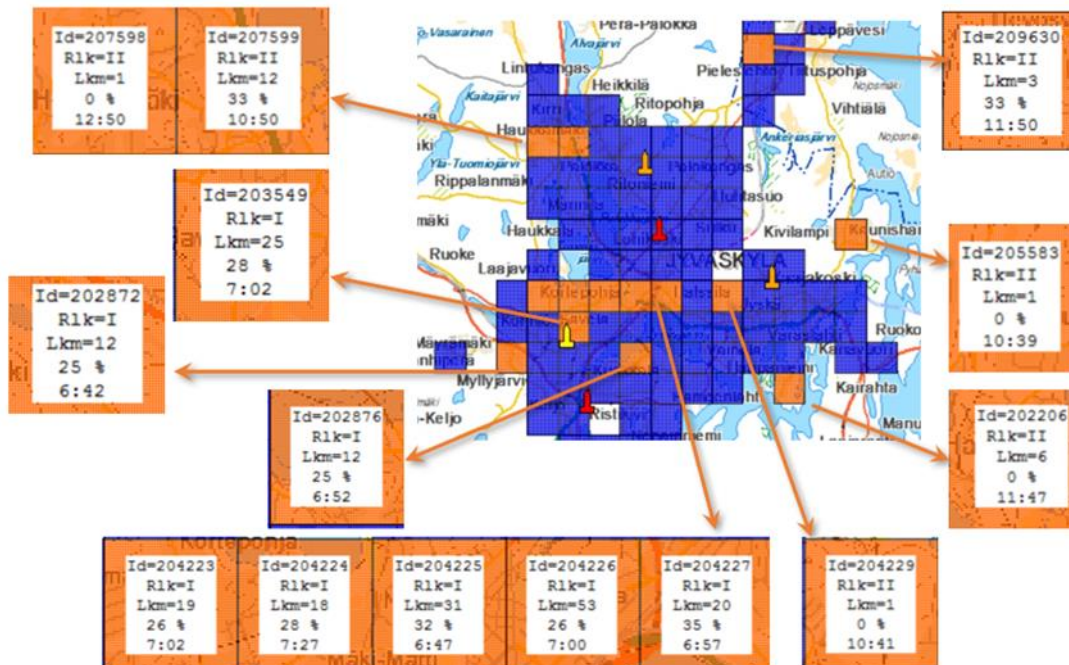
Taulukossa 5 on esitetty prosentteina riskialueen I kiireellisten tehtävien tavoitteiden keskimääräistä saavuttamista 2019–2022. Taulukosta näkyy, että ensimmäiselle yksikölle eli pelastusryhmälle on haasteellista tavoittaa 50-prosenttisesti sille osoitetut tehtävät toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti. Sen sijaan pelastusjoukkueelle osoitetuille tehtäville ehditään lähes aina tavoiteajassa. Avunsaantiajan saavuttaminen vaikuttaa olevan matalalla tasolla. Siihen liittyy edelleen tilastoinnin puutteet Pronto järjestelmässä.

Tavoite	Ensimmäinen yksikkö tavoittaa kohteen	Pelastustoiminnan toimintavalmius	Avunsaantiaika	Pelastusjoukkue kohteessa
1. Riskiluokka tavoite	< 6 min	< 11 min	< 13 min	< 20 min
Kiireelliset tehtävät, joissa riskiruutu saavutetaan	43 %	57 %	30 %	97 %

Taulukko 5 Riskialueen I keskimääräinen tavoittaminen toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti

Seuraavassa kuvassa 2 tarkastellaan yksityiskohtaisemmin saavuttamisen kannalta ongelmallisten 1-riskiruutujen tavoitettavuutta. Kuvassa esitetään Jyväskylän kaupungin alueelta ne riskiruudut, joita ei ole tavoitettu vaatimusten mukaisesti. Siitä voidaan havaita, että ongelmia on ollut Jyväskylän Keskustassa ja sellaisilla alueilla, joiden tavoittaminen on ollut vaikeaa puutteellisen paloasemaverkoston ja/tai alueen liikennejärjestelyjen vuoksi. Ongelmat tunnistettiin edellisessä palvelutasopäätöksessä 2021 ja näiden korjaamiseksi päätettiin liikennevalo-ohjauksen käyttöönotosta, uuden liittymän rakentamisesta keskuspaloasemalle sekä lähtöaikojen seurannan käyttöönotosta. Uusi liittymä on vireillä, mutta se ei ole vielä toteutunut, sen sijaan liikennevalo-

ohjausjärjestelmä on otettu käyttöön keväällä 2023. Seuraavassa kaaviossa esitetään ongelmallisten riskiruutujen saavutettavuustietoja.

Kuva 2 Ensimmäisen yksikön tavoitettavuus riskialueella I

Seuraavassa taulukossa 6 esitetään edellisten riskiruutujen täyttymisprosenttia, riskiruutuun tulleiden tehtävien lukumääriä sekä saavutettavuuden ajan mediaania. Taulukosta voidaan ensinnäkin havaita, että Jyväskylän keskustan ruutujen tavoitettavuudessa on ollut ongelmia pidemmän aikaa. Tarkastelujakson aikana riskiruutuja saavuttamisajat eivät ole merkittävästi muuttuneet viime vuosien aikana, osan riskiruutujen tavoittamisajat ovat jopa viivästyneet lisää. Syitä voi nähdä useita, ensinnäkin muutokset palvelutasopäätöksessä 2021 päätetyissä liikennejärjestelyissä eivät olleet toteutuneet tarkastelujaksolla, toiseksi erilaiset tietyöt ja uuden kapeammat väylät (esim. Puistokatu) ovat hidastaneet mahdollisuutta saavuttaa riskiruudut. Liitteenä olevan riskianalyysin perusteella vaikuttaa lisäksi, ettei esihenkilötyössä ja erityisesti johtajien viestinnässä kiinnitetä riittävästi huomiota sisäiseen toimintaan, jotta riskiruudut tavoitettaisiin nykyistä nopeammin.

Riski-luokka	Alue	Vuosi	Tunniste	Tehtävien lukumäärä	Täyttymis-%	Ajan mediaani (mm:ss)
1	Ainola	2019	202876	16	25 %	7:04
1	Ainola	2020	202876	18	17 %	7:07
1	Ainola	2021	202876	11	36 %	6:39
1	Ainola	2022	202876	12	25 %	6:52
1	Jkl keskusta	2019	204223	44	20 %	7:30
1	Jkl keskusta	2020	204223	39	13 %	7:27
1	Jkl keskusta	2021	204223	34	32 %	6:51
1	Jkl keskusta	2022	204223	19	26 %	7:02
1	Jkl keskusta	2019	204224	35	14 %	7:58
1	Jkl keskusta	2020	204224	37	16 %	7:35
1	Jkl keskusta	2021	204224	25	16 %	8:12
1	Jkl keskusta	2022	204224	18	28 %	7:27
1	Jkl keskusta	2019	204225	44	20 %	6:41
1	Jkl keskusta	2020	204225	46	39 %	6:11
1	Jkl keskusta	2021	204225	51	31 %	7:04
1	Jkl keskusta	2022	204225	31	32 %	6:47
1	Jkl keskusta	2019	204226	52	27 %	6:34
1	Jkl keskusta	2020	204226	45	56 %	5:55
1	Jkl keskusta	2021	204226	53	28 %	6:36
1	Jkl keskusta	2022	204226	53	26 %	7:00
1	Jkl keskusta	2019	204227	18	44 %	6:10
1	Jkl keskusta	2020	204227	25	44 %	6:05
1	Jkl keskusta	2021	204227	36	36 %	6:44
1	Jkl keskusta	2022	204227	20	35 %	6:57
1	Jkl keskusta	2019	204229	5	80 %	8:31
1	Jkl keskusta	2020	204229	3	33 %	11:55
1	Jkl keskusta	2021	204229	8	100 %	7:04
1	Jkl keskusta	2022	204229	1	0 %	10:41
1	Keltinmäki	2019	202872	24	12 %	7:24
1	Keltinmäki	2020	202872	18	28 %	7:08
1	Keltinmäki	2021	202872	15	27 %	6:58
1	Keltinmäki	2022	202872	12	25 %	6:42

Taulukko 6 Jyväskylän alueen riskiruudut, joita ei ole tavoitettu toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti vuosina 2019-2022

Tämän palvelutasopäätöksen liitteenä olevassa riskianalyysissä on tehty yksityiskohtaisempi tarkastelu, jonka perusteella selvisi, että riskialueen I riskiruutujen tavoittaminen vaihtelee huomattavasti eri vuorokauden aikoina. Tiettyinä kellonaikoina riskiruudut on kyetty tavoittamaan toimintavalmiusohjeen vaatimusten mukaisesti. Taulukossa on esitettyä Pelastustoiminen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen (SM 21/2012) vaatimusten mukaisesti tavoittamisen

kannalta muita ruutuja haasteellisemmiksi osoittautuneet riskiruudut. Kaikkein vaikeimmin tavoiteajassa saavutettavia ovat Kortepohjan ja osittain Nisulan alueet. Riskianalyysin perusteella vaikuttaa siltä, että kyseisten riskiruutujen saavutettavuutta voidaan parantaa sisäisin järjestelyin esimerkiksi lähtönopeuksia parantamalla. Riskiruutujen parempaan tavoittamiseen tulevaisuudessa vaikuttavat myös keskuspalosella toteutettavat uudet liikennejärjestelyt ja huhtikuussa 2023 käyttöön otettu liikennevalo-ohjaus. On kuitenkin todennäköistä, että näistä toimista huolimatta Jyväskylän keskustaan jää riskiruutuja, joita ei saavuteta tavoiteajassa.

Riskialueen II ruutujen tavoittaminen

Seuraavassa taulukossa 7 on esitetty prosentteina Keski-Suomen pelastuslaitoksen kiireellisten tehtävien tavoitteiden saavuttaminen riskialueella II. Taulukosta näkyy, että riskialueen ruudut tavoitetaan toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti keskimäärin varsin hyvin. Erityisesti joukkue tehtävillä riskiruudut tavoitetaan hyvin.

Tavoite	Ensimmäinen yksikkö tavoittaa kohteen	Pelastustoiminnan toimintavalmius	Avunsaantiaika	Pelastusjoukkue kohteessa
2. Riskiluokka tavoite	10 min	14 min	16 min	30 min
Kiireelliset tehtävät, joissa tavoiteaika saavutetaan	80 %	79 %	89 %	95 %

Taulukko 7 Riskialueen II keskimääräinen tavoittaminen toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti

Keski-Suomessa on yhteensä 164 riskiluokan 2 riskiruutua, ja niitä on lähes jokaisessa kunnassa (ks. riskianalyysi, taulukko 3). Kuten taulukosta 7 näkyy, valtaosassa tehtävistä riskiruutu on onnistuttu tavoittamaan toimintavalmiusohjeen mukaisessa tavoiteajassa. Liitteenä olevasta riskianalysistä käy ilmi, että tavoitettavuuden haasteet liittyvät yhtäältä eri vuorokaudenaikoina käytettävissä oleviin resursseihin ja toisaalta yksittäisten riskiruutujen kaukaiseen sijaintiin. Usein riskialueen II riskiruutujen saavuttaminen tavoiteajassa on yhteydessä myös siihen, että riskiruutuihin ei tule tehtäviä yöaikaan, jolloin pelastusyksiköiden lähtöajat ovat pidemmät.

Seuraavassa taulukossa 8 esitetään Jyvässeudun alueita, joiden saavutettavuudessa toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti on ollut haasteita. Taulukosta on havaittavissa ensinnäkin Vaajakosken Haapaniemen ja Lievestuoreen tavoittamisen haasteet. Vaikuttaa, että Vaajakosken paloasemalta tavoittaminen on haasteellista ja Lievestuoreen tavoittaminen on riippuvaista sopimuspalokunnan lähtönopeudesta. Liitteenä olevassa riskianalysissä arvioitiin, että tulevaisuudessa Vaajakosken uuden moottoritien ja 9-tien liikennejärjestelyt tulevat parantamaan riskiruutujen saavutettavuutta. Riskiruutujen tavoittamiseksi yhtenä mahdollisena ratkaisuna voisi olla Vaajakosken paloaseman siirto Kanavuoren alueelle, joka parantaisi laajemmin niin Vaajakosken kuin Jyväsjärven itäpuolen tavoitettavuutta. Vaajakosken paloaseman nykyinen sijainti on ylipäättänsä ongelmallinen riskiruutujen tavoittamisen kannalta. Esimerkiksi Lähtöaika

huomioiden paloasemalta kestää lähes 4 minuuttia tavoittaa suuret väylät, joten riskiruutujen tavoittamiseen jää aikaa noin 6 minuuttia.

Taulukosta on myös havaittavissa, että Jyväskylän Tikkakoski on osoittautunut haasteelliseksi tavoittaa. Siitä huolimatta, vaikka uusi moottoritie on nopeuttanut alueen riskiruutujen tavoittamista. Myöskään alueen sopimuspalokunta ei välttämättä ehdi riittävän nopeasti kohteeseen kaikkina vuorokauden aikoina. Taulukosta voi kuitenkin pääteltävissä, että Tikkakosken riskiruutujen tavoittaminen ei ole mahdollista nykyisellä paloasemaverkostolla. Ongelma ei ole uusi ja sen vuoksi edellisessä palvelutasopäätöksessä arvioitiinkin, että uuden paloaseman perustaminen Kirrin alueelle, parantaisi mahdollisuuksia, Tikkakosken tavoittamiseen ja samalla paloasema palvelisi pohjoista Jyväskylää.

Taulukossa esiin nousseen Tiituspohjan ruutujen tavoittaminen on sijainnin vuoksi haasteellista, niin Seppälän kuin Laukaan paloasemalta. Tavoittamista hankaloittaa myös se, että alueella johtava Laukaantie on usein ruuhkainen, etenkin Jyväskylän suunnalta. Alueen tavoitettavuutta voisi parantaa Laukaan paloaseman miehittäminen päätoimisella henkilöstöllä ympärivuorokautisesti.

Riski-luokka	Alue	Vuosi	Tunniste	Tehtävien lukumäärä	Täyttymis-%	Ajan mediaani
2	Haapaniemi	2019	202206	6	33 %	10:47
2	Haapaniemi	2020	202206	4	25 %	10:20
2	Haapaniemi	2021	202206	5	40 %	10:14
2	Haapaniemi	2022	202206	6	0 %	11:46
2	Lievestuore	2022	204924	4	0 %	11:50
2	Lievestuore	2021	204924	2	100 %	4:53
2	Lievestuore	2020	204924	5	20 %	12:26
2	Lievestuore	2019	204924	7	0 %	11:55
2	Lievestuore	2022	205600	4	0 %	11:46
2	Lievestuore	2021	205600	2	0 %	10:32
2	Lievestuore	2020	205600	1	100 %	4:19
2	Lievestuore	2019	205600	1	100 %	1:18
2	Tiituspohja	2021	209630	2	0 %	13:49
2	Tiituspohja	2022	209630	3	33 %	11:50
2	Tikkakoski	2019	214346	4	50 %	11:08
2	Tikkakoski	2020	214346	3	100 %	2:28
2	Tikkakoski	2022	214346	1	0 %	18:55
2	Tikkakoski	2019	214347	3	0 %	12:59
2	Tikkakoski	2020	214347	2	0 %	12:42
2	Tikkakoski	2021	214347	1	0 %	19:49
2	Tikkakoski	2022	214347	5	0 %	12:03

2	Tikkakoski	2019	215020	1	100 %	9:41
2	Tikkakoski	2020	215020	4	50 %	9:51
2	Tikkakoski	2022	215020	1	0 %	16:23
2	Tikkakoski	2019	215021	10	60 %	9:28
2	Tikkakoski	2020	215021	10	70 %	8:16
2	Tikkakoski	2021	215021	10	50 %	10:16
2	Tikkakoski	2022	215021	5	20 %	13:07
2	Tikkakoski	2020	215022	1	0 %	13:01
2	Tikkakoski	2021	215022	3	0 %	14:37
2	Tikkakoski	2022	215022	2	0 %	13:48

Taulukko 8 Jyvässeudun riskiruudut, joita ei ole tavoitettu toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti vuosina 2019-2022

Edellä esitettyjen alueiden lisäksi on Keuruun ja Saarijärven alueella havaittu haasteita riskiruutujen tavoitettavuudessa. Riskiruutujen tavoittaminen näissä kunnissa riippuu voimakkaasti vuorokauden ajasta. Molemmilla alueilla on päiväpalokunta, joka tavoittaa päivisin riskiruudut. Sen sijaan ilta - ja yöaikaan riskiruutujen tavoittaminen on haasteellista. Lisäksi riskianalyysin perusteella vaikuttaa, että muutokset varallaoloon, ovat heikentäneet riskiruutujen tavoitettavuutta viimeisen kahden vuoden aikana.

Riski-luokka	Alue	Vuosi	Tunniste	Tehtävien lukumäärä	Täyttymis-%	Ajan mediaani
2	Keuruu	2022	205522	7	29	15:12
2	Keuruu	2021	205522	12	8	13:30
2	Keuruu	2020	205522	8	50	10:25
2	Keuruu	2019	205522	6	50	8:39
2	Keuruu	2022	206197	10	40	10:51
2	Keuruu	2021	206197	21	62	6:18
2	Keuruu	2020	206197	10	80	5:54
2	Keuruu	2019	206197	10	40	12:56
2	Saarijärvi	2022	237279	4	0	12:54
2	Saarijärvi	2021	237279	4	0	16:24
2	Saarijärvi	2020	237279	3	67	9:36
2	Saarijärvi	2019	237279	2	0	15:30
2	Saarijärvi	2022	237953	2	0	18:43
2	Saarijärvi	2020	237953	2	0	13:20
2	Saarijärvi	2019	237953	2	100	0:34

Taulukko 9 Keuruun ja Saarijärven riskiruudut, joita ei ole tavoitettu toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti vuosina 2019-2022

Edellä esitellyn perustella voidaan todeta, että riskialueen II ruutujen tavoittaminen kymmenessä minuutissa on haasteellista sopimushenkilöstön voimin, mikäli tehtävät tulevat esimerkiksi yöaikaan tai silloin, kun sopimuspalokunnan henkilöstö on omassa työssään. Kaiken kaikkiaan riskialueeseen II liittyvä toimintavalmiusohjeen mukainen toiminta-aikavaatimus on varsin tiukka, etenkin ilta- ja yöaikaan, jolloin henkilöstö lähtee usein kotoaan. Nykyisten varallaolo juridisen tarkastelun perusteella kiireellisen pelastustoimintaa ei voida myöskään varmistaa perinteisin keinoin. Huomionarvoista on myös se, että riskialueen II lähtövalmiuden vahvistaminen vähentäisi todennäköisesti onnettomuuksista ja tulipaloista aiheutuneita vahinkoja, etenkin taajamissa ja niiden välittömässä läheisyydessä.

Riskialueen III ruutujen tavoittaminen

Kuten edellä taulukossa 4 esitetyistä tiedoista näkyy, riskialueen III ruudut tavoitetaan keskimäärin huomattavasti alle tavoiteajan (ka 9:34 min. vs. tavoite alle 20 min.) koko maakunnan alueella. Alla olevassa taulukossa 10 on esitetty Pronto-tietojen perusteella yksityiskohtaisemmin kiireellisten tehtävien tavoitteiden saavuttaminen prosentteina. Taulukosta käy ilmi, että riskialueen III ruudut kyetään tavoittamaan toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti hyvin: ensimmäinen yksikkö saavuttaa kohteen tavoiteajassa lähes 100-prosenttisesti ja pelastusjoukkuekin 95-prosenttisesti.

Tavoite	Ensimmäinen yksikkö tavoittaa kohteen	Pelastustoiminnan toimintavalmius	Avunsaantiaika	Pelastusjoukkue kohteessa
3. Riskiluokka tavoite	20 min	22 min	24 min	30 min
Kiireelliset tehtävät, joissa saavutetaan tavoite	97 %	96 %	97 %	95 %

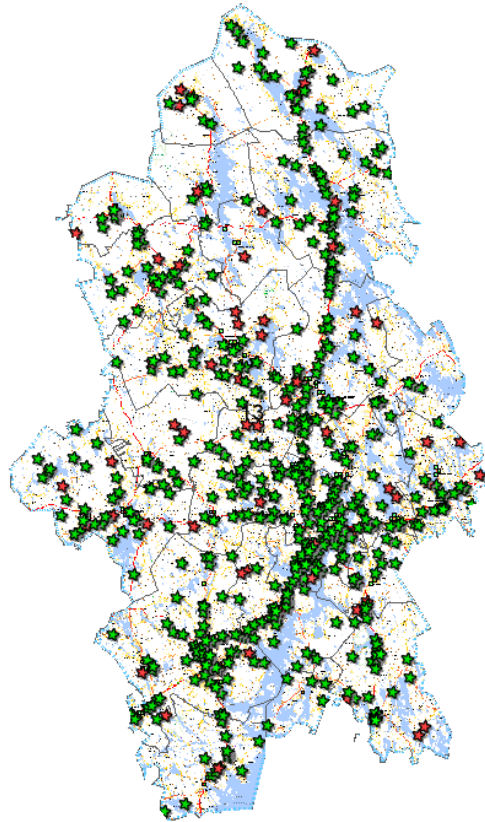
Taulukko 10 Riskialueen III ruutujen tavoittaminen prosentteina

Riskianalyysin perusteella selviää, että pelastusjoukkueelle kohteen tavoittaminen on luonnollisesti haasteellista erityisesti kunnissa, jotka sijaitsevat etäällä, esimerkiksi Kyyjärvelle tai Pihtiputaalle pelastusjoukkueen kokoaminen naapurikunnista 30 minuutissa on haasteellista.

Riskialueen IV ruutujen tavoittaminen

Riskialueelle IV on Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa asetettu tavoite ainoastaan tehokkaalle pelastustoimen alkamiselle. Aiemmin esitetystä taulukossa 4 esitetyistä tiedoista käy ilmi, että riskialueella IV avunsaantiajan tavoite alittuu selkeästi (ka. 21:06 min. vs. tavoite 40 min.). Pronto-tietojen perusteella avunsaantiajan tavoite saavutetaan 100-prosenttisesti. Taulukosta 4 käy myös ilmi, että esimerkiksi ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskialueen IV kohteet keskimäärin noin 15 minuutissa ja pelastusjoukkuekin noin 31 minuutissa. Kuten seuraavasta kuvasta 3 voi päätellä, pelastusjoukkueella kohteen tavoittaminen vaikuttaa haasteelliselta haja-

asutusalueilla, jotka sijaitsevat etäällä alueen taajamista. Kuvasta näkyy myös, että riskialueen IV tehtävät painottuvat maakunnan pääteiden varsille sekä taajamien lähetyville.

Kuva 3 Kiireellisten tehtävien saavutettavuus pelastusjoukkueella riskialueella III ja IV 2016–2019

2.2.3. Yhteenveto riskiruutujen tavoittamisesta

Yhteenvetona tämän luvun tarkasteluista voidaan todeta, että eri riskialueiden ruudut saavutetaan keskimäärin hyvin tavoitteiden mukaisesti. Erityisen hyvin tavoiteajat saavutetaan joukkueen tehtävissä. Ensimmäiselle yksikölle joidenkin riskiruutujen tavoittaminen määritellyssä tavoiteajassa vaikuttaa kuitenkin haasteelliselta nykyisellä paloasemaverkostolla. Suurimmat haasteet liittyvät riskialueen I joihinkin ruutuihin, joiden saavuttaminen 6 minuutin tavoiteajassa on nykyisillä liikennetkaisuilla vaikeaa. Kuten edellä jo mainittiin, alueet on kuitenkin mahdollista pääosin tavoittaa noin kuudessa minuutissa nopeammilla lähdöillä paloasemilta sekä muutoksilla liikennejärjestelyissä.

Riskialueista II ja III voi todeta kokoavasti, että niiden ruudut tavoitetaan keskimäärin alle tavoiteaikojen. Prosentuaalisesti riskialueen II ruudut tavoitetaan hieman riskialueen III ruutuja harvemmin, mikä johtuu tavoiteaikojen eroista. Riskialueella II vaikutusta on myös sillä, mihin aikaan vuorokaudesta tehtäviä tulee. Riskialueella III tavoiteaikojen saavuttamisen haasteet liittyvät etäisyyksiin ja suurempiin onnettomuuksiin. Riskialueella IV tavoitteen mukainen avunsaanti-aika saavutetaan lähes aina (97 %), joten asukkaiden omatoimisen varautumisen tukemiseen ei ole välitöntä vaatimusta.

2.3. Varautuminen häiriötilanteisiin

Normaaliolojen häiriötilanteella tarkoitetaan uhkaa tai tapahtuma, joka vaarantaa yhteiskunnan turvallisuutta, toimintakykyä tai väestön elinmahdollisuuksia ja jonka hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää. Tällaisia ovat esimerkiksi vakavat luonnononnettomuudet kuten myrskytuhot ja säteilyonnettomuudet tai suuronnettomuus. Pelastustoimen tehtävät häiriötilanteissa eivät poikkea sisällöllisesti siitä, mitä ne ovat päivittäisessä toiminnassa. Pelastuslaitos huolehtii alueellaan pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä myös häiriötilanteissa.

Pelastuslain (379/2011) 47 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee laatia pelastustoimen alueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Pelastuslain 48 §:n mukaan pelastuslaitoksen on lisäksi laadittava onnettomuuden varalle ulkoinen pelastussuunnitelma erityistä vaaraa aiheuttaviin kohteisiin, joissa suuronnettomuus on mahdollinen.

Pelastuslain (379/2011) 46 §:n mukaan valtion ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun siten kuin pelastuslain 47 §:ssä säädetään sekä toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti. Esimerkiksi hyvinvointialueen sosiaalitoimen viranomaisilla oli velvollisuus suunnitella tulipalossa asuntonsa menettäneiden majoittaminen.

Pelastustoimen varautumisen ja valmiussuunnittelun uhkakuvina käytetään riskianalyyysien skenaarioita. Keski-Suomen pelastuslaitos on huomionnut häiriötilanteet pelastustoimen eri suunnitelmien tasoilla ja varautunut siihen, että se kykenee normaaliolojen häiriötilanteissa huolehtimaan pelastustoimelle kuuluvista tehtävistä.

Suuronnettomuuksissa, häiriötilanteissa tai tilanteissa, joissa Keski-Suomen alueella on useita yhtäaikaista onnettomuuksia, valmiutta kohotetaan myös pelastustoiminnan tilanne- ja johtokeskuksessa. Johtokeskuksen sijainti, hälyttäminen ja työjärjestys on ennalta suunniteltu.

2.4. Pelastustoimen suunnitelmat

Sisäministeriö on antanut asetuksen (1363/2018) pelastustoimen suunnitelmista. Asetuksen mukaan pelastustoimen suunnitelmat jaetaan kahteen osaan, yleisjärjestelyihin ja pelastustoimintaan vaativissa tilanteissa. Asetuksessa on mainittu tarvittavat suunnitelmat ja niiden keskeinen sisältö.

Keski-Suomen pelastuslaitos on laatinut pääosin asetuksen mukaiset suunnitelmat ja ne pitävät sisällään asetuksessa annetut sisällöt. Suunnitelmat päivitetään ja ylläpidetään rakenteen osalta edellä mainitun asetuksen mukaiseksi.

Kansainvälisen avun vastaanottamiseen liittyvät suunnitelmat ovat päivitystyön alla ja vaativat vielä tarkennuksia. Nämä suunnitelmat saatetaan valmiiksi mahdollisimman pian.

2.5. Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on 18 palokuntasopimusta vapaaehtoisten palokuntayhdistyksen (VPK) kanssa. Suurin osa näistä yhdistyksistä toimii omalla alueellaan niin sanottuna ensilähdön palokuntana ja näin sopimuksen piirissä olevat palokunnat ovat osana pelastuslaitoksen normaalia valmiutta. Pelastuslaitos vastaa sopimuksen mukaisesti yhdistysten puolesta palkanmaksusta, vakuuttamisesta, työterveyshuollon järjestämisestä sekä henkilöstön kouluttamisesta.

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on voimassa oleva sopimus Vapaaehtoisen pelastuspalvelun (Vapepa) kanssa. Sopimus on laadittu yhdessä Suomen Punaisen Ristin Länsi-Suomen piirin kanssa ja mahdollistaa laajasti vapaaehtoisten käytön pelastustoiminnan erilaisissa tukitehtävissä. Tämä sopimus on tarkoituksenmukaista päivittää Keski-Suomen hyvinvointialueen kattavaksi.

Vapepan kanssa laaditun pääsopimuksen lisäksi pelastuslaitoksella on sopimukset seitsemän paikallisen järvipelastusyhdistyksen kanssa. Nämä yhdistykset ovat Ala-Keiteleen Järvipelastajat ry, Jyväskylän Järvipelastajat ry, Jämsän Järvipelastajat ry, Konneveden Järvipelastajat ry, Korpilahden Järvipelastajat ry, Laukaan Järvipelastajat ry sekä Viitasaaren Järvipelastajat ry. Näiden yhdistysten kanssa laaditut sopimukset päivitetään vuoden 2023 aikana.

2.6. Väestönsuojeluun varautuminen

Keski-Suomen pelastuslaitos on huomionnut suunnitelmissaan pelastustoimen väestönsuojelutehtävät ja aiempien riskianalyyseiden johtopäätökset. Tehtävien yhteensovittamista on tehty pitkäjänteisesti Keski-Suomen viranomaisten ja kuntien kanssa. Yhteensovittamista on tehty muun muassa Keski-Suomen turvallisuus- ja valmiustoimikunnan rakenteita hyödyntäen. Maakunnallisissa suuronnettomuus- ja valmiusharjoituksissa on testattu suunnitelmia ja harjoitettu yhteistoimintaa.

Lisäksi Keski-Suomen pelastuslaitoksen evakuointisuunnitelma on luovutettu kuntiin suunnitteluperusteeksi edelleen yksityiskohtaisempien toimialasuunnitelmien laatimiseksi muun muassa siirretyn väestön huollon osalta. Hyvinvointialueudistuksen johdosta väestönsuojelun tehtävien yhteensovittamiseen tuli vuoden 2023 alusta muutoksia. Väestönsuojeluun liittyviä tehtäviä siirtyi kunnilta hyvinvointialueen vastuulle. Toimenpiteet alueellisen sosiaali- ja terveystoimen varautumisen yhteensovittamisessa ovat hyvinvointialueella käynnistyneet, jossa pelastuslaitoksen edustus on ollut tiiviisti mukana.

3. RISKIANALYYSIN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Liitteenä olevan riskianalyysin perusteella Keski-Suomen pelastuslaitos kykenee vastaamaan kohtuullisesti toimintaympäristössä havaittuihin riskeihin. Riskeihin kyetään vastaamaan hyvin suurissa kunnissa, mutta pienissä kunnissa palvelukyvyssä on haasteita. Riskianalyysin perusteella suurimmat tunnistetut riskit liittyvät pelastuslaitoksen sisäiseen suorituskyykykseen tarjota Keski-Suomen asukkaille pelastustoimen lakisääteisiä palveluja.

Merkittävin riski liittyy juridisessa käsittelyssä olevan varallaoloon. Riski liittyy talouteen ja työvoiman saatavuuteen. Pelastuslaitosten perinteisellä järjestelmällä ei voida taata kiireellisiä tehtäviä tulevaisuudessa, taloudellisen riskin vuoksi. Samanaikaisesti päätoimisten työntekijöiden saanti pieniin kuntiin vaikeutuu. Kiireellisten tehtävien hoitaminen päätoimisella henkilöstöllä lisää myös palvelun järjestämisen kustannuksia, nykyisessä vaikeassa taloustilanteessa. Mikä palveluja ei kyetä järjestämään luotettavasti, saattaa laillisuusvalvoja asettaa uhkasakon palvelun lainmukaisuuden varmistamiseksi.

Suorituskyyvyn riskeihin liittyvät Jyväskylän haasteet riskiruutujen tavoittamisessa, sekä henkilöstön kykenevyys vaativiin tehtäviin pienissä kunnissa ja etenkin Koillisessa Keski-Suomessa. Tulevaisuudessa toimivan paloasemaverkoston rakentaminen on haasteellista, koska Jyväskylässä kilpaillaan paloasema sijainneista yksityisten toimijoiden kanssa, kun taas haja-asutusalueella paloasemien pitäisi kyetä palvelemaan mahdollisimman laajaa-aluetta. Lisäksi pelastuslaitoksen nykyiset paloasemat ovat vanhoja ja korjaustarve on suuri. Poikkeusoloissa riskinä on paloasemakiinteistöjen omistussuhteet, mikäli kiinteistöt ovat yksityisen toimijan omistuksessa.

Sopimuspalokunnat ovat tärkeässä roolissa pitkäkestoisissa tilanteissa, esimerkiksi laajoissa maastopaloissa ja suurissa tilanteissa päätoimisen henkilöstön rinnalla. Mikäli tulevaisuudessa sopimuspalokuntatoiminta vähenee, uhkaa se suurten ja pitkäkestoisten tilanteiden hallintaa. Lisäksi työsuojeluviranomaisten tiukentuneet lupaehdot pitkiin työvuoroihin liittyviä lepoaikoja kohtaan uhkaavat pitkäkestoisten tilanteiden hoitamista.

Edellä mainitun työvoiman saatavuuden lisäksi huomionarvoisin maakunnallisessa riskiarviossa esitetty ulkoinen riski on sähköenergian saannin ja ICT-järjestelmien häiriintyminen. Edelleen tulevaisuudessa pelastuslaitoksella tulee olla omaa suorituskyykyä ja riippumatonta resurssia ICT-järjestelmien hankintaan sekä ylläpitoon. Lisäksi pelastuslaitoksen johtamisjärjestelmän tulee olla sellainen, joka tosiasiallisesti tukee sekä koko alueellisen pelastustoimen tehtävien, että pelastustoiminnan suorituskyykyjen johtamista kaikissa tilanteissa

Riskienhallintaan käytettävät resurssit eivät ole tällä hetkellä riskiperusteisella, lainsäädännön mukaisella tasolla. Riskinä on viranomaispäätösten viivästyminen ja hallintopakkokeinojen käyttöönotto, joka toteutuessaan kestää kuukausia ja pahimmassa tapauksessa jopa vuoden.

Hyvinvointialueudistuksen vuoksi alueellisen varautumisen yhteensovittamiseen liittyen on tapahtunut uusia järjestelyitä, joilla voi olla vaikutusta nykyisiin maakunnallisiin toimintamalleihin. Pelastuslaitos on tehnyt pitkäjänteistä työtä alueen yhteisen varautumisen kehittäjänä ja todennut nykyisten verkostorakenteiden tukevan yhteisten päämäärien saavuttamista. Mikäli alueen siviilivalmiuden yhteensovittamiseen ei osoiteta riittävää resurssia, pelastustoimen maine luotettavana yhteistyökumppanina kärsii. Tällä voi olla vaikutuksia myös alueellisen ja paikallisen varautumisen tason heikkenemiseen haasteellisessa toimintaympäristössä.

Kalustoon liittyy merkittävänä riskinä nykyisestä tilanteesta johtuva materiaalipula, joka aiheuttaa riskiä palvelukyvykkyyteen sekä kustannusten nousuista johtuva taloudellista riski.

Palvelujen järjestämiseen häiriö- ja poikkeusoloissa keskeisiä riskejä liittyvät jatkuva tilannekuvan ylläpitoon sekä kyvykkyyteen kohottaa valmiutta koko Keski-Suomen alueella välittömin toimenpitein. Tehokas toiminta puolestaan edellyttää toimivaa ja riittävä laajaa pelastustoiminnan johtamisjärjestelmää. Muita häiriö- ja poikkeusoloihin havaittuja riskejä ovat omaisuuden hallintajärjestelmä, materiaallinen varautuminen uhkakuviin, kansalaisviestinnän tehostaminen ja lisäksi tarkemmat suunnitelmat erilaisten tilanteiden varalle.

Seuraavassa luvussa arvioidaan riskianalyysin ja toiminnan arvioinnin pohjalta palvelutasoon liittyvät päätöksiä ja kehitystarpeita.

4. PALVELUTASOA KOSKEVAT PÄÄTÖKSET PALVELUITTAIN

Tässä kappaleessa esitetään palvelutasoon liittyvät päätökset liittyen pelastuslaitoksen lakisäätöisiin tehtäviin. Palvelualueet, joista päätöksiä tehdään ovat pelastuslaitoksen suorittama turvallisuusviestintä, onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta, pelastustoiminnan palvelut sekä varautuminen ja väestönsuojelu palvelut.

4.1. Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta

Pelastuslain 27 §:n mukaisesti pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä. Pelastuslain 27 §:n mukaisesti pelastuslaitoksen tulee huolehtia valvontatehtävistä, jota lain 78 §:ssä tarkennetaan; pelastuslaitokselle on säädetty velvoite lain 2. ja 3. luvun säännösten noudattamisen valvonnasta. Lisäksi pelastusviranomaiselle on säädetty valvontavelvoitteita mm. kemikaaliturvallisuuslaissa ja muissa alemman asteen säädöksissä. Ohjauksella, neuvonnalla, turvallisuusviestinnällä ja valvontatoiminnalla pelastusviranomainen pyrkii tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisemiseen ja mm. kansalaisten, yritysten, erilaisten yhteisöjen, julkishallinnollisten organisaatioiden ja muiden viranomaisten turvallisuuskulttuurin kehittämiseen ja siinä tukemiseen. Tavoitteena on omatoiminen varautuminen, onnettomuuksien torjumiseen varautuminen, tarkoituksenmukaisen toiminnan hallitseminen onnettomuus- ja vaaratilanteessa sekä kyky onnettomuuksien seurausten rajoittamiseen.

Lisäksi pelastuslain 41 §:n mukaisesti pelastuslaitoksen on suoritettava palontutkintaa, jonka tavoitteena vastaavanlaisten onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen.

4.1.1. Pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslain (379/2011) mukaisesti pelastustoimelle kuuluvan ohjauksen tavoitteena on pienentää onnettomuuksien todennäköisyyttä ja ohjata ennalta varautumalla vähentämään onnettomuuksista aiheutuvia vahinkoja. Ohjauksen ja neuvonnan yleisenä tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen sekä varautuminen onnettomuuksien torjuntaan ja asianmukaiseen toimintaan onnettomuus- tai vaaratilanteen tapahduttua.

Pelastuslaitoksen ohjaus- ja valvontatoiminta perustuu laadukkaaseen riskiarviotyöhön; riskianalyyssityössä tunnistettuihin onnettomuusriskeihin, ja viestintää pyritään kohdistamaan riskiperusteisesti. Ohjaukseen ja valvontaan liittyviä tehtäviä ovat mm. kansalaisten, yhteisöjen ja yritysten neuvonta, turvallisuusviestintä, säännölliset ja epäsäännölliset valvontatehtävät, viranomaisyhteistyö eri viranomaisten kanssa turvallisemman ympäristön rakentamiseksi sekä yhteistyö muiden tahojen kanssa.

Pelastuslaitoksen valistus- ja neuvontatehtäviä sekä sosiaalisen median viestintää suunnitellaan, toteutetaan, arvioidaan sekä kehitetään pelastustoimen strategian, sisäisen turvallisuuden ohjelman ja pelastustoimen turvallisuusviestinnän strategian painopisteiden ja keskeisten toimintalinjojen mukaisesti.

Pelastuslaitoksen alueella tuotetaan turvallisuusviestintäpalveluita kaikissa paloasemaryhmissä ja turvallisuusviestintään osallistuvat tarvittaessa kaikki pelastuslaitoksen palveluksessa olevat päätoimiset henkilöt, ja sitä toteutetaan tehtävään soveltuvien henkilöiden voimin. Sopimuspalokuntalaisten suorittamaa turvallisuusviestintää mahdollistetaan, tuetaan, kannustetaan ja ohjataan.

Turvallisuusviestinnän kohderyhmät valitaan riskiperusteisesti pelastuslain määrittämistä varautumisvelvollisista hyödyntäen mm. tunnistettuja onnettomuusriskejä, valtakunnallisia linjauksia ja kampanjoita. Turvallisuusviestinnän tilaisuuksia järjestetään turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelman mukaisesti esimerkiksi koulutuksina ja osana erilaisia tapahtumia ja valtakunnallisia kampanjoita. Vuosittain pelastuslaitos pyrkii tavoittamaan 10 % pelastuslaitoksen alueen väestöstä turvallisuusviestinnän keinoin. Tavoitteen toteutumista arvioidaan vuosittain Pronto-tilastojen perusteella.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen toiminnassa on tavoitteena osoittaa resursseja turvallisuusviestintämenetelmien sekä sosiaalisen median viestinnän kehittämiseen ja vaikuttavuuden mittaamiseen.

Pelastuslaitoksen tavoitteena on, että Keski-Suomen pelastuslaitoksella on ajantasainen turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelma. Turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelma toimii Keski-Suomen pelastuslaitoksen strategisena asiakirjana, jolla ohjataan paloasemaryhmien turvallisuusviestintätyötä. Turvallisuusviestinnän tavoitteena on opastaa ihmisiä tunnistamaan vaaran aiheuttajia, ehkäisemään omatoimisesti onnettomuuksia, toimimaan oikein onnettomuustilanteissa sekä varautumaan häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Hyvinvointialueen ja pelastuslaitoksen organisoitumisen aikana ei turvallisuusviestinnän maakunnallisesti vastaavaa koordinoijan tehtävää ole täytetty, vastuuhenkilön jäätyä eläkkeelle vuonna 2021. Tämä on aiheuttanut puutteita turvallisuusviestinnän suunnittelussa ja ylläpidossa, sen kehittämisessä ja koordinoinnissa. Näihin puutteisiin pyritään vastaamaan palvelutasokaudella ja sen onnistumiseksi pelastuslaitos tarvitsee maakunnallisen turvallisuusviestinnän asiantuntijan.

Turvallisuusviestinnässä on tarve osallistua vahvemmin valtakunnallisten näkemysten muodostamiseen ja linjausten määrittämiseen sekä valtakunnallisen yhteistyön kehittämiseen eri pelastuslaitosten välillä.

Pelastuslaitoksen tavoitteena on päivittää turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelma vastaamaan tämän hetken tarpeisiin; ohjaamaan maakunnallisen turvallisuusviestinnän kehittämistä sekä paloasemaryhmien turvallisuusviestinnän toteuttamista. Turvallisuusviestinnässä pyritään saavuttamaan hallittu ja koordinoitu maakunnallinen turvallisuusviestinnän kokonaisuus, kehittämään uusia keinoja tavoittaa erilaisia kohderyhmiä sekä osallistaa enemmän 24/7 paloasemien henkilöstöä erilaisiin tapahtumiin ja luoda uusia turvallisuusviestinnän keinoja heidän käyttöön. Tavoitteena on, että turvallisuusviestintään käytetään laskennallisesti vuosittain vähintään 8 henkilötyövuoden voimavara. Pelastuslaitokselle kuuluvaan ohjaukseen ja valvontaan osallistuvat koko päätoiminen henkilöstö ja kaikki tulosityksiköt.

Pelastuslaitoksella on vaikeuksia vastata yleisen neuvonnan ja asiakaspalvelun tarpeisiin valvontatoiminnan eli palotarkastusten ulkopuolella pienemmistä paloasemaryhmistä Jyväskylään saakka. Jotta pelastuslaitos pystyy vastaamaan lakisääteiseen yleisen neuvonnan ja asiakaspalvelun kasvavaan tarpeeseen on pelastuslaitokselle tarve perustaa uusi päivystävän palotarkastajan virka.

Päätös palvelutasosta

- Lakisääteisen turvallisuusviestinnän tehostamiseksi pelastuslaitokselle perustetaan uusi tehtävä turvallisuusviestinnän asiantuntijalle, joka toimii maakunnallisena asiantuntijana turvallisuusviestinnän toteuttamiseksi, huolehtii pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän kehittämisestä, suunnittelusta ja turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelman päivittämisestä ja ylläpidosta sekä osallistuu valtakunnallisen yhteistyön kehittämiseen ja ylläpitoon.
- Pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelma päivitetään vastaamaan tämän päivän tarpeisiin. Suunnitelma tarkastetaan vuosittain ja sen perusteella vahvistetaan seuraavan vuoden vuosisuunnitelma.
- Turvallisuusviestinnän yksityiskohtaisempi suunnittelu ja toteutuksen ohjaus sisältyvät turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelmaan, jonka toteutumisesta vastaa palvelualueen päällikkö ja johtava palotarkastaja. Turvallisuusviestintään kohdennettava työmäärä on noin 8 htv (riskienhallinnan ja pelastustoiminnan palvelualueet yhteensä). Pelastuslaitoksen järjestämä turvallisuusviestintä on lähtökohtaisesti maksutonta.
- Pelastuslaitokselle nimetään turvallisuusviestintävastaavat, joiden tehtävänä on laatia toimintasuunnitelman mukaisesti vuosittain paloasemaryhmäkohtaiset turvallisuusviestintäsuunnitelmat.
- Turvallisuusviestinnässä osallistutaan vahvemmin valtakunnalliseen pelastustoimen turvallisuusviestinnän yhteistyöhön. Pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän huomioidaan valtakunnallisia linjauksia.
- Pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän kohderyhminä ovat erityisesti lapset ja nuoret, nuoret aikuiset, sosiaalihuollon asiakkaat ja henkilökunta sekä asumisturvallisuuden erityisryhmät ja itsenäistä asumista tukevat palvelut. Asumisturvallisuutta ja väestönsuojelua käsittelevää turvallisuusviestintää järjestetään myös muille kohderyhmille.
- Pelastuslaitoksen ohjausta ja neuvontaa toteutetaan myös osana päivittäistä perustyötä, kuten valvontatehtäviä suorittaessa. Ohjausta ja neuvontaa annetaan myös pyydettyäessä.
- Pelastuslaitokselle perustetaan päivystävän palotarkastajan virka, jonka tehtävänä on vastata asiakaspalvelun ja kansalaisviestinnän sekä yleistä turvallisuutta koskevan neuvonnan ja ohjauksen tarpeisiin koko maakunnan alueella sekä osaltaan valvontatoimintaan ja turvallisuusviestintään ja näiden kehittämisen ja kohdentamisen kehitystarpeisiin.

Kehittämistarve

Laadukkaan onnettomuuksien ehkäisytön varmistamiseksi on välttämätöntä perustaa virka-aikana palveleva päivystävän palotarkastajan virka, jonka resursseilla vastataan kasvavaan asiakaspalvelun ja kansalaisviestinnän tarpeeseen sekä yleistä turvallisuutta, paloturvallisuutta, rakenteellista paloturvallisuutta koskevan neuvonnan ja ohjauksen tarpeisiin. Lisäksi päivystävän palotarkastajan tehtävänä on osaltaan osallistua pelastuslaitoksen valvontatoimintaan ja turvallisuusviestintään sekä niiden kehittämiseen mm. asiakaspalautteiden ja -kokemusten analysointia ja niistä kerättyjä tuloksia hyödyntäen. Tehtäväkuvaan sisältyy myös paloturvallisuuden itsearvioinnin toteutuksen koordinoimista.

Turvallisuusviestinnän tehostamiseksi tulee perustaa tehtävä turvallisuusviestinnästä vastaavalle maakunnalliselle turvallisuusviestinnän asiantuntijalle, jonka tehtävänä on toimia maakunnallisena asiantuntijana turvallisuusviestinnän vastuualueella, huolehtia pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän kehittämisen, suunnittelun ja ylläpidon koordinoimisesta, turvallisuusviestinnän toteuttamissuunnitelmasta sekä osallistua valtakunnalliseen yhteistyöhön.

4.1.2. Palontutkinta

Pelastuslain 41 §:n mukaan pelastuslaitoksen on suoritettava palontutkintaa. Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen. Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissyy ja selvitetään tarvittavassa laajuudessa palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja vahinkojen laajuuteen vaikuttaneet tekijät sekä pelastustoiminnan kulku. Selvityksen laajuuteen vaikuttaa erityisesti palon seurausten vakavuus.

Palontutkinnasta vastaa pelastustoiminnan johtaja. Pelastustoiminnan yhteydessä suoritettu palontutkinta on niin sanottua 1-tason tutkintaa. Vakavissa tulipaloissa, joissa vahinkojen määrä on suuri tai syttymissyy ei ole pelastustoiminnan johtajan arvioitavissa, suoritetaan erillinen palontutkinta pelastuslaitoksen koulutettujen palontutkijoiden toimesta. Palontutkijoiden suorittama tutkinta on pääosin 2-tason tutkintaa.

Vakavien tulipalojen osalta pelastuslaitos hyödyntää säännöllisesti palontutkintatyöryhmän raportteja pelastustoiminnan kehittämisessä ja vastaavien onnettomuuksien ehkäisytyössä. Pelastuslaitos ylläpitää tarpeellista määrää (8–10) koulutettuja palontutkijoita, millä turvataan palontutkinnan aloittaminen tarvittaessa vuoden jokaisena päivänä. Pelastuslaitoksen palontutkintaa tekeviä jatkokoulutetaan. Ryhmään kuuluvat henkilöt tekevät palontutkintaa omien tehtäviensä ohella.

Päätös palvelutasosta

- Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen.
- Kaikki rakennuspalot tutkitaan. Palontutkinnasta vastaa pelastustoiminnan johtaja (1-tason tutkinta). 1-tason tutkinnan tukemista ja vaativien tutkintojen suorittamista varten ylläpidetään valmiutta 2- ja 3-tason tutkintaan. Palontutkinta suoritetaan 2- tai 3-tason tutkintana, jos tulipalosta on aiheutunut vakavia henkilövahinkoja, arviolta yli 200 000 € vahingot tai jos vakavan tulipalon syttymissyy on epäselvä. Tutkintaan kutsutaan tarpeen mukaan pelastuslaitoksen omia tai ulkopuolisia asiantuntijoita.
- Palot, jotka ylittävät poliisin tutkintakynnyksen tutkitaan yhteistyössä poliisin johdolla. Jos pelastuslaitos havaitsee pelastustoiminnan tai palontutkinnan yhteydessä, että paloon liittyy poliisin tutkintakynnyksen ylittäviä tekijöitä, ilmoitetaan siitä poliisille kyseistä tarkoitusta varten laaditulla valtakunnallisella lomakkeella.
- Palontutkinnan tulokset kirjataan ja tallennetaan valtakunnalliseen onnettomuustietojärjestelmään (Pronto). Kuva-aineistot ja muu tutkintamateriaali tallennetaan kyseistä tarkoitusta varten perustettuun tiedostokansioon.
- Palontutkinnan teemat valitaan valtakunnallisten linjausten sekä onnettomuuskehityksen seurannan tarpeiden mukaisesti
- Vuosien 2024-2025 aikana kehitetään erityisesti palontutkinnan tulosten hyödyntämisen prosesseja sekä palontutkintaan kuuluvaa pelastustoiminnan tutkintaa

Kehittämistarve

- Asiantuntijuutta kehitetään osallistumalla palontutkintaseminaareihin ja tukemalla sekä ohjeistamalla I-tason palontutkintaa pelastuslaitoksella.

4.1.3. Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä

Pelastuslain 42 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa sekä osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastustoimialueella on lukuisia turvallisuustyön yhteistyöryhmiä ja foorumeita. Esimerkkejä näistä ovat muun muassa paikallisen turvallisuussuunnittelun yhteistyöryhmät, paikalliset ja alueelliset turvallisuustyön työryhmät, kylien turvallisuutta edistävät työryhmät ja alueelliset valmiusfoorunit. Hyvinvointialueiden perustamisen myötä on tullut myös uusia turvallisuustyön yhteistyörakenteita.

Keski-Suomen maakunnassa ylimmän johdon suunnittelu- ja tiedonvaihtofoorumina toimi Keski-Suomen turvallisuustoimikunta (KSTURVA). Turvallisuustoimikunta koostuu tällä hetkellä seuraavista organisaatioista:

- Keski-Suomen liitto (puheenjohtaja maakuntajohtaja Pekka Hokkanen)
- Keski-Suomen hyvinvointialue
- Keski-Suomen pelastuslaitos
- Sisä-Suomen poliisilaitos
- Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
- Huoltovarmuuskeskus
- Keski-Suomen ELY-keskus
- Keski-Suomen aluetoimisto
- Ilmasotakoulu
- Keski-Suomen kuntien edustus
- Suomen Punainen Risti (SPR)
- Vapaaehtoinen pelastuspalvelu (Vapepa)
- Maahanmuuttovirasto (Migri)
- Lapuan hiippakunta
- Keski-Suomen sosiaali- ja kriisipäivystys
- Ympäristöterveydenhuolto
- Kyberturvallisuuden tutkimus-, kehitys- ja koulutuskeskus JYVSECTEC
- Elinkeinoelämän alueellinen varautumisyhteistyötoimikunta (Elvar)
- Leijona Catering Oy
- Fingrid Oyj

Yhteistyöryhmien ja foorumeiden lisäksi pelastuslaitos on sosiaalihuollon kanssa välttämättömän yhteistyön kehittämiseksi järjestänyt koulutusta ohjataksaan sosiaalihuollon henkilökuntaa pelastuslain 42 §:ssä säädetystä velvollisuudesta ilmoittaa ilmeisen palon vaarasta tai muusta onnettomuusriskistä pelastusviranomaiselle (paloriski-ilmoitus). Asumisturvallisuuden kehittämiseksi sekä palovaaran ja muiden onnettomuusriskien ehkäisemiseksi pelastusviranomaisen toteuttaa yhteistyötä monen eri viranomaisen sekä näiden erityisryhmien edustajien ja heidän läheistensä kanssa. Tätä yhteistyötä kehitetään aktiivisesti. Paloriski-ilmoitusten määrä on lisääntynyt viimeisten vuosien aikana merkittävästi ja ilmoitusmäärien kasvun odotetaan jatkuvan myös tulevana vuosina. Tämä on lisännyt painetta valvontatoiminnan päätoimisen resurssin riittävydelle.

Pelastuslaitos toimii eri tahojen kanssa aktiivisessa yhteistyössä alueellaan muiden viranomaisten kanssa pyrkimyksenään kehittää turvallisempaa ympäristöä kaikille. Pelastuslaitos ohjaa muiden viranomaisten rinnassa mm. tapahtumaturvallisuudessa, asumisen turvallisuudessa ja rakentamisen suunnittelussa. Näitä yhteistyökumppaneita ovat muun muassa:

- Sisä-Suomen poliisi
- Rakennusvalvontaviranomaiset
- Ympäristöterveysviranomaiset
- Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
- Ensihoito
- Sosiaalihuolto
- Pelastusviranomaiset
- Suunnittelijat
- Tapahtumajärjestäjät
- Yksityiset organisaatiot
- Järjestöt ja yhdistykset
- Nuohoojat
- Tarkastuslaitokset

Tarpeet ja tavoitteet

Rakennetun ympäristön turvallisuuden, kemikaalien ja räjähteiden käytön turvallisuuden asumisturvallisuuden ja tapahtumaturvallisuuden kehittämiseksi pelastuslaitoksen on jatkettava monipuolista yhteistyötä alueella toimivien muiden viranomaisten, yritysten ja yhteisöjen kanssa. Resurssia on myös jatkossa kohdennettava erilaisiin valtakunnallisiin yhteistyöfoorumeihin ja pelastuslaitosten asiantuntijaverkostoihin, joiden työpanoksella pelastustoimen valtakunnallisia näkemyksiä ja toimintatapoja yhtenäistetään.

Pelastuslaitoksen valvontatoiminnan resursseja on myös jatkossa kohdennettava paikallisiin yhteistyöfoorumeihin eri viranomaisten yhteistyön tiivistämiseksi ja valvontatoiminnan kehittämiseksi entistä paremmin asiakkaiden tarpeita vastaaviksi mm. ohjauksen ja neuvonnan keinoin.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos jatkaa kohdentaen valvontatoiminnan resursseja valtakunnallisiin turvallisuuden kehittämistä tavoitteleviin yhteistyöfoorumeihin ja pelastustoimen asiantuntijaverkostoihin, joiden pyrkimyksenä on onnettomuuksien ehkäisytyön; turvallisuusviestinnän ja valvontatoiminnan yhtenäistäminen.
- Pelastuslaitos jatkaa kohdentaen valvontatoiminnan resursseja paikallisiin eri viranomaisten välisiin yhteistyöfoorumeihin ja -palaveriin. Paikallista yhteistyötä eri viranomaisten kesken tiivistetään ja kaikkien valvontatoiminnassa yhteistyön kokonaisuutta kehitetään vastaamaan paremmin asiakkaiden ohjauksen ja neuvonnan tarpeisiin.
- Pelastuslaitos jatkaa aktiivista moniviranomaisyhteistyötä aluehallintoviraston ja sosiaalihuollon kanssa asumisen erityisryhmien turvallisuuden parantamisesti.

4.1.4. Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta

Keski-Suomen pelastuslaitos ei ole sopinut hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonnasta muiden hyvinvointialueiden kanssa.

4.1.5. Valvontatehtävät

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslain 78 §:n mukaisesti pelastuslaitoksen on alueellaan valvottava pelastuslain 2:n ja 3:n luvun säädösten noudattamista. Lisäksi pelastusviranomaiselle on säädetty valvontatehtäviä myös laissa vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta eli kemikaaliturvallisuuslaissa (390/2005). Valvontatehtäviä voi suorittaa pelastusviranomaisiksi nimetty henkilö. Pelastusviranomaisen suorittama valvonta perustuu riskienarviointiin ja sen tulee olla laadukasta, säännöllistä ja tehokasta. Keski-Suomen pelastuslaitoksen valvonta perustuu riskianalyysiin, joka on perusteena pelastustoimen palvelutasopäätökselle. Valvontasuunnitelma tarkoittaa palvelutasopäätöksessä valvonnalle osoitettuja velvoitteita. Valvonnan toteutusta seurataan ja arvioidaan neljännesvuosittain sekä tehdään tarvittavat suunnitelmien tarkistukset ja muut toimenpiteet palveluiden varmistamiseksi ja niiden kehittämiseksi. Kuvassa 4 on esitetty pelastuslaitoksen valvontaprosessia.

Kuva 4 Keski-Suomen pelastuslaitoksen valvontaprosessi

Valvontatoiminnalla pyritään siihen, että onnettomuuksia ehkäistään ja onnettomuuden sattuessa vahingot jäisivät pieneksi. Valvonnan suorittamiseksi pelastuslaitos suorittaa palotarkastuksia ja muita valvontatehtävän edellyttämiä toimenpiteitä. Tavoitteeseen pääsemiseksi pelastuslaitos valvoo valvontatoiminnan yhteydessä mm. seuraavia asioita:

- Omatoiminen turvallisuusvalvonta- ja kulttuuri on riittävällä tasolla.
- Tulipalot ja muut onnettomuudet havaitaan ajoissa ja onnettomuustieto saadaan nopeasti välitettyä. Palonilmaisulaitteet ja muut palotekniset laitteet ovat kunnossa.
- Henkilöstön osaamisella mahdollistetaan tulipalon tehokas sammuttaminen tai rajoittaminen. Alkusammutukseen tarvittavat välineet, osaaminen ja vastuut ovat vaaditulla tasolla.
- Rakennuksen turvallisuutta valvotaan mm. palo-osastoinnin, poistumisturvallisuuden ja pelastustoiminnan mahdollisuuksien varmistamisella kiinteistöissä.

Pelastuslaitoksen valvontatehtävän prosessia on valtakunnallisesti kehitetty ja myös Keski-Suomen pelastuslaitoksen valvontatoiminnan päätoiminen henkilöstö on osallistunut tähän kehitystyöhön. Valvonnan prosessissa on nykyisin paremmin huomioitu valvontatoiminnan laatu ja hallintolaissa (434/2003) säädetyt velvoitteet. Valvonnan laadun ja prosessin kehittymisen myötä resurssitarve valvontatoiminnassa on viime vuosina kasvanut.

Pelastuslain 42 §:ssä säädetyt velvollisuuden mukaiset ilmoitukset ilmeisestä palovaarasta tai muusta onnettomuusriskistä (paloriski-ilmoitukset) ovat merkittävästi lisääntyneet ja tämän kasvavan kehityksen odotetaan jatkuvan myös tulevana vuosina. Osaltaan mm. sosiaalihuoltolain (1301/2014) muutoksen odotetaan johtavan paloriski-ilmoitusten kasvuun. Paloriski-ilmoitusten kasvu on aiheuttanut painetta valvontatoiminnan päätoimisen henkilöstön resursseihin.

Pelastuslaitos on osana valvontatoimintaa toteuttanut tiivistä yhteistyötä rakennusvalvontaviranomaisten kanssa rakentuvan ympäristön palo- ja poistumisturvallisuuden sekä pelastustoiminnan edellytysten varmistamiseksi. Tästä pelastusviranomaisen valvonnasta ei ole säädetty erikseen pelastuslaissa vuoden 2011 lakimuutoksen jälkeen tai maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999), eikä pelastusviranomaiselle ole säädetty nimenomaisia toimivaltuuksia rakentamisen aikaiseen valvontaan ja ohjaukseen. 1.1.2024 astuu voimaan pelastuslain muutos, jossa lakiin lisätään pykälä 81 a§. Tässä pykälässä säädetään menettelystä, miten pelastusviranomainen osallistuu rakentamisen viranomaisvalvontaan. Rakentamista ja

rakentamisen lupia koskevilla kysymyksissä ratkaisulta säilyy edelleen selkeästi rakennusvalvonnalla ja pelastusviranomaisen kirjaa suoritetusta tarkastuksesta lausunnon rakennusvalvonnalle myös jatkossa. Keski-Suomen pelastuslaitoksen valvontasuunnitelmassa on (2023) arvioitu 200 rakennuksen käyttöönottoaiheessa suoritettavaa palotarkastusta. Muita rakennusvalvontaviranomaisen kanssa toteutettavan yhteistyön suoritteita, kuten rakennuslupalausuntoja, ei valvontasuunnitelmassa ole eriytetty. Valvontasuunnitelma ei tällä hetkellä kerro koko totuutta rakennusvalvontaviranomaisen kanssa toteutettavan yhteistyön edellyttämistä resursseista.

Pelastuslain 79 §:n mukaisesti pelastuslaitos on laatinut valvontasuunnitelman sille säädetyn valvontatehtävän toteuttamisesta ja päivittänyt suunnitelman vuosittain. Valvontasuunnitelmassa määritetään palotarkastettavat kohteet ja muut valvontatoimenpiteet paikallisten olosuhteiden ja alueella esiintyvien riskien perusteella. Keskeiset valvontatoimenpiteet kuvataan valvontasuunnitelmassa.

Valvontasuunnitelmassa on vuosittain arvioitu valvontatyöhön tarvittavien resurssien määrää. Arvioinnin perusteena käytetään suoritettavien toimenpiteiden perusteella. Muutokset esim. rakennuskannassa ja toimintaympäristössä sekä ennakoimattomien valvontatehtävien määrä ja jälkivalvonnan toimenpiteet vaikuttavat valvontatyöhön tarvittavien resurssien määrään. Valvontasuunnitelmassa vuosittain esitetty arvio resurssien suorittemääristä perustuvat aiempien vuosien toteutuneisiin valvontatehtäviin sekä niistä muodostuneisiin henkilötyövuosiin. Tällä hetkellä resurssitarve on reilu 28 henkilötyövuotta, kun käytettävissä oleva resurssi on maksimissaan vajaa 27 henkilötyövuotta. Kasvavan asiakaspalvelun ja turvallisuusviestinnän tarpeiden sekä paloriski-ilmoitusten määrän kasvun odotetaan tulevina vuosina kasvattavan tarvittavan resurssin määrää.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen keskeinen tavoite valvontatoiminnassa on laadukas valvontaprosessi ja asiakkaan turvallisuuskulttuurin kehittäminen onnettomuuksien ehkäisemiseksi, niihin varautumiseksi ja niissä toimimiseksi. Pelastuslaitoksen valvontatoimintaan käytettävät resurssit eivät tälläkään hetkellä ole riittävät. Valvontatoiminnan kokonaisuuden ja prosessin kehittyessä valtakunnallisesti sekä turvallisuusviestinnän resurssitarpeiden kasvaessa kasvaa myös ero käytettävissä olevan resurssin ja tarvittavan resurssin välillä. Toimintaympäristön muuttuessa ja asumisen turvallisuuden tarpeiden kasvaessa on välttämätöntä lisätä valvontatoiminnan käytössä olevien resurssien määrä, jotta pelastuslaitos pystyy tuottamaan lakisääteiset valvontatehtävät laadukkaasti ja tehokkaasti.

Päätös palvelutasosta

- Valvontasuunnitelma päivitetään vuosittain. Suunnitelman laadinta ja sisältö perustuu laadukkaaseen, säännölliseen ja tehokkaaseen riskianalyysityöhön. Valvontasuunnitelmassa määritetään riskiperusteisesti eri riskikohteiden säännöllisten palotarkastusten suorittamisen ajankohdat eli valvontavälit.
- Valvontatyön kokonaisuus kirjataan valvontasuunnitelmaan, jonka toteutumisen seurannasta vastaa palvelualueen päällikkö ja johtava palotarkastaja.
- Laissa vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005) pelastusviranomaiselle säädetyt valvontavelvoitteet ja tarvittavat resurssit (2 htv 2023) huomioidaan valvontasuunnitelmassa.
- Valvontasuunnitelmassa määritellään valvontatehtävän toteuttamiseen vaadittavat resurssit ja toimenpiteet (28 htv 2023). Pelastuslain muutoksen myötä rakentamisen aikaisesta pelastusviranomaisen valvonnasta laaditaan selkeämpi prosessi ja ohjeet suoritteiden tilastoimiseksi. Lisäksi tarvittavat resurssit avataan tarkemmin valvontasuunnitelmassa. Pelastuslaitos kohdentaa valvontasuunnitelman mukaisesti valvontatoiminnan resursseja yhteistyöhön muiden viranomaisten ja eri tahojen kanssa.
- Pelastuslaitokselle perustetaan päivystävän palotarkastajan virka, jonka tehtävänä on vastata asiakaspalvelun ja kansalaisviestinnän sekä yleistä turvallisuutta koskevan neuvonnan ja ohjauksen tarpeisiin koko maakunnan alueella sekä osaltaan valvontatoimintaan ja turvallisuusviestintään ja näiden kehittämisen ja kohdentamisen kehitystarpeisiin.
- Yritys- ja laitoskohteiden valvonnassa käytetään ensisijaisesti auditoivaa (arvioivaa) valvontamenetelmää, jossa korostuu kohteen omatoimisen turvallisuustyön arviointi ja edistäminen.
- Pelastuslaitos valvoo väestönsuojien asianmukaista ylläpitoa ja suorittaa suojan yleisluontoisen tarkastuksen valvontakäyntien yhteydessä. Pelastuslaitos ei suorita järjestelmällisiä väestönsuojien tarkastuksia, joihin sisältyy myös suojan tiiveyskoe.
- Pelastuslaitoksen määrävälein suorittama paloturvallisuuden valvonta ja kemikaalivalvonta ovat maksullisia. Keski-Suomen pelastuslaitos noudattaa aluevaltuuston vahvistamaa palveluhinnastoa. Palveluhinnasto sisältää palotarkastusmaksut sekä vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) mukaisista valvontakäynneistä perittävät maksut. Paloturvallisuuden itsearviointi ja muutamat muut valvonnan osa-alueet (pelastuslaki 96 §) ovat maksuttomia.

Kehittämistarve

Valvontatyöhön käytettävät henkilöstöresurssit ovat riittämättömät laadukkaan valvontatyön toteuttamiseksi. Valvontasuunnitelmaa laadittaessa on todettu liki kahden henkilötyövuoden vajaus ja resurssitarpeen odotetaan kasvavan tulevina vuosina. Asiakasrajapintaan on välttämätöntä perustaa päivystävän palotarkastajan virka, jonka tehtävä on huolehtia asiakaspalvelusta ja pelastuslaitokselle kuuluvista yleistä turvallisuutta, palo- ja poistumisturvallisuutta sekä rakenteellista paloturvallisuutta koskevista kysymyksistä. Päivystävän palotarkastajan tehtävä on myös osaltaan osallistua valvontatoimintaan ja turvallisuusviestintään sekä näiden kehittämisen ja kohdentamisen kehitystarpeisiin vastaamiseen.

Laadukkaan turvallisuusviestinnän toteuttamiseksi ja sen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi on pelastuslaitokselle perustettava maakunnallisen turvallisuusviestinnän asiantuntijan tehtävä. Turvallisuusviestinnän asiantuntijan tehtävänä on koordinoida maakunnallisten turvallisuusviestinnän kokonaisuutta ja kehittämistä sekä huolehtia pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelman laadinnasta ja ylläpidosta. Turvallisuusviestinnän asiantuntija toimii myös valtakunnallisessa turvallisuusviestinnän kehittämisessä ja pelastuslaitosten välisessä yhteistyössä.

4.1.6. Valmiuden tarkastaminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keski-Suomen pelastuslaitos ei ole tehty pelastuslain 84 §:n mukaisia valmiustarkastuksia erikseen kuluneella palvelutasopäätöskaudella. Valmiuden tarkastelua on suoritettu kuitenkin valvontasuunnitelmien mukaisilla valvontakäynneillä liittyen muun muassa pelastuslain 14 §:n omatoimisen varautumisen velvoitteeseen. Esimerkiksi väestönsuojan varusteiden kunnossapitoa ja pelastussuunnitelman sisältöä on valvottu yleisten palotarkastusten yhteydessä.

Tarpeet ja tavoitteet

Jatkossa tavoitteena on suorittaa valmiustarkastuksia pelastuslaitoksen toimipisteisiin oman varautumisen varmistamiseksi. Lisäksi valmiustarkastuksia suoritetaan tarpeen mukaan hyvinvointialueen muiden toimialojen toimipisteisiin evakuointitehtävään liittyen.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitoksen riskienhallinnan palvelualueella on kyky suorittaa toimialan toimipisteisiin valmiustarkastuksia ennalta suunnitellun prosessin mukaisesti.
- Valmiustarkastukset huomioidaan vuoden 2024 valvontasuunnitelmassa.

Kehittämistarve

Valvonnan lisäresurssi (palotarkastaja) tukisi myös valmiustarkastusten suorittamista palvelutasopäätöksen mukaisesti.

4.1.7. Muut onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan palvelut (ei pelastuslainsäädännön edellyttämät)

Pelastuslaitoksen koulutusyksiköstä suoritetaan laskutettavia ensiapu-, ensihoito- ja turvallisuuskoulutuksia erilaisille julkisille organisaatioille ja yrityksille. Koulutuksista räätälöidyt turvallisuuskoulutukset voivat sisältää alkusammutuskoulutusta, erityisiä kulloiseenkin kohteeseen liittyviä paloturvallisuusasioita, turvallisuuskävelyitä ja poistumisharjoituksia. Ensihoitokoulutuksia toteutetaan hyvinvointialueen sisällä sekä erilaisille oppilaitoksille. Ensiapukoulutukset ovat myös kohderyhmälle räätälöityjä erilaisia koulutuksia, kuten ensiapuvastaavien koulutuksia, hätäensiapukertauksia tai defibrillaattorin käyttökoulutuksia.

4.2. Pelastustoiminta ja siihen varautuminen

4.2.1. Väestön varoittaminen vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittava hälytysjärjestelmä

Nykytila

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on välitön kyky laatia vaaratiedote viiveittä välittömästä vaarasta johtamisjärjestelmän myötä. Kiinteät suurtehohälyttimet on sijoitettu Keski-Suomessa 33:n taajaman alueelle siten, että arvion mukaan yli 60 % ulkona liikkuvista kuulee yleisen vaaran merkin. Lähes kaikki väestönhälyttimet ovat elektronisia ja niissä on puheenantomahdollisuus. Pelastuslaitoksen siirreltävän väestönhälytinjärjestelmän nykyaikaistaminen on aloitettu.

Tarpeet ja tavoitteet

Väestön varoittaminen on pelastuslaitoksen tehtävä (pelastuslaki 27 §). Pienimuotoisimmissa tehtävissä alueen kiinteistöjä voidaan varoittaa yksinkertaisimmillaan hyödyntämällä ajoneuvojen kuulutusjärjestelmää, käymällä kiinteistöjen ovella tai soittamalla kiinteistön omistajalle. Varsinainen väestön varoitusjärjestelmä koostuu pelastustoiminnan valmiuden lisäksi viranomaisviestinnästä, vaaratiedotteesta sekä kiinteiden ja siirreltävien väestönhälyttimien järjestelmästä.

Keski-Suomen pelastuslaitoksen tavoitteena on, että 1. ja 2. riskialueen taajamassa ulkona liikkuva kuulee yleisen vaaramerkin. Lisäksi kiinteitä hälyttimiä ylläpidetään yli 300 asukkaan taajamissa. Olemassa olevaa järjestelmää voidaan täydentää tarvittaessa siirreltävillä laitteilla uhkakuvan mukaan. Väestönhälyttimien huolto- ja kunnossapito tuotetaan pääosin omin resurssein.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää väestövaroittamisen suorituskykyä käytössä olevilla järjestelmillä
- Kaikki hälyttimet ovat elektronisia ja niissä on puheenantomahdollisuus
- Elinkaarensa päässä olevia hälyttimiä uusitaan kaksi vuosittain
- Pelastuslaitoksella on siirrettävää väestöhälytin laitteistoa

Kehittämistarve

Rikkoutuneita laitteistoja huolletaan ja päivitetään kiireellisyysjärjestyksessä. Jyväskylän kaupungin alueella on tunnistettu yhden väestöhälyttimen katvealue, joka tarkoitus korjata vuoden 2024 loppuun mennessä. Siirrettävien laitteistojen tekniikkaa on päivitettävä vuosina 2024 ja 2025.

4.2.2. Pelastustoiminta

Pelastustoimintaan kuuluvat pelastuslain 32 §:n perusteella hälytysten vastaanottaminen, väestön varoittaminen, uhkaavan onnettomuuden torjuminen, onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön sekä omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen sekä tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittaminen. Pelastustoimintaan kuuluvat myös edellä mainittuihin tehtäviin liittyvät johtamis-, viestintä-, huolto- ja muut tukitoiminnot.

Pelastuslaitos vastaa pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta silloin, kun tulipalo tai muu onnettomuus tai niiden uhka vaatii kiireellisiä toimenpiteitä ihmisen hengen tai terveyden, omaisuuden tai ympäristön suojaamiseksi tai pelastamiseksi, eivätkä toimenpiteet ole onnettomuuden tai sen uhan kohteeksi joutuneen omin toimin hoidettavissa tai kuulu muun viranomaisen tai organisaation hoidettavaksi. Pelastuslaitoksen tulee varautua hoitamaan tehtävänsä päivittäisissä tilanteissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa. Pelastuslaitos on laatinut hälytysohjeet yhteistyössä hätäkeskuslaitoksen ja toisten pelastuslaitosten kanssa.

Päivittäinen pelastustoiminta

Päivittäisen pelastustoiminnan yhtenä keskeisenä mittarina käytetään sitä, kuinka Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa (2012) asetetut saavutettavuustavoitteet eri riskialueilla toteutuvat. Keski-Suomen pelastuslaitoksen alueella riskiruudut on tavoitettu pääosin ohjeen tavoitteiden mukaisesti. Pelastuslaitoksen riskianalyyssityössä on kuitenkin havaittu ongelmia yksittäisten riskiruutujen tavoittamisessa pelastuslaitoksen alueella. Näiden riskiruutujen tavoittamista on syytä seurata nykyistä aktiivisemmin seuraavalla palvelutasokaudella ja mikäli puutteita vielä esiintyy, tulee arvioida paloasemarakenteen kehittämistä sekä parantaa palokuntien lähtövalmiutta. Lisäksi palvelutasokauden aikana on syytä seurata taajamien kasvualueilla ja ryhtyä tarvittaessa toimiin riskiruutujen tavoittamiseksi.

Viime vuosina pelastuslaitoksen perinteisen palvelutuotannon järjestämiselle on tullut uhkia. Ensinnäkin Keski-Suomen pelastuslaitoksen päätoimisen ja sopimuspalokuntalaisten varallaolojärjestelmä on jouduttu järjestämään varallaolo-ohjeen mukaan siten, että pelastushenkilöstön saaminen pelastuslaitoksen käyttöön pyritään varmistamaan 30 minuutin kuluessa hälytyksestä. Pelastuslaitos ei voi taata nopeaa toimintaa kaikkialla nykyisen järjestelmän voimin. Lisäksi pelastustoimintaan käytettävissä olevan resurssin määrää uhkaa sopimuspalokuntien tila osassa Keski-Suomen kuntia. Pelastustoiminnan päivittäistoiminnan pitäminen nykyisellä tasolla edellyttää jatkossa palvelutason kehittymisen aktiivista seurantaa ja taloudellisia lisäpanostuksia palvelukyvyyn takaamiseksi. Pelastustoiminnan palvelutasoa arvioidaan vuosittaisen riskianalyyssin ja palvelutasopäätöksen toteutumisen yhteydessä. Analyysi tehdään samalla, kun arvioidaan toiminnan ja talouden toteumaa.

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa (2012) edellytetään pelastustoimen alueelta tehokasta ja toimivaa johtamisjärjestelmää. Pelastuslaitoksen johtamisjärjestelmän avulla täytyy kyetä selviytymään pelastustoiminnan johtamisesta ja sen edellyttämästä viranomaisyhteistyöstä kaikissa turvallisuustilanteissa. Pelastustoimen alueella sovellettavasta johtamisjärjestelmästä päätetään palvelutasopäätöksessä.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos mitoittaa suorituskyvyn siten, että se kykenee hoitamaan tehtävänsä päivittäisissä onnettomuuksissa, normaaliajan häiriötilanteissa, poikkeusoloissa ja väestönsuojelutilanteissa.
- Pelastuslaitos varmistaa kyvyn tuottaa kiireellistä pelastustoimintaa koko maakunnan alueella
- Pelastuslaitos kiinnittää erityistä huomiota ongelmaksi osoittautuneiden riskiruutujen tavoittamiseen
- Pelastuslaitoksen alueen riskiarviointi päivitetään vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä, kun arvioidaan toiminnan, talouden ja palvelutasopäätöksen toteumaa.

Toimintavalmiusaikatavoitteet

- Pelastustoiminnan toimintavalmius on järjestetty siten, että ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikatavoite saavutetaan vuosittain vähintään 50 %:ssa tehtävistä riskiruuduissa 1–3.
- Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoite toteutuu vuosittain vähintään 50 %:ssa kiireellisistä tehtävistä riskiruuduissa 1–3.
- Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikatavoite toteutuu vuosittain vähintään 50 %:ssa kiireellisistä tehtävistä riskiruuduissa 1–3.
- Pelastustoiminnan keskimääräinen toimintavalmiusaikatavoite asetettiin vuosien 2021–2024 palvelutasopäätöksessä 12 minuuttiin. Seuraavalle palvelutasokaudelle 2023–2027 tavoiteajaksi asetetaan 12 minuuttia 00 sekuntia.

Kehittämistarve

Pelastuslaitos seuraa aktiivisesti palvelujen tuottamisen suorituskykyä ja pyrkii systemaattisesti kehittämään pelastuslaitoksen palveluja koko pelastuslaitoksen alueella.

Valmiuden säätelyn toimintamallit

Pelastustoimen toimintavalmius perustuu välittömässä lähtövalmiudessa olevaan henkilöstöön, sopimuspalokunnan henkilöstöön sekä 30 minuutin varallaoloon. Keski-Suomen pelastuslaitoksen koko henkilöstö osallistuu tarvittaessa kaikkien pelastustoimen lakisääteisten palveluiden tuottamiseen oman kelpoisuutensa ja käytettävyytensä mukaisesti.

Välittömän lähtövalmiuden periaatteella toimivat 24/7-paloasemat Jyväskylässä, Jämsässä ja Äänekoskella ja päivisin painopistepaloasemat Keuruulla, Laukaassa, Saarijärvellä ja Viitasaarella. Pelastustoimen ja ensihoidon tehtäviä hoitavat monitoimiyksiköt Muuramessa, Laukaassa ja Karstulassa ovat myös välittömässä lähtövalmiudessa, mikäli eivät ole varattuna ensihoidon tehtäviin. Muissa pelastustoimen alueen kunnissa lähtövalmius perustuu sopimuspalokuntien lähtövalmiuteen.

24/7-paloasemilla valmiuden tasoa ohjaa pelastuspäällikön ohje Pelastustoiminnan vahvuuden suunnittelusta. Ohjeessa on määritelty 24/7-paloasemien tavoite- ja minimivahvuudet sekä resurssien jakautuminen yksiköittäin eri vahvuustilanteissa. Painopistepaloasemilla tavoitevahvuus arkipäivisin on kolme palomiestä ja minimivahvuus kaksi palomiestä.

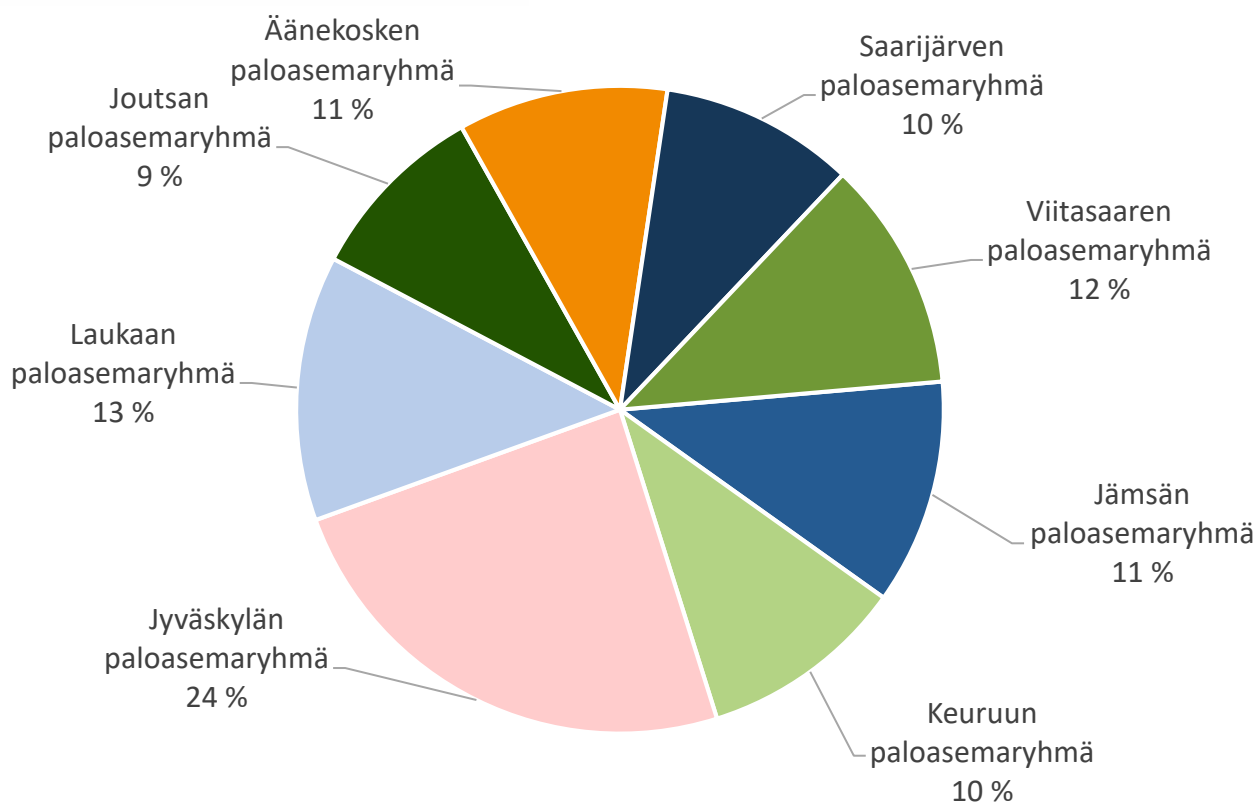
Valmiutta kohotetaan portaittain, kun erikseen määriteltyjen uhkakuvien raja-arvot ylittyvät. Valmiuden säätely tapahtuu neliportaisella asteikolla, jotka muodostuvat: perusvalmiudesta, tehostetusta seurannasta, tehostetusta valmiudesta ja täysvalmiudesta. Valmiuden säätämiseen on tehty toimintakortteja eri johtamistasoille.

Päätös palvelutasosta

- Valmiutta ylläpidetään pelastuslaitoksen suunnitelmien ja ohjeiden mukaisesti
- 24/7-paloasemien vahvuutta määrittelee ohje Pelastustoiminnan vahvuuden suunnittelusta. Ohje päivitetään tarvittaessa.
- Valmiuden säätelyn parametrit pidetään ajan tasalla ja yhteensovitetään yhteistyöalueen pelastuslaitosten kanssa

Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen määrä ja laatu hyvinvointialueen alueen eri osissa

Keski-Suomen pelastuslaitoksen operatiiviseen toimintaan osallistuu koko maakunnan alueella noin 1050 henkilöä. Henkilöstö koostuu päätoimisesta, sivutoimisesta ja vapaapalokuntien henkilöstöstä. Henkilöstön jakautuminen paloasemaryhmittäin on esitetty alla olevassa kuvassa 5. Siitä on havaittavissa, että suurin osa henkilöstöä on Jyvässeudun alueella. Lisäksi kuvasta voi päätellä, että palokuntien henkilöstö on lukumäärällisesti jakautunut laajasti koko Keski-Suomen alueelle.

Kuva 5 Operatiivisen henkilöstön jakautuminen seutukunnittain

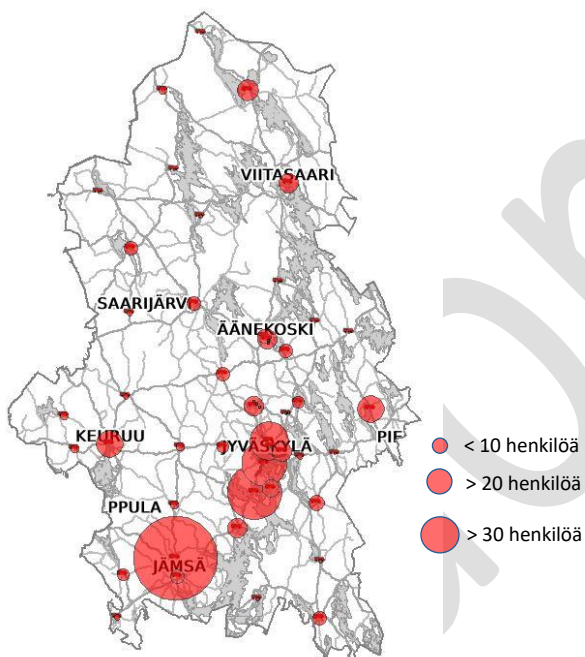
Pelastustoimen palveluiden suorituskykyä voidaan arvioida henkilöstön kelpoisuudella suorittaa pelastustoimen tehtäviä. Pelastustoimen tehtävät voidaan jakaa vaativiin tehtäviin, savusukellusta edellyttäviin perustehtäviin, perustehtäviin, sekä muihin pelastustoimen tehtäviin².

Vaativiin tehtäviin kykenevillä on kelpoisuus tehdä kaikkia sellaisia pelastustoimen tehtäviä, joissa vaaditaan fyysistä toimintakykyä ja riittävää terveydentilaa. Savusukellusta edellyttäviin perustehtäviin kelpoiset kykenevät tekemään kaikkia muita tehtäviä paitsi vaativiksi määritellyjä. Perustehtäviin kelpoiset pystyvät tekemään muita kuin vaativia tai savusukellusta edellyttäviä perustehtäviä. Muihin pelastustoimen tehtäviin nimetyt kykenevät osallistumaan vain tukitehtäviksi luokiteltaviin tehtäviin.

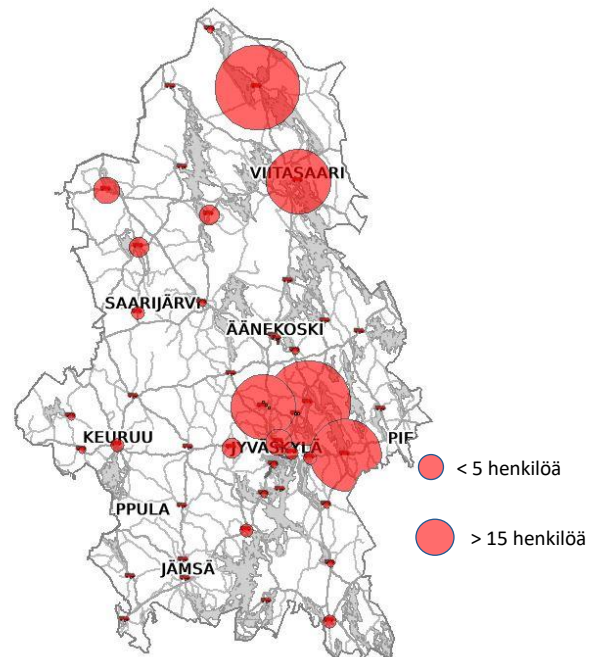
Seuraavissa kuvissa 6–7 on esitetty Keski-Suomen pelastuslaitoksen pelastustoiminta palveluiden suorituskykyä fyysisen toimintavalmiuden kontekstissa. Huomionarvoista on, että havainnollisuuden vuoksi päätoimisten 24/7-paloasemien kelpoisuutta kuvaavat määrät on jaettu

² [Ohje fyysisen toimintakyvyn arvioinnista](#)

neljällä, jotta kyetään arvioimaan pienempiä kuntia. Aluksi tarkastellaan pelastuslaitoksen kykyä tuottaa savusukellustehtävien edellyttämää palvelua. Näissä tehtävissä vaaditaan fyysisistä toimintakykyä ja riittävää terveydentilaa. Kuvassa 6 on esitettyä savusukelluksen vaativien tehtävien suorituskykyä. Siitä on havaittavissa, että kelpoisuus on hyvä Jyväskylässä, Jämsässä ja Äänekoskella. Lisäksi tilanne on hyvä maakuntakeskuksissa Hankasalmella, Keuruulla, Pihtiputaalla ja Viitasaarella. Muualla vaativiin tehtäviin kykeneviä on vain muutamia, joka tarkoittaa, että vaativiin tehtäviin kyetään vastaamaan, mutta toiminta voi häiriintyä esimerkiksi loma-aikana tai palokuntien jäsenten sairastuttua. Pienillä paikkakunnilla tilanne on pääosin heikko, kuten esimerkiksi Muurasjärvellä, Kivijärvellä ja Kyyjärvellä, joissa vaativia tehtäviä ei kyetä aloittamaan paikallisen henkilöstön voimin. Kuvassa 7 on esitetty savusukelluksen perustehtävien kyvykkyytilanne Keski-Suomessa. Siitä voidaan havaita, että perustehtäviin kykenevien tilanne on pienillä paikkakunnilla parempi. Kriittisiltä savusukelluskyvyn kannalta puolestaan vaikuttavat esimerkiksi Leivonmäki, Multia, Pylkönmäki, Kyyjärvi, Kivijärvi, Konginkangas, Muurasjärvi ja Sumiainen.

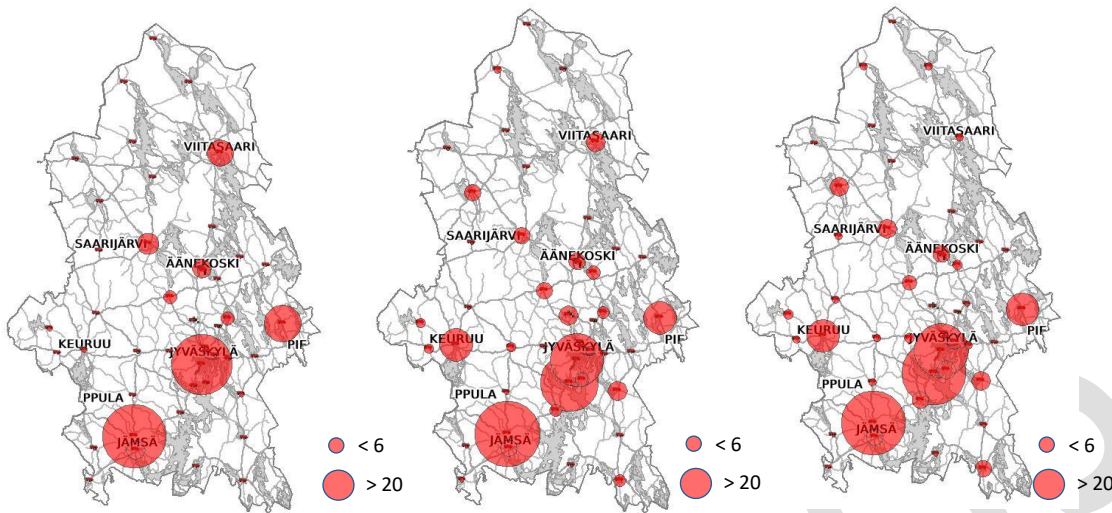
Kuva 7 kyky suorittaa vaativia savusukellustehtäviä 4/2023

Kuva 6 Kyky suorittaa savusukelluksen perustehtäviä 4/2023

Seuraavaksi arvioidaan pelastuslaitoksen suorituskykyä vaativissa kemikaalisukellus-, korkealla työskentelyn- ja pintapelastustehtävissä. Kuvissa 8–10 on esitetty pelastuslaitoksen kykyä tuottaa vaativiksi tehtäviksi määriteltyä suorituskykyä. Kuvista on havaittavissa, että kyky tuottaa palveluja vaihtelee. Suorituskyky kemikaalisukelluksen vaativiin tehtäviin on hyvä Jyvässeudulla, Jämsässä, Äänekoskella, Saarijärvellä, Hankasalmella sekä Viitasaarella (kuva 8). Kyky korkealla työskentelyn vaativiin tehtäviin on myös pienemmissä kunnissa (Kuva 9). Kyky pintapelastuksen vaativiin tehtäviin on etenkin suurissa- ja keskisuurissa kunnissa Jyväskylässä, Jämsässä, Äänekoskella, Hankasalmella ja Keuruulla (Kuva 10). Kuvien perusteella vaikuttaa, että pohjoisen Keski-Suomen alueella on yleisesti heikko suorituskyky vaativiin tehtäviin. Huomionarvoista on kuitenkin, että

osassa paloasemista on vaativiin tehtäviin kykeneviä, mutta heiltä puuttuu vaadittavat harjoitteet tai terveystarkastukset.

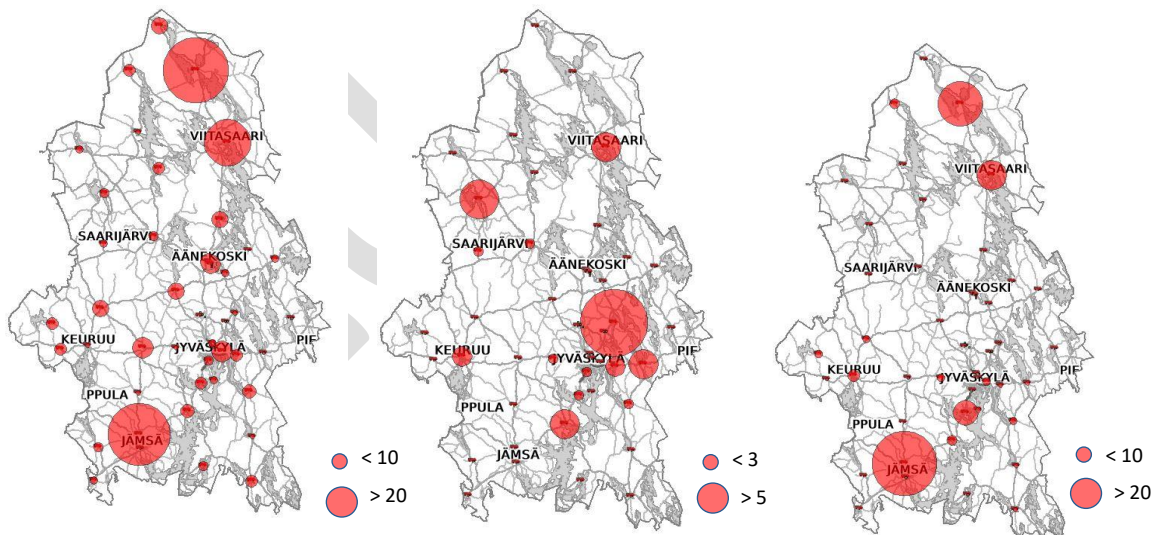

Kuva 8 Kyky suorittaa vaatia kemikaalisukellustehtäviä 4/2023

Kuva 10 Kyky suorittaa vaativia korkealla työskentelyn tehtäviä 4/2023

Kuva 9 kyky suorittaa vaativia pintapelastustehtäviä 4/2023

Seuraavaksi arvioidaan pelastuslaitoksen kykyä tuottaa suorituskykyä perustehtäviin ja pelastustoimen muihin tehtäviin. Kuvista 11–13 voidaan havaita, että perustehtävien suorituskyky on vahvaa erityisesti pohjoisen Keski-Suomen alueella sekä Jämsän seudulla. Pintapelastuksen perustehtävien suorituskyky on vahvinta Hankasalmella, Laukaassa sekä Karstulassa.

Kuva 11 Kyky suorittaa pelastustoimen perustehtäviä

Kuva 12 Kyky suorittaa pintapelastuksen perustehtäviä

Kuva 13 Kyky osallistua pelastustoimen muihin tehtäviin

Pelastuslaitoksen pelastuspalveluiden kyky tuottaa lainsäädännön mukaisia palveluita, vaikuttaa olevan vahvaa pääsääntöisesti Jyväseudulla ja lisäksi keskisuuren kuntien alueilla. Savusukelluksen

vaativien tehtävien osalta pienissä kunnissa on pääsääntöisesti vain muutamia vaativiin tehtäviin kykenevä, muissa vaativissa tehtävissä suorituskyvykkyys keskittyy suuremmille paikkakunnille. Pelastuslaitoksen perustehtäviin ja muihin tehtäviin henkilöstöä vaikuttaa riittävän kohtuullisen hyvin. Heikoimmalta suorituskyky vaikuttaa tämän tarkastelun perusteella koillisessa ja luoteisessa Keski-Suomessa.

Tarpeet ja tavoitteet

Edellä esitetyn perusteella Keski-Suomen pelastuslaitoksen tulee jatkossa huolehtia erityisesti vaativiin tehtäviin kykenevän henkilöstön riittävydestä koko maakunnan alueella. Lisäksi riittävästä henkilöstömäärästä tulee huolehtia, jotta kyetään toimimaan pitkäkestoisissa ja suurissa tilanteissa koko maakunnan alueella.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitoksen henkilöstövoimavarojen määrä ja laatu mitoitetaan paloasemaluokituksen ja suorituskykyvaatimusten mukaisesti
- Pelastuslaitos pyrkii kehittämään työnantajankuvaa sekä keinoja henkilöstön houkuttelevuuden ja pitovoiman lisäämiseksi
- Nykyinen henkilöstöresurssi pyritään pitämään ja lisäämään sopimushenkilöstön määrää koko pelastuslaitoksen alueella

Kehittämistarve

Selvityksen perusteella pelastuslaitoksen sopimushenkilöstön harjoituksiin ja terveystarkastuksiin sujuvuuteen on syytä kiinnittää erityistä huomiota.

Pelastustoiminnan henkilövoimavarojen osaamisen ylläpidon ja kehittämisen pääperiaatteet

Keski-Suomen pelastuslaitoksen henkilövoimavarojen osaamisen ylläpitoa ja kehittämistä ohjaa henkilöstökoulutuksen yleissuunnitelma, joka laaditaan vuosittain. Tämän henkilöstökoulutuksen yleissuunnitelman tarkoituksena on linjata Keski-Suomen pelastuslaitoksen henkilöstökoulutuksen yleiset tavoitteet, painopistealueet ja toimintaperiaatteet kalenterivuodeksi kerrallaan.

Pelastuslaitoksella on käytössä pääkouluttajajärjestelmä. Pääkouluttajat vastaavat oman osa-alueensa osalta osaamisen kehittämisestä laatimalla 3-vuotissuunnitelman ja tämän jälkeen toteuttamissuunnitelmat vuosittain. Tällä hetkellä pääkouluttajia on seuraavilla osaamisen eri alueilla:

- PVAT (putoamisvaarallisella alueella toimiminen)
- Tieliikenne pelastaminen
- Savusukellus
- Vesipelastus
- Johtaminen
- Ensivaste
- Vaaralliset aineet

Tällä järjestelyllä varmistetaan tasalaatuinen koulutustapahtuma koko pelastuslaitoksen alueella ja saadaan koulutuksiin suunnitelmallisuutta sekä progressiota. Päiväpalveluohjelma, jolla ohjataan työvuoron toimintaa, mahdollistetaan riittävä ajallinen resurssi osaamisen kehittämiseksi. Osaamisen kehittämisen painotus päiväpalveluohjelmassa on osoitus siitä, että pelastuslaitoksen johtoa myöden arvostetaan osaamista ja sen kehittämistä.

Keski-Suomen pelastuslaitos on profiloitunut valtakunnallisesti henkilöstön osaamisen kehittäjänä. Pelastuslaitoksen Koulutusyksikkö on ollut pitkään tärkeässä osassa henkilöstön osaamisen kehittämisessä monella eri tasolla.

Tarpeet ja tavoitteet

Yhteiskunnan muutokset ja teknologian kehittyminen haastavat pelastuslaitoksen osaamisen kehittämistä alati kiihtyvällä tahdilla. Uusi teknologia, mm. aurinkoenergiajärjestelmät, sähkö-, vety- ja kaasuautot luovat pelkästään työturvallisuudelle todellisia haasteita, joihin pitää reagoida osaamisen kehittämistä suunniteltaessa.

Koulutusyksikön kehittäminen ja nostaminen uudelle tasolle on pelastuslaitoksen selkeä yhteinen tavoite ja sen kautta pystymme tarjoamaan työntekijöille lisämahdollisuutta kehittää omaa ja koko pelastuslaitoksen osaamista valtakunnallisesti korkealle tasolle.

Päätös palvelutasosta

- Ylläpidetään ja kehitetään nykyistä pääkouluttajajärjestelmää vastaamaan sisäisen ja ulkoisen koulutuksen haasteisiin muuttuvassa toimintaympäristössä
- Kehitetään koulutusyksikön toimintaa niin, että voimme tarjota pelastustoimen osaamisen kehittämisen palveluita myös kansallisesti
- Kehitetään Tikkakosken harjoitusaluetta yhteistyössä puolustusvoimien kanssa kohti kokonaisvaltaista harjoituskeskusta, jossa voimme kouluttaa pelastusalan ammattilaisia sekä eri viranomaistahoja ja yhteistyökumppaneita laadukkaassa ympäristössä

Kehittämistarve

Kehittämistarpeita on osaamisen mittaamisessa ja laadun kehittämisessä. Meidän tulee kehittää sellaiset mittarit ja palautejärjestelmät, joilla voimme seurata osaamisen kehittymistä sekä koulutustapahtuman laatua. Tällä tavoin voimme luoda harjoitteluun progressiota ja antaa työntekijöille mahdollisuuden kehittää osaamistaan sisäisen koulutuksen toimesta sekä vastata yhteiskunnan muutosten meille luomiin haasteisiin. Kouluttajien ja koulutustapahtuman järjestelyt luovat osaamisen kehittämiselle pohjan. Kouluttajien osaamiseen tulee panostaa ja harjoitteluolosuhteet on rakennettava vastaamaan tämän päivän haasteisiin.

Valmistuvien pelastajien kädentaitojen heikkeneminen ja käytännön harjoitustuntien väheneminen opiskelun aikana on valtakunnallisesti tunnustettu seikka. Tähän haasteeseen tulee reagoida jo perehdytysvaiheessa ja siihen tulee kyetä luomaan selkeä suunnitelma, kuinka osaamisen kehittyminen jatkuu työelämässä.

Pelastuslaitoksissa on osaamista, joka on kasaantunut vain tietyille osalle henkilöstöä ja tulevaisuudessa tällainen osaamisen keskittyminen tulee lisääntymään. Erikoistuminen ei saa kuitenkaan olla itsetarkoitus, sillä yhdessä lisääntyvän työvoimapulan kanssa se voi asettaa isoja haasteita palvelutason ylläpitämisen suhteen.

Pelastustoiminnan henkilövoimavarojen fyysisen toimintakyvyn vähimmäistaso

Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön fyysisen toimintakyvyn vaatimukset perustuvat sisäministeriön julkaisuun 5/2016 Ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä. Keski-Suomen pelastuslaitokselle on laadittu pelastuspäällikön tarkentava ohje täydentämään toimintakyvyvaatimuksia.

Vaativiin tehtäviin sekä savusukellusta edellyttäviin perustehtäviin nimetyt henkilöt suorittavat polkupyöräergometrilla tehtynä hengitys- ja verenkiertoelimistön toimintaa mittaavat osiot sekä lihasvoimaa ja -kestävyyttä mittaavat osiot vuosittain. Perustehtäviin nimetyt henkilöt suorittavat nämä testit joka toinen vuosi. Vaativiin tehtäviin ja savusukellusta edellyttäviin perustehtäviin vaaditaan sisäministeriön julkaisun 5/2016 mukaiset indeksit. Perustehtävissä toimimiseen ei ole asetettu indeksivaatimusta. Terveiden ja toimintakyvyn säilymisen näkökulmasta fyysisen toimintakyvyn tason tulisi vähintään vastata FireFit-indeksin arvoa 2.

Päätös palvelutasosta

- Fyysisen toimintakyvyn vähimmäistasona on, että henkilö on nimetty perustehtäviin ja osallistunut terveystarkastuksiin työterveyshuollon toimintasuunnitelman mukaisesti
- Perustehtäviin nimeäminen edellyttää toimintakykyä mittaavien testien suorittamista joka toinen vuosi
- Henkilöstön fyysistä toimintakykyä seurataan säännöllisesti

Pelastustoiminnan kalustovoimavarat toiminnoittain alueen eri osissa

Kalustoon liittyvät riskit koskevat ennen kaikkea ajoneuvojen ja kaluston ikääntymistä, jotka ilmenevät kunnossapitotarpeen lisääntymisenä ja kaluston toiminnallisena epävarmuutena. Kunnossapitoa vaikeuttavat erilaisten varaosien vaikeutunut saanti esimerkiksi koronasta, Ukrainan sodasta ja kustannusten noususta johtuen. Lisäksi uusien ajoneuvojen toimitusajat ovat merkittävästi pidentyneet edellä mainituista syistä.

Kalustoriskien seurauksena voidaan nähdä palvelukyvyn osittainen heikkeneminen tai lamaantuminen, mikäli kalusto rikkoontuu ja niiden korjaaminen ei onnistu varaosasaatavuuden vuoksi. Ikääntyneen kaluston korjaus- ja ylläpito kustannukset kasvavat. Lisäksi työturvallisuusriskit kasvavat ikääntyneestä kalustosta johtuen sekä aiheuttavaa mahdollisesti heikentävää työnantajakuva.

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on käytössä 92 raskasta ajoneuvoa. Sammutus- ja säiliösammutusautojen keski-ikä on 21 vuotta ja säiliöautojen 22 vuotta. Johtamiskäyttöön varusteltuja ajoneuvoja on seitsemän ja näiden keski-ikä on yhdeksän vuotta.

Tarpeet ja tavoitteet

Ajoneuvokaluston järjestelmällinen uusiminen on perusteltua toimintavarmuuden turvaamiseksi. Tämä edellyttää investointitason säilyttämistä vähintään vuoden 2023 tasolla. Suurin korjausvelka on sammutus- ja säiliöautoissa sekä miehistöautoissa. Näitä tuleekin uusia vähintään viisi kappaletta vuosittain.

Päätös palvelutasosta

- Kaluston sijainti ja laatu määritellään paloasemaluokituksen perusteella
- Kaluston toimintavarmuus ja soveltuvuus varmistetaan kaluston kierrätysuunnitelmalla ja riittävällä investointitasolla
- Raskaita ajoneuvoja uusitaan vuosittain vähintään viisi kappaletta
- Henkilö- ja miehistöautoja uusitaan vuosittain vähintään viisi kappaletta
- Keski-Suomen pelastuslaitos ylläpitää omaa korjaamotoimintaa varautumisen ja valmiusorganisaation näkökulmasta

Kehittämistarve

Ajoneuvokaluston kierrättämistä on syytä tehostaa jatkossa. Ajoneuvojen kierto on huomioitava jo uutta ajoneuvoa hankittaessa niin, että erilaiset rakenneratkaisut mahdollistavat ajoneuvon monipuolisen käytön pelastuslaitoksen eri asemapaikoilla.

Pelastusasemat, paloasemat sekä muut kiinteistöt ja toimipisteet

Tilariskeinä voidaan nähdä rakennusten käyttöikä, mahdolliset sisäilmaongelmat, kiinteistöjen hallinta ja ylläpito. Toimipisteriskeinä puolestaan voidaan nähdä tilaturvallisuuslaitteiden ajantasaisuus, kiinteistön omistussuhteet sekä toimistotilojen ahtaus. Myös paloasemien sijainti suhteessa asetettuihin tavoitteisiin voidaan nähdä palvelutuotantokykyyn liittyvänä riskinä niin normaalitilanteessa kuin häiriö- ja poikkeusoloissa. Lisäksi sopimuspalokuntatoiminnan jatkuvuuden ja houkuttelevuuden kannalta on erityisen tärkeää, että paloasemat ovat viihtyisiä ja niissä on erilaisia harrastusmahdollisuuksia.

Päätös palvelutasosta

- Paloasemakiinteistöjen peruskorjaukset ja uudisrakentaminen toteutetaan suunnitelmallisesti niin, että henkilöstöllä on käytössään terveysturvalliset ja toiminnan kannalta asianmukaiset tilat
- Tilaturvallisuuden ja sen jatkuvuuteen kiinnitetään erityistä huomiota
- Pelastuslaitos selvittää ratkaisuja hallinnon toimitilojen ahtauteen
- Pelastuslaitos pyrkii vaikuttamaan omalla toiminnallaan siihen, että avainkiinteistöt siirtyvät Hyvinvointialueen omistukseen
- Pelastuslaitos kehittää toimintaansa vastaamaan vakavien häiriötilanteiden ja sotilaallisen voimankäytön riskianalyseissä esiin nousseita suorituskykyvaatimuksia

Kehittämistarve

Pelastuslaitos on palkannut koordinaattorin uusien paloasemahankkeiden kustannustehokkuuden ja tila- ja käyttötarkoituksen sekä elinkaaren hallinnan varmistamiseksi. Koordinaattorin tehtävänä on huolehtia uusien paloasemien asianmukaisesta rakentamisesta pelastuslaitoksen etujen näkökulmasta. Tarkoituksen mukaista olisi vakinaistaa kyseinen tehtävä, koska uusia paloasemahankkeita valmistellaan vuosittain.

Savusukellusvalmiudet alueen eri osissa

Keski-Suomen pelastuslaitoksen alueella valmius savusukelluksen vaativiin tehtäviin pyritään lähtökohtaisesti pitämään kaikilla paloasemilla. Toimintakykyvaatimusten tiukentuminen ja henkilöstön väheneminen aiheuttaa kuitenkin sen, että valmiutta ei pystytä takaamaan jokaisella asemilla. Paloasemaluokitus ja suorituskykyvaatimukset tulevat jatkossa ohjaamaan vaatimuksia kunkin aseman osalta. Sopimushenkilöstölle mahdollistetaan kouluttautuminen vaativiin tehtäviin asemapaikasta riippumatta.

Päätös palvelutasosta

- Kyky pelastustoimen vaativiin tehtäviin määräytyy suorituskykyvaatimusten mukaisesti kullakin paloasemalla
- Kyky savusukelluksen vaativiin tehtäviin pyritään järjestämään kaikilta Keski-Suomen pelastuslaitoksen paloasemilta
- Pelastuslaitoksessa kehitetään ja koulutetaan vaihtoehtoisia sammutusmenetelmiä

Kehittämistarve

Savusukellusvalmiuden vaihtelun vuoksi on tarkoituksenmukaista kouluttaa koko henkilöstölle vaihtoehtoisia sammutusmenetelmiä. Näiden menetelmien kouluttaminen tukee henkilöstön kykyä toimia alueilla, joissa toimintakykyisen henkilöstön määrä aiheuttaa haasteita.

CBRNE-onnettomuuksien valmiudet alueen eri osissa sisältäen kemikaalisukellusvalmiudet

Keski-Suomen pelastuslaitoksen voimassa olevan vaarallisten aineiden torjuntasuunnitelman mukaisesti valmius on määritelty neljälle eri tasolle. Tasojen sijoituksessa on huomioitu alueella vallitsevat riskit sekä maantieteellinen etäisyys.

Vaativin 4. tason valmius on sijoitettu Jyväskylän, Jämsän ja Äänekosken päätoimiselle henkilöstölle. Näiden asemien yhteydessä toimivia sopimuspalokuntien henkilöstöä on myös koulutettu vaativiin CBRNE-tehtäviin.

Tason 3 paloasemilla tulee suoriutua kemikaalisukellustehtävistä. Tason 3 asemia ovat Joutsa, Hankasalmi, Laukaa, Keuruu, Saarijärvi, ja Viitasaari.

Muut paloasemat sijoittuvat tasoille 1 ja 2. Näiden tasojen kykyvaatimuksena on henkeä pelastavat ensitoimenpiteet, kohteen tiedustelu sekä tukitoimintojen ylläpito.

Tasoille on määritelty erityiset koulutus- ja kalustovaatimukset, jotka huomioidaan koulutussuunnittelussa ja kalustohankinnoissa. Pelastuslaitoksen kalustollinen ja koulutuksellinen valmius CBRNE-tehtävien osalta on hyvällä tasolla. CBRNE-onnettomuuksiin varaudutaan yhteistyössä muun muassa puolustusvoimien, poliisin ja toiminnanharjoittajien kanssa.

Päätös palvelutasosta

- Keski-Suomen pelastuslaitoksen kemikaalisukellusvalmius järjestetään siten, että vaativiin 4. tason kemikaalitehtäviin vaadittava suorituskky pyritään järjestämään Jyväskylän, Jämsän ja Äänekosken paloasemilta
- Hankasalmen, Joutsan, Keuruun, Laukaan, Saarijärven ja Viitasaaren paloasemilla pyritään järjestämään suorituskkyvaatimusten mukainen 3. tason kemikaalisukellusvalmius
- Perustason (tasot 1 ja 2) valmius pyritään järjestämään muilta paloasemilta
- Vaarallisten aineiden torjuntasuunnitelma päivitetään osaksi ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelmaa
- Yhteistyötä puolustusvoimien ja poliisin kanssa ylläpidetään ja kehitetään

Kehittämistarve

Vaarallisten aineiden torjuntasuunnitelmaan liittyy päivitystarve. Tarkoituksenmukaista olisi yhdistää samalla öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma sekä vaarallisten aineiden torjuntasuunnitelma yhdeksi ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelmaksi. CBRNE-valmiuden kehittämistä on tarpeen yhteistyössä puolustusvoimien ja Ilmasotakoulun kanssa.

Vesipelastamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen venekaluston sekä vesisukellus- ja pintapelastusvalmiudet

Keski-Suomen pelastuslaitoksen alueella sijaitsee paljon vesistöjä. Tämän vuoksi on syytä järjestää valmius pintapelastuksen ja pyrkiä ylläpitämään sitä kaikilla pelastuslaitoksen paloasemilla. Välitön vesisukellusvalmius Järjestetään pääsääntöisesti Jyväskylässä.

Venekalustoa on sijoitettuna kaikille suurempien vesistöjen äärellä oleville paloasemille. Venekalusto perustuu pääasiassa öljyvahinkojen torjuntasuunnitelman mukaisiin sijoituksiin ja luokituksiin. E-luokan vene on sijoitettu Jyväskylään. D-luokan veneet löytyvät Jyväskylästä, Laukaasta, Äänekoskelta ja Kivijärveltä. A- ja B-luokan veneitä on sijoitettu tasaisesti maakunnan alueelle.

Vesialueiden valmiutta vahvistetaan paikallisten järvipelastusyhdistysten kanssa laadittujen yhteistoimintasopimusten mukaisesti. Järvipelastajien tukikohdat sijaitsevat Jyväskylässä, Jämsässä, Korpilahdella, Laukaassa, Suolahdessa, Konnevedellä ja Viitasaarella.

Päätös palvelutasosta

- Keskuspaloasemalla pyritään järjestämään kaikissa tilanteissa Pelastussukellusohjeen (sisäministeriön julkaisu 48/2007) mukainen välitön vesisukellusvalmius, mikäli olosuhteet huomioiden se on välttämätöntä.
- Pintapelastusvalmius järjestetään paloasemaluokituksen mukaisilla paloasemilla
- Yhteistyötä järvipelastusyhdistysten kanssa ylläpidetään ja kehitetään
- Venekaluston laatu ja sijoitus tarkastellaan palvelutasopäätöskaudella. Venekalusto sijoitetaan tarvittaessa uudelleen huomioiden alueen tarpeet.

Ympäristövahinkojen pelastustoiminnan erityisvalmiudet

Keski-Suomen pelastuslaitokselle on laadittu öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma. Öljyntorjuntavalmius paloasemilla perustuu kolmeen tasoon. Tason 1 valmius järjestetään jokaiselta paloasemalta. Valmius mahdollistaa pienen öljyvahingon torjunnan itsenäisesti sekä laajemman vahingon ensitoimenpiteiden aloittamisen. Tason 2 paloasemat kykenevät vastaamaan keskisuuriin onnettomuuksiin ja valmius tällaisiin tehtäviin järjestetään Hankasalmen, Joutsan, Jämsän, Keuruun, Laukaan, Pihtiputaan, Saarijärven ja Äänekosken paloasemilla.

Öljyvahinkojen torjunnan korkein taso järjestetään Jyväskylän ja Viitasaaren paloasemille. Tasolla 3 tarkoitetaan valmiutta, jossa puomi- ja imetyskalusto on sijoitettu erillisiin kontteihin ja on näin ollen nopeasti siirrettävissä maakunnan alueella sekä tarvittaessa myös toisen pelastuslaitoksen alueelle.

Suuret öljyn varastoijat ovat varautuneet pelastuslain (379/2011) mukaisesti öljyvahinkojen torjuntaan. Toiminnanharjoittajien varautuminen tapahtuu pelastuslaitoksen ohjauksen mukaisesti. Öljyn varastoijat harjoittelevat torjuntatoimenpiteitä säännöllisesti yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa.

Öljynsuojarahasto on pääsääntöisesti rahoittanut öljyntorjunnan hankintoja, koulutusta ja harjoittelua, sekä vahingontorjuntakuluja vuoden 2022 loppuun saakka. Öljynsuojarahasto lakkautetaan vuoden 2023 loppuun mennessä. Tilalle on perustettu uusi ympäristövahinkorahasto. Ympäristövahinkorahasto myöntää korvauksia ainoastaan sattuneisiin vahinkoihin. Tämä aiheuttaa jatkossa haasteita öljyntorjuntavalmiuden ylläpidon ja kehittämisen osalta.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää öljyntorjuntavalmiutta öljyvahinkojen torjuntasuunnitelman mukaisesti, sekä suorittaa siihen tarvittavat kalustohankinnat erillisen hankintasuunnitelman mukaisesti.
- Öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma päivitetään osaksi ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelmaa palvelutasopäätöskauden aikana.
- Pelastuslaitos varautuu öljyvahinkoihin riskikohteissa yhteistyössä toiminnanharjoittajien kanssa sekä valvoo suurien öljyvarastojen torjuntavalmiutta pelastuslain (379/2011, 22 a § ja 22 b §) mukaisesti.

Korkealta pelastamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen periaatteet putoamisvaarallisella alueella työskentelystä sekä ajoneuvokalustosta

Korkealta pelastamisen valmius määräytyy putoamisvaarallisella alueella työskentelyn ohjeohjeiden (PVAT) mukaan. Pelastuslaitoksen PVAT-taso mukailee sisäministeriön julkaisun (2021:6) mukaisia tasoja. PVAT-tasoja käytetään myös paloasemaluokittelussa, johon vaikuttavat erityiset taitovaatimukset sekä käytettävissä oleva kalustoon. Perusosaamisen lähtökohtana on turvallinen toiminta putoamisvaarallisella alueella. PVAT-tasojen 1-3 osaamisen saavuttamisen perusteena pidetään Sisäministeriön PVAT julkaisun mukaisia vaatimuksia. Taso 1 pyritään järjestämään kaikille pelastuslaitoksen paloasemille. Tason 2 puolestaan pyritään järjestämään Jyväskylässä ja Äänekoskella.

Päätös palvelutasosta

- Korkealta pelastamisen vaativissa tehtävissä pyritään siihen, että Jyväskylässä, Jämsässä ja Äänekoskella on kyky toimia pelastusryhmänä PVAT-tasolla 2.
- Toimintaa ohjaa Keski-Suomen pelastuslaitoksen putoamissuojainsuunnitelmaa, joka päivitetään vähintään kolmen vuoden välein.

Sammutusveden saamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen periaatteet letkukalustosta, säiliöautoista ja pumpuista

Pelastuslaitoksen sammutusvesisuunnitelma on päivitetty vuonna 2020. Tämän lisäksi vuonna 2022 on laadittu suunnitelma pelastusyksiköiden sijoittamisesta resurssiviisaasti. Pelastusyksiiöihin on

sijoitettu pumppu- ja letkukalustoa siten, että ne pystyvät toimimaan mahdollisimman omatoimisesti myös poikkeusoloissa. Suunnitelmassa otetaan kantaa muun muassa säiliöautojen sijoitteluun pelastuslaitoksen alueella.

Sammutusvesisuunnitelma edellyttää jatkuvaa päivittämistä ja siinä huomioidaan vesilähteet, vedenkuljetus- ja vedensiirtokalusto, sekä niiden sijoittelu tarkoituksenmukaisesti alueen riskit huomioiden. Vedenkuljetukseen tarkoitettua ajoneuvokalustoa on uusittava säännöllisesti ja uusittavat säiliöautot hankitaan mahdollisimman suurilla ja tarkoituksenmukaisilla vesisäilöillä. Palokunnat, joiden hälytysryhmien koko on pieni, pyritään varustamaan sammutusyksikön sijaan säiliösammutusyksiköillä, jotta lisävedentarve pystytään turvaamaan.

Päätös palvelutasosta

- Sammutusvesisuunnitelma päivitetään vähintään kolmen vuoden välein
- Ajoneuvokaluston sijoittelussa huomioidaan vedenkuljetustarve alueittain sekä kyseisten paloasemien henkilövahvuudet
- Kalustohankinnat huomioivat sammutusveden tarpeet alueittain

Kehittämistarve

Paloasemaluokituksen tulee ottaa kantaa alueelliseen sammutusveden tarpeeseen ja käytäntöihin vaatimustasojen täyttämiseksi. Ajoneuvokaluston sijoittelua tulee kehittää edelleen vastaamaan paloasemaluokituksen vaatimuksia.

4.2.3. Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastuslain 34 §:n mukainen pelastustoiminnan johtamisjärjestelmä perustuu kolmeen tasoon. Johtaminen on järjestetty siten, että pelastuslaitoksen alueella on päivystävä päällikkö (P2), jatkuvasti kaksi päivystävää palomestaria (P31, P32) sekä tilanne- ja johtokeskus (P30) johtamistoiminnan tukemista ja etäjohtamista varten. Lisäksi johtamisvalmiutta on kahden paloasemaryhmän (Viitasaari ja Jämsä) osalta päivittäin klo 08.00–20.00. Tällä järjestelyllä pelastuslaitos kykenee johtamistoiminnallaan vastaamaan erilaisiin häiriötilanteisiin ja järjestää kattavan pelastustoiminnan johtamisvalmiuden ajalle, jolloin tapahtuu n. 2/3 kaikista onnettomuuksista.

Äkilliset poissaolot ja muut vastaavat syyt aiheuttavat, ettei johtamisjärjestelmä ole aukoton. Minimissään päällystön johtamisvalmius toteutetaan kaikissa tilanteissa kahden päivystävän palomestarin (P31 ja P32), tilanne- ja johtokeskuksen (P30) ja päivystävän päällikön (P2) toimesta.

Pelastustoiminnan johtamista ohjaavana asiakirjana on Keski-Suomen pelastuslaitoksen johtamisen yleisohje. Pelastustoiminnan johtamisen yleisohjeen tarkoituksena on yhdenmukaistaa pelastustoiminnan johtamisen käsitteitä ja menettelytapoja eri johtamistasoilla. Ohje toimii myös osana perehdytysmateriaalia Keski-Suomen pelastuslaitoksen uusille työntekijöille. Lisäksi ohje sitoo yhteen täydentävinä asiakirjoina olevat onnettomuustyyppikohtaiset asiakirjat pelastustoimen suunnitelmakokonaisuuteen.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastustoiminnan hyvä taso saavutetaan johtamisen jatkuvuuden varmistamisella kaikilla toiminnan tasoilla, ajantasaisilla suunnitelmissa, laajoilla yhteistoimintaverkostoilla sekä riittävällä pelastushenkilöstöllä ja –kalustolla. Lisäksi johtamisen ylläpito edellyttää kouluttamista ja harjoittelua.

Päätös palvelutasosta

- Pelastustoiminnan johtaminen toteutetaan kaikkina vuorokauden aikoina niin, että valmiudessa ovat tilanne- ja johtokeskuksen päivystävä palomestari (P30), päivystävät palomestarit (P31 ja P32) sekä päivystävä päällikkö (P2), joka toimii virka-ajan ulkopuolella vapaamuotoisessa varallaolossa.
- Viitasaaren (P33) ja Jämsän (P34) päivystävien palomestareiden johtamisvalmius pyritään järjestämään kaikkina viikonpäivinä klo 8–20 välisenä aikana.
- Keski-Suomen tilanne- ja johtokeskuksen ja muiden viranomaisten johtaelinten välinen yhteistoiminta on saumatonta sekä johtokeskustyöskentelystä on laadittu toimintaohjeet
- Keski-Suomen pelastuslaitoksen tilanne- ja johtokeskus on tiloissa, joissa johtamistoiminta on mahdollista toteuttaa tehokkaasti kaikissa tilanteissa, myös sotilaallisen uhan aikana
- Pelastustoiminnan johtamisen yleisohje päivitetään säännöllisesti toiminnan ja/tai toimintaa ohjaavan lainsäädännön muuttuessa

4.2.4. Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keski-Suomen pelastuslaitoksella ei ole sovittu palveluiden järjestämisvastuun siirroista muille hyvinvointialueille.

4.2.5. Pelastusviranomaisen virka-apu muille viranomaisille

Palvelutason nykytilan kuvaus

Virka-apupyynnöt käsitellään tapauskohtaisesti ja apua pyritään antamaan aina tarvittaessa. Kiireellisissä pyynnöissä päätöksen tekee päivystävä päällikkö P2. Kiireettömien pyyntöjen osalta päätöksen tekee se pelastuslaitoksen viranhaltija, jonka vastuualueelle asia kuuluu.

Perinteisesti virka-apua on annettu poliisille. Myös kunnan viranomaisille on tarjottu virka-apua pyydettyä. Virka-avun antaminen Keski-Suomen alueella on joustavaa.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos tarjoaa virka-apua pelastuslain 379/2011 50 §:n mukaisesti.
- Yhteistyötä eri viranomaisten kanssa kehitetään.

4.2.6. Osallistuminen pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitoksella on koulutettua henkilöstöä kansainvälisen pelastustoiminnan tehtäviin. Erillistä materiaalia näihin operaatioihin ei ole hankittu. Ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen suunnitelmat vaativat päivittämistä. Yhteistyötä on tarkoituksenmukaista kehittää yhteistyöalueen pelastuslaitosten kesken.

Päätös palvelutasosta

- Kansainvälistä yhteistyötä koskevat suunnitelmat pidetään ajan tasalla.
- Yhteistyötä kehitetään yhteistyöalueiden pelastuslaitosten kesken.
- Mahdollistetaan henkilöstön kouluttautumista kansainvälisiin tehtäviin.

Kehittämistarve

Kansainvälistä pelastustoimintaa tulee kehittää sekä pelastuslaitoksen sisällä että laajemmin yhteistyöalueella. Pelastuslaitoksen kansainvälisen pelastustoimintaan koulutettua resurssia tulee hyödyntää osaamisen jalkauttamisessa ja toiminnan kehittämisessä.

4.3. Pelastustoiminnan suunnitelmat

4.3.1. Hälytysohje

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitoksen hälytysohjeet ja vasteet on laadittu ERICA-tietojärjestelmään Pelastustoimen tehtävänkäsittely hätäkeskuksessa -ohjeen mukaisesti. Ohjetta sovelletaan pelastustoimen tehtävien käsittelyyn, riskinarviointiin sekä tehtävien kiireellisyyden määrittämisessä.

Pelastuslaitoksen hälytysohjeessa huomioidaan yksiköiden hyödyntäminen niin, että kohteeseen hälytetään lähin tarkoituksenmukainen yksikkö, vaikka se olisi toiselta pelastustoimen alueelta. Pelastustoiminnan johtaja hälytetään aina siltä alueelta, jossa onnettomuus on saanut alkunsa.

Päätös palvelutasosta

- Hälytysohjetta ylläpidetään ja tarkastellaan jokaisen tehtävälajin osalta sekä korjataan tarvittaessa siten, että saadaan hälytettyä tarkoituksenmukainen vaste, joka vastaa tehokkaan pelastustoiminnan vaatimuksiin.
- Yhteistyöalueiden muodostamisen myötä vuoden 2024 alusta tullaan sovittamaan yhteistyöalueen pelastuslaitosten vastesuunnittelua yhdenmukaisempaan suuntaan huomioiden myös kansalliset vaatimukset.

4.3.1.1. Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnittelu

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on yhteistoimintasopimukset viereisten pelastuslaitosten kanssa. Keski-Suomen pelastuslaitos tekee yhteistoimintasopimukseen perustuvaa yhteistyötä Pirkanmaan, Päijät-Hämeen, Etelä-Savon, Pohjois-Savon, Pohjois-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitosten kanssa. Yhteistoimintasopimuksissa sovitut asiat on huomioitu hälytysohjeessa.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitosten väliset yhteistoimintasuunnitelmat päivitetään ja tarkastetaan tarvittaessa vähintään kerran palvelutasopäätöskauden aikana.
- Yhteistyötä kehitetään niin, että resursseja voidaan käyttää tarkoituksenmukaisesti ja kohteeseen hälytetään aina lähin tarkoituksenmukainen yksikkö hyvinvointialueen rajoista riippumatta.

4.3.1.2. Yhteistyön suunnittelu pelastustoiminnassa

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on laadittu yhteistyösopimukset puolustusvoimien kanssa. Yleissopimus on tehty Panssariprikaatin kanssa ja paikalliset sopimukset Keski-Suomen alueella toimivien joukko-osastojen ja toimipisteiden kanssa.

Ympäristöviranomaisten kanssa yhteistyötä tehdään ympäristövahinkojen torjunnan suunnittelussa sekä patoturvallisuuteen liittyvissä asioissa. Pelastusviranomaiset antavat lausunnot patoja koskevissa asioissa ja osallistuvat patotarkastuksiin yhdessä ELY-keskuksen ja kunnan viranomaisten kanssa.

Päätös palvelutasosta

- Puolustusvoimien kanssa laaditut yhteistyösopimukset päivitetään tarvittaessa tai vähintään kerran palvelutasopäätöskauden aikana.
- Pelastuslaitos laatii ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelman yhteistyössä ympäristöviranomaisten kanssa.

4.3.2. Hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat

Pelastustoiminnan onnettomuusuhkien edellyttämät ja sen johtamista koskevat suunnitelmat ovat pääasiassa ajan tasalla. Suunnitelmat edellyttävät lainsäädännöllistä tarkastelua lähinnä pelastus- ja hätäkeskuslain päivityksen myötä. Pelastuslain päivitykset astuvat voimaan vuoden 2024 alussa ja sen perusteella asetettavat asetukset vastaavasti vuoden 2024 kuluessa.

Pelastustoiminnan johtamista koskeva suunnitelma tulee yhteensovittaa muodostettavan yhteistyöalueen johtamissuunnitelman kanssa. Keski-Suomen hyvinvointialueen pelastustoimi, Keski-Suomen pelastuslaitos, muodostaa yhteistyöalueen Pohjois-Savon, Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksien kanssa.

Keski-Suomen pelastuslaitokselle on laadittu metsäpalojen torjuntasuunnitelma, joka edellyttää päivittämistä palvelutasopäätöskauden aikana.

Päätös palvelutasosta

- Suunnitelmat päivitetään tarvittaessa tai lakimuutosten edellyttäessä palvelutasopäätöskauden aikana.
- Johtamista koskevat sopimukset päivitetään ja yhteensovitetaan yhteistyöalueen suunnitelmien kanssa.
- Metsäpalojen torjuntasuunnitelma päivitetään palvelutasopäätöskauden aikana.

4.3.3. Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoinen pelastussuunnitelma

Erityistä vaaraa aiheuttavat kohteet

Pelastuslaitoksella on velvoite laatia ulkoinen pelastussuunnitelma, joka perustuu pelastuslain (379/2011) 48 §:ään. Sen perusteella pelastuslaitoksen tulee yhteistyössä toiminnanharjoittajan kanssa laatia ulkoinen pelastussuunnitelma alueista tai toiminnoista, joihin liittyy erityinen onnettomuusriski.

Keski-Suomen pelastuslaitoksen alueella on seitsemän turvallisuusselvityslaitosta, joihin on laadittu Pelastuslain vaatimusten mukaiset ulkoiset pelastussuunnitelmat. Suunnittelu vaatii henkilöstöresurssia, koska suunnitelmat tulee päivittää vähintään kolmen vuoden väliajoin. Lisäksi tuotantolaitoksen toimintaa seurataan aktiivisesti ja tarpeen vaatiessa pelastussuunnitelmaa

korjataan ja päivitetään. Laitoksen seurannassa on lisäksi otettava huomioon mahdolliset muutokset laitoksen toiminnassa tai pelastustoiminnassa ja siihen varautumisessa.

Suunnitelman laadintaprosessiin liittyy alueen kuuleminen ja turvallisuustiedotteen laadinta ja sen jakaminen vaara-alueen asukkaille ja toimijoille. Turvallisuustiedote uusitaan vähintään viiden vuoden välein tai vaihtoehtoisesti tilanteissa, joissa ulkoisiin pelastussuunnitelmiin tehdään oleellisia muutoksia.

Suunnitelmien toimivuutta testataan säännöllisesti kolmen vuoden välein järjestettävässä suuronnettomuusharjoituksessa, jonka suunnitteluun ja toteutukseen osallistuvat toiminnanharjoittaja, yhteistyöviranomaiset ja pelastuslaitoksen asiantuntija. Ulkoista pelastussuunnitelman laadintaa ja siihen liittyvää prosessia valvoo Aluehallintovirasto, prosessi on esitetty seuraavassa kaaviossa.

Kuva 14 Kaavio ulkoisen pelastussuunnitelman laadintaprosessista, lähde: SM:n julkaisu 21:2; Ulkoisen pelastussuunnitelman laatiminen

Valvonta

Turvallisuus selvityskohteiden kemikaaliturvallisuutta valvoo Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes). Pelastusviranomaisen puolestaan valvoo kohteissa pelastuslain 2. ja 3. luvun säädösten noudattamista pelastuslaitoksen valvontasuunnitelman mukaisesti. Pelastusviranomaisen osallistuu lisäksi Tukesin suorittamiin tarkastuksiin.

Ulkoinen pelastussuunnitelma

Ulkoisten pelastussuunnitelmien laatiminen on osa laajempaa riskienhallintaa. Ulkoinen pelastussuunnitelma toimii onnettomuustilanteessa pelastustoiminnan johtamisen työkaluna, koska se tukee pelastustehtävien aikaista johtamista. Ulkoinen pelastussuunnitelma lisää myös pelastuslaitoksen kohdetuntemusta ja ohjaa suuronnettomuusharjoittelua ja sitä voidaan hyödyntää myös pelastustoiminnan osaamisen kehittämisessä. Ulkoisen pelastussuunnitelman laatiminen on pelastuslaitoksen vastuulla. Se toteutetaan yhteistoiminnassa toiminnanharjoittajan ja eri viranomaisten sekä alueen asukkaisen ja toimijoiden kanssa.

Turvallisuustiedote

Turvallisuustiedotteella tarkoitetaan pelastuslaitoksen laatimaa ulkoista pelastussuunnitelmaa, josta tiedotetaan yleisölle pelastuslaitoksen verkkosivuilla ja lisäksi siitä toimitetaan yhteistyössä toiminnanharjoittajan kanssa jaettava yleisötiedote. Turvallisuustiedotteen valmisteluvaiheessa tulee järjestää asukkaille ja toimijoille mahdollisuus tulla kuulluksi ulkoisen pelastussuunnitelman sisällöstä. Turvallisuustiedote perustuu sisäministeriön asetukseen ulkoisista pelastussuunnitelmista (1286/2019) 8 §.

Päätös palvelutasosta

- Ulkoiset pelastussuunnitelmat päivitetään vähintään kolmen vuoden välein
- Keski-Suomessa tehdään tiivistä yhteistyötä turvallisuusselvityslaitosten kanssa

4.3.6 Muut pelastustoimen suunnitelmat (ei asetuksen edellyttämät)

Asetuksen ulkopuolisia suunnitelmia ei ole tunnistettu Keski-Suomen pelastuslaitoksen toiminnassa.

4.4. Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

4.4.1. Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palveluiden tuottamisessa

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on voimassa oleva sopimus vapaaehtoisen pelastuspalvelun (Vapepa) kanssa vapaaehtoistoimijoiden käyttämiseksi pelastustoimen tehtävillä. Keski-Suomessa sopimuskumppanina on Suomen Punaisen Ristin Länsi-Suomen Piiri, joka toimii yhdysjärjestönä sekä koordinoi alueellista toimintaa. Yleissopimuksen lisäksi on laadittu erilliset sopimukset seitsemän paikallisen järvipelastusyhdistyksen kanssa. Järvipelastajien sopimukset päivitetään vuoden 2023 aikana valtakunnallisen sopimuspuhjan mukaiseksi.

Hyvinvointialueiden aloitettua on perusteltua laatia yhteinen pääsopimus hyvinvointialueen ja vapaaehtoisen pelastuspalvelun kesken. Tätä yleissopimusta voidaan tarkentaa toimialakohtaisilla sopimuksilla.

Päätös palvelutasosta

- Ylläpidetään yhteistyösopimusta vapaaehtoisen pelastuspalvelun kanssa ja laaditaan tarvittavat tarkemmat toimialakohtaiset suunnitelmat.
- Ylläpidetään ja kehitetään yhteistyötä paikallisten järvipelastusyhdistysten kanssa.
- Hyödynnetään vapaaehtoistoimijoita palvelujen tuottamisessa laadittujen sopimusten mukaisesti.
- Sopimukset tarkastetaan ja päivitetään tarvittaessa vähintään kerran palvelutaso-päätöskauden aikana.

Kehittämistarve

Hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä todettiin haasteelliseksi vapaaehtoisten toimijoiden osalta tunnistaa jatkossa eri toimialojen tukitehtävien vastuualueiden jakautuminen. Jatkossa on tavoitteena, että Keski-Suomen hyvinvointialue tekee pääsopimuksen Suomen Punaisen Ristin kanssa, joka selkeyttää kaikille osapuolille toimialakohtaisia tukitarpeita. Pelastustoimen yhteistyön käytännön järjestelyistä sovittaisiin edelleen toimialakohtaisessa suunnitelmassa.

4.4.2. Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keski-Suomen alueella on laadittu sopimukset yhteistyöstä vapaaehtoisjärjestöjen kanssa. Yhteistyötä on pelastustoiminnan tehtävien lisäksi harjoittelussa ja toiminnan suunnittelussa. Vapaaehtoisen pelastuspalvelun osalta on sovittu korvauskäytännöistä hälytysperusteisesti. Järvipelastajien toimintaa tuetaan vuosittain maksettavalla valmiuskorvauksella sekä koulutusyhteistyöllä.

Päätös palvelutasosta

- Yhteistyötä vapaaehtoistoimijoiden kanssa lisätään yhteisillä harjoituksilla ja hälytystehtävillä laadittujen sopimusten mukaisesti.
- Järvipelastusyhdistyksille maksetaan valmiuskorvaus, jonka suuruus tarkastetaan vuosittain.

Kehittämistarve

Yhteistyötä erityisesti koulutusasioissa voidaan lisätä nykyisestä tasosta. Vapaaehtoistoimijoiden osallistaminen pelastuslaitoksen toimintaan edistää parempaa yhteistyötä ja lisää vapaaehtoistoimijoiden sitoutumista omaan toimintaan.

4.4.3. Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan terveystarkastukset

Palvelutason nykytilan kuvaus

Sopimushenkilöstölle järjestetään työterveyshuollon lakisääteiset palvelut. Lisäksi sopimushenkilöstö osallistuu määräaikaisiin terveystarkastuksiin kulloinkin voimassa olevat työterveyshuollon toimintasuunnitelman mukaisesti. Tieto määräaikaistarkastuksista toimitetaan paloasemaryhmästä vastaavalle aluepalomestarille.

Päätös palvelutasosta

- Vaativiin tehtäviin ja savusukellusta edellyttäviin perustehtäviin nimetty sopimushenkilöstö osallistuu määräaikaistarkastuksiin vuosittain.
- Perustehtäviin ja muihin pelastustoiminnan tehtäviin nimetyt sopimushenkilöt osallistuvat määräaikaistarkastuksiin kolmen vuoden välein.
- Määräaikaistarkastusten sisältö ja tarkastusvälit käydään läpi vuosittain työterveyshuollon toimintasuunnitelman päivityksen yhteydessä.

4.4.4. Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslain (379/2011) 56 §:n mukaan pelastuslaitoksen on huolehdittava siitä, että sopimushenkilöstöllä on Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus pelastustoimintaan ja ensivastetoimintaan. Sen lisäksi pelastustoimintaan osallistuvan henkilön tulee ylläpitää tehtäviensä edellyttämiä perustaitoja ja kuntoa (Pelastuslaki 39 §). Näiden säädösten toimeenpanemiseksi Keski-Suomen pelastuslaitos hankkii ostopalveluna sopimushenkilöstön peruskoulutukseen kuuluvat kurssit Keski-Suomen Pelastusalan liitolta.

Sopimushenkilöstölle järjestetään Pelastusopiston opetussuunnitelman mukaisia kursseja joko omana toimintana tai ostopalveluna. Osaamisen ja kelpoisuuksien ylläpitämiseksi palokunnille järjestetään harjoituksia, joissa hyödynnetään pelastuslaitoksen pääkouluttajien tekemiä

harjoitusten toteuttamissuunnitelmia. Koulutustoiminnan toteutuminen dokumentoidaan yhdessä sovittuun paikkaan.

Perustaitojen ylläpito toteutetaan viikkoharjoituksilla. Viikkoharjoitusten toteuttamista varten sopimuspalokunnat laativat yhdessä paloasemaryhmän aluepalomestarin kanssa puolivuositain harjoitusten kausiohjelman kevät- ja syyskaudelle. Harjoituksissa kouluttajina toimivat palokuntien ryhmänjohtajat sekä vanhemmat sammutusmiehet sekä paloasemaryhmän päätoiminen henkilöstö. Kelpoisuuden ylläpitoharjoitukset toteutetaan pääasiassa pelastuslaitoksen pääkouluttajien laatimien harjoitusten toteuttamissuunnitelmien mukaan. Kouluttajina toimivat pääasiassa kuhunkin harjoitukseen nimetyt kouluttajat. Sopimushenkilöstön osaamisen kehittämisen suunnittelusta ja koordinoinnista vastaa oman toimensa ohella yksi aluepalomestari.

Tarpeet ja tavoitteet

Sopimushenkilöstön peruskoulutuksen tavoitteena on varmistaa, että palokunnissa on riittävä määrä kelpoisuusehdot täyttävää sopimushenkilöstöä päällystö-, miehistö- ja alipäällystätehtäviin. Harjoitusten tavoitteena on ylläpitää pelastustoimintaan määriteltyjä henkilöstön kelpoisuuksia sekä ylläpitää ja kehittää peruskoulutuksessa opittua osaamista. Lisäksi mielekkäät harjoitukset parantavat sopimuspalokuntien pito- ja vetovoimaa.

Päätös palvelutasosta

- Keski-Suomen pelastuslaitos huolehtii siitä, että sopimushenkilöstöllä on riittävä osaaminen ja kelpoisuus pelastustoimintaan ja ensivasteeseen.

Kehittämistarve

Selvitetään mikä on järkevin, tehokkain ja taloudellisin tapa järjestää palokuntien sopimushenkilöstön opetussuunnitelmien mukaiset kurssit.

Selvitetään mikä on järkevin, käyttäjäystävällisin ja taloudellisen paikka dokumentoida sopimushenkilöstön koulutussuoritteet. Laaditaan valmiita harjoitusten toteuttamissuunnitelmia erilaisten harjoitusten toteuttamiseksi ja tallennetaan ne sellaiseen paikkaan, josta ne ovat helposti saatavilla.

Kehitetään tulevaisuudessa sopimushenkilöstön kouluttajakoulutusta pedagogisen- ja substanssiosaamisen osalta.

Pelastustoimen viranomaisten vastuulla oleva väestönsuojeluun varautuminen Pelastustoimen varautuminen perustuu pelastuslakiin (379/2011) ja valmiuslakiin (1552/2011). Tämä kappale käsittelee Keski-Suomen pelastuslaitoksen varautumista poikkeusolojen väestönsuojelutehtäviin.

4.4.5. Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämästä suunnittelu

Palvelutason nykytilan kuvaus

Poikkeusolojen väestönsuojelutehtävien osalta tavoitteena on suojata väestöä niin hyvin kuin se on mahdollista realistisesti toteutettavissa olevin järjestelyin ja kustannuksin. Poikkeusolojen väestönsuojelutehtävien perustan muodostavat valmiuslain ja pelastuslain vaatimukset. Keski-Suomen pelastuslaitoksen vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen sekä sotilaallisen voimankäytön riskianalyseissa on tunnistettu varautumista edellyttävät ja toimenpiteitä vaativat tilanteet. Riskianalyysit esittävät suorituskykyvaatimukset organisaatiolle myös väestönsuojelun tilanteisiin.

Alueen pelastustoimen varautumisen suunnittelun ja yhteensovittamisen kokonaisuuteen laskennallinen voimavaratarve on vuodessa 4,5 henkilötyövuotta. Valmiuspäällikön ja valmiussuunnittelijan virkojen lisäksi 2,5 henkilötyövuotta jakautuu yhteensä 17:lle päällystöviranhaltijalle. Käytännössä normaalioloissa edellä mainittujen päällystöviranhaltijoiden tehtävänkuvien sisällöstä noin 15 % liittyy toimialan varautumistehtäviin.

Tarpeet ja tavoitteet

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on ajan tasalla oleva valmiussuunnitelma, jossa on suunniteltu pelastuslaitoksen toiminta vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Väestönsuojelutehtävien osalta Keski-Suomessa on aluetasolla tunnistettu keskisimmiksi yhteistyötahoiksi hyvinvointialueen konsernipalvelut sekä sosiaali- ja terveystoimen paikallinen henkilöstö, kunnat, poliisi, ELY-keskus, puolustusvoimat, elinkeinoelämän sekä seurakuntien edustus ja vapaaehtoiset toimijat.

Päätös palvelutasosta

- Keski-Suomen pelastuslaitoksen valmiussuunnitelma liitteinen tarkistetaan ja tarvittaessa päivitetään vuosittain.
- Pelastuslaitos on laatinut mahdollisia evakuoitilanteita varten riittävän yleissuunnitelman yhteistyössä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimen, kuntien ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Yleissuunnitelma toimii muille toimialoille suunnitteluperusteena, mutta jokainen toimiala vastaa itse omien toimialakohtaisten suunnitelmien laatimisesta.
- Väestönsuojelutehtävien suunnitteluun käytetään laskennallisesti yksi henkilötyövuosi.

Kehittämistarve

Evakuontisuunnitelma tarkastellaan ja tehdään tarvittavat päivitykset sisäministeriön päivittyvän ohjeen mukaisesti vuoden 2024 alussa. Toiminta-ajatuksen perehdytystä tehdään maakunnallisissa yhteistyöryhmissä jatkuvasti.

4.4.6. Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keski-Suomen pelastuslaitos on yhteen sovittanut väestönsuojeluun liittyviä tehtäviään Keski-Suomen rinnakkaisten toimijoiden kanssa ja Keski-Suomea ympäröivien pelastuslaitosten kanssa. Tulevien yhteensovittamiseen liittyvien normimuutosten vaikutusten arviointi on ennalta haastavaa. Riskianalyysityön yhteydessä on tehty huomio, että laajemmat maantieteelliset alueet voivat aiheuttaa myös kompleksisuutta yhteensovittamisen tehtäviin.

Seuraavalla palvelutasokaudella Keski-Suomen pelastuslaitoksen tulee todennäköisimmin yhteensovittaa toimintaansa entistä tiiviimmin Itä-Suomen yhteistoiminta-alueen kanssa. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueen osalta yhteistyötä jatketaan, esimerkiksi osallistumalla aluehallintoviraston järjestämiin suunnittelu-, kehittämis- ja koulutustilaisuuksiin.

Tarpeet ja tavoitteet

Vaadittavat toimenpiteet suoritetaan pelastuslaitoksen näkökulmasta paikallisesti. Paikallistasolla palvelutuotanto toteutetaan yhdessä kuntien ja hyvinvointialueen toimipisteiden henkilöstö kanssa. Esimerkiksi koti- ja asumispalvelut, laaja-alainen sote-keskus ja sairaalapalvelut vastaavat osaltaan evakuointeihin liittyvistä toimenpiteistä. Edellä mainitut vastuualueet jakautuvat edelleen yli kymmeneen palvelualueeseen, jotka aiemmin kuuluivat kunnan toimialaan.

Keski-Suomen pelastuslaitoksen tavoitteena on, että paikallistason toiminta saadaan yhteen sovitettua saumattomasti maakunnalliseen kokonaisuuteen. Onnistumisen edellytyksiin kuuluvat seutukunnallinen yhteinen suunnittelutyö, mutta toisaalta vastuurajojen tunnistaminen ja määrittely. Väestönsuojelu tilanteiden aikana ratkaisevassa roolissa on tehokas ja skaalautuva pelastustoimen johtamisjärjestelmä ja sen kyky johtaa resurssien koordinoitua.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmassa huomioidaan Keski-Suomen hyvinvointialuekonsernin suunnitelma-arkkitehtuuri.
- Pelastuslaitoksen vastaavat viranhaltijat osallistuvat maakunnan ja seutukunnallisen yhteisen varautumisen kehittämistoimintaan.
- Pelastuslaitos ylläpitää yhdessä Keski-Suomen turvallisuus- ja valmiustoimikunnan kanssa kuntien seudullisia turvaryhmiä turvallisuus- ja varautumisasioiden kehittämiseksi.
- Pelastuslaitos osallistuu sekä Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston että Itä-Suomen yhteistoiminta alueen väestönsuojelutehtävien yhteensovittamiseen.
- Suunnitelmien yhteensovittamiseen käytetään arviolta 1,5 henkilötyövuotta.

Kehittämistarve

Pelastustoimella on jatkossa mahdollisuus suorittaa väestönsuojelun yhteensovittamista myös sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöryhmissä. Alueellinen yhteistyö on todennäköisimmin aiempaa yhdenmukaisempaa, mutta alueellisen varautumisen kompleksisuus voi aiheuttaa ennalta arvaamattomia resurssitarpeita. Keski-Suomen pelastuslaitoksen tulee huolehtia osaltaan, että Keski-Suomen turvallisuus- ja valmiustoimikunnan rooli yhteensovittavana alustana kehittyy edelleen.

4.4.7. Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaatio

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keski-Suomen pelastuslaitoksen henkilövaraukset ovat ajan tasalla.

Tarpeet ja tavoitteet

Keski-Suomen pelastuslaitoksen sotilaallisen voimakäytön riskianalyysi määrittelee perusteet pelastustoimen väestönsuojeluorganisaation mitoitukselle. Keski-Suomen hyvinvointialueen pelastuslaitoksen väestönsuojeluorganisaatio käsittää pelastustoimen toimialan ja siihen välittömästi liittyvän henkilöstön. Lisäksi pelastuslaitos huolehtii ensihoidon palvelutuotannon henkilövarauksista, oman henkilöstönsä osalta.

Päätös palvelutasosta

- Riskianalyysien suorituskykyvaatimukset muodostavat poikkeusolojen mitoituseriaatteen.
- Poikkeusolojen muodostelmien mitoittamisessa huomioidaan koko Keski-Suomen pelastuslaitoksen käytettävissä oleva henkilöstö.
- Lisäksi huomioidaan pelastustoimialueiden välisen avunannon ja viranomaisyhteistyön tarjoamat mahdollisuudet.
- Väestönsuojeluorganisaation resurssisuunnitteluun käytetään noin 0,5 henkilötyövuotta.

4.4.8. Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Varaukset on tehty säännöllisesti.

Tarpeet ja tavoitteet

Varauksissa noudatetaan toimivaltaisen viranomaisen antamia ohjeita. Puolustusvoimat ohjeistavat henkilövarausten tekemisessä ja ELY-keskus kaluston osalta. Keski-Suomen pelastuslaitos arvioi henkilöstönsä tärkeysluokituksia perustuen riskianalyysien suorituskykyvaatimukseen. Tiedot työntekijöiden palvelusuhteista saadaan konsernipalveluiden HR-yksiköltä. Henkilövarausesitykset tehdään sekä päätoimiselle että sopimushenkilöstölle.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos tarkistaa henkilövarausrekisterinsä vuosittain ja tekee tarvittavat varaushakemukset.
- Pelastuslaitos osallistuu palvelutasopäätöskauden aikana yhteiseen kehitystyöhön vapaaehtoisten hyödyntämiseksi kaikissa viranomaistukitehtävissä.
- Henkilö-, tila- ja materiaalivarausten laadintaan käytetään noin 0,5 henkilötyövuotta.

Kehittämistarve

Tulevalla palvelutasopäätöskaudella tulee kehittää mahdollisen vapaaehtoisresurssin henkilövarausjärjestelyitä yhdessä muiden väestönsuojeluun liittyvien organisaatioiden kanssa.

4.4.9. Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutustarve

Palvelutason nykytilan kuvaus

Henkilöstölle on laadittu varautumisesta ja väestönsuojelusta verkkokoulutusmateriaali. Väestönsuojelun osatehtäviä on harjoiteltu suuronnettomuus- ja valmiusharjoituksissa.

Tarpeet ja tavoitteet

Keski-Suomen pelastuslaitoksen varautumiskoulutus rakentaa ja vahvistaa organisaation valmiutta väestönsuojelutehtäviin. Varautumiskoulutuksen pääsääntöisenä kohderyhmänä on päätoiminen- ja sopimushenkilöstö.

Pelastuslaitoksen koulutuksen yleissuunnitelmassa huomioidaan väestönsuojelutehtävät. Varautumisen ja väestönsuojelun käytännön koulutukset huomioidaan viikkoharjoitusohjelmissa, suuronnettomuusharjoituksissa ja valmiusharjoituksissa. Pelastusopiston varautumisen – ja väestönsuojelun koulutustarjontaa hyödynnetään ali- ja päällystöviranhaltijoiden koulutuksessa.

Päätös palvelutasosta

- Laadittujen suunnitelmien osia testataan yhteisissä valmiusharjoituksissa ja pelastustoimen suuronnettomuusharjoituksissa muun toiminnan ohella.
- Väestönsuojelutehtävät huomioidaan osana koulutuksen yleissuunnitelmaa ja aiheesta on laadittu koko henkilöstölle ajantasainen peruskurssi.
- Ali- ja päällystöviranhaltijoiden osalta hyödynnetään Pelastusopiston väestönsuojeluun liittyvää koulutustarjontaa.
- Varautumiseen liittyvä käytännön koulutus huomioidaan päätoimisen ja sopimuspalokuntien harjoitusohjelmissa.
- Sortumiin liittyvän pelastustyön osaamista kehitetään yhteistyössä muiden pelastuslaitosten kanssa.
- Väestönsuojelutehtävien koulutusohjelman ylläpitoon käytetään noin 0,5 henkilötyövuotta

Kehittämistarve

Sortumiin liittyvän pelastustyön osaamista kehitetään yhteistyössä muiden pelastuslaitosten ja yhteistyötahojen kanssa.

4.4.10. Poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistaminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on jatkuvasti miehitetty tilanne- ja johtokeskus. Lisäksi hallinnollisilla toimenpiteillä on varmistettu pelastustoiminnan johtamisen suunnitelmat poikkeusolojen varalle. Keski-Suomen pelastuslaitoksen johtamisjärjestelmä mahdollistaa johtamistoiminnan järjestelyt myös tilanteessa, jossa häiriö kohdentuu kriittiseen infraan.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitos jatkaa oman palvelutuotantonsa jatkuvuuden ja hallinnan kehittämistä, siten että kriittiset toiminnot kyetään turvaamaan kaikissa tilanteissa.

Päätös palvelutasosta

- Keski-Suomen pelastuslaitoksella on kyky johtaa pelastustoimelle kuuluvia väestönsuojelutehtäviä kaikissa tilanteissa.
- Johtamisedellytysten varmistamisen suunnitteluun käytetään noin 0,5 henkilötyövuotta.

Kehittämistarve

Johtamisen varajärjestelmien kehittämistä jatketaan, huomioiden riskianalyysin johtopäätökset.

4.4.11. Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö

Palvelutason nykytilan kuvaus

Hyvinvointialueella ja hyvinvointialueen pelastuslaitoksella ei ole sopimusta kuntien varautumisen tukemisesta. Pelastuslaitos osallistuu maakunnan varautumisen yhteensovittamiseen Keski-Suomen turvallisuus- ja valmiustoimikunnan verkostorakenteen kautta. Keski-Suomen pelastuslaitos on ollut aloitteellinen verkoston toiminnan kehittämisessä.

Menneellä olevalla palvelutasopäätöskaudella on harjoiteltu valmiusharjoituksen yhteydessä laajan evakuointitilanteen johtamista. Lisäksi suuronnettomuusharjoitusten suunnittelussa on huomioitu kuntien tehtävät ja yhteistoiminta. Hyvinvointialueudistus on osaltaan vaikuttanut kuntien väestönsuojelun vastuualueisiin ja muutosten yhteensovittamista tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimen kanssa.

Mahdollisten vapaaehtoisresurssien käytön osalta on tunnistettu tarve yhdenmukaistaa yhteistoimintasopimuksia niin kuntien kuin hyvinvointialueen kanssa.

Tarpeet ja tavoitteet

Keski-Suomen pelastuslaitoksen laatima evakuointisuunnitelma toimii myös kunnille suunnitteluperusteena omien lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi. Pelastuslaitos tulisi jakamaan omaa pelastustoimen väestönsuojelun tilannekuvaa myös kunnille mahdollisten tilanteiden aikana. Keski-Suomen pelastuslaitoksen päällystöviranhaltija osallistuvat tarvittaessa asiantuntijana kuntien valmiusharjoituksiin. Edellä mainitut tehtävät ovat kuitenkin lakisääteisten tehtävien yhteensovittamista, eikä näin ollen tulkittavissa varautumisen tukemiseksi.

Keski-Suomen hyvinvointialue päättää kuntien varautumisen tukemisesta ja laatii siitä kuntien kanssa sopimukset. Keski-Suomen pelastuslaitoksella on mahdollisuus tuottaa maakunnan turvallisuustilannekuvaan liittyviä heräte- ja häiriötilanneilmoituksia kunnille.

Päätös palvelutasosta

- Keski-Suomen pelastuslaitos tuottaa kunnille oman tilannekuvansa pohjalta muodostetut heräte- ja häiriötilanneilmoitukset.
- Keski-Suomen pelastuslaitos ylläpitää Keski-Suomen turvallisuus- ja valmiustoimikunnan toimintaan liittyviä järjestelmiä yhdessä Keski-Suomen liiton kanssa.

4.5. Muut palvelut (ei pelastuslainsäädännön edellyttämät)

Pelastuslaitos on tuottanut sammutinhuollon palveluita Jyväskylän, Keuruun ja Viitasaaren paloasemilla. Sammutinhuollon palvelut ovat ensisijaisesti oman toiminnan turvaamiseksi. Työtilanteen salliessa palveluita on myyty myös kansalaisille ja yrityksille. Sammutinhuollon järjestäminen oman toiminnan turvaamiseksi on perusteltua jatkossakin.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos tuottaa sammutinhuollon palveluita Jyväskylän, Keuruun ja Viitasaaren paloasemilla oman toiminnan turvaamiseksi.
- Tarvittaessa sammutinhuollon palveluita voidaan myydä pelastuslaitoksen ulkopuolelle.

5. KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Keski-Suomen pelastuslaitoksen kehittämissuunnitelma täydentää pelastustoimen palvelutasopäätöstä ja siinä esitetään palvelutason kehittämistarpeet kustannusvaikutuksineen.

5.1. kehittämistoimenpiteet

Palvelutasopäätöksessä esiin nostetut puutteet palvelutasossa pyritään palvelutasokaudella toteutettavilla kehittämistoimenpiteillä korjaamaan siten, että saavutetaan pelastuslaitoksen keskeisille toiminnoille määritetty lainsäädännössä vaadittu taso. Palvelutasokauden kehittämistoimenpiteet ovat laajoja kokonaisuuksia, joiden toteuttaminen vaatii jaksottamista vuotuisiksi osatavoitteiksi.

Palvelutasokauden keskeiset kehittämistoimenpiteet ovat seuraavat:

Pelastustoimen toimintavalmius

Koko pelastustoimen alueen toimintavalmiutta kehitetään analysoimalla aktiivisesti palvelutuotannon tasoa ja riskiruutujen tavoitettavuutta pelastuslaitoksen alueella. Havaittaessa mahdollisia puutteita toimintavalmiudessa laajennetaan pelastustoimen välitöntä valmiutta aluksi painopistepaloasemille.

Pelastustoimen kiireellisten tehtävien varmistamiseksi ja riskiruutujen tavoittamiseksi kasvatetaan 24/7-valmiudessa olevan henkilöstön määrää. Jyväskylän alueen riskiruutujen tavoittamiseksi lisätään henkilöstöä ja laajennetaan paloasemaverkostoa. Samalla jatketaan toimenpiteitä 24/7-henkilöstön riskiruutujen saavuttamiseksi. Se tapahtuu kehittämällä esimiestyötä, lisäämällä henkilöstön tietoisuutta riskiruutujen tavoittamisen merkityksellisyydestä, poistamalla esteitä, jotka hidastavat lähtönopeutta sekä pyrkimällä vaikuttamaan liikenne-ratkaisuihin riskialueella 1. Varallaolon korvaavaa järjestelmää on ryhdytty vähentämään ja tavoitteena on, että palvelutasopäätöskauden aikana varallaolot päättyvät.

Paloasemaverkosto

Paloasemaverkostoa kehitetään siten, että Jyväskylän pohjoiseen osaan perustetaan 24/7-paloasema, jonka avulla kyetään nykyistä paremmin tavoittamaan Mannisenmäkeen muodostuva riskialue I ja pohjoinen Jyväskylä. Mikäli sisäisin keinoin ei kyetä tavoittamaan Jyväskylässä olevia ongelmaruutuja, perustetaan toinen paloasema Nisula–Killeri-alueella Laajavuoren ja Nisulan tavoittamiseksi. Vaajakosken paloasema pyritään siirtämään Kanavuoren alueelle, jotta se kykenee nykyistä paremmin tavoittamaan Vaajakosken, Lievestuoreen sekä suuret liikenneväylät. Pelastustoimen kiireellinen palvelutuotanto turvataan kehittämällä painopistepaloasemaverkostoa tulevilla palvelutasokaudella 2024–2027 alla olevan taulukon 11 mukaisesti.

	Peruste	HTV valmius lisäys ed.vuoteen	Pelastustoiminnan vahvuus paloasemalla	Henkilöstömenot Lisäys ed.vuoteen
2024				
<i>Painopistepaloasema: Viitasaari</i>	Palvelutaso vaatimusten mukaiseksi	12	1 + 3 (24/7)	843 000
<i>Painopistepaloasema: Keuruu</i>	Palvelutaso vaatimusten mukaiseksi	6	2 (24/7) + 1 päivä	404 000
<i>Painopistepaloasema: Saarijärvi</i>	Palvelutaso vaatimusten mukaiseksi	4	2 (24/7) + 1 päivä	277 000
<i>Painopistepaloasema: Laukaa</i>	Palvelutaso vaatimusten mukaiseksi	4	2 (24/7) + 1 päivä	277 000
<i>Jyväskylän ja Äänekosken</i>	Palvelutaso vaatimusten mukaiseksi	8	4	1 010 000
<i>Päivystävän palotarkastajan virka</i>	Palvelutaso vaatimusten mukaiseksi			64 000
	yht	34		2 875 000
2025				
<i>Uusi paloasema: Savela (Jyväskylä)</i>	Palvelutaso vaatimusten mukaiseksi ¹	8	2 (24/7)	505 000
<i>Vaajakoski, vahvuuden varmistus 1+3</i>	Palvelutaso vaatimusten mukaiseksi	8	1+3 (24/7)	505 000
	yht	16		1 010 000
2026				
<i>Uusi paloasema: Pohjoinen Jyväskylä</i>	Palvelutaso vaatimusten mukaiseksi	16	1 + 3 (24/7)	1 052 000
<i>Muurame</i>	Palvelutaso vaatimusten mukaiseksi	4	2 (24/7) + 1 päivä	277 000
<i>Joutsa</i>	Palvelutaso vaatimusten mukaiseksi	8	2 (24/7)	505 000
		32		1 834 000
<i>Yhteensä</i>	yht	82		5 719 000

¹ Mikäli riskiruutuja ei kyetä tavoittamaan liikennejärjestelyillä, liikennevalo-ohjauksella, lähtövalmiusaikojen nopeuttamisella.

Taulukko 11 Nopean pelastustoiminnan varmistamiseksi vaadittavat kustannusvaikutukset 2024-2026

Edellä esitetyt kehittämistarpeet aiheuttavat henkilöstömenoihin seuraavat vuosittaiset korotustarpeet:

- 2023–2024 2,75 %
- 2024–2025 3,00 %
- 2025–2026 5,29 %
- 2026–2027 2,88 %

Paloasemahankkeet

Pelastuslaitos kannustaa alueensa kuntia aktiivisesti ylläpitämään ja uudistamaan paloasemakiinteistöjä. Lisäksi pelastuslaitos pyrkii aktiivisesti vaikuttamaan paloasemien omistussuhteisiin, jotta kriittisimmät tilat olisivat pelastuslaitoksen hallinnassa mahdollisissa häiriö- ja poikkeusoloissa. Pelastuslaitos etsii kevyempiä vaihtoehtoja uusien paloasemien rakentamiseksi.

Sisäinen riskienhallinta

Pelastuslaitos kehittää omaa sisäistä riskienhallintaansa siten, että kyetään kehittämään varautumista palvelutuotannon jatkuvuutta erilaisissa häiriötilanteissa. Lisäksi pelastuslaitos huolehtii, että koko pelastustoimen alueella säilyy riittävän suorituskyvyn omaavat pelastusresurssit.

Valvontatoiminta

Valvontaa perustetaan turvallisuusviestintävastaavan toimi ja päivystävän palotarkastajan virka. Valvonnan henkilötyövuodet kasvatetaan valvontasuunnitelma tarpeen mukaisesti sisäisillä järjestelyillä ja henkilöstön tehtäväkuvien muutoksilla. Asiantuntijuuksiin liittyvää hiljaisen tiedon hallintaa kehitetään muodostamalla ryhmiä asiantuntijoiden kesken ja jakamalla palvelutuotannon kannalta kriittistä tietoa.

Pelastuslaitoksen varautuminen ja jatkuvuuden hallinta

Pelastuslaitos varmistaa toimintansa siten, että se kykenee hoitamaan sille asetetut tehtävänsä niin normaali-, häiriö- kuin poikkeusoloissa. Pelastuslaitos hoitaa poikkeusoloihin liittyvät varauksensa siten, että resurssit riittävät myös pitkäkestoisiin tilanteisiin.

Maakunnallinen varautuminen

Keski-Suomen pelastuslaitos jatkaa viestinnän yhteistyötä kuntien kanssa erilaisissa häiriö- ja onnettomuustilanteissa. Keski-Suomen pelastuslaitos on ylläpitävässä roolissa maakunnallisen turvallisuus- ja valmiustoimikunnan (KSTURVA) toiminnan kehittämisessä.

Henkilöstöhallinto ja hyvinvointi

Pelastuslaitoksen palvelutuotantoa vaivaa työvoimapula. Se on johtanut tilanteeseen, jossa pelastuslaitokset kilpailevat keskenään työvoimasta, jonka lisäksi työvoiman saanti haja-asutus alueille on vaikeutunut. Työvoiman saatavuuden lisäämiseksi tulee kiinnittää huomiota työntajamaineeseen sekä pito- ja vetovoimaan.

Palvelutasopäätös ja sen seuranta

Palvelutasopäätöksen toteutumista seurataan aktiivisesti ja sitä päivitetään, mikäli toimintaympäristön palvelutarve tai lisääntyneet riskit sitä vaativat.

Pelastustoimen tilinpäätös vuoden 2022 toimintatulot ovat 26,5 miljoonaa euroa (koko pela TA2023 sitovuus-tulot 6,025 M€) ja 2022 tilinpäätös toimintamenot 26,0 miljoonaa euroa (koko pela TA2023 sitovuus-menot 39,708 M€) sekä suunnitelman mukaiset poistot 1,33 miljoonaa euroa (koko pela TA2023 sitovuus-poistot 1,079 M€). Maakunnan asukaskohtainen kustannustavoite pelastustoimen palveluista on 90 euroa/asukas.

Pelastuslaitoksen käyttömenojen kehittymiseen palvelutasopäätöksen voimassaolokaudella vaikuttavat erityisen merkittävästi toimintavalmiuden järjestämiseen liittyvät epävarmuudet. Suurimpia epävarmuustekijöitä ovat Jyväskylän kasvusta johtuva riskialueen I tavoittamisen haasteellisuus sekä valtakunnalliset riidat, jotka aiheuttavat muutospaineita

varallaolojärjestelmään. Lisäksi onnettomuuksien ja pelastustehtävien määrän kehittyminen sekä tulevien työehtosopimusneuvotteluiden palkkojen tarkistuksen suuruus ja toimitilavuokrien kehitys vaikuttavat käyttömenoihin. Kustannuskehitykseen vaikuttavat korottavasti myös pelastustoimen valtakunnalliset tietotekniset ratkaisut, mm. operatiivisten ICT-järjestelmien uudistaminen ja tietoturvallisuuden lisääminen. Näiden hankkeiden aikataulu ja kustannusvaikutukset eivät ole vielä tiedossa. Pelastuslaitoksen taloutta uhkaa myös suunnitteilla olevien hyvinvointialueiden rahoitus: tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että jatkossa lisääntyvä palvelutarve on tuotettava nykyistä pienemmällä rahoituksella.

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on tulevaisuudessa haasteita Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen vaatimusten mukaisen valmiuden järjestämisessä. Ensinnäkin riskialueen I tavoittamiseen liittyy epävarmuuksia Jyväskylän Kortepohjassa, Vaajakoskella, Mannisenmäessä ja Jämsän keskustassa. Riskialueen II tavoittaminen on myös osoittautunut haasteelliseksi erityisesti iltä- ja yöaikaan. Myös sopimuspalokuntien toiminnassa esiintyvät puutteet saattavat aiheuttaa lisää paineita kustannustason nousulle. Palvelutasopäätös sisältää uuden paloaseman rakentamisen pohjoiseen Jyväskylään sekä päätoimisen henkilöstön lisäämisen painopistepaloasemille. Mikäli sisäisin keinoin ja liikenneratkaisujen avulla ei kyetä tavoittamaan kaikkia riskialueen I ruutuja, tarkoittaa se toisen uuden paloaseman rakentamista myös Jyväskylän alueelle. Uudistuksen vaatimat resurssit ja toimitilavuokrat tulevat nostamaan pelastustoimen nettokustannuksia noin 0,6 miljoonaa euroa (2,2 €/asukas).

Työtuomioistuimessa on käsiteltävänä pelastuslaitosten varallaolokäytäntöjä koskeva valtakunnallinen työ- ja virkaehtosopimuksen tulkintaerimielisyys. Työtuomioistuimen nykyisten linjausten mukaan nykymuotoinen varallaolo ei ole EU:n työaikadirektiivin tai työaikalain ei voida jatkaa ja näin ollen valmiusjärjestelmässä on järjestettävä korvaava tapa ylläpitää riittävää kiireellisen pelastustoimen valmiutta. Alustavasti on arvioitu, että nykyisen palvelutason ylläpitäminen korvaavalla järjestelmällä nostaa toimintamenoja noin 2 miljoonaa euroa (7,34 €/asukas)

Pelastustoimen palveluiden toteuttaminen edellä esitetyllä tavalla aiheuttaa asukaskohtaisen prosentuaalisen kustannusten kasvun seuraavasti:

- Vuosi 2024 3,22 %
- Vuosi 2025 3,45 %
- Vuosi 2026 5,82 %
- Vuosi 2027 3,41 %

Lisäksi taloudellisia korotuspaineita aiheuttavat paloasemien rakennushankkeisiin liittyvät toimitilavuokrien korotukset. Osaan näistä, esimerkiksi paloasemien rakentamiseen, on varauduttu tulevien vuosien talousarviossa. Palvelutuotannon järjestäminen edellä esitellyillä laskelmilla

edellyttää toiminnan tehostamista, koska mm. henkilöstö- ja toimitilakustannusten kasvu voi olla huomattavasti tätä korkeampaa.

ja muihin menoeriin noin 2,17 prosenttia vuosittaisen kustannusten indeksikorotusten mukaisesti.

Vuotuiset kehittämistavoitteet sisällytetään Keski-Suomen pelastuslaitoksen vuotuisen toiminta- ja taloussuunnitelmaan, ja sen toteutumista arvioidaan tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä.

Luonnos

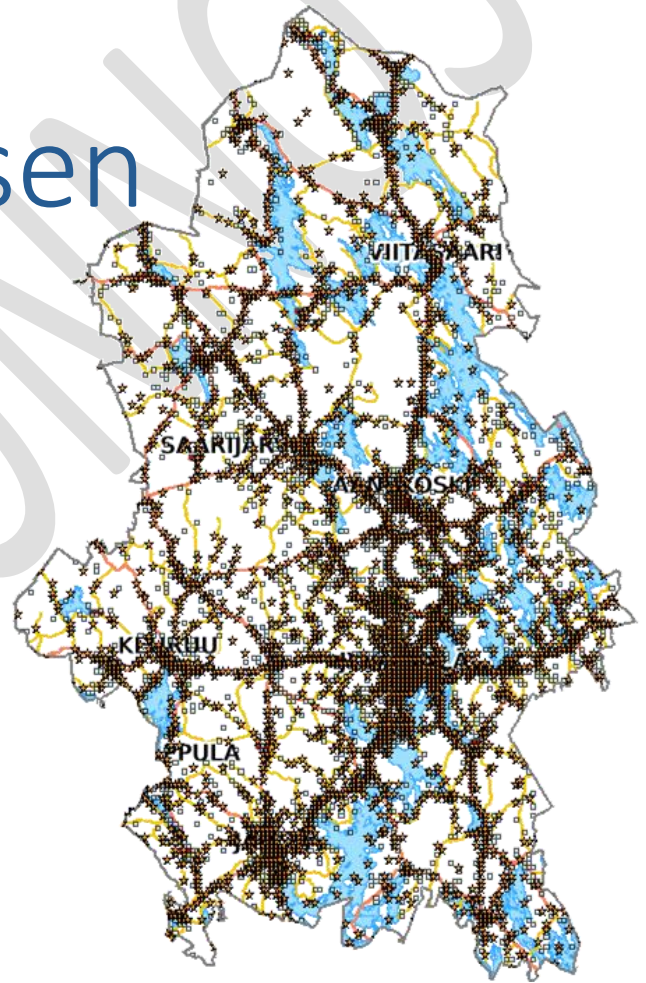

KESKI-SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUE

KESKI-SUOMEN
PELASTUSLAITOS

Keski-Suomen pelastuslaitoksen riskianalyysi

KESKI-SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUEKESKI-SUOMEN
PELASTUSLAITOS

Sisällys

1.	Johdanto	4
2.	Riskiluokkien ja riskiruutujen määrittäminen toimintavalmiuden suunnittelua varten	5
2.1.	Keski-Suomen alueiden riskiluokan määrittäminen	5
2.2.	Riskitaso Keski-Suomen alueen riskiruuduissa	8
2.2.1.	Riskiruutujen riskitason kehittyminen	8
2.3.	Tunnistetut riskikohteet ja onnettomuusuhkien arviointi	9
2.4.	Ulkoiset riskit, joihin palvelutuotannossa tulee varautua	11
2.4.1.	Päivittäiset onnettomuudet	11
2.4.2.	Tieliikenne	14
2.4.3.	Rautatieliikenne	16
2.4.4.	Vesiliikenne	17
2.4.5.	Ilmaliikenne	17
2.4.6.	Puolustusvoimien kohteet	18
2.4.7.	Yleisötilaisuudet Keski-Suomessa	19
2.5.	Riskit joihin pelastustoiminnan suorituskyvyn tulee vastata	19
2.5.1.	Tulipalot	20
2.5.2.	Liikenneonnettomuudet	20
2.5.3.	Vaarallisten aineiden onnettomuudet, räjähdysonnettomuudet ja öljyvahingot	21
2.5.4.	Ihmisen pelastustehtävät	22
2.5.5.	Vahingontorjuntatehtävät	22
2.6.	Toimintaympäristön riskit, joihin organisaatiolla tulee varautua	23
2.6.1.	Joukkoon kohdistettu äärimmäinen väkivalta	23
2.6.2.	Pandemiat	24
2.6.3.	Sähkönjakelun ja tietoliikenteen vakavat ja pitkäkestoiset häiriöt	24
2.6.4.	Luonnon ääri-ilmiöt	25
2.6.5.	Infran häiriöt	27

KESKI-SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUEKESKI-SUOMEN
PELASTUSLAITOS

2.6.6.	Laajamittainen maahantulo	28
2.7.	Muita alueen riskien erityispiirteitä	29
2.7.1.	Turvetuotanto	29
2.7.2.	Tuulivoima	30
2.7.3.	Vaarallisten kemikaalien käsittely, varastointi ja kuljetus	30
3.	Pelastuslaitoksen sisäinen kyky tuottaa lakisääteisiä palveluita	31
3.1.	Riskiruutujen tavoittaminen	32
3.1.1.	Pelastuslaitoksen kyky tuottaa pelastustoimen palveluja	33
3.1.2.	Riskiruutujen tavoittaminen Keski-Suomen alueella	34
3.1.3.	Pelastuslaitoksen pelastustoiminnan palvelukyky	41
3.1.4.	Johtopäätökset riskiruutujen tavoittamisesta	46
3.2.	Pelastustoimen palveluiden suorituskyky	48
3.3.	Riskienhallinnan toteutuminen	52
3.3.1.	Turvallisuusviestintä	57
3.4.	Muut palveluiden järjestämiseen liittyvät riskit	57
3.4.1.	Henkilöstöriskit	57
3.4.2.	Talousriskit	58
3.4.3.	Kalustoriskit	59
3.4.4.	Tilariskit	59
3.4.5.	Pelastustoimen työaikajärjestelmiin liittyvät riskit	60
4.	Palveluiden merkittävimmät riskit	61

1. Johdanto

Tämä asiakirja on luonnos Keski-Suomen pelastuslaitoksen riskianalyysiksi, jonka perusteella valmistellaan pelastuslain mukainen pelastustoimen palvelutasopäätös. Riskianalyysissa arvioidaan pelastuslaitoksen toimintaympäristössä esiintyviä riskejä, joihin pelastuslaitoksen tulee vastata palvelutuotannossa. Lisäksi siinä arvioidaan pelastuslaitoksen suorituskykyä vastata toimintaympäristön uhkiiin.

Tämän asiakirjan lisäksi pelastuslaitos on laatinut riskianalyysit häiriö- ja poikkeusolojen uhkiiin sekä sotilaallisen voimankäytön varalle. Riskianalyysit perustuvat [kansalliseen riskiarvioon](#), [Keski-Suomen Alueelliseen riskiarvioon](#) ja puolustusvoimilta pelastuslain 65 §:n perusteella saatuihin tietoihin. Häiriö- ja poikkeusolojen sekä sotilaallisen voimankäytön riskianalyysit ovat salassa pidettäviä asiakirjoja, joiden hallinta tapahtuu organisaation tietoturva vaatimusten mukaisesti. Sen sijaan häiriö- ja poikkeusolojen riskianalyysin sisältö esitellään kokouksessa.

Palvelutasopäätöksen tulee perustua ajantasaiseen riskianalyysiin, joka sisältää toimintaympäristön arvioinnin ja pelastustoimen onnettomuuskehityksen seurannan perusteella tunnistetut keskeiset uhat ja riskit, sekä niiden muutokset, joihin pelastustoimen tulee varautua. Riskianalyysiin sisältyvien uhkien arvioinnin tulee kattaa päivittäiset onnettomuudet, häiriötilanteet ja poikkeusolot. Riskianalyysi tulee laatia siten, että sen perusteella pelastustoimen palvelut on mahdollista mitoittaa riskien ja uhkien mukaisesti. Häiriötilanneuhkien arvioinnissa on otettava huomioon kansallisen ja alueellisen riskiarvion tulokset. Poikkeusolojen uhkien arvioinnissa on otettava huomioon valmiuslaissa (1552/2011) määritellyt poikkeusolot. Sodan ajan uhkien arvioinnissa on käytettävä Puolustusvoimien pelastusviranomaisille Pelastuslain 65 §:n 5 momentin nojalla antamia sodan ajan uhkien ja niiden vaikutusten arviointia varten tarvittavia tietoja. (Sisäministeriön asetus pelastustoimen palvelutasopäätöksestä 1225/2022, 2 §, 6 §).¹

¹ Sisäministeriön asetus pelastustoimen palvelutasopäätöksestä 1225/2022, 2 ja 6 §

2. Riskiluokkien ja riskiruutujen määrittäminen toimintavalmiuden suunnittelua varten

Tässä luvussa tarkastellaan Keski-Suomen alueen riskitasoa eri näkökulmista. Aluksi tarkastellaan pelastustoimen regressionmalliin perustuvien riskiruutujen riskitasoa sekä ennakoita riskitason kehitystä riskiruuduissa. Lopuksi arvioidaan sellaisia riskiruutuja, joita pelastustoimen riskiarvio ei tunnista, mutta niissä sijaitsevat yksittäiset riskit nostavat riskitasoa.

2.1. Keski-Suomen alueiden riskiluokan määrittäminen

Pelastuslaitoksen riskiluokkien määrittäminen perustuu regressiomallilla, jonka perusteella määritellään pelastustoimen alueen riskitasoa². Regressiomallin selittäjinä ovat asukasluku, kerrosala ja niiden yhteisvaikutus. Pelastustoimen palvelujen järjestäminen perustuu edellisen perusteella määrittävään riskitasoon.

Aluksi tarkastellaan kunnittain yleisesti Keski-Suomen hyvinvointialueelle mallin perusteella määrittämiä riskiruutuja ja niille asetettuja vaatimuksia.

Toimintavalmiuden suunnitteluohje¹ asettaa riskialueille erilaista pelastuslaitoksen palvelutuotantoon liittyviä tavoitteita. Eräs tavoite on pelastusyksikölle asetettu saavutettavuus tavoite eli se kuinka nopeasti ensimmäinen yksikkö saavuttaa sille osoitetun palvelutehtävän. Seuraavassa taulukossa 1 on esitetty pelastustoimen saavutettavuus tavoitteisiin liittyvät tavoiteajat eri riskialueilla. Riskiluokka 4 poikkeaa muista, koska sille ei ole asetettu erillisiä tavoitteita. Sen sijaan pelastuslaitoksen pitäisi palvelutuotannossa huomioida erityisesti 4 riskiluokan asukkaiden omatoimisen varautumisen tukeminen.

1. Pelastustoimelle asetettu tavoite

Ensimmäinen yksikkö tavoittaa kohteen	
1. Riskiluokka	6 min
2. Riskiluokka	10 min
3. Riskiluokka	20 min
4. Riskiluokka	ei vaatimusta

Taulukko 1 Riskiruuduille asetetut saavutettavuus tavoitteet

²Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (21/2012)

KESKI-SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUE

KESKI-SUOMEN
PELASTUSLAITOS

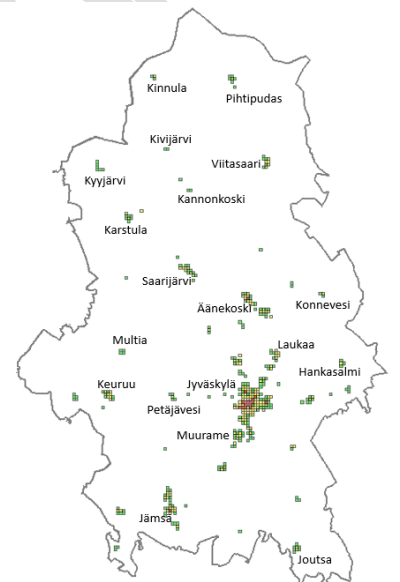
Seuraavassa taulukossa 2 on esitetty Keski-Suomen alueelle määritetyt riskiruudut. Riskiruutu 1 (RL1) on yleensä tiiviisti asutuilla alueilla, joissa on suuri kerrosala. Keski-Suomessa suurin osa tällaisista riskiruuduista sijaitsee Jyväskylässä (16) ja tämän lisäksi Jämsän ja Äänekosken keskustoissa on 1 riskiruutu. Riskiruutua 2 ja 3 on pääosin suurten keskusten läheisyydessä ja lisäksi jokaisessa asutussa taajamassa ja teollisuusalueella. Riskiruutu 4 on puolestaan taajamien ulkopuolista aluetta

HYVINVOINTIALUE	RL I	RL II	RL III	RL IV	Yhteensä
Keski-Suomi	18	162	221	18598	18999

Taulukko 2 Keski-Suomen Hyvinvointialueen riskiruudut- 31.12.2022

Seuraavassa taulukossa 3 on esitetty Keski-Suomen alueella olevat riskiruudut 1–3. Kartassa erottuva punainen väri on riskiluokkaa 1., keltainen väri riskiluokkaa 2. ja vihreä tarkoittaa riskiluokkaa 3. Kartassa valkoinen alue tarkoittaa riskiluokkaa 4. Taulukosta ja siinä olevasta kartasta on selkeästi havaittavissa, että pelastustoimen riskianalyysin perusteella riskiluokat painottuvat kuntien taajamiin eli alueisiin, joissa ihmiset toimivat ja asuvat. Mitä suurempi asukasmäärä on, sitä korkeampi riskitaso.

Kunta	1. riskiruutu	2. riskiruutu	3. riskiruutu	Riskiruutujen 1-3 lukumäärä
Jyväskylä	16	78	54	148
Jämsä	1	17	28	46
Äänekoski	1	15	18	34
Laukaa		12	22	34
Muurame		8	12	20
Keuruu		7	12	19
Saarijärvi		7	11	18
Joutsa		2	9	11
Viitasaari		5	5	10
Hankasalmi		1	8	9
Karstula		3	6	9
Pihtipudas		1	6	7
Kyyjärvi			6	6
Petäjävesi		1	5	6
Uurainen		1	4	5
Kannonkoski			4	4
Multia			4	4
Kinnula		1	2	3
Konnevesi		1	2	3
Toivakka		2	1	3
Kivijärvi			2	2
Luhanka			1	1
Kaikki yhteensä	18	162	222	402

Taulukko 3 Riskiruudut 1–3 Keski-Suomen pelastuslaitoksen alueella

KESKI-SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUEKESKI-SUOMEN
PELASTUSLAITOS

Pelastuslaitoksen suorituskyvyn näkökulmasta tarkasteltuna toimiva ja riittävän laaja paloasemaverkosto on niin riskiruutujen tavoittamisen sekä muiden lakisääteisten tehtävien kannalta välttämätön. Ensimmäisen riskialueen saavuttamiseksi kuudessa minuutissa vaaditaan välittömän lähtövalmiuden paloasema. Tällaisia paloasemia on esimerkiksi Jyväskylässä, Jämsässä ja Äänekoskella. Ensimmäisen riskiruudun alueella myös muiden lakisääteisten tehtävien määrä on suurin

Toisen riskialueen riskialueet tulee tavoittaa vaaditussa kymmenessä minuutissa, pelastuslaitoksen suorituskyvyn näkökulmasta se vaatii lähes välitöntä lähtöä. Suurin osa tällaisista riskiruuduista kuitenkin sijaitsee kunnissa, joissa valmius perustuu sopimuspalokuntatoimintaan. Nykyisten oikeuskäytäntöjen ratkaisujen perusteella tämä on kuitenkin ongelmallista, koska riskiruutujen tavoitettavuuteen liittyy merkittävä taloudellinen riski. Joidenkin Työtuomioistuimen tulkintojen³ mukaan riskin aiheuttaa se, että asetut tavoiteajat velvoittavat tosiasiallisesti lähtemään lähes välittömästi. Toisin sanoen, nykyisten juridisten tulkintojen mukaan, riskiruudun tavoittamiseen ei voida velvoittaa sopimuspalokuntia.

Kolmannen riskiruutu tulee tavoittaa vaaditussa 20 minuutissa ja se ei välttämättä vaadi lähes välitöntä lähtöä. Neljäs riskialue tulisi tavoittaa 40 minuutissa tai vaihtoehtoisesti kohdentaa valvonnan tai onnettomuuksien ehkäisyn opastusta alueelle. Näin ollen näiden riskialueiden tavoittaminen, ei välttämättä vaadi yhtä ripeää lähtöä, kuin ensimmäinen ja toinen riskiluokka.

Edellisen perusteella voidaan arvioida, että riskien perusteella riskiruutujen perusteella riskit kohdistuvat taajamiin, joissa ihmiset asuvat ja oleilevat. Tämän vuoksi myös pelastustoimen palvelujen ovat lähipalveluita, joiden tarve ulottuu koko maakunnan alueelle.

Seuraavaksi tarkastellaan regressiomalliin perustavien riskiruutujen riskitasoa ja arvioidaan niiden kehitystä sekä palvelutuotannon toteumaa vuosilta 2020–2022.

³ <https://tyotuomioistuin.fi/fi/index/ratkaisut/tt202316.html#>

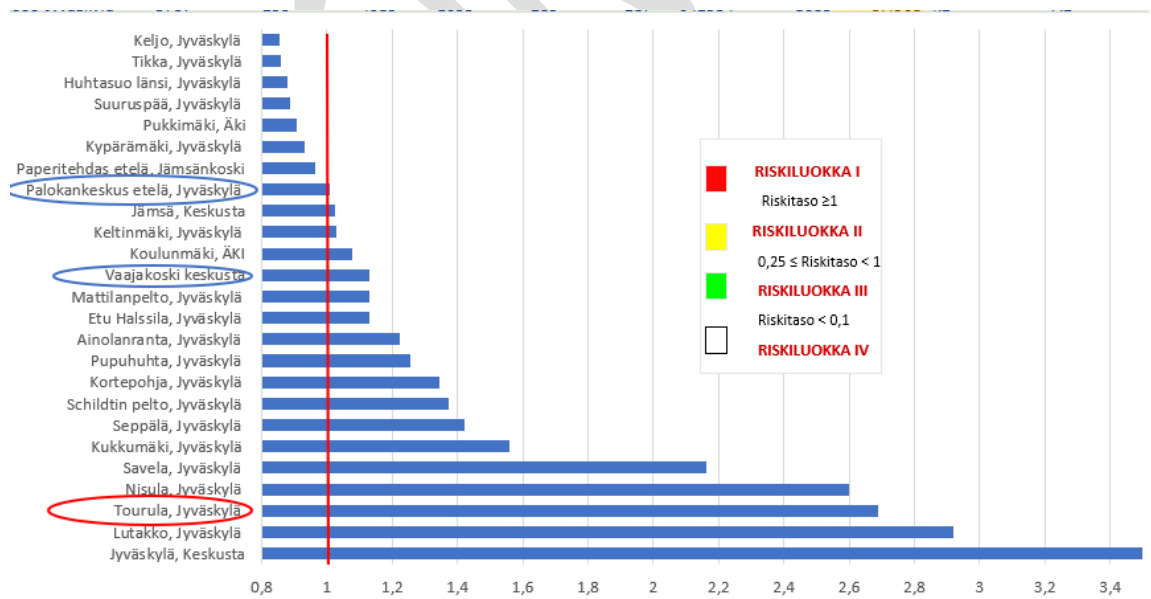

2.2. Riskitaso Keski-Suomen alueen riskiruuduissa

Pelastuslaitoksen tulee seurata riskiruutujen riskitasoa aktiivisesti, jotta tunnistetaan ennalta mahdolliset toimintaympäristön muutokset sekä kyetään palvelutuotannossa ennakoimaan ja reagoimaan muutoksiin riskiruutujen riskitasossa.

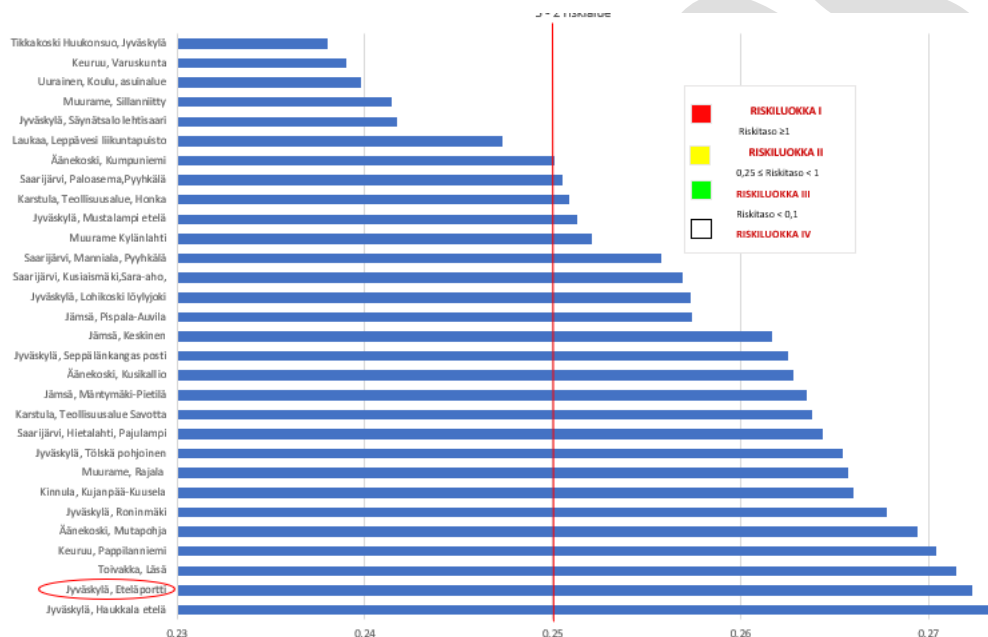
2.2.1. Riskiruutujen riskitason kehittyminen

Seuraavassa kuvassa 1 on esitetty regressiomalliin perustuen korkeimman riskitason riskiruudut Keski-Suomessa. Kuvasta voidaan havaita, että korkeimmat riskitasot sijaitsevat tiiviisti asutun Jyväskylän keskustan alueella tai sen välittömässä läheisyydessä. Keski-Suomen maakunnassa korkeimmat riskitasot ovat puolestaan Äänekosken koulumäellä sekä Jämsän keskustassa. Nämä alueet ovat kuitenkin riskitasoltaan huomattavasti matalampia, kuin suurin osa Jyväskylän riskiruuduista. Huomionarvoista kuvassa 1 on sinisellä ympäröidyt riskiruutujen alueet, joiden riskitaso on kasvanut viime vuosina. Edellisessä tarkastelussa 2020 nämä riskiruudut kuuluivat riskiluokka 2. Riskitason on ennakoitusti kasvanut ja nyt ne kuuluvat nyt riskiluokkaan 1, joten niiden tavoittamiseksi määritellyssä ajassa vaaditaan toimenpiteitä lähitulevaisuudessa, koska nykyinen paloasemaverkon avulla niitä ei kaikin osin kyetä tavoittamaan. Punaisella ympäröity Tourulan alue käsittää rakentamisen kohteena olevat Puistololan ja Kankaan alueet Jyväskylässä, joten riskitaso tulee nousemaan tulevina vuosina tällä alueella. Alue kuitenkin kyetään tavoittamaan tavoite ajassa.

Kuva 1 Ensimmäisen ja toisen riskitason alueet

Seuraavan sivun kuvassa 2 esitetään riskitason 2 ja riskitason 3 rajapintaan kuuluvia alueita. Kuvasta on havaittavissa, että 2. riskialuetta on laajemmin Keski-Suomen kuntien alueella. Aiemmin esitetystä taulukosta 3, selviää, että 2. riskialuetta on yhteensä 17 kunnassa Keski-Suomen alueella. Huomionarvoisena nostona 3. riskialueesta on Jyväskylän Eteläportti ja sen vieressä oleva Kauramäen länsi -puolinen alue, joiden riskitaso tulee nousemaan huomattavasti tulevina vuosina. Tämän lisäksi Jyväskylän Savulahti on alue, jota rakennetaan, ja tämän tarkastelun perustella se saattaa nousta riskitasolle 2. tulevina vuosina. Keski-Suomessa oli kaikkiaan 162 toisen riskiluokan riskiruutua, lähes jokaisessa kunnassa.

Kuva 2 Toisen ja kolmannen riskitason alueita

Edellä esitetty arviointi on perustunut regressiomallilla toteutettuun riskiarvioon ja sen avulla ei kyetä tunnistamaan yksittäisiä riskikohteita. Tämän vuoksi seuraavaksi arvioidaan sellaisia riskiruutuja, joiden riskitason on tarvetta nostaa, koska riskiruudussa sijaitsee erityistä vaara aiheuttavia toimintoja.

2.3. Tunnistetut riskikohteet ja onnettomuusuhkien arviointi

Pelastuslaitoksen suorituskyvyn näkökulmasta, palvelut ovat tarkoituksenmukaista suunnitella siten, että myös erityistä riskiä aiheuttavissa yksittäisissä kohteissa saadaan riskit hallintaan.

KESKI-SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUEKESKI-SUOMEN
PELASTUSLAITOS

Erityistä riskiä aiheuttava on sellainen kohde, jossa harjoitettu toiminta tai olosuhteet aiheuttavat henkilö- tai paloturvallisuudelle tai ympäristölle tavanomaista suuremman vaaran tai kohde on keskeinen yhteiskunnan kriittisten toimintojen turvaamisen kannalta. Riskikohteiden arvioinnissa on määritetty onnettomuusriski kohteelle, joka muodostuu onnettomuuden todennäköisyydestä ja sen mahdollisista seurausvaikutuksista. Onnettomuusriskin arvioinnin perusteella valitaan riskienhallintakeinot, joita ovat ensisijaisena keinona on työ onnettomuuksien ennalta estämiseksi ja vahinkojen rajoittamiseksi tehdyt ennaltaehkäisevät toimenpiteet sekä toimijoiden omatoiminen varautuminen.

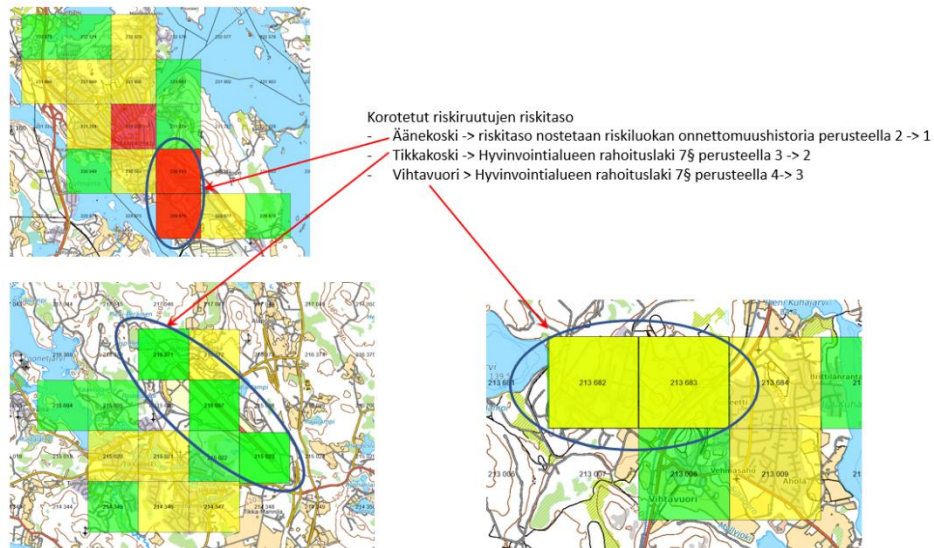
Tämän lisäksi toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaan regressiomallilla määritellyn riskitason lisäksi pelastuslaitoksen tulee arvioida ne riskiruudut, joissa on tapahtunut riskiluokan määrittäviä onnettomuuksia viiden vuoden seurantajaksolla keskimäärin vähintään kaksi vuosittain. Pelastuslaitos voi arvioinnin perusteella korottaa riskiruudun riskiluokkaa seuraavasti:

- Riskiruutu, jossa on tapahtunut vähintään 10 riskiluokan määrittävää onnettomuutta vuodessa viiden vuoden seurantajaksolla, voidaan korottaa riskiluokkaan 1.
- Riskiruutu, jossa on tapahtunut vähintään kaksi mutta vähemmän kuin 10 riskiluokan määrittävää onnettomuutta vuodessa viiden vuoden seurantajaksolla, voidaan korottaa riskiluokkaan 2.

Tämän lisäksi Hyvinvointialueen rahoituslain 7§ määrittelee riskiluokkiin 3 ja 4 kuuluvan riskiruudun riskitason alueella, jossa

- on pelastuslain 48 §:n nojalla laadittava erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoinen pelastussuunnitelma,
- sijaitsee kokonaishenkilömäärältään yli 1500 henkilön puolustusvoimien pysyvässä käytössä oleva alue taikka jolla sijaitsee lentoasema, jolle on reitti- tai tilausliikennettä.

Edellä mainittujen seikkojen perusteella Keski-Suomessa korotetaan riskien perusteella seitsemän riskiruudun riskiluokkaa. Riskiruudut sijaitsevat Äänekoskella (2), Vihtavuorella (2) ja Tikkakoskella (3) ja ne on esitetty kuvassa 3.

Kuva 3 Keski-Suomen korotetut riskiruudut

Seuraavaksi arvioidaan tarkemmin ulkoisia riskejä, joihin pelastuslaitoksen palvelutuotannossa tulee varautua.

2.4. Ulkoiset riskit, joihin palvelutuotannossa tulee varautua

Tässä luvussa arvioidaan erilaisiin onnettomuustyyppijä, niiden esiintyvyyttä sekä niihin varautumista.

2.4.1. Päivittäiset onnettomuudet

Seuraavissa taulukoissa 4 ja 5 on esitetty Keski-Suomen pelastuslaitoksen alueelle kuuluvien kuntien yleisimmät onnettomuustyyppit vuosina 2017–2022. Taulukossa 4 on esitetty kuntakohtaisesti värikoodein eri onnettomuustyyppien esiintyvyys. Punaisella esitetään ne onnettomuustyyppit, joita kunnan alueella on useimmiten. Vihreällä puolestaan esitetään harvemmin tapahtuvat onnettomuudet. Oranssilla merkityt onnettomuustyyppit ovat olleet yleisempiä kuin keltaisella merkityt. Lisäksi taulukosta 4 selviää, että liikenneonnettomuudet ovat yleisempiä lähes kaikissa kunnissa, muutoin yleisempiä tehtäviä ovat erilaiset tarkastus, vahingontorjunta ja avustustehtävät. Pienissä kunnissa korostuvat suhteellisesti myös ensivastetehtävä, joita selittänee ensihoidon yksiköiden varausasteet ja kunnan väestörakenne.

Tapahtuma- kunta	Liikenne- onnettomuus	palo- ilmoittimen tarkastus- tehtävä	Ensivaste- tehtävä	Muu tarkastus- tehtävä	Vahingon- torjunta- tehtävä	Avunanto- tehtävä	Palo- varoittimen tarkastus- tehtävä	Rakennus- palo-vaara
Jyväskylä	1782	1607	552	1564	985	707	959	351
Jämsä	418	192	502	256	257	222	33	91
Äänekoski	383	591	297	213	235	167	40	119
Laukaa	334	247	249	199	208	63	27	38
Viitasaari	223	117	104	104	97	59	26	28
Saarijärvi	212	93	183	105	138	46	22	31
Keuruu	187	217	230	128	151	77	31	50
Joutsa	149	78	163	71	95	31	1	10
Hankasalmi	133	42	119	45	63	29	10	15
Pihtipudas	116	41	90	56	43	21	5	16
Muurame	111	71	41	87	72	29	26	16
Karstula	109	36	100	39	84	22	14	10
Multia	99	11	59	20	36	9	6	6
Petäjävesi	89	50	67	33	60	9	2	13
Uurainen	76	27	46	26	35	8	2	15
Toivakka	76	10	55	31	53	8	8	10
Konnevesi	63	20	75	28	38	21	3	5
Kyyjärvi	44	5	60	5	33	9	0	2
Kannonkoski	37	34	39	18	28	16	2	3
Kivijärvi	31	12	55	17	19	27	0	3
Kinnula	21	17	52	10	22	22	1	6
Luhanka	11	14	44	19	20	11	2	2
Yhteensä	4764	3543	3310	3103	2796	1638	1222	849

Taulukko 4 Päivittäisonnettomuudet Keski-Suomen kunnissa 2017–2022

Taulukossa 5 on esitetty ne Keski-Suomen kunnissa esiintyvät onnettomuustyyppit, joita esiintyy harvemmin. Näistä maastopalo vaikuttaa esiintyvän yleisemmin kaikissa kunnissa, tosin niiden esiintyvyys riippuu vahvasti kesän kuivuudesta. Jyväskylässä on puolestaan paljon ihmisen pelastamistehtäviä, jotka selittyvät kiireettömällä hissipelastus tehtävillä, jotka ovat ajoittain yleisiä. Harvinaisimpia kaikissa kunnissa ovat vaarallisten aineiden onnettomuudet ja räjähdykset. Kuvasta on myös havaittavissa, että pienemmissä kunnissa rakennuspalojen suhteellinen osuus kaikista kunnan tehtävistä on korkeampi, kuin esimerkiksi keskuskunta Jyväskylässä.

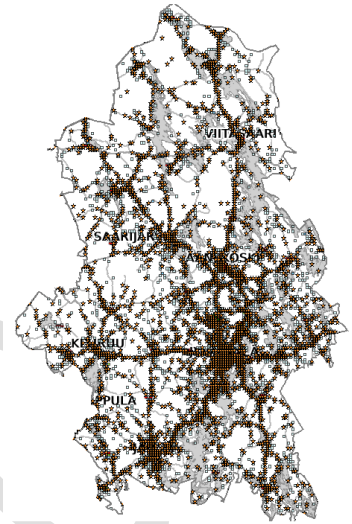
Tapahtumakunta	Maastopalo	Öljyvahinko	Ihmisen pelastaminen	Rakennuspalo	Liikennevälinepalo	Muu tulipalo	Eläimen pelastaminen	Virka-aputehtävä	Vaarallisten aineiden onnettomuus	Räjähdyshäiriö/räjähdyshaara	Sortuma/sortuma-vaara
Jyväskylä	167	274	353	143	217	193	155	124	39	4	10
Jämsä	88	64	45	57	51	57	38	12	16	0	1
Äänekoski	60	72	56	52	46	66	35	24	13	0	2
Laukaa	51	66	44	40	47	39	29	16	4	1	2
Viitasaari	35	40	14	24	18	13	14	11	3	2	1
Saarijärvi	54	32	34	36	21	30	26	22	5	0	0
Keuruu	52	29	16	24	23	21	24	19	5	1	0
Joutsa	34	35	23	26	21	13	20	5	2	0	3
Hankasalmi	19	20	11	21	17	13	10	7	1	0	2
Pihtipudas	36	17	11	20	22	13	8	11	1	0	3
Muurame	14	24	17	15	15	14	21	9	3	0	0
Karstula	24	13	8	17	11	8	3	4	0	0	1
Multia	23	13	3	5	11	6	3	3	0	0	0
Petäjävesi	10	10	7	16	19	7	8	6	0	0	0
Uurainen	13	11	3	19	6	9	4	2	1	0	0
Toivakka	22	10	4	7	14	6	7	1	1	0	0
Konnevesi	20	7	5	6	4	5	7	3	1	1	1
Kyyjärvi	17	3	0	9	6	4	2	3	0	0	1
Kannonkoski	11	10	1	9	6	10	4	0	0	0	0
Kivijärvi	12	6	3	7	4	0	4	5	1	0	2
Kinnula	24	5	4	10	4	6	11	2	1	0	0
Luhanka	11	4	3	2	1	2	4	3	0	0	0
Yhteensä	810	769	681	575	584	546	439	295	100	9	29

Taulukko 5 harvemmin esiintyvät tehtävät Keski-Suomessa 2017–2022

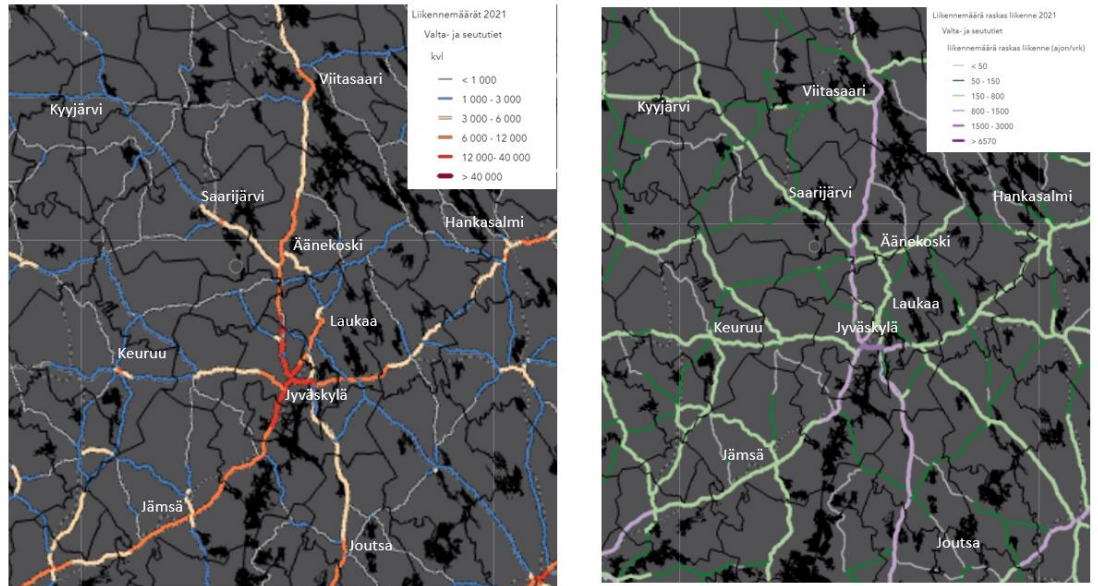
Päivittäisten pelastus- ja onnettomuustehtävien hoitaminen on pelastuslaitoksen lakisääteinen tehtävä. Riskien näkökulmasta pelastuslaitoksen on syytä varautua koko alueellaan päivittäisiin tehtäviin. Niihin varauduttaessa on syytä huomioida normaaliolojen lisäksi erilaiset häiriö- ja poikkeusolot. Lisäksi varautumisessa on huomioitava niin usein toistuvat pienet tehtävät kuin harvemmin tapahtuvat suuronnettomuudet.

2.4.2. Tieliikenne

Tieliikenteestä aiheutuu riskejä, joihin tulee varautua koko pelastuslaitoksen alueella. Alueellisena erityispiirteenä voidaan Keski-Suomen osalta nostaa esille maakunnan maantieteellinen sijainti, jonka puitteissa se on usean valtavyhlän liikenteellinen solmukohta. Viereisessä kuvassa 4 näkyvät pelastustoimen tehtävät yhden vuoden ajalta, ja siitä on havaittavissa, että onnettomuuksia tapahtuu lähes kaikilla maakunnan teillä. Valtavyhlien kautta kuljetetaan myös ympäristölle vaarallisia aineita, joita ovat mm. palavat nesteet, syövyttävät aineet, myrkylliset aineet sekä erilaiset kaasut. Seuraavassa sivun kuvassa 5 esitetään Keski-Suomen alueen liikennemääriä vuonna 2021. Kuvassa vasemmalla ovat kaikki liikennemäärät vuorokaudessa ja oikealla raskaiden ajoneuvojen liikenne vuorokaudessa. Kuvista voidaan nähdä, että suurimmat liikennemäärät ovat Jyväskylän ympäristössä. Pääteistä suurimmat liikennemäärät ovat luonnollisesti teillä 4 ja 9, jotka ovat valtakunnallisilla pääväyliä. Kuvista on havaittavissa lisäksi, että liikennemäärät ovat suurempia taajamien läheisyydessä kuin niiden ulkopuolella. Lisäksi liikennemääriä arvioitaessa tulee huomioida, että liikenneonnettomuuksia tapahtuu koko maakunnan alueella. Vasemman puolen kuvassa on esitetty raskaanliikenteen liikennemäärät vuorokaudessa Keski-Suomen alueella. Kuvasta on havaittavissa, että etenkin tie 4 korostuu valtakunnallisena pääväylänä. Huomionarvoista on kuitenkin, että raskasta liikennettä on kokomaakunnan alueelle ja se tosi seikka, että raskaaseen henkilö ja tavara liikenteeseen liittyy suuronnettomuusvaara.

Kuva 4 pelastustoimen tehtävät 2021

Lähde: väylä

Kuva 5 Liikennemäärät Keski-Suomen teillä 2021 (lähde Väylä.fi)

Liikenteessä tyypillisimpiä onnettomuuksia tyyppejä ovat kohtaamis-, risteys-, suistumis- ja peräänajo-onnettomuudet⁴. Suurin riski liittyy suuri energisiin liikenneonnettomuuksiin, joita tapahtuu koko maakunnan alueella. Lisäksi raskaaseen liikenteeseen liittyy suuri vahinkopotentiali. Riskien hallinnan näkökulmasta pelastuslaitoksen tulee varautua liikenneonnettomuuksiin koko maakunnan alueella ja lisäksi suuronnettomuuksiin, joiden riski on merkittävä tieliikenteessä⁵.

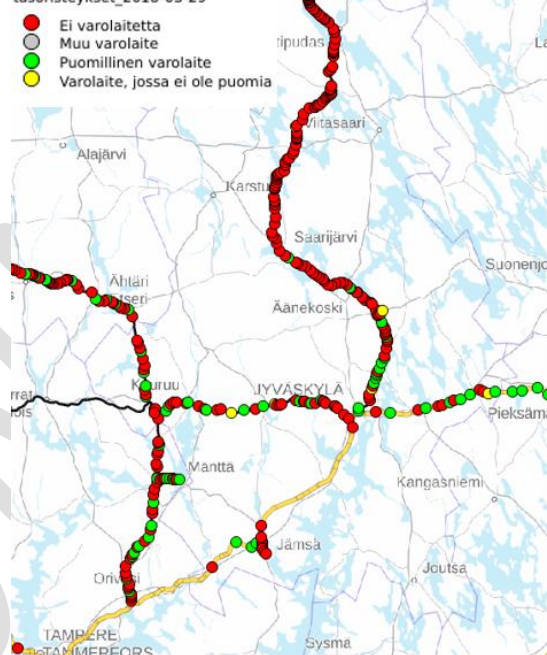
⁴ <https://www.lvk.fi/tilastot-ja-raportit/otin-liikennevahinkoportti/>

⁵ Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO

2.4.3. Rautatieliikenne

Rautatieliikenne kulkee Keski-Suomen maakunnan alueella vastaavasti itä-länsi ja pohjoisen suunnissa kohdaten Jyväskylässä (Kuva 6). Suurimmat liikennemäärät ovat Tampereen, Jyväskylän ja Pieksämäki välillä. Jyväskylä – Keuruu – Haapamäki – Ähtäri radalla on myös henkilöliikennettä, mutta pienemillä taajamajunilla. Jyväskylästä Pohjoiseen on tavaraliikennettä, joista vilkkaampi osuus on Jyväskylä – Äänekoski rataosuus⁶. Äänekosken ja Haapajärven välinen osuus on noussut aiempaa suurempaan arvoon, sillä sitä pidetään raakapuukuljetusten vuoksi tärkeänä. Keskimäärin radalla kulkee yksi raakapuujuna päivässä suuntaansa⁷. Tunneleita ratatieverkostossa on Jämsän ja Lievestuoreen rataosuudella sekä Jyväskylä - Laukaa osuudella. Jyväskylän ja Jämsän välillä on useita tunneleita, joista Korpilahden lahdenvuori on pisin, yli neljä kilometriä. Tasoristeyksiä rataosuuksilla on runsaasti, myös sellaisia tasoristeyksiä, joista puuttuvat varolaitteet.

tasoristeykset_2018-03-29

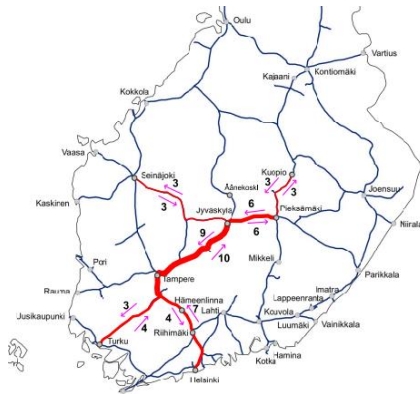

Kuva 6 Keski-Suomen rataverkko ja tasoristeykset
(Lähde Väylä.fi)

Seuraavissa kuvissa 7 ja 8 on esitetty junien lukumäärät vuorokaudessa. Kuvasta 7 on havaittavissa, että henkilöliikenteessä Tampere – Jyväskylä on vilkkaain rataosuus ja pienellä junakalustolla operoitava Keuruu – Haapamäki puolestaan rauhallisempi. Tavaraliikenteessä puolestaan Jyväskylä -Pieksämäki ovat vilkkaampia.

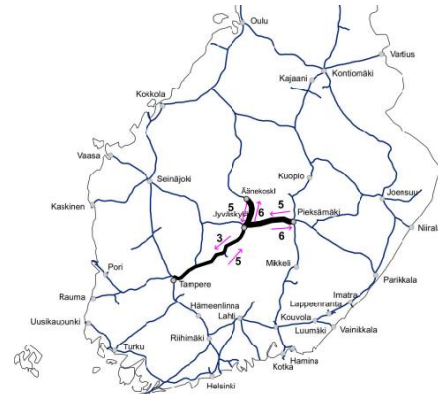
⁶ https://www2.jkl.fi/kaavakartat/y107/lr_2016_selvitys_jyvaskylan_web.pdf

⁷ https://keskiuomi.fi/wp-content/uploads/2020/09/1390-ks_kuljetustarpeet_www.pdf

Kuva 7 Keski-Suomen henkilöliikennejunien lukumäärä (vrk)

Keski-

Kuva 8 Keski-Suomen tavaraliikennejunien lukumäärä (vrk)

Raideliikenteen todennäköisimmät riskit liittyvät tasoristeysonnettomuuksiin, henkilövahinkoihin, junien suistumiseen raiteilta, vahinkoihin ratapihalla vaihtotyön yhteydessä ja erilaisiin törmäyksiin⁸.

2.4.4. Vesiliikenne

Keski-Suomessa on useita suuria vesistöjä, joista suurimmat ovat Päijänne, Keitele ja Konnevesi. Kesäaikana suurimmilla vesialueilla on matkustajaliikennettä. Tyypillisimpiä onnettomuuksia vesialueilla ovat veden varaan joutuminen ja veneiden tai ajoneuvojen uppoaminen järveen. Merkittävimmät riskit Keski-Suomen vesialueilla liittyvät matkustaja-alusten tulipaloihin tai uppoamiseen ja öljyn tai kemikaalin vuotamiseen vesistöihin.

2.4.5. Ilmaliikenne

Keski-Suomen lentoliikenne on keskitetty Tikkakosken lentoasemalle, jossa suoritetaan siviililentoliikennettä sekä sotilasilmailua. Lisäksi Jämsän Hallissa harjoitetaan koelentotoimintaa. Tikkakoskella sotilasilmailun osalta suoritetaan pääasiassa koulutustoimintaa, jossa henkilöstön määrä on hyvin pieni. Sotilasilmailun lentosuoritukset suoritetaan pääasiassa Keski-Suomen alueella. Kaupallinen matkustaja liikenne on lukumäärältään vähäistä, alle 1000 henkilöä vuodessa, sen sijaan sotilasilmailun ansiosta laskeutumisten määrän perusteella Jyväskylän lentokenttä on neljänneksi vilkkain Suomessa, noin 1000 laskeutumista kuukaudessa.

⁸ Traficom 2022

Ilmailuliikenteen merkittävin riski liittyy kaupalliseen matkustajaliikenteeseen ja sotilaskoulutukseen, jossa pienkone joutuu mahdollisesti onnettomuuteen.

2.4.6. Puolustusvoimien kohteet

Keski-Suomen alueella on useita puolustusvoimien ja puolustusteollisuuteen liittyviä kohteita. Näkyvin toiminto on Jyväskylän Tikkakoskella sijaitseva Ilmasotakoulu, joka on ilmavoimien puolustusharakoulu ja sotilasopetuslaitos. Ilmasotakoulussa koulutetaan puolustusvoimien henkilökuntaa, reserviläisiä ja varusmiehiä ilmavoimien ilmapuolustuksen tehtäviin. Koulutus on laaja-alaista ja ilmavoimien lähes kaikki toiminnan osa-alueet kattava koulutus.

Ilmasotakoululla on oma sotilaspalokunta, jonka ensisijainen tehtävä on turvata joukko-osastojen omaa toimintaa. Keski-Suomen pelastuslaitos on solminut yhteistoimintasopimuksen Ilmasotakoulun kanssa. Yhteistoimintasopimuksella on erikseen sovittu sotilaspalokunnan osallistumisesta pelastustoimen tehtäviin ilman erillistä virka-apupyyntöä.

Päivittäisessä toiminnassa ja koulutuksessa sekä sotilaallisissa harjoituksissa merkittävimmän riskin muodostaa liikenneturvallisuus. Henkilöstöä kuljetetaan erilaisilla ajoneuvoilla harjoituksissa yleisillä teillä ja maastossa. Päivittäisessä koulutuksessa toiminta tapahtuu pääosin virka-aikana, sotilaallisissa harjoituksissa toimintaa on myös öisin. Suurin osa puolustusvoimissa tapahtuvista liikenneonnettomuuksista on pieniä tieltä suistumisia, joissa ei tapahdu henkilö- eikä kalustovahinkoja. Tilanteissa, joissa ajoneuvo kaatuu yleisiä ovat pienet henkilö- ja kalustovahingot sekä mahdollisesti ympäristövahingot. Näihin onnettomuustilanteisiin puolustusvoimat vastaavat omilla resursseillaan.

Aina on kuitenkin olemassa myös vakavan liikenneonnettomuuden uhka esimerkiksi liukkaudesta, pimeydestä tai inhimillisistä syistä johtuen. Vakavassa tieliikenneonnettomuudessa voikin osallisena olla jopa kymmeniä ihmisiä.

Kuivana aikana ampumarajoituksissa on olemassa maastopalon riski. Ampumakenttäalueilla syttyviin maastopaloihin liittyy erityinen turvallisuusriski räjähtämättömistä ampumatarvikkeista. Maalialueiden maastopaloja ei lähtökohtaisesti sammuteta räjähdysvaaran takia vaan palo rajataan riittävän etäisyyden päästä turvallisesti.

KESKI-SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUEKESKI-SUOMEN
PELASTUSLAITOS

Puolustusteollisuuteen liittyy erilaisia merkittäviä riskejä, jotka liittyvät räjähteisiin ja niiden varastointiin. Tällaisia kohteita valvotaan tehostetusta ja edellytetään toiminnan harjoittajilta erityistä varautumista mahdollisiin onnettomuuksiin.

2.4.7. Yleisötilaisuudet Keski-Suomessa

Keski-Suomessa on runsaasti erilaisia yleisötilaisuuksia. Riskien näkökulmasta niistä suurimpia ovat Secto Rally Finland -tapahtuma, erilaiset festivaalit (Himos, Suomi Pop) ja muut suuret yleisötapahtumat (yläkaupungin yö, Jyväskylän valo, Iso Kirja). Tilaisuuksista vaaditaan pelastussuunnitelma sekä suurimpiin tehdään pelastusviranomaisen valvontakäynti. Todennäköisimmän onnettomuudet liittyvät tulipaloon, tilapäisiin rakenteisiin, sääolosuhteisiin, päihteiden käyttöön sekä tahalliseen väkivallantekoon. Lisäksi riskejä liittyy paikkoihin, joissa ihmiset kokoontuvat erillisiin tapahtumiin kuten esimerkiksi Jyväskylän kävelykatu tai kuntien erilaiset tori ja kauppakeskus tapahtumat.

Pelastustoimialueella ei ole toistaiseksi tapahtunut esim. radikalisoitumiseen ja terrorismiin liittyviä äärimmäisiä väkivallantekoja, mutta niihin on varauduttava.

Ihmisjoukkoon kohdistuvan väkivallan tai terrorismin sekä suurten väkijoukkojen väkivaltaisen liikehdinnän (mellakka tms.) mahdollisuus on huomioitava poliisin, pelastustoimen ja ensihoidon välisissä viranomaisyhteistyön suunnitelmissa ja operatiivisissa suunnitelmissa.

Väkivallan mahdollisuus on huomioitava tarvittavilta osin yleisötapahtumien ja kokoontumistilojen pelastussuunnitelmien ja turvallisuusjärjestelyiden arvioimisessa ja ohjeistamisessa.

Pelastuslaitoksen ja poliisin yhteistyötä on kehitettävä siten, että esim. yleisötapahtumaan liittyvät turvallisuusriskit tiedostettaisiin jo tapahtuman suunnitteluvaiheessa.

Edelle arvioidaan päivittäisiä riskejä ja seuraavassa luvussa arvioidaan todennäköisiä pääriskejä, joihin pelastustoimen tulee kyetä vastaamaan.

2.5. Riskit joihin pelastustoiminnan suorituskyvyn tulee vastata

Seuraavaksi arvioidaan pelastustoimintaan liittyviä ulkoisia riskejä eri onnettomuustyyppien kontekstissa.

KESKI-
SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUEKESKI-SUOMEN
PELASTUSLAITOS

2.5.1. Tulipalot

Pelastuslaitos hälytetään vuosittain noin 600–700 tulipaloon (rakennus-, liikenneväline- ja maastopalot sekä muut tulipalot).

- Jokaisella paloasemalla on oltava tulipalojen sammuttamiseen tarvittava peruskalusto.

- 24/-7-paloasemilla ja päiväpaloasemilla on oltava valmius toimia tulipaloissa tai muissa onnettomuuksissa, joissa on mukana palavia nesteitä (perusvalmius sammutusvaahdotteiden käyttöön).

- Jyväskylässä ja Äänekoskella on huomioitava valmius palavien nesteiden suursäiliöiden säiliö-, vallitila- ja lammikkopalojen sammuttamiseen.

- Vaativiin tehtäviin kykenevyys on erityisen tärkeää niillä paloasemilla, joiden toimintaympäristössä on asuinkerrostaloja sekä suuria hoito-, huolto- ja majoituslaitoksia (henkeä pelastava sammutushyökkäys rakennuksen sisätiloihin). Rakennusten muissa käyttötaparyhmissä savusukellusvalmius vaikuttaa eniten omaisuusvahinkojen ehkäisyyn (tavoitteena palon rajoittaminen ja sammuttaminen).

- Suurpalojen ehkäisyyn on kiinnitettävä erityistä huomiota pelastuslaitoksen riskienhallintatyössä.

- Kasvava riski suurille ja samanaikaisille maastopaloille on huomioitava pelastustoiminnan ja sen johtamisen suunnittelussa.

- Pelastuslaitoksen on kohdistettava valvontaa sekä valistusta, neuvontaa ja koulutusta erityisryhmin asumisturvallisuuden kehittämiseen sekä hoito- ja huoltolaitosten paloturvallisuuden ylläpitämisen.

2.5.2. Liikenneonnettomuudet

Pelastuslaitos hälytetään vuosittain noin 1000 liikenneonnettomuuteen (tie-, raide-, ilma- ja vesiliikenne).

- Vähintään 24/-7-paloasemilla ja päiväpaloasemilla on oltava nykyaikaiset hydrauliset pelastusvälineet, nostotyynysarja ja muu liikenneonnettomuuksissa tarvittava peruskalusto sekä välineiden käyttämisessä tarvittava koulutus. Em. paloasemien on kyettävä onnettomuuspaikan suojavaahdotukseen.

KESKI-SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUEKESKI-SUOMEN
PELASTUSLAITOS

- Ajoneuvojen uudistuva käyttövoima (benssiini, diesel -> sähkö, sähköhybridi, biokaasu, maakaasu) on huomioitava pelastustoiminnan kalustohankinnoissa ja henkilöstön koulutuksessa.
- Jokaisen asemapaikan, jonka alueella on sähköistetty rautatie, on kyettävä kaluston sekä henkilöstön koulutuksen puolesta onnettomuuspaikan hätämaadoitukseen.
- Pelastuslaitoksen on ylläpidettävä onnettomuustyyppikohtaisia suunnitelmia raide-, ilma- ja meriliikenteen suuronnettomuuksien varalta.

2.5.3. Vaarallisten aineiden onnettomuudet, räjähdysonnettomuudet ja öljyvahingot

Vaarallisten aineita tai räjähdysonnettomuuksia koskevia hälytystehtäviä on vuosittain 20–30 kpl. Öljyvahinkoja noin 150 kpl. Vaarallisten aineiden onnettomuuksien riski on tieliikenteessä ja teollisuuspaikkakunnilla. Öljyvahinkoja tapahtuu laajemmin koko pelastuslaitoksen alueella.

Pelastuslaitoksen alueella erityistä vaara aiheuttavia kohteita sijaitsee Äänekoskella, Keuruulla, Laukaassa, Toivakassa sekä Jyväskylässä. Erityistä vaaraa näissä kohteissa aiheuttaa vaarallisten kemikaalien tai räjähteiden varastointi tai käyttö. Riskeinä ovat muun muassa räjähdys, myrkyllisen kaasun tai nesteiden leviäminen ilmaan tai lähiympäristöön

- Vähintään 24/-7-paloasemilla ja päiväpaloasemilla on oltava valmiudet toimia ns. päivittäisissä palavien nesteiden onnettomuuksissa sekä pienissä kemikaalionnettomuuksissa (öljyvahingot, ajoneuvojen polttoainevuodot, nestekaasupulloihin liittyvät vaaratilanteet jne.).

- Vähintään 24/-7-paloasemilla ja päiväpaloasemilla on oltava valmiudet käyttää vaarallisten aineiden onnettomuuksien keskeisiä tietolähteitä (omatoimisesti tai esim. KSP30:n kautta).

- Alueen paloasemilla, joiden toiminta-alueella kulkee rautatie tai valtateillä kemikaaleja, on oltava valmius henkeä pelastavaan toimintaan kemikaalionnettomuustilanteissa. Lisäksi asemapaikoilla on oltava valmius onnettomuuden tiedusteluun, vuodon välittömään rajoittamiseen (mm. laimennus), vaara-alueen väestön varoittamiseen ja vaara-alueen eristämiseen.

- Varsinainen vaarallisten aineiden torjuntavalmius on keskitettävä Jyväskylään, Äänekoskelle ja Jämsään siten, että valmiutta voidaan hyödyntää myös muualla pelastustoimialueella sattuvissa vaarallisten aineiden onnettomuuksissa.

KESKI-SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUEKESKI-SUOMEN
PELASTUSLAITOS

- Suurempien kemikaalionnettomuuksien varalta laadittuja suunnitelmia (vaarallisten aineiden torjuntasuunnitelma ja ulkoiset pelastussuunnitelmat) on ylläpidettävä.
- Pelastuslaitoksen on kehitettävä valmiutta puhdistaa vaarallisten aineiden onnettomuuksissa kemikaaleille altistuneita henkilöitä. Suunnittelun on perustuttava osaltaan pelastuslaitoksen oman valmiuden kehittämiseen (kuljetusonnettomuudet), mutta myös yhteistyöhön tuotantolaitosten kanssa (tuotantolaitosten onnettomuudet).
- Kemikaalionnettomuuksiin liittyvää koulutusta on lisättävä. CBRNE-valmiuden tilanne on tarkistettava erityisesti biologisten onnettomuuksien ja uhkien osalta.
- Pelastuslaitoksen riskienhallintatyössä on huolehdittava, että toimintaohjeet vaaratiedotteen ja yleisen vaaramerkin osalta ovat ihmisten tiedossa. Valvontatyössä on kiinnitettävä erityistä huomiota vaarallisten aineiden suuronnettomuuksien ehkäisyyn ja rajoittamiseen.

2.5.4. Ihmisen pelastustehtävät

Ihmisen pelastustehtävissä on vuosittain noin 150. Suurin osa näistä tehtävistä on kiireettömiä. Kiireellisissä tehtävissä korostuvat vesipelastustehtävät ja pelastaminen vaaraa aiheuttavasta paikasta, joita suoritetaan vuosittain noin 20–30 kpl. Vesipelastustehtävät painottuvat kesään.

- Vähintään 24/-7-paloasemilla ja päiväpaloasemilla on oltava henkilöstön koulutuksen ja varusteiden puolesta valmius pintapelastustehtävien suorittamiseen.
- Jyväskylässä järjestetään välitöntä vesisukellusvalmiutta avoveden ja heikkojen jäiden aika
- Vesipelastuskaluston hankinnassa on hyvä huomioida oletus, että vuosittainen heikkojen jäiden ajanjakso tulee pitenemään ilmastomuutoksen seurauksena.
- Maastopelastusvalmiuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota erityisesti alueilla, joissa ulkoillaan paljon (esimerkiksi kansallispuistot).

2.5.5. Vahingontorjuntatehtävät

Pelastuslaitos on suorittanut viime vuosina 300–800 vahingontorjuntatehtävää vuosittain, joista yleisempiä on ollut erilaisten rajuilmojen aiheuttamat vahingot.

- Pelastuslaitoksella on oltava valmius pelastustoiminnan johtamisen ja hätäkeskuksen toiminnan tukemiseen rajuilmatilanteissa. Pelastustoiminnan johtajien on seurattava rajuilmojen kehittymistä ja tarvittaessa nostettava vastetta.
- Myrskytilanteisiin ja muihinkin onnettomuuksiin liittyvän tilannekuvan kokoamista ja jakamista on kehitettävä.
- Pelastuslaitoksen on kehitettävä valmiuttaan tukea muuta yhteiskuntaa myrskyjen ja muiden luonnononnettomuuksien edellyttämissä toimissa.
- Pelastustoimen asemapaikkojen valmiuden ylläpitämisessä on varauduttava pitkien sähkö- ja viestiliikennekatkosten aiheuttamiin ongelmiin (vaikutukset omaan toimintaan).
- Ilmastonmuutoksen myötä lisääntyviin ilmaston ääri-ilmiöihin on varauduttava. Erityisesti on huomioitava rankkasateet, tulvat, pitkät kuivuusjaksot. Jyväskylässä ja Keuruulla on valtakunnallisesti nimettyjä alueita, jotka on luokiteltu muuhun tulvarisktiin kuuluviksi⁹

Edellä tarkasteltiin erionnettomuustyyppien aiheuttamaa riskiä ja riskinhallintaan vaadittavaa suorituskykyä. Seuraavaksi arvioidaan ulkoisia riskejä, jotka tulee huomioida palveluiden suorituskykyä arvioitaessa. Seuraavaksi arvioidaan riskejä, joihin pelastuslaitoksen tulee varautua, julkisia turvallisuuspalveluja tarjoavana organisaationa.

2.6. Toimintaympäristön riskit, joihin organisaatiolla tulee varautua

Tässä luvussa tarkastellaan ulkoisia riskejä, joihin pelastuslaitoksen tulee organisaationa varautua. Tässä on esitetty keskeisimmät tunnistetut riskit. Tarkemmin näitä toimintaympäristön riskejä on analysoitu maakunnallisessa riskiarviossa.

2.6.1. Joukkoon kohdistettu äärimmäinen väkivalta

Pelastuslaitoksen alueella ei ole tapahtunut esim. radikalisoitumiseen ja terrorismiin liittyviä äärimmäisiä väkivallantekoja, mutta niihin on varauduttava.

- Ihmisjoukkoon kohdistuvan väkivallan tai terrorismin sekä suurten väkijoukkojen väkivaltaisen liikehdinnän (mellakka tms.) mahdollisuus on huomioitava poliisin,

⁹ <https://www.vesi.fi/tulvariskien-aluesivut-lappi/>

pelastustoimen ja ensihoidon välisissä viranomaisyhteistyön suunnitelmissa ja operatiivisissa suunnitelmissa.

- Kyseisen väkivallan mahdollisuus on huomioitava tarvittavilta osin yleisötapahtumien ja kokoontumistilojen pelastussuunnitelmien ja turvallisuusjärjestelyiden arvioimisessa ja ohjeistamisessa.

- Pelastuslaitoksen ja poliisin tietojenvaihtoa on kehitettävä siten, että esim. yleisötapahtumaan liittyvät turvallisuusriskit tiedostettaisiin jo tapahtuman suunnitteluvaiheessa.

2.6.2. Pandemiat

Pandemiasta tai muusta syystä aiheutuva joukkosairastuminen voi kuormittaa merkittävästi ensihoitoa ja hoitolaitoksia sekä ensihoitoa tukevaa ensivastetoimintaa. Pandemia voi kohdistua myös pelastuslaitoksen henkilöstöön vaarantaen palvelutuotannon jatkuvuutta.

- Pandemian mahdollisuus on huomioitava pelastuslaitoksen kriittisten palveluiden jatkuvuuden suunnittelussa. Suunnitelmissa on huomioitava erityisesti pelastuslaitoksen henkilöstön joukkosairastumisen ehkäisy sekä palvelutuotannon ja valmiuden ylläpito/priorisointi tilanteessa, jossa suuri määrä pelastuslaitoksen henkilöstöstä on sairastunut tai karanteenissa. Suunnittelun pohjaksi kansalliset pandemiaohjeet sekä pelastuslaitoksen ohjeet nyt käynnissä olevaa Covid19-viruspandemiaa varten.

- Pandemiavarautumisessa on lisäksi kiinnitettävä erityistä huomiota desinfiointiaineiden ja suojarusteiden saatavuuteen (valmiusvarastointi) ja käytön ohjeistamiseen, valmiuden hajauttamisen suunnitteluun (ja tarvittaessa toteuttamiseen) sekä pelastustoimelle kuuluvien lakisäätteisten tehtävin suorittamisen ohjeistamiseen pandemiatilanteen varalta.

2.6.3. Sähkönjakelun ja tietoliikenteen vakavat ja pitkäkestoiset häiriöt

Suomen kansallinen riskiarvio 2023¹⁰ korostaa useassa eri yhteydessä yhteiskunnan riippuvuutta sähkön tuotannosta ja jakeluverkosta. Kaikki hyvinvointiyhteiskunnan

10

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164627/SM_2023_4.pdf?sequence=1&isAllowed=y

keskeiset palvelut ja rakenteet toimivat sähköllä. Sähköntuotannon tai jakelun laajat ja pitkäkestoiset ongelmat voivat lamaannuttaa koko yhteiskunnan.

- Pelastuslaitoksen kriittisen palvelutuotannon jatkuvuussuunnittelussa on huomioitava laaja-alaiset ja pitkäkestoiset sähkökatkokset, tieto- ja viestiliikenteen häiriöt, polttoaineiden saatavuus- tai jakeluhäiriöt, häiriöt kaukolämmön saatavuudessa tai jakelussa sekä digitalisaatioon liittyvät riskit. Pelastuslaitoksella on oltava ajantasainen jatkuvuussuunnitelma, jonka pohjana on oltava valmiuslain perusvaatimus: Mm. pelastustoimen on turvattava kriittiset palvelunsa kaikissa tilanteissa.

2.6.4. Luonnon ääri-ilmiöt

Rajuilma

Voimakkaan matalapaineen aiheuttama sulan maan aikainen myrskyrintama voi Keski-Suomen yli liikkua aiheuttaen huomattavat myrskyvahingot. Uhan kohteena ovat puusto, sähköverkko ja sen kriittiset osat sekä sähköstä riippuvaiset toiminnot, tieverkko, rakennukset, irtain omaisuus ja ihmiset.

Suurien vaikutusten lisäksi vahinkojen seuraukset voivat vaikeuttaa alueen asukkaiden arkea pitkäaikaisesti. Vahinkojen seurauksista aiheutuu haittoja ja esteitä liikkumiseen, elinkeinon harjoittamiseen, asumiseen, asioimiseen, yhteydenpitoon ja avunsaamiseen.

Myrskytuhojen hallinta vaatii riittävää johtamis- ja henkilöstöresurssia vahingontorjuntatehtäviin, jotka voivat kestää pitkään. Ilmastonmuutoksen myötä sään ääri-ilmiöiden arvioidaan lisääntyvän, jolloin myös tuulisuus ja myrskyt voimistuvat ja yleistyvät.

Talvimyrsky ja jäätävä sade

Talvimyrskyyn liittyvä runsas lumisade tai jäätävä sade sekä voimakas tuuli aiheuttavat suurta lumi- tai jääkuormaa. Myrskytuulet ja tykkylumi puissa tai kertyvä jääkuorma vaurioittavat sähköverkkoa tai sen kriittisiä osia aiheuttaen laajoja sähkökatkoja. Voimakkaat myrskytuulet voivat aiheuttaa roudattomassa maassa merkittäviä puustovahinkoja. Myrskyvahingot ovat huomattavat, sähköverkolle aiheutuu vahinkoa ja sähköstä riippuvaiset toiminnot mm. tietoliikenne, vesi- ja jätevesihuolto, lämmön- ja polttoaineen jakelu, alkutuotanto, teollisuus ja liikenne häiriintyvät tai lamaantuvat. Raivaustöissä voi tapahtua henkilövahinkoja. Huolto- ja korjaustoiminnan viiveet

KESKI-SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUE

KESKI-SUOMEN
PELASTUSLAITOS

laajoilla harvateisillä alueilla pahentavat vaikutuksia. Vaikutukset saattavat heijastuvat muun muassa päivittäistavaraan ja sosiaali- ja terveydenhuoltoon sekä sosiaali- ja terveydenhuoltoon.

Myrskyvahingot voivat vaikeuttaa merkittävästi ja pitkän aikaa alueen asukkaiden arkea. Vahinkojen seurauksista aiheutuu haittoja ja esteitä liikkumiseen, elinkeinon harjoittamiseen, asumiseen, asioimiseen, yhteydenpitoon ja avun saamiseen.

Ilmastonmuutoksen myötä sään ääri-ilmiöiden arvioidaan lisääntyvän, jolloin myös tuulisuus ja myrskyt voimistuvat ja yleistyvät.

Pitkä erittäin kylmä pakkasjakso

Poikkeuksellisen kylmä ja pitkäkestoinen pakkasjakso aiheuttaa häiriöitä kuljetuskalustoon ja sähkönsiirto- ja sähköjakeluverkkoon sekä terveyshaittoja riskiryhmiin kuuluville henkilöille. Sähköstä riippuvaiset toiminnot mm. tietoliikenne, vesi- ja jätevesihuolto, lämmön- ja polttoaineen jakelu, alkutuotanto, teollisuus ja liikenne häiriintyvät tai lamaantuvat. Sähköverkon huolto- ja korjaustoiminnan viiveet pahentavat vaikutuksia. Vaikutukset heijastuvat mm. päivittäistavaraan ja sosiaali-, sosiaali- ja terveydenhuoltoon sekä sosiaali- ja terveydenhuoltoon.

Lämmityspolttovälinevarastojen täydennykset voivat häiriintyä kuljetuskaluston toimintahäiriöiden vuoksi. Tästä voi seurata paikallisia tai alueellisia tuotantokatkoksia lämmöntuotannossa. Paikalliset sähkö- ja lämmönjakeluhäiriöt voivat aiheuttaa nopeita evakuointitarpeita. Alueellisesti voi olla tarvetta sähkökäytön rajoitukseen.

Pelastustoimet vaikeutuvat ja voivat paikoin estyä. Pelastustoiminnassa käytettävässä kalustossa esiintyy toimintahäiriöitä.

Suurmetsäpalo

Pitkään jatkuneen hellejakson aiheuttaman maan kuivumisen vuoksi samanaikaisesti syttyneet metsäpalot saattavat levitä nopeasti. Uhan kohteena ovat metsät, rakennukset ja ihmiset. Omaisuusvahingot saattavat muodostua suuriksi. Asutuksen ollessa uhattuna voidaan joutua suorittamaan evakuointitoimenpiteitä. Häiriöitä voi aiheutua myös sähkönsiirtoon ja -jakeluun. Laajalle leviävä savu voi katkaista liikenneväyliä ja levitä asutuskeskuksiin aiheuttaen terveyshaittaa ihmisille.

Laajojen metsäpalojen sammuttaminen sitoo erittäin paljon johtamis- ja henkilöstöresursseja. Maastossa työskennellään pitkiä jaksoja ja tällöin tarvitaan myös huoltoa. Sammutus- ja huoltotoimet aiheuttavat henkilöstön vajuudesta muihin mahdollisiin samanaikaisiin tehtäviin.

KESKI-
SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUEKESKI-SUOMEN
PELASTUSLAITOS

2.6.5. Infran häiriöt

Sähköenergian saannin, siirron tai jakelun häiriintyminen

Sähkönsiirto- tai sähkönjakeluverkko tai niiden kriittinen osa esimerkiksi sähköasema voivat vaurioitua myrskyn, lumen, ilkvallan, tuhotyön, tulipalon, poikkeuksellisen pakkasjakson tai liikennevälineen törmäyksen seurauksena. Sähkönsiirto ja -jakelu häiriintyvät tai keskeytyvät tai jakeluverkko vaurioituu. Toiminnan ohjaus häiriintyy. Sähköstä riippuvaiset toiminnat kuten tietoliikenne, vesihuolto, lämmönjakelu, päivittäistavarahuolto, polttoainejakelu, alkutuotanto, teollisuus ja liikenne häiriintyvät tai lamaantuvat.

Pitkät etäisyydet ja ilmajohdot lisäävät verkon vaurioitumisriskiä ja hidastavat haja-asutusalueiden viankorjaustoimintaa. Viiveet huolto- ja korjaustoiminnan laajoissa häiriötilanteissa pahentavat vaikutuksia.

Infran häiriöt vaikuttavat suoraan sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluihin.

Viestiverkkojen häiriöt voivat vaikuttaa viranomaisviestintään ja osin viranomaisten johtamiskykyyn.

Tietoliikenteen, tietojärjestelmien käytettävyyden tai luotettavuuden häiriintyminen

Pitkäkestoinen ja laaja sähkökatkos syntyy sääilmiön, kyberhyökkäyksen, ohjelmisto- tai laitevian, huollon tai inhimillisen tekijän seurauksena. Mikäli varavoimajärjestelyissä on puutteita, saattaa se estää tietoliikenneyhteyksien käyttöä ja yhteiskunnan välttämättömyyspalveluiden tuottaminen saattaa häiriintyä.

Tietojärjestelmien käytön estyminen saattaa vaikuttaa mm. kauko-ohjausjärjestelmiin, mobiilipalveluihin ja maksuliikenteeseen sekä viranomaisten hälytys- ja johtamisjärjestelmiin.

Maksuliikenteen keskeytymisen myötä saattavat päivittäistavarakauppa, polttoaineenjakelu ja liikepalvelut heikentyä ja pysähtyä. Vaikutukset näkyvät kertautumalla noin 2–3 vrk:n jälkeen. Tämän jälkeen kuntien sosiaali-, terveys- ja sivistysvastuualueiden sekä kotitalouksien omatoimisen varautumisen varastot loppuvat.

Tiedonvälitys kansalaisille voi häiriintyä tietoliikenteen estyessä pitkäaikaisesti, koska perinteisiä radioita ei välttämättä ole enää käytössä. Yleisradiolla on lakisääteinen

velvoite välittää viranomaistiedotuksia ja varautua televisio- ja radiotoiminnan hoitamiseen poikkeusoloissa.

Vesihuollon häiriintyminen

Vesihuollon häiriintymisellä tarkoitetaan vesihuoltoa, joka koostuu: talousveden johtamisesta, sen käsittelystä tai toimittamisesta. Lisäksi siihen luetaan jäteveden poisjohtaminen tai sen käsittelyn häiriöt tai keskeytykset. Häiriintyminen voi liittyä myös vesihuoltopalvelujen toimivuuden häiriintyminen laiterikon, sähkö- tai tietoliikennekatkoksen, myrskyn, tulvan tai rankkasateen, kuivuuden, onnettomuuden, työvoiman saatavuuden tai inhimillisen tekijän seurauksena.

Vesihuollon toimitushäiriö aiheuttaa ongelmia kaikille vedenkäyttäjille toimitushäiriön vaikutusalueella. Erityisenä kysymyksenä on vesihuoltolaitoksen kyky järjestää varavedenjakelu yli 24 tunnin vedenjakelun katkoissa, vesihuollon yleisten toimitusehtojen mukaisesti, erityisesti kansalaisille ja matkailijoille.

Vakava vedenlaadun häiriö kuormittaa epidemiatilanteessa terveydenhoitojärjestelmää sekä aiheuttaa ongelmia alkutuotantoon ja teollisuuteen. Varaveden tulee täyttää talousveden laatuvaatimukset (Talousvesiasetus 1352/2015 ja 683/2017).¹¹

Vesihuollon verkostojärjestelmien uudistamiseen ja vikaantumiseen sekä tulviin ja sään ääri-ilmiöihin liittyvät paikalliset vesihuollon häiriöt ovat mahdollisia vuosittain.

2.6.6. Laajamittainen maahantulo

Maahantulolla on huomattavia vaikutuksia koko yhteiskuntaan pitkäksi aikaa useiden toimijoiden aloilla. Uhan kohteena ovat yhteiskuntajärjestys ja sen häiriintyminen sekä viranomaisten resurssien kuormittuminen ja muiden tehtävien suorittamisen vaarantuminen.

Maahantulon syy voi olla äkillinen, mutta se voi toteutua myös vaiheittain, laajentuen vähitellen valtakunnalliseksi ja ilmentyä alkuvaiheessa alueellisena tai paikallisena laajamittaisen maahantulon tilanteena. Kriittisenä laajamittaisen maahantulon rajana voidaan pitää tilannetta, jossa vastaanottokeskukset lisämajoituspaikkoineen ovat täyttymässä, maahantulijoiden virta on jatkuvaa ja tulijoiden määrä on suurempi kuin poistuma maasta.

¹¹ Talousvesiasetus 1352/2015 ja 683/2017.

KESKI-SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUEKESKI-SUOMEN
PELASTUSLAITOS

Laajamittaisen maahantulon tilanne voi heikentää kansalaisten turvallisuuden tunnetta ja yhteiskunnan turvallisuutta sekä lisätä kielteistä asenneilmapiiriä ulkomaalaisväestöä kohtaan, mistä seurauksena voi olla epäjärjestyttä, väkivallan tekoja ja radikalisoitumista yhteiskunnassa.

2.7. Muita alueen riskien erityispiirteitä

2.7.1. Turvetuotanto

Keski-Suomen pelastuslaitoksen alueella sijaitsee 12 turvetuotantoaluetta. Turvesoita on eniten maakunnan länsi- ja luoteisosissa. Turpeen käyttö on vähentymässä, mutta sillä on edelleen merkitys mm. lämmöntuotannon polttoaineena.

Pelastustoimen näkökulmasta turvetuotannon merkittävin riski liittyy auma- ja kenttäpaloihin. Turvetuotantoaluepalojen määrään ja leviämiseen vaikuttaa ennen kaikkea urakoitsijan turvallisuusasenteet ja valmius, mutta myös sääolot, tuotantoalueen elinkaari (uusi ja vähäkivinen vai vanha ja kivikkoisen), alueen sijainti ja sammutusveden saatavuus. Turvetuotantoalueet sijaitsevat etäällä taajamista. Vain noin 25 % tuotantoalueista tavoitetaan alle 20 minuutissa hätäilmoituksesta¹².

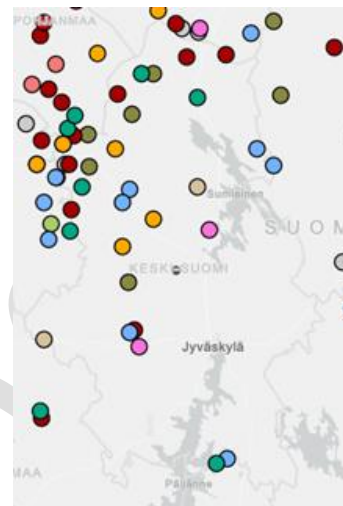
Turpeen korvaajaksi on nousemassa mm. energiapuu ja energijäte. Energiapuuterminaaleihin ja varastoihin liittyvät hälytystehtävät ovat olleet toistaiseksi vähäisiä, ne ovat syttyessään vaikeasti sammutettavia ja etenkin kuivana aika aiheuttaa suuren metsäpalariskin. Tulevaisuudessa on syytä seurata energiapuiden varastoalueita ja mitoittaa sammutuskapasiteetti varastojen kokoon.

¹² Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO

2.7.2. Tuulivoima

Tuulivoiman osuus sähköntuotannossa on voimakkaassa kasvussa. Pelastuslaitoksen alueella on tuotannossa tai suunnitteilla useita tuulivoimaloita. Tuulivoimapuistoja on erityisesti maakunnan länsiosassa, ja lähellä maakunnan rajaa. Lisäksi on rakennettuja tai vireillä olevia hankkeita on lähes koko maakunnan alueella.

Tuulivoimalaonnettomuudet ovat harvinaisia, mutta pelastuslaitoksen on varauduttava niihin. Riskejä ovat mm. voimalan hallinnan pettäminen, tulipalo, tapaturma huoltotyössä jne. Erityisesti on pyrittävä vaikuttamaan siihen, ettei tuulivoimaloita rakenneta kohteisiin, jossa tuulivoimalan onnettomuudella olisi vaikeasti hallittavia seurausvaikutuksia. Lisäksi on tarpeen mukaan vaikutettava voimaloiden palo- ja turvallisuustekniikkaa ja voimalan hallintaa koskeviin vaatimuksiin (paloilmoitin- ja sammutuslaitteistot, jäätunnistus- ja jäänpoistolaitteistot, etäkäyttö, kunnossapito).

Kuva 9 Tuulivoimat ja niiden suunnitelmat Keski-Suomessa

2.7.3. Vaarallisten kemikaalien käsittely, varastointi ja kuljetus

Vaarallisten kemikaalien teollinen käsittely ja varastointi jaetaan vähäiseen ja laajamittaiseen toimintaan. Säilytystä sekä vähäistä käyttöä valvoo pelastusviranomaisen ja laajamittaista Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes). Tukesin valvontaa kuuluu myös mm. räjähddevarastot.

Keski-Suomen pelastustoimialueella on yhteensä 48 Tukesin valvonnassa olevaa kemikaalikohdetta (vaaralliset kemikaalit, nestekaasulaitokset, räjähteet). Näistä 9 on SEVESO III-direktiivin mukaisia, erityistä suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavia laitoksia/kohteita. Tällaiset kohteet sijaitsevat Jyvässeudulla, Keuruulla ja Äänekoskella. Hyvinvointialueen pelastuslaitoksen on laadittava näihin kohteisiin ulkoinen pelastussuunnitelma yhteistyössä toiminnanharjoittajan sekä muiden viranomaisten kanssa. Velvoite perustuu pelastuslain 48 §:ään ja suunnitelmista annettuun asetukseen.

Vaarallisten kemikaalien teollinen käsittely ja varastointi jaetaan vähäiseen ja laajamittaiseen toimintaan. Vähäistä valvoo pelastusviranomaisen ja laajamittaista Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes). Tukesin valvontaa kuuluu myös mm. räjähddevarastot.

Vaarallisten aineiden kuljetus painottuu valtakunnallisilla valtavyylillä 4, 9 ja tielle 77. Rautatiekuljetuksen pääreitit ovat Tampere-Jyväskylä-Pieksämäki.

Keski-Suomen alueella pelastuslaitoksen alueella tapahtui vuosien 2017–2022 aikana yhteensä 107 vaarallisten aineiden onnettomuutta. Näistä suurin osa oli torjuntatöiden kannalta vähäisiä, kuten ajoneuvojen polttoainevuotoja, nestekaasupulloihin liittyviä vuotoja tai muita ”kaasun” hajuun liittyviä tehtäviä. Lähes kaikki laadultaan tai mittakaavaltaan vakavimmat onnettomuudet ovat tapahtuneet Äänekoskella. Varsinaisia vaarallisiin aineisiin liittyviä suuronnettomuuksia ei kyseisellä ajanjaksolla tapahtunut.

Vaarallisten aineiden torjuntaan on varauduttava erityisesti Jyväskylässä, Jämsässä, Saarijärvellä ja Äänekoskella. Myös keskeisten kuljetusreittien varrella voi tulla eteen tilanteita, joissa on kyettävä ainakin henkeä pelastaviin toimenpiteisiin vaarallisten aineiden onnettomuuksissa. Bensiiniin ja muihin öljytuotteisiin liittyvät onnettomuudet ovat sen verran yleisiä, että lähes kaikilla paloasemilla tulisi olla valmius suojavaahdotukseen pelastustoiminnan tai torjuntatöiden yhteydessä. Pelastuslaitoksen on lisäksi osaltaan huolehdittava, että toiminnanharjoittajien omatoiminen varautuminen on riittävällä tasolla kemikaaleista aiheutuviin onnettomuusriskeihin nähden.

Aiemmin tässä riskianalyyssissä on arvioitu ulkoisia riskejä, joihin palvelutuotanto tulee mitoittaa. Seuraavaksi arvioidaan pelastuslaitoksen sisäistä palvelukykyä tuottaa lakisäätteisiä palveluita toteutuneiden suoritteiden perusteella.

3. Pelastuslaitoksen sisäinen kyky tuottaa lakisäätteisiä palveluita

Pelastustoimen kykyä vastata riskeihin lakisäätteisten vaatimusten mukaisesti, voidaan tarkastella palvelutuotannon sisäisenä riskinä. Tällöin voidaan tunnistaa sisäisenä riskinä puutteet palvelujen tuottamisessa tai niiden laadun kehittämistarpeissa. Aluksi tarkastellaan riskiruutujen tavoittamisessa ilmenneitä haasteita, jonka jälkeen arvioidaan päätoimisten ja sopimuspalokuntien suoritus kykyä tuottaa palveluja Keski-Suomen alueella. Lisäksi arvioidaan riskienhallinnan toteutunutta palvelutuotantoa

3.1. Riskiruutujen tavoittaminen

Riskiruutujen keskimääräiset saavuttamisajat esitetään seuraavissa taulukossa 7–8.

Ensimmäisen yksikön toteutuneet saavuttamisajat 1. riskialueelle vuosina 2020–2022 on esitetty alla olevassa taulukossa 7. Siitä on pääteltävissä, että Jyväskylässä tavoitteesta jäädään, mutta sen sijaan Jämsässä ja Äänekoskella tavoiteaika saavutetaan.

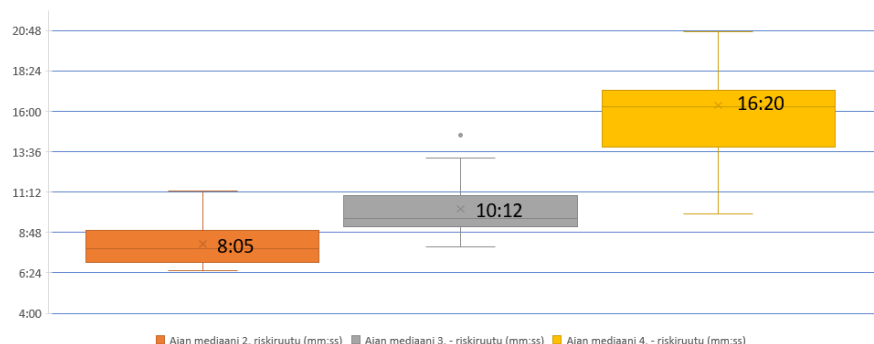
Jyväskylä 6:22

Jämsä 4:30

Äänekoski 4:59

Taulukko 6 1. riskialueen tavoittamisen mediaanit Keski-Suomessa

Seuraavassa taulukossa 8 on esitetty **ensimmäisen yksikön riskiruutujen 2–4 tavoittamisen mediaaniajat** Keski-Suomen kunnissa. Taulukosta on havaittavissa, että riskiruudut tavoitetaan keskimäärin hyvin Keski-Suomen kuntien alueella. Esimerkiksi toisen riskialueen tehtävistä 75 % tavoitetaan alle 9 minuutissa, kolmannesta riskialueesta tavoitetaan 75 % tehtävistä alle 11 minuutissa. Toisella riskiruudulla vaatimus tavoittamisajaksi on 10 minuuttia, kolmannella 20 minuuttia ja neljännellä riskialueella 40 minuuttia. Kellon ajat ruuduissa kertovat keskimääräiset tavoittamisajat eri riskialueilla.

Taulukko 7 Riskiruutujen 2–4 tavoittaminen Keski-Suomessa 2020-2022

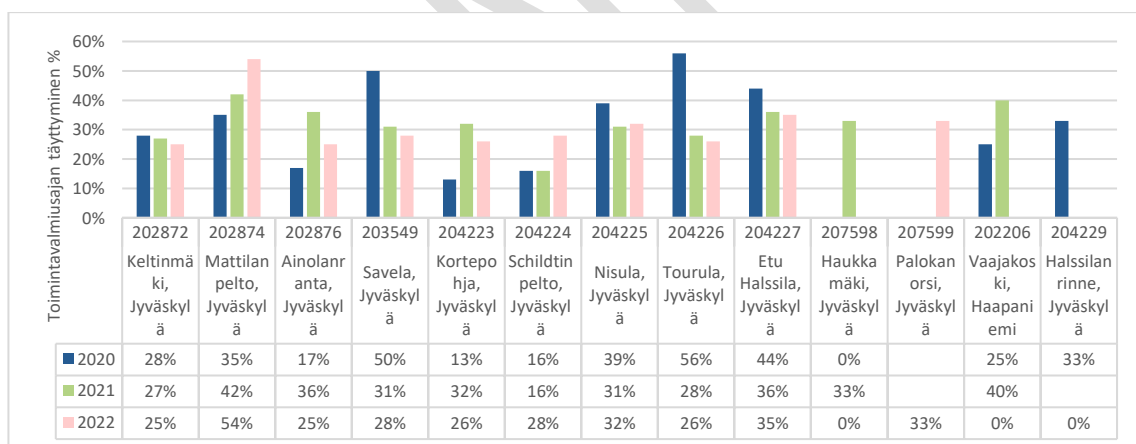
Seuraavaksi arvioidaan tarkemmin niitä yksittäisiä riskiruutuja, joissa on havaittu tavoittamiseen liittyviä haasteita.

3.1.1. Pelastuslaitoksen kyky tuottaa pelastustoimen palveluja

Jyväskylän alueella on kuusitoista 1. riskiluokan riskiruutua, joiden tavoittamiseksi kuudessa minuutissa edellytetään toimivaa paloasemaverkkoa, ripeää lähtöä sekä joustavaa liikennevirtaa. Edellä esitetyn perusteella keskimääräisistä tavoiteajoista jäädyään Jyväskylässä määritellystä 6 minuutin aikarajasta. Tämän vuoksi arvioidaan seuraavaksi niitä riskiruutuja, joita ei ole tavoitettu määritellyssä ajassa.

Seuraavassa taulukossa 9 on esitetty sellaiset Jyväskylän alueen riskiruudut, joita ei ole tavoitettu määritellyssä ajassa. Taulukosta on havaittavissa, että osassa alueita puutteet tavoittamisajoissa ovat muodostuneet kroonisiksi, kun taas osassa riskiruutuja tavoitettavuus on heikentynyt tarkastelu jakson aikana. Ongelma havaittiin aiemmin ja sen vuoksi Keski-Suomen pelastuslaitoksen edellisessä palvelutasopäätöksessä 2021 päätettiin erilaisista toimenpiteistä, joilla tavoitettavuutta parannetaan. Suunnitellut toimenpiteet liittyivät esihenkilöiden toimintaan ja alueen liikennejärjestelyihin. Liikennejärjestelyjä ei ole vielä täysin kyetty toteuttamaan, mutta esimerkiksi Sairaala Novan uudet liikennejärjestelyt vaikuttavat parantaneen esimerkiksi Kortepohja tavoittamista, mutta ei kuitenkaan riittävässä määrin. Liikennevalojen ohjausjärjestelmä on otettu käyttöön keväällä 2023, mikä osalta nopeuttaa riskiruutujen tavoittamista. Järjestelmän vaikutusta ei kuitenkaan näy vielä tässä tilastossa.

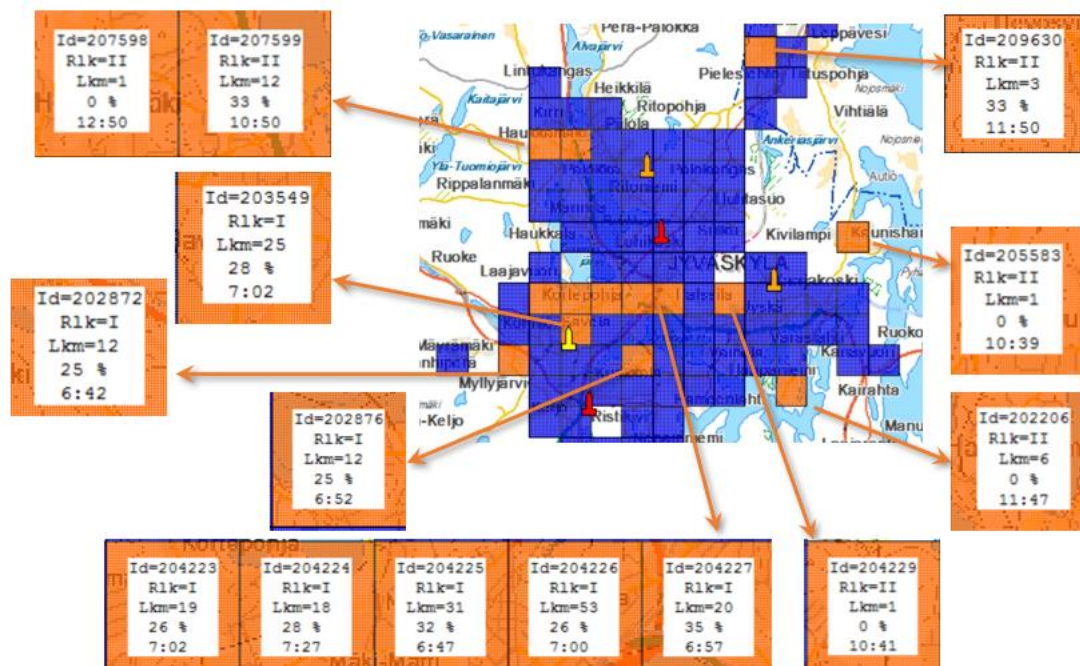

Taulukko 8 Jyväskylän ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikojen täytyminen (%) 2020–2022

Seuraavaksi arvioidaan yksityiskohtaisemmin puutteita riskiruutujen tavoitettavuudessa Keski-Suomen alueella.

3.1.2. Riskiruutujen tavoittaminen Keski-Suomen alueella

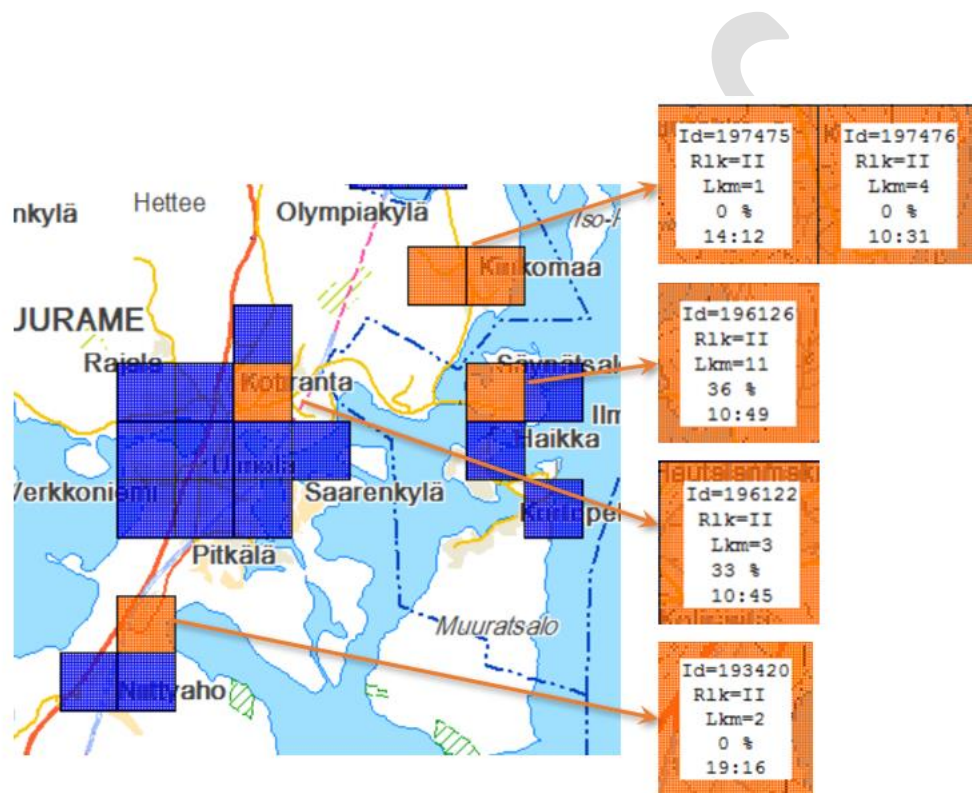
Kuvassa 10 on esitetty kartalla ne Jyväskylän alueen riskiruudut, joita ei ole vuonna 2022 tavoitettu on määritetyssä ajassa, punaiset tornit kartassa ovat paloasemia. Kuvasta on pääteltävissä ensinnäkin, että osaa riskiruuduista ei kyetä nykyisellä paloasemaverkostolla tavoittamaan, koska ne sijaitsevat liian kaukana paloasemista. Tällaisia alueita ovat esimerkiksi osa Nisulan ja Kortepohjan alueista, Vaajakosken Haapaniemi ja Kaunisharju. Osan ruutujen tavoitettavuutta on mahdollista parantaa, kunhan aiemmassa palvelutasopäätöksessä 2021 huomioidut liikennejärjestelyt toteutuvat. Kolmanneksi ruutujen tavoitettavuutta vaikeuttaa kapenevat tiet Jyväskylän kaupungin alueella, esimerkiksi Puistokadun tai Rajakadun muutokset.

Kuva 10 Jyväskylän alueen riskiruudut, joita ei ole tavoitettu vuonna 2022 määrättyssä ajassa

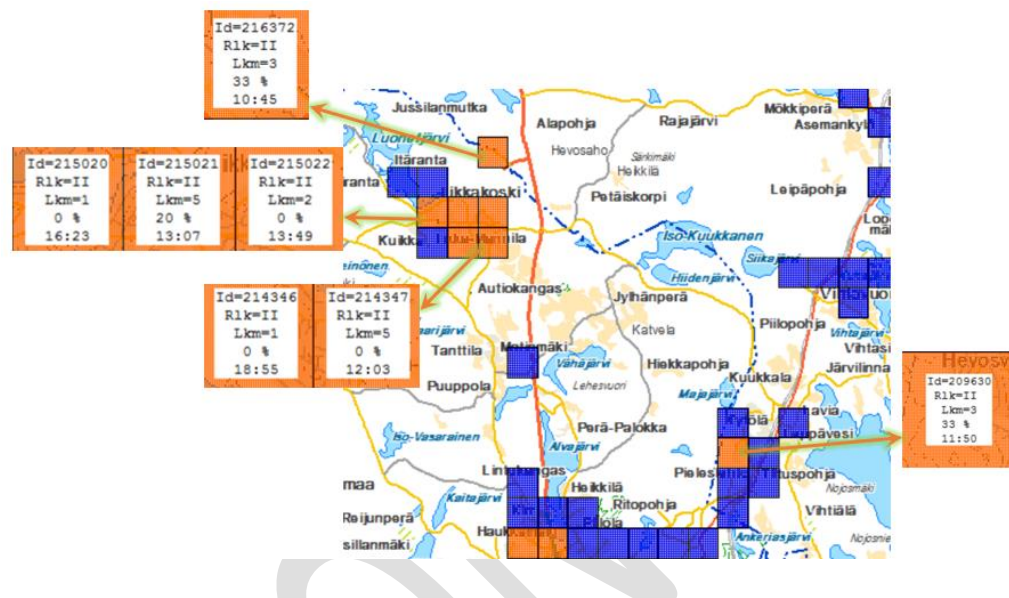
Seuraavassa kuvassa 11 esitetään Muramen ja Kinkomaan alueen riskiruudut, joita ei ole tavoitettu määräysten mukaisesti. Kinkomaalla sijaitseva riskiruutu id.197 475 viivästy, koska todellisuudessa tehtävä oli kiireetön tarkastustehtävä. Riskiruutujen (Id.196122, 196126 ja 197476) tavoittaminen on todennäköistä, kunhan Keskuspaloaseman liikennejärjestelyt valmistuvat ja edellisessä palvelutasopäätöksessä päätetty lähtöaikojen seuranta otetaan käyttöön. Riskiruutuun Id. 193240, vaikuttaa

myöhästyneet poikkeuksellisen paljon yhden tehtävän (3DVT-81W64-60Y) vuoksi. Perussy myöhästymiselle oli, henkilöstöpula ja lisäksi ajan pitkittymiseen vaikutti myös se, että Jyväskylän päätoimiset yksiköt olivat samanaikaisesti toisessa tapahtumassa. Tämän vuoksi tehtävään hälytettiin tapahtuman vuoksi välittömästi valmiudessa ollut Rautpohjan palokunnan yksikkö. Joka tapauksessa riskiruutu kuuluu luokkaan kaksi ja määräysten mukaan se pitäisi tavoittaa 10 minuutissa, mikä vaatii lähes välitöntä lähtöä.

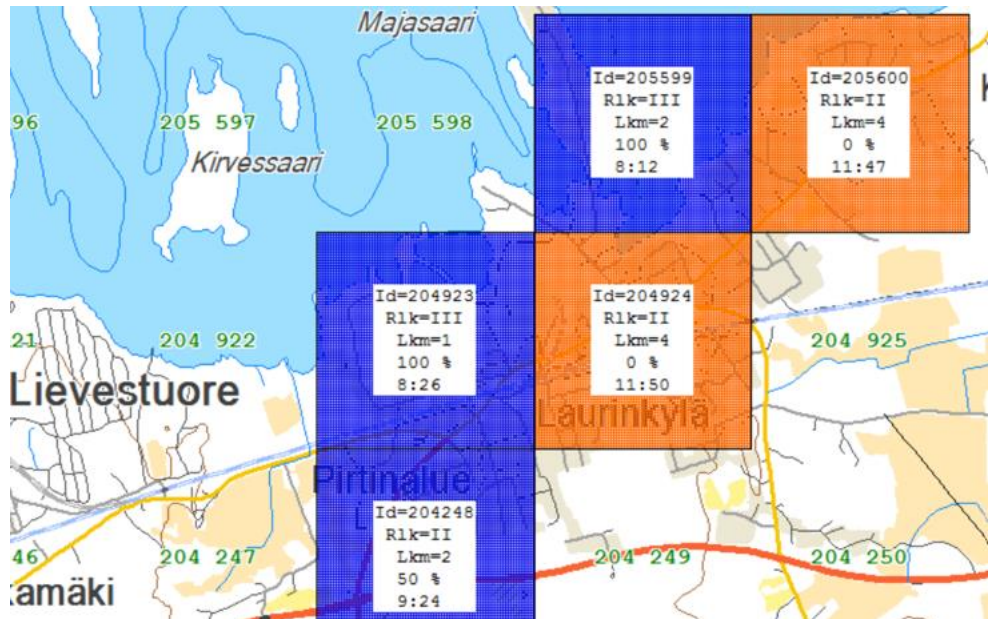
Kuva 11 Muuramen ja Kinkomaan alueen riskiruudut, joita ei ole tavoitettu vuonna 2022 määrättyssä ajassa

Seuraavassa kuvassa 12 tarkastellaan Tikkakosken ja Tiituspohjan alueen 2. -tason riskiruutuja. Uusi moottoritie Tikkakoskelle on ollut tarkastelujakson aikana käytössä, joten se on nopeuttanut alueen tavoittamista. Tikkakoski on haasteellinen, koska sopimuspalokunta ei välttämättä ehdi kohteeseen kaikkina vuorokauden aikoina riittävän nopeasti. Kuvasta on kuitenkin pääteltävissä, että riskiruutujen tavoittaminen ei ole mahdollista nykyisellä paloasemaverkostolla. Aiemmassa palvelutasopäätöksessä arvioitiinkin, että uuden paloaseman perustaminen Kirrin alueelle, parantaisi mahdollisuuksia, Tikkakosken tavoittamiseen ja samalla paloasema palvelisi pohjoista Jyväskylää. Tiituspohjan tavoittaminen on myös haasteellista, niin Seppälän kuin Laukaan paloasemalta. Tavoittamista hankaloittaa myös se, että Vihtavuoreen johtava Laukaantie on usein ruuhkainen, etenkin Jyväskylän suunnalta.

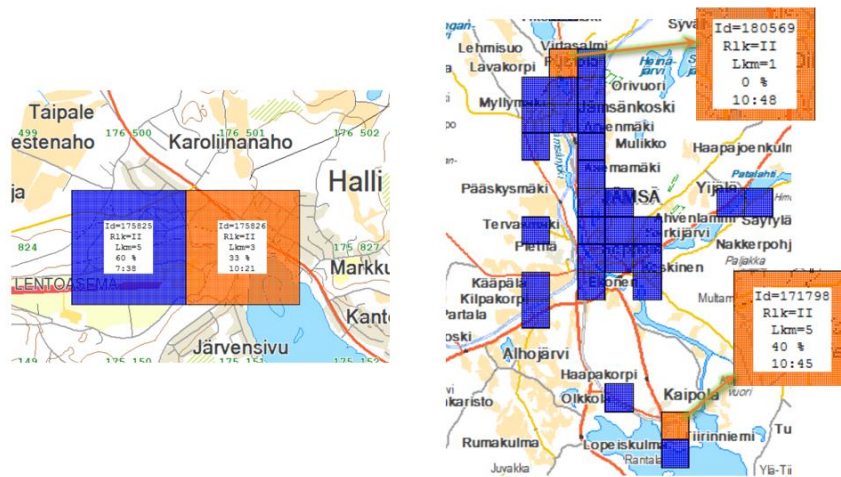
Kuva 12 Tikkakosken ja Tiituspohjan alueen riskiruuut, joita ei ole tavoitettu vuonna 2022 määrätystä ajassa

Seuraavan sivun kuvassa 13 on esitetty Lievestuoreen taajamassa punaisella ne riskiruuut, joita ei ole tavoitettu. Edellisessä palvelutasopäätöksessä 2021 todettiin, että alueen 2. tason riskiruuutujen tavoittaminen määräajassa on haasteellista. Sopimuspalokunta ei välttämättä ehdi kaikkina vuorokauden aikoina, ja toisaalta Vaajakosken päätoiminen paloasema on liian etäällä. Edellisessä palvelutasopäätöksessä huomioitiin myös Vaajakosken moottoritien ja tulevaisuudessa suunnitteluvaiheessa olevan 9-tien uudet liikennejärjestelyt, jotka tulevat parantamaan riskiruuutujen saavutettavuutta. Riskiruuutujen tavoittamiseksi yhtenä mahdollisena ratkaisuna voisi olla Vaajakosken paloaseman siirto Kanavuoreen, joka parantaisi laajemmin Vaajakosken ja Jyväskylän itäpuolen tavoitettavuutta. Vaajakosken paloaseman sijainti on ylipäätänsä ongelmallinen riskiruuutujen tavoittamisen kannalta.

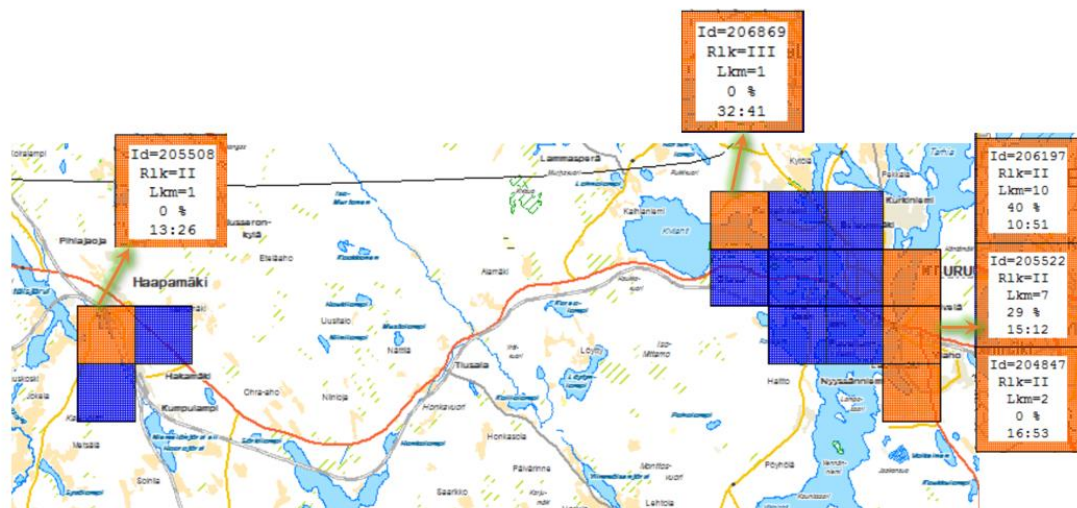
Kuva 13 Lievestuoreen alueen riskiruudut (oranssi), joita ei ole tavoitettu vuonna 2022 määrättyssä ajassa

Seuraavassa sivun kuvassa 14 esitetään Jämsän alueen riskiruudut, joita ei ole tavoitettu määräysten mukaisesti. Niistä selviää, että Hallissa, Jämsänkoskella ja Kaipolassa on riskiruutuja, joita ei ole tavoitettu riittävän nopeasti. Jämsä alueen riskiruudut kyetään tavoittamaan, kunhan päätoimisen henkilöstön lähtöaikoihin kiinnitetään huomioita. Hallissa on sopimuspalokunta, jonka nopeus riippuu eri vuorokauden ajoista, eli Halli on pääsääntöisesti tavoitettavissa määritetyssä ajassa.

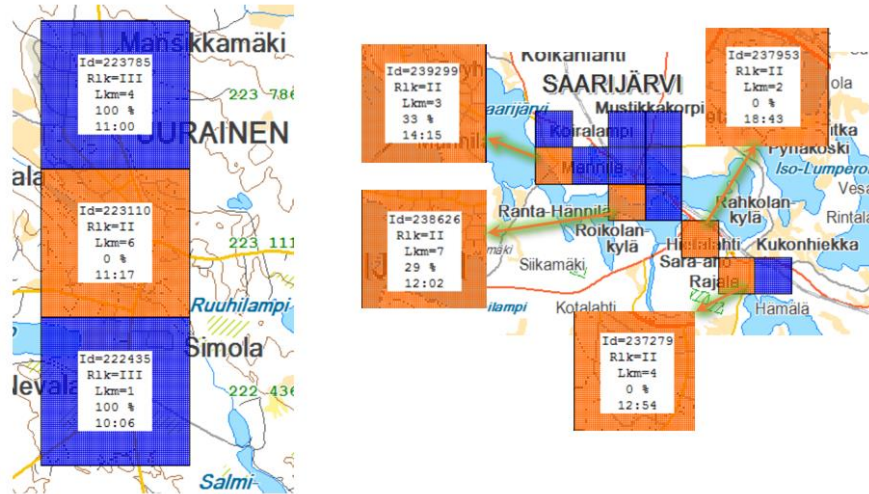
Kuva 14 Jämsän alueen riskiruudut (oranssi), joita ei ole tavoitettu vuonna 2022 määrätystä ajassa

Seuraavassa sivun kuvassa 15 esitetään Keuruun alueen riskiruutuja. Siitä on havaittavissa, että Keuruulla on neljä ruutua ja Haapamäelle yksi, joita ei ole tavoitettu määräajassa. Keuruulla riskiruutujen tavoittaminen on vaikeaa alle 10 minuutissa, ns. virka-ajan ulkopuolella, lisäksi sopimuspalokuntatoimintaan perustavalla Haapamäellä riskiruutujen tavoittaminen on haasteellista virka-ajan ulkopuolella. Keuruulla on myös havaittavissa varallaolo-ohjeen muutoksen aiheuttama vaikutus palvelukykyyn, mikä näkyy siinä, että vapaalla oleva henkilöstö lähtee tehtävälle hitaammin. Myös 2021 käyttöön otettu johtamisjärjestelmä on muuttanut riskiruutujen tavoittamista, koska päällystö ei ole samalla tavalla arkisin paloasemalla ja ei näin ollen kykene lähtemään hälytyksiin, kuten aiemmin.

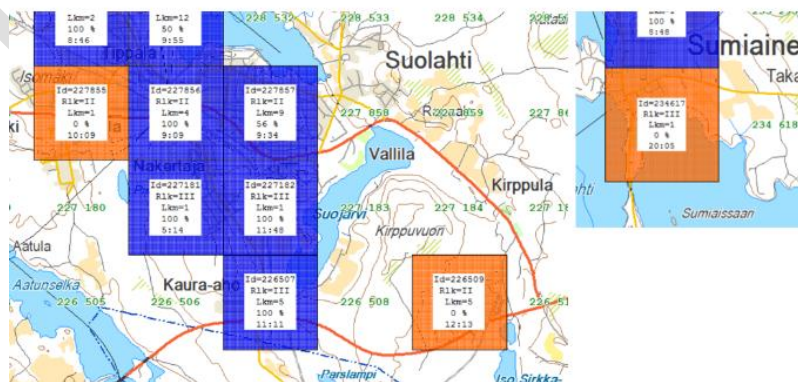
Kuva 15 Keuruun alueen riskiruudut (oranssi), joita ei ole tavoitettu vuonna 2022 määrättyssä ajassa

Seuraavan sivun kuvassa 16 on esitetty ne Saarijärven ja Uuraisten riskiruudut, joita ei ole tavoitetta toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisesti. Alueen riskiruutuja ei ole tavoitettu, koska ne ovat tulleet ns. virka-ajan ulkopuolella, jolloin sopimuspalokuntalaisille 10 minuutin tavoiteaika olevan pääsääntöisesti liian tiukka. Alueella on myös muita syitä ruutujen siihen, että ruutuja ei ole tavoitettu. Ensinnäkin muutokset varallaolo järjestelmissä ovat vaikuttaneet henkilöstön lähtönopeuteen laskevasti. Toiseksi Saarijärven tehtäville osallistuvan sopimushenkilöstön määrää on vähentänyt terveydenhuollon asettaman rokotusvaatimukset. Kolmanneksi lähtöihin ovat myös vaikuttaneet lähellä asuvien muutaman vuoden mukana olleen henkilöstön elämäntilanteen muuttuminen ja varallaolo-ohjeiden lähtönopeusvaatimusten lieventyminen. Ruutujen Id.237953 ja Id. 237279 tavoittaminen ei ole mahdollista muuta kuin välittömästi lähtövalmiudessa olevan henkilöstön voimin.

Kuva 16 Saarijärven ja Uraisten alueen riskiruudut (oranssi), joita ei ole tavoitettu vuonna 2022 määrättyssä ajassa

Seuraavassa kuvassa 17 on esitetty Äänekosken alueen riskiruudut. Siitä on havaittavissa kolme ruutua, joiden tavoittamisessa on esiintynyt ongelmia vuonna 2022. Ensinnäkin Äänekosken Id.227 855, kyetään tavoittamaan, mikäli tehtävälle lähdetään riittävän nopeasti. Tämä osoittaa ruudun vasemmalla puolella olevat ruudut, jotka on tavoitettu vaaditussa ajassa. Toisena riskiruutuna, joka on ollut haasteellinen tavoittaa, on Id.226 509. Riskiruudussa on ainoastaan metalliteollisuuslaitos, joka valmistaa traktoreita. Tehdaskiinteistön neliöt nostavat ruudun riskitaso 2 ja kiinteistöt on kohdesuojattu ja henkilöstön on koulutettua onnettomuus- ja tulipalotilanteiden varalle. Sumiaisissa riskiruudun tavoittaminen on haasteellista, koska sopimuspalokunta on pieni ja lähtöä vahvennetaan muilta paloasemilta, kuten Konnevesi, Suolahti ja Äänekoski.

Kuva 17 Äänekosken alueen riskiruudut (oranssi), joita ei ole tavoitettu vuonna 2022 määrättyssä ajassa

KESKI-SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUE

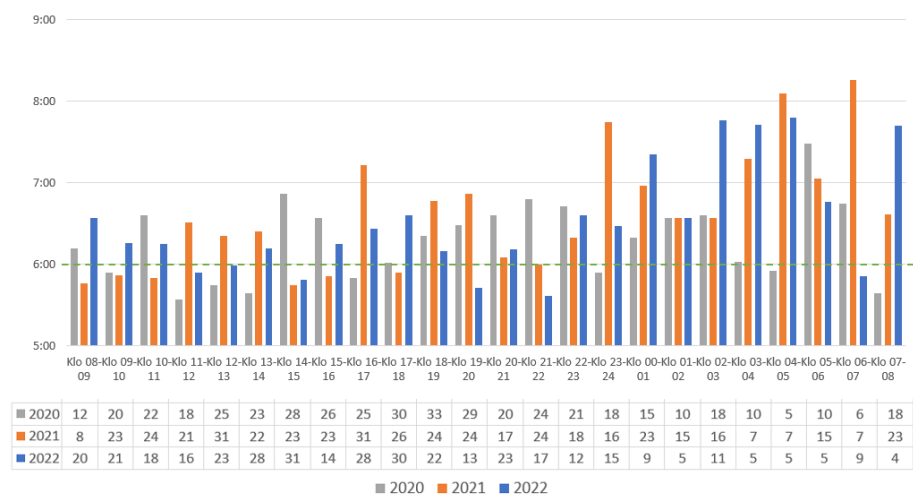
KESKI-SUOMEN
PELASTUSLAITOS

Edellä esiteltiin Keski-Suomen alueen riskiruutuja, joissa pelastuslaitoksella on ollut haasteita saavuttaa toimintavalmiusohjeen mukaisia tavoiteaika. Seuraavaksi arvioidaan palvelukyvyyn kannalta riskiruutujen tavoitettavuutta Keski-Suomen alueella. Aluksi käsitellään 24/7 välittömän lähdön palokuntien tavoitettavuustieto ja sen jälkeen 2. ja 3. riskialueen tietoja kunnittain Keski-Suomen alueella.

3.1.3. Pelastuslaitoksen pelastustoiminnan palvelukyky

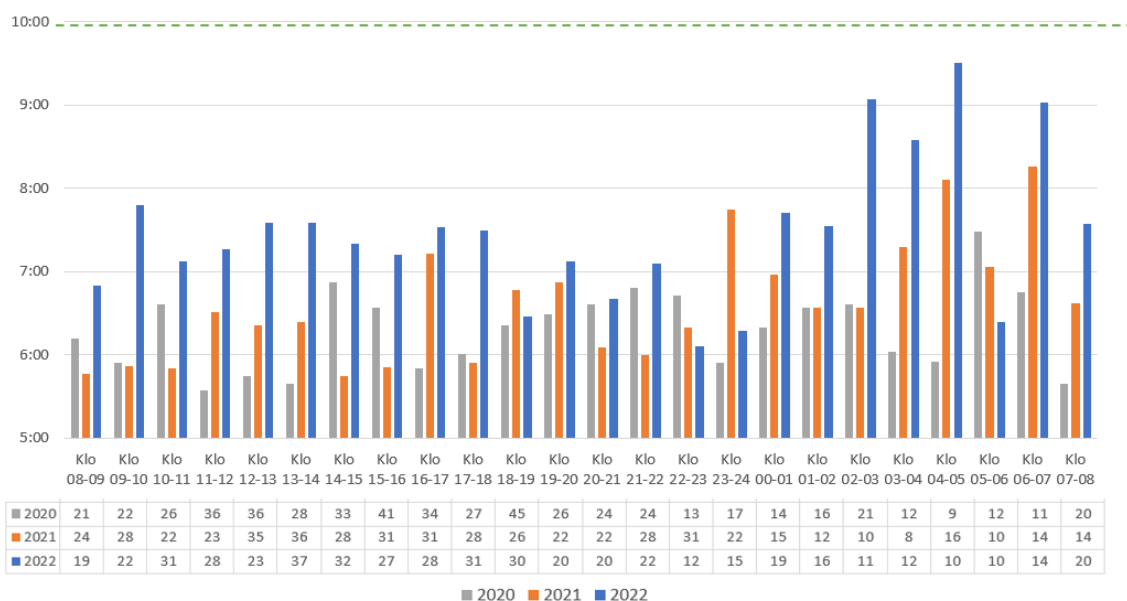
Tässä kappaleessa arvioidaan palvelukyvyyn kontekstissa kaikkien riskialueiden tavoittamista Keski-Suomen alueella. Palvelukyvyyn mittarina käytetään aikaa, kuinka nopeasti palvelunkäyttäjät saavat palvelua eri vuorokauden aikana.

Aluksi tarkastellaan pelastuslaitoksen välittömästi lähtövalmiudessa olevan henkilöstön mahdollisuuksia ja kehitystarpeita riskiruutujen tavoitettavuudessa. Lähtöaikoja on arvioitu seuraavalla sivulla olevassa kaaviossa 1, jossa on esitetty vuosina 2020–2022 Jyväskylän 1. riskiruutujen keskimääräisiä tavoittamisaikoja kellonajan perusteella, sekä kiireellisten tehtävien lukumäärä tunneittain. Taulukon perusteella vaikuttaisi, että riskiruudut olisi mahdollista lähtökohtaisesti tavoittaa päiväaikaan alle kuudessa minuutissa. Sen sijaan yöaikaan, jolloin tehtäviä on vähemmän, vaikuttaisi ettei 6 minuutin tavoitteeseen ei ole mahdollista päästä. Esimerkiksi aiemmin esitetystä kuvassa 9 riskiruutuun id. 202 876 tehtävät ovat tulleet yöaikaan ja tämän vuoksi niitä ei ole tavoitettu määritetyssä ajassa. Näin ollen vaikuttaisi, että riskiruudun tavoitteen mukaiseen keskimäärin alle kuuden minuutin tavoiteaikaan ei ole mahdollista. Huomionarvoista on myös, että ennen vuoronvaihtoa (klo 07–08) tulevien tehtävien vasteaika on pidentynyt, johon on saattanut vaikuttaa työsuojeluviranomaisten tiukentuneet lepoaikaehdot, jossa yli 24 tunnin työvuoroja ei sallita.

Kaavio 1 Jyväskylän 1. riskialueen kiireellisten tehtävien tavoittaminen ja lukumäärä kellonaikojen mukaan 2020–2022

Seuraavassa kaaviossa 2 on esitettyä Jyväskylän alueen 2. riskiruutujen keskimääräisiä tavoittamisaikoja jaettuna kellon ajan perusteella, sekä kiireellisten tehtävien lukumäärä tunneittain 2020–2022. Siitä on havaittavissa, että riskiruudut tavoitetaan määräysten mukaisesti, mutta ajat ovat pidentyneet merkittävästi vuodesta 2020. Osalta tähän vaikuttaa pelastustoimen järjestelmä, jossa 2. riskiruudun tavoiteaika on 10 minuuttia. Tällöin henkilöstö mahdollisesti arvio tapauskohtaisesti tehtävän todellisen kiireellisyyden ja se seurauksena avunsaanti mahdollisesti viivästyy. Aiemmassa kuvassa 10 Aholaidan ruutu id.204 229 on myös hyvä esimerkki lähtöajan merkityksestä, teoriassa ruutu pitäisi saavuttaa alle 8 minuutissa, mutta keskimääräinen saavuttaminen on ollut yli 10 minuuttia.

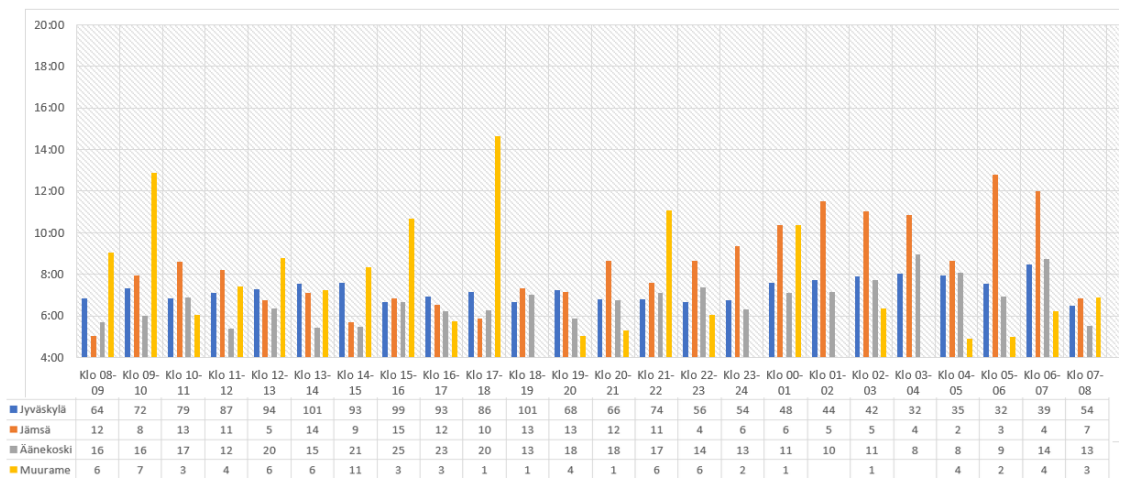

Kaavio 2 2. Riskialueen kiireellisten tehtävien keskimääräinen tavoittaminen ja lukumäärä 2020–2022 Jyväskylässä

Seuraavissa kaavioissa 3–5 on arvioitu 2. tason riskiruutujen keskimääräistä tavoittamista ja tehtävien lukumäärää kellon aikojen perusteella. Tilastot ovat kolmen vuoden ajalta 2020–2022. Kaaviossa 3 on esitetty Jyväskylä, Jämsän, Muuramen ja Äänekosken alueen tiedot. Kaaviosta havaittavissa, että välittömän lähtövalmiuden yksiköiden voimin riskialueet tavoitetaan pääosin hyvin. Yksittäiset poikkeamat liittyvät Muuramen ja Jämsän alueeseen. Muuramessa palveluja tuotetaan osaltaan sopimuspalokuntien toimesta ja näin ollen 10 minuuttia vaatii lähes välitöntä lähtöä ja siihen sopimuspalokunta ei pääsääntöisesti kykene. Jämsän yöaikaiset viivästykset johtuvat myös sopimuspalokuntajärjestelmästä, Jämsässä aloitti 2022 välittömän

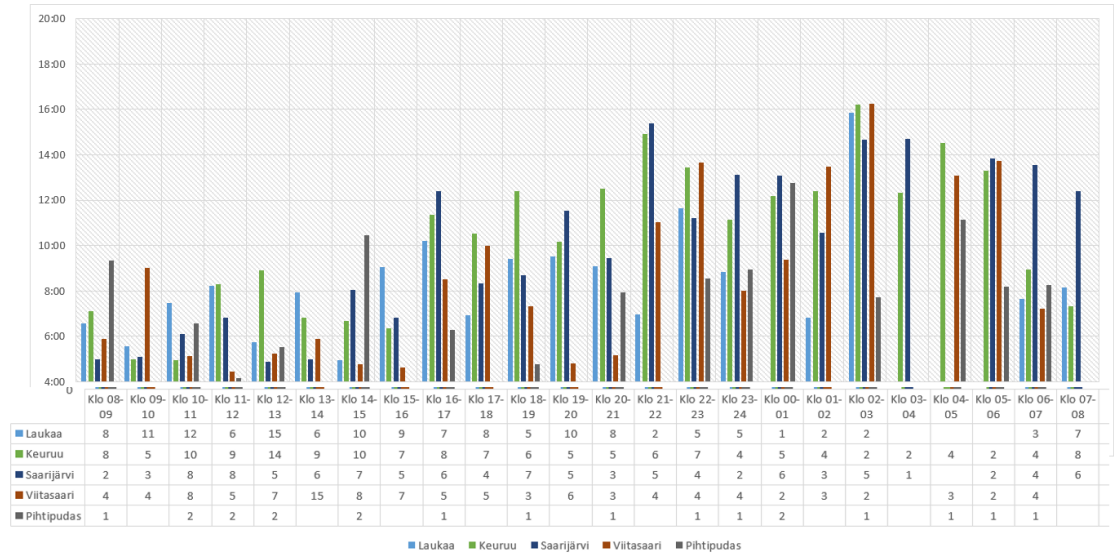

lähdön palokunta, jonka avulla 2. riskialue kyetään nykyisin tavoittamaan hyvin, myös yöaikaan. Huomionarvoista on kuitenkin, että saavuttamiseen vaikuttaa palokuntamuoto, kuntien rakenne ja etäisyydet, minkä vuoksi esimerkiksi tilaston perusteella vaikuttaa, että Jyväskylässä palvelukyky on parempi kuin muissa kunnissa.

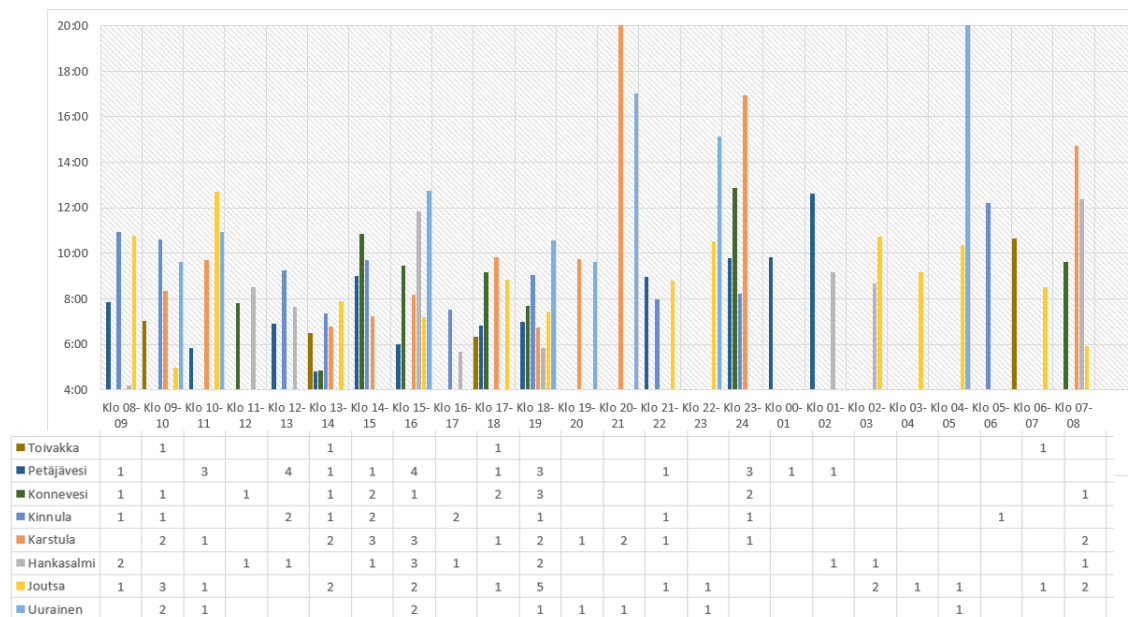
Kaavio 3 2. riskialueen tavoittaminen välittömän lähtövalmiuden alueella 2020–2022

Kaaviossa 4 on esitetty keskisuurten kuntakeskuksien 2. riskialueen tavoittaminen Keski-Suomessa. Paikkakunnilla (pois lukien Pihtipudas) pelastustoimen palvelut on pääsääntöisesti järjestetty siten, että päivisin kunnissa on virka-aikana välittömän lähdön valmius ja sen ulkopuolella puolestaan toiminta perustuu sopimuspalokuntien valmiuteen. Laukaassa on lisäksi monitoimiyksikkö, joka osallistuu pelastustoimen tehtäviin. Kaaviosta on havaittavissa, että 2. riskialue tavoitetaan kohtuullisen hyvin virka-aikana, mutta sen jälkeen tavoittaminen on haasteellista. Tehtävistä on suurin osa virka-aikana ja yöaikaan tehtävien määrä on pieni. Näin voidaan arvioida, että yleisellä tasolla riskiruudut on tavoitettu asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Huomionarvoista tilastossa on se, että Laukaan kunnan alueelle tulevista tehtävistä merkittävän osan hoitaa välittömän lähdön yksiköt Jyväskylästä.

Kaavio 4 2. riskiluokan tavoittaminen keskisuurten kuntakeskusten alueella 2020–2022

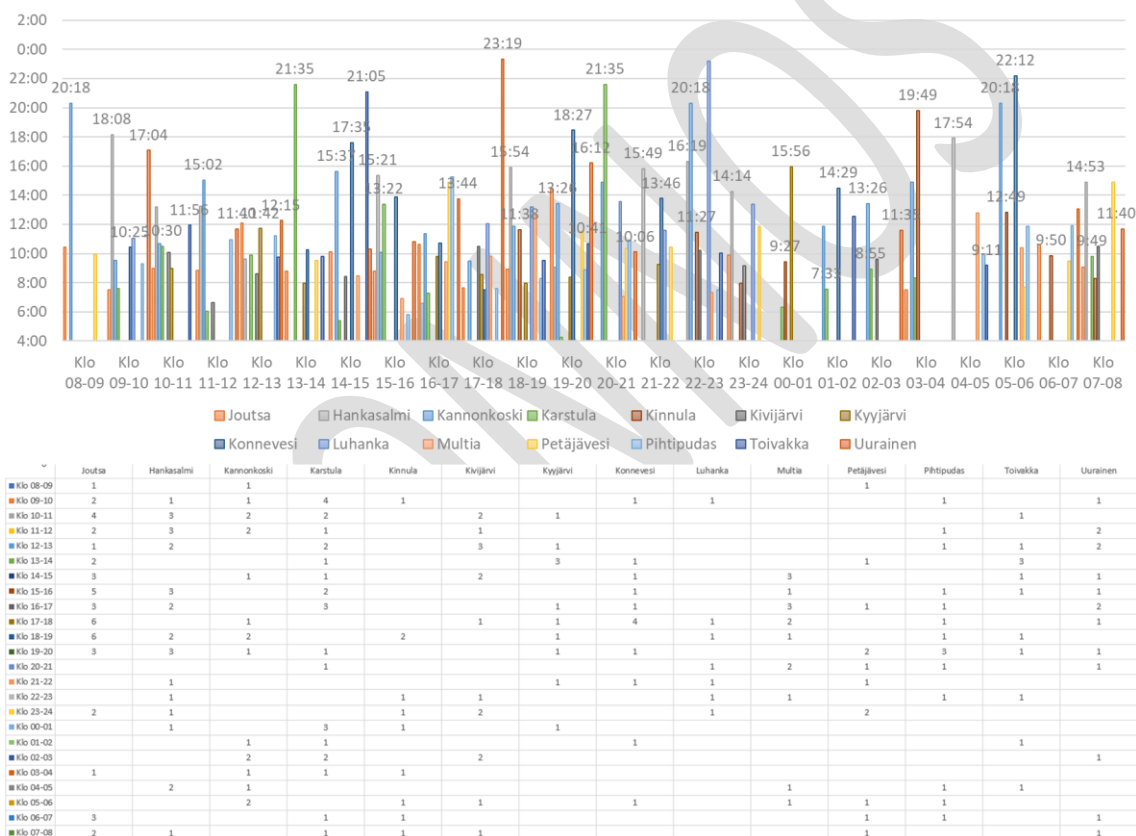
Kaaviossa 5 on esitetty pienten kuntien 2. riskiluokan saavuttaminen ja tehtävien lukumäärä Keski-Suomen alueella. Kaaviosta on havaittavissa, että riskiruutu tavoitetaan pääosin hyvin. Päivisin on ilmaantunut ainoastaan joitakin tavoiteajan ylityksiä, mutta ilta-aikana puolestaan pitkät tavoittamisviiveet ovat lisääntyneet hieman. Kaaviosta on havaittavissa myös alueita, joissa yöaikaan ei ollut eroja tavoittamisviiveen suhteen, esimerkiksi Joutsa, Toivakka ja Hankasalmi. Huomionarvoista on kuitenkin tehtävämäärien pienuus, jonka vuoksi tilasto kertoo yksittäisistä tehtävistä.

Kaavio 5 2. riskiluokan tavoittaminen pienten kuntien alueella 2020–2022

Kolmannen riskialueen tavoitettavuus kunnissa

Seuraavassa kaaviossa 6 esitetään 3. riskiruudun tavoittamisajat ja tehtävien lukumäärät kellonajoittain vuosina 2020–2022. Kolmannen riskiruudun tavoittamisvaatimuksena on 20 minuuttia. Kaaviosta voidaan havaita, että keskimäärin kunnissa tavoitetaan riskialueet alle 11 minuutissa. Vaatimuksen mukainen 20 minuuttia on ylitetty 5 kertaa, mutta kaikki ovat tapahtuneet eri kunnissa. Näin ollen voidaan todeta, että tarkastelujaksolla aikana riskialue kolme on tavoitettu hyvällä tasolla Keski-Suomen kuntien alueella.

Kaavio 6 Pienten kuntien 3.riskialueen saavuttaminen 2020–2022

Edellä tarkasteltiin riskiruutujen tavoitettavuutta tämän tarkastelun perusteella nousseita haasteita, seuraavaksi esitetään johtopäätökset riskiruutujen tavoittamisesta ja tavoittamiseen liittyvistä tekijöistä.

KESKI-SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUEKESKI-SUOMEN
PELASTUSLAITOS

3.1.4. Johtopäätökset riskiruutujen tavoittamisesta

Riskiruutujen tavoittamisesta

voidaan aluksi todeta, että Keski-Suomen alueen riskiruudut tavoitetaan pääsääntöisesti hyvin määrittelyssä ajassa, mutta ongelmia myös esiintyy. Riskiruutujen tavoittaminen on kuitenkin tärkeää, koska se on pelastuslaitoksen valmiuden ydintehtävä. Riski tavoittamisessa liittyvissä puutteissa liittyvät talouteen laillisuusvalvonnan pakkokeinoina tai korvausvaatimukseen esimerkiksi vakuutusyhtiöiltä, lisäksi

pelastustoimen julkisuuskuvan kannalta on tärkeää, että palveluita tarjotaan mahdollisimman nopeasti, silloin kun niitä tarvitaan.

Paloasemien sijainti ja alueiden liikennejärjestelyt vaikuttavat luonnollisesti siihen, kuinka nopeasti alue on tavoitettavissa. Haasteita on ennen kaikkea 1. riskialueen tavoittamisessa, mutta myös sopimuspalokunta toimintaa perustuvilla alueilla, joissa on 2. riskiluokan riskialuetta. Myös tehtävien luonne vaikuttaa tavoitettavuuteen, sillä tarkoitetaan tilannetta, jossa henkilöstö kokemus tehtävän todellisesta kiireellisyydestä vaikuttaa kuinka nopeasti tehtävälle lähdetään. Ongelman taustalla on pelastustoimen regressiomalliin perustuva riskianalyysi, joka ei tunnista henkilöstön tekemää omaa arviota. Myös esihenkilötyöskentelyn tulisi puuttua aidosti tavoittamishaasteisiin. Yksi keino olisi nykyistä laajempi julkisuus, jolloin henkilöstö pyrkii aidosta tavoittamaan kohteet tavoiteajoissa, ulkopuolisen valvonnan vuoksi. Ongelma voi olla myös tehtävän kirjaaminen pelastustoimen tietojärjestelmään, tilanteissa, jossa tosiasiallisesti kiireetön tehtävä kirjataan kiireelliseksi. Tämän korjaamiseksi vaaditaan koulutus ja ajantasaista valvontaa.

Haja-asutusalueilla tavoitettavuuteen vaikuttavat ennen kaikkea yhteiskunnallinen rakennemuutos, jolla tarkoitetaan sitä, kun nuoret muuttavat kasvukeskuksiin ja kuntien ikärakenne vanhenee. Sen seurauksena uusia nuoria ei ole tulossa toimintaan mukaan, joka johtaa sopimuspalokunnan henkilöstön ikääntymiseen. Samalla myös asukkaiden osallistuminen yleishyödylliseen toimintaan on vähentynyt. Varallaolossa säädöksissä

2. Riskiruutujen tavoitettavuuteen vaikuttavat tekijät

- Paloasemien sijainti ja alueiden liikennejärjestelyt
- Päätoimisen henkilöstö lähtöajat
- Tehtävien luonne
- Vuorokauden aika
- Varallaolosäädösten tiukentuminen
- Yhteiskunnallinen rakennemuutos
- Johtamisjärjestelmän muutos
- Työvoiman saatavuus pieniin kuntiin

tapahtuneet muutokset ovat myös vaikuttaneet haja-asutusalueilla riskiruutujen tavoittamiseen. Käytännössä se ilmenee siten, sopimuspalokuntalaiset voivat asua kauempana ja harrastaa vapaa-ajallaan muutakin kuin palokuntatoimintaa. Lisäksi muutos on myös vaikuttanut siihen, että hälytetty henkilöstö saattaa arvioida tehtävien todellista kiireellisyyttä, joiden vuoksi riskiruudun tavoittaminen tavoiteajassa on haasteellista.

Päätoimisen henkilöstön rekrytointia kasvukeskusten ulkopuolelle vaikeuttaa uusien työntekijöiden haluttomuutta työskennellä keskuskuntien ulkopuolella, joka vaikeutuu enemmässä määrin. Myös pelastustoimen riskianalyysi ja vahvistunut laillisuusvalvonta lisäävät paineita keskittää henkilöstöä kasvukeskuksiin. Kasvukeskusten ulkopuolella johtamisjärjestelmän muutos on myös vaikuttanut riskiruutujen tavoitettavuuteen. Aiemmin päätoiminen päällystö osallistui virkatyön ohessa arkisin hälytystehtäviin ja muutoksen myötä heidän työajastaan merkittävä osa kohdistuu johtamistyövuoroihin ja tällöin he eivät osallistu hälytyksiin pelastusyksikön jäsenenä.

Pelastuslaitoksen palvelutuotannon kulmakivenä on, että onnettomuuden uhatessa tai sen tapahduttua ihmiset pelastetaan, tärkeät toiminnot turvataan sekä onnettomuuksien seurauksia rajoitetaan, Luotettavasti ja tehokkaasti. Välittömän valmiuden henkilöstö on töissä juuri tämän vuoksi, jotta apua tarvitsevat saavat apua mahdollisimman nopeasti. On myös yleisen turvallisuuden tunteen ja pelastustoimen julkisen maineen tai julkisuuden kannalta tärkeää, että toiminta perustuu mahdollisimman nopeaan tehtävien hoitamiseen, joka korostuu välittömässä lähtövalmiudessa olevan henkilöstön kohdalla. Tämän vuoksi on aiheellista toteuttaa edellisen palvelutasopäätöksessä päätettyä lähtöaikojen seuranta.

Tämän selvityksen perusteella perinteinen varallaolo, ei enää riitä vastaamaan riittävän nopeisiin lähtöihin onnettomuus tai tulipalotilanteessa. Sopimuspalokuntalaisten löyhentynyt varalla-olo ohje on mahdollistanut esimerkiksi laajemman vapaa-ajan toiminnan, jonka seurauksena lähdöt viivästyvät. Lisäksi varallaolo-ohjeen muutosten seurauksena henkilöstö lähtee aiempaa hitaammin, jos tehtävä koetaan ei koeta kiireelliseksi. Tämä puolestaan heijastuu riskiruutujen tavoittamisen, koska pelastustoimen säädökset vaativat riskiruudun tavoittamista määräajassa, vaikka henkilöstön kokemus olisi erilainen. Nämä asiat nousivat esiin tässä selvityksessä etenkin Keuruun ja Saarijärven alueilla.

Tässä selvityksessä tunnistettiin myös sopimuspalokuntiin liittyvät haasteita. Esimerkiksi palokuntalaisten määrää vähentävät esimerkiksi ruuhkavuosia elävien palokuntalaisten elämäntilanne ja kuntien väen ikääntyminen, myös sopimuspalokuntalaisten.

Riskiruutujen tavoittamiseen on vaikuttanut myös se, että päätoimiseen päällystöön kuuluva henkilöstö on siirtynyt johtamisjärjestelmä muutoksen myötä työaikamuotoon,

KESKI-SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUEKESKI-SUOMEN
PELASTUSLAITOS

jossa he eivät ole virka-aikana pääsääntöisesti kuntien paloasemilla. Valmiuteen tämä heijastuu siten, että päivälähtöihin ei välttämättä ole lähtijöitä, jolloin kohteiden saavuttaminen viivästyy tai ei toteudu muutenkaan.

3.2. Pelastustoimen palveluiden suorituskyky

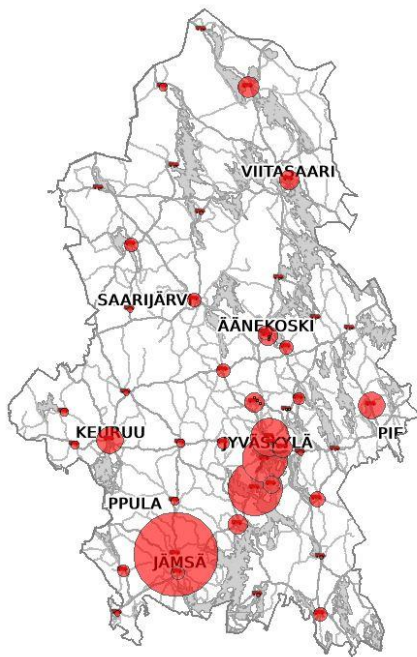
Pelastustoimen palveluiden suorituskykyä voidaan arvioida henkilöstön kelpoisuudella suorittaa pelastustoimen tehtäviä. Pelastustoimen tehtävät voidaan jakaa neljään tasoon vaativiin tehtäviin, savusukellusta edellyttäviin perustehtäviin, perustehtäviin, sekä muihin pelastustoimen tehtäviin¹³.

Vaativiin tehtäviin kykenevillä on kelpoisuus tehdä kaikkia sellaisia pelastustoimen tehtäviä, joissa vaaditaan fyysisen toimintakykyä ja riittävää terveydentilaa. Savusukellusta edellyttäviin perustehtäviin kelpoiset kykenevät tekemään kaikkia muita tehtäviä paitsi vaativiksi määriteltyjä. Muihin perustehtäviin kelpoiset pystyvät tekemään muita kuin vaativia tai savusukellusta edellyttäviä perustehtäviä. Muihin pelastustoimen tehtäviin kykenevät osallistumaan vain sellaisiin tehtäviin, joissa ei tarvitse suojautua paineilmahengityslaitteella.

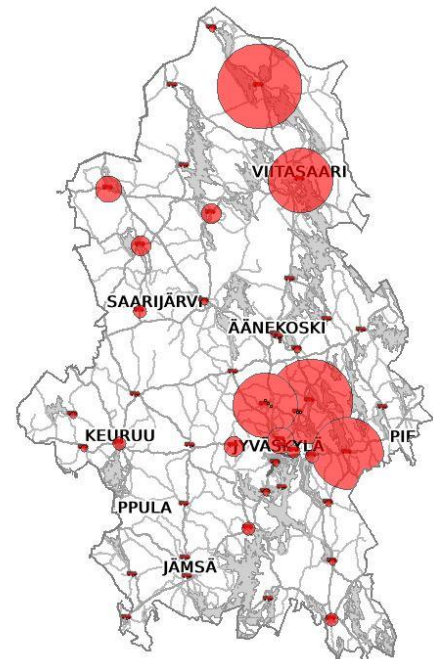
Seuraavissa kuvissa 18–26 on esitetty Keski-Suomen pelastuslaitoksen pelastustoiminta palveluiden suorituskykyä fyysisen toimintavalmiuden kontekstissa. Huomionarvoista on, että havainnollisuuden vuoksi päätoimisten 24/7 paloasemien kelpoisuutta on jaettu neljällä. jotta kyetään arvioimaan pienempiä kuntia. Aluksi tarkastellaan pelastuslaitoksen kykyä tuottaa savusukellustehtävien edellyttämää palvelua. Näissä tehtävissä vaaditaan fyysisistä toimintakykyä ja riittävää terveydentilaa. Kuvassa 18 on esitetty savusukelluksen vaativien tehtävien suorituskyky. Siitä on havaittavissa, että kelpoisuus on hyvä Jyväskylässä, Jämsässä ja Äänekoskella. Lisäksi tilanne on hyvä maakuntakeskuksissa Hankasalmella, Keuruulla, Pihtiputaalla ja Viitasaarella. Muualla vaativiin tehtäviin kykeneviä on vain muutamia, joka tarkoittaa, että vaativiin tehtäviin kyetään vastaamaan, mutta toiminta voi häiriintyä esimerkiksi loma-aikana tai palokuntien jäsenten sairastuttua. Pienissä kunnissa tilanne on pääosin heikko, kuten esimerkiksi Muuras-, Kivi- ja Kyyjärvellä, joissa vaativaa tehtäviä ei kyettä aloittamaan paikallisen henkilöstön voimin. Kuvassa 18 on esitetty savusukelluksen perustehtävien kyvykkyytilanne Keski-Suomessa. Siitä voidaan havaita, että perustehtäviin kykenevien tilanne on pienissä kunnissa parempi kuin vaativissa tehtävissä. Kriittisiltä

¹³ [Ohje fyysisen toimintakyvyn arvioinnista](#)

savusukelluskyvyn kannalta puolestaan vaikuttavat esimerkiksi Leivonmäki, Multia, Pylkönmäki, Kyyjärvi, Kivijärvi, Konginkangas, Muurasjärvi ja Sumiainen.

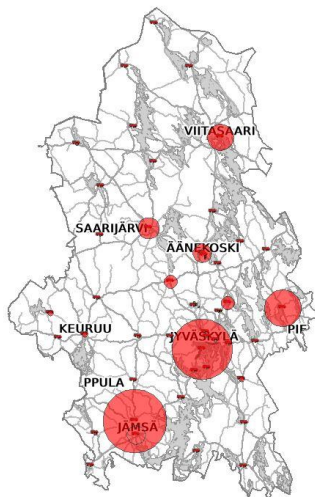
Kuva 18 kyky suorittaa vaativia savusukellustehtäviä 4/2023

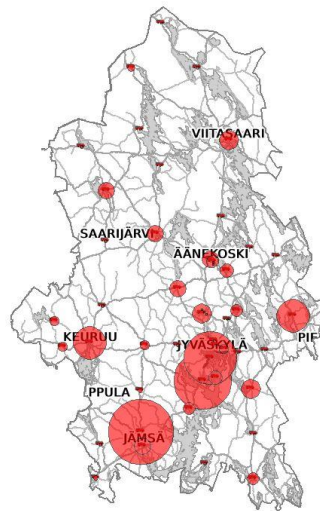
Kuva 19 Kyky suorittaa savusukelluksen perustehtäviä 4/2023

Seuraavaksi arvioidaan pelastuslaitoksen suorituskykyä vaativissa kemikaalisukellus-, korkealla työskentelyn- ja pintapelastustehtävissä. Kuvissa 19–21 on esitetty pelastuslaitoksen kykyä tuottaa vaativiksi tehtäväksi määriteltyä suorituskykyä. Kuvista on havaittavissa, että kyky tuottaa palveluja vaihtelee. Suorituskyky kemikaalisukelluksen vaativiin tehtäviin on hyvä Jyvässeudulla, Jämsässä, Äänekoskella, Saarijärvellä, Hankasalmissa sekä Viitasaarella (kuva 19). Kykyä korkealla työskentelyn vaativiin tehtäviin on myös pienemmissä kunnissa (Kuva 20). Kyky pintapelastuksen vaiviin tehtäviin on etenkin suurissa- ja keskiuurissa kunnissa Jyväskylässä, Jämsässä,

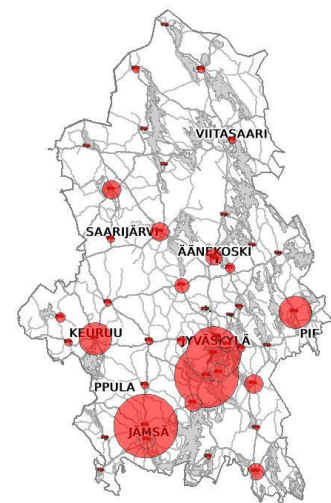
Äänekoskella, Hankasalmella ja Keuruulla (Kuva 21). Kuvien perusteella vaikuttaa, että pohjoisen Keski-Suomen alueella on yleisesti heikko suorituskyky vaativiin tehtäviin.

Kuva 20 Kyky suorittaa vaatia kemikaalisukellustehtäviä 4/2023

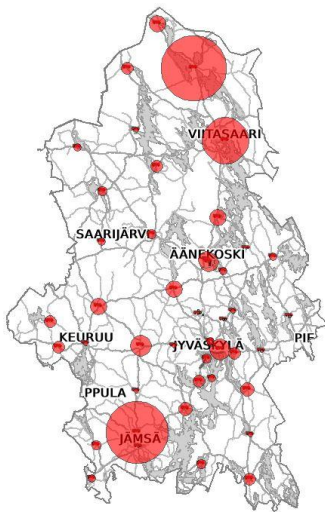
Kuva 21 Kyky suorittaa vaatia korkealla työskentelyn 4/2023

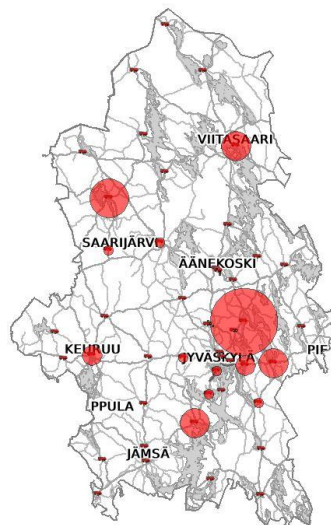
Kuva 22 kyky suorittaa vaativia pintapelastustehtäviä 4/2023

Seuraavaksi arvioidaan pelastuslaitoksen kykyä tuottaa suorituskykyä perustehtäviin ja pelastustoimen muihin tehtäviin. Kuvista 22–23 voidaan havaita, että perustehtävien suorituskyky on vahvaa erityisesti pohjoisen Keski-Suomen alueella sekä Jämsän

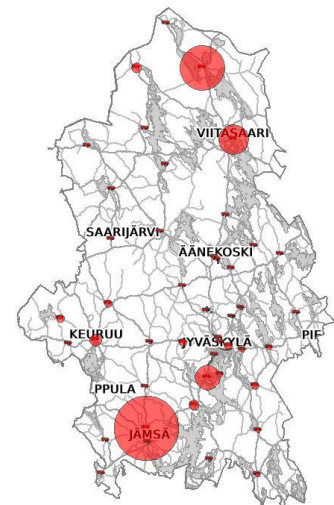
seudulla. Pintapelastuksen perustehtävien suorituskyky on vahvinta Hankasalmmella, Laukaassa sekä Karstulassa.

Kuva 23 Kyky suorittaa pelastustoimen perustehtäviä

Kuva 24 Kyky suorittaa pintapelastuksen perustehtäviä

Kuva 25 Kyky osallistua pelastustoimen muihin tehtäviin

Pelastuslaitoksen pelastuspalveluiden suorituskyky tuottaa lainsäädännön mukaisia palveluita, vaikuttaa olevan vahvaa pääsääntöisesti Jyvässeudulla ja lisäksi keskisuuren kuntien alueilla. Savusukelluksen osalta pienissä kunnissa on pääsääntöisesti vain muutama vaativiin tehtäviin kykenevä, muissa vaativissa tehtävissä suorituskyvykkyyks keskittyy suuremmille paikkakunnille. Perustehtäviin ja muihin tehtäviin henkilöstöä vaikuttaa riittävän kohtuullisen hyvin. Heikoimmalta suorituskyky vaikuttaa tämän tarkastelun perusteella Koillisessa ja Luoteissa Keski-Suomessa.

Seuraavaksi tarkastellaan pelastuslaitoksen riskienhallinnan toteutunut palvelutuotantoa ja niiden järjestämiseen liittyviä riskejä.

3.3. Riskienhallinnan toteutuminen

Seuraavaksi tarkastellaan valvonnan tehtävien toteumaa, paloriski-ilmoituksia sekä valvontatehtäviä kunnissa. Lisäksi arvioidaan riskejä sekä johtamisjärjestelmä muutoksen vaikutus valvonta työhön. Seuraavassa taulukossa 10 esitetään riskienhallinnan toteumista vuosina 2020–2022.

Valvontatehtävät (pääluokat)	2020	2021	2022
Asiakirjavalvonta	11 279	13 003	6 161
Palotarkastukset	2 520	2 201	2 054
Asiantuntijapalvelut	346	327	322
Kemikaalilainsäädännön nojalla tehtävät tarkastukset ja päätökset	194	206	77
Käsittelyt poistumisturvallisuusselvitykset	44	44	11

Taulukko 9 Valvontatehtävien pääluokkien toteutuminen 2020–2022

Valvontatehtäviä arvioitaessa taulukosta 8 voidaan havaita, että tarkastelujakson aikana suoritteiden määrä on ollut pääsääntöisesti laskeva. Suurin selittävä tekijä laskulle on ollut koronainfektio, jonka vuoksi asiakkaiden tapaamista jouduttiin vähentämään. Lisäksi koronainfektio vaikutti laajasti koko yhteiskunnan toimintaan ja välillisesti pelastuslaitoksen valvontaan. Esimerkiksi rakentaminen vähentyi korona-aikana, mikä luonnollisesti vähensi niin palotarkastusten kuin Kemikaalilainsäädäntöön liittyviä päätöksiä ja poistumisturvallisuusselvityksiä. Taulukossa 8 on myös havaittavissa, että koronarajoitusten vastapainona asiakirjavalvontaa lisättiin merkittävästi vuonna 2021. Asiakirjavalvonnassa tapahtui kuitenkin postituspalveluun liittyvä ongelma vuonna 2022, jonka vuoksi oma valvontalomakkeet eivät saavuttaneet asiakkaita. Näin ollen vuoden 2022 suoritteet laskivat merkittävästi.

Valvontatoiminnassa on pyritty parantamaan palvelujen laatua ja vaikuttavuutta, jonka seurauksena yksittäisiin suoritteisiin käytetään aiempaa enemmän aikaa ja näin ollen suoritteiden kokonaismäärä laskee mutta toiminnan laatu ja vaikuttavuus paranee. Tällaisia toimenpiteitä ovat esimerkiksi vuonna 2020 toteutettu valvontakohteiden tarkastusvälien uudelleen järjestely, jonka seurauksena pienemmän riskitason kohteiden tarkastusväliä pidennettiin. Myös jälkivalvonnan ja päätösasiakirjojen laadun kehittäminen on vähentänyt suoritteita.

Pelastuslain 42 §:n mukaiset paloriski-ilmoitukset kuluttavat enemmässä määrin valvontatoimintaan varattuja resursseja. Pelastuslaitoksen asiantuntijat joutuvat käyttämään jatkuvasti enemmän työaikaa paloriskitehtävien hoitamiseen, koska ne ovat luonteeltaan akuutteja ja lähes välittömiä toimenpiteitä vaativia tehtäviä. Mikäli näiden tehtävien hoitaminen viivästyy, aiheuttaa se hallintopakkeinojen käyttöönoton, joka toteutuessaan kestää kuukausia ja pahimmassa tapauksessa jopa vuoden. Lisäksi nämä tehtävät vaativat perinteiseen valvontaan verrattuna huomattavasti enemmän resursseja, joka puolestaan vaikuttaa muuhun valvontatyöhön. Tällaiset 42§:n mukaiset riski-ilmoitukset ovat usein tehtäviä, jotka tulisi hoitaa viranomaisyhteistyössä esimerkiksi sosiaaliviranomaisten kanssa.

Paloriskitehtävien hoitamista vaikeuttaa osaltaan resurssipula, joka on seurausta vuonna 2021 toteutetusta johtamisjärjestelmän muutoksesta, jonka jälkeen suurimmalla osalla palomestareita valvontatehtäviin käytössä oleva työaika väheni. Esimerkiksi pienissä kunnissa alueen päällystystä ei ole paikalla. Seuraavassa taulukossa 11 on esitetty paloriski-ilmoitusten kehitystä Keski-Suomessa 2020–2022. Taulukosta voidaan nähdä, että paloriski-ilmoitukset lisääntyvät vuosittain. Tämän perusteella voidaan arvioida, että henkilötyövuodet eivät ole sillä tasolla, jota alueen riskit edellyttävät.

Paloriski-ilmoitukset	2020	2021	2022
Eteläinen toiminta-alue	33	55	77
Pohjoinen toiminta-alue	8	10	15

Taulukko 10 Paloriski-ilmoitukset Keski-Suomessa 2020–2022

Seuraavassa taulukossa 12 on esitelty valvontatehtävien lukumäärät vuosina 2020–2022. Taulukosta on havaittavissa, että valvontatehtävien lukumäärä, seuraa kuntien kokoa Keski-Suomen alueella. Mitä suurempi kunta, sitä enemmän valvontatehtäviä. Keski-Suomen alueen valvontatehtävistä viidennes on Jyväskylässä. Vuoden 2022 valvonta suoritteet ovat laskeneet, mikä on seurausta edellä mainitusta laadun kehittämisestä.

KESKI-SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUE

KESKI-SUOMEN
PELASTUSLAITOS

Kunta	2020	2021	2022
Jyväskylä	4449	4655	3911
Jämsä	1462	1335	727
Äänekoski	1132	1300	693
Laukaa	1301	1852	667
Keuruu	544	706	356
Saarijärvi	527	917	323
Joutsa	611	725	304
Muurame	601	538	269
Viitasaari	650	380	265
Hankasalmi	382	378	238
Pihtipudas	387	144	139
Petäjävesi	338	250	113
Konnevesi	246	407	90
Kyyjärvi	27	72	80
Uurainen	183	546	76
Kannonkoski	80	90	75
Kinnula	198	142	73
Luhanka	117	206	69
Karstula	403	121	57
Multia	148	240	34
Toivakka	248	283	33
Kivijärvi	91	74	33

Taulukko 11 Valvontatehtävien lukumäärät kunnissa 2020–2022

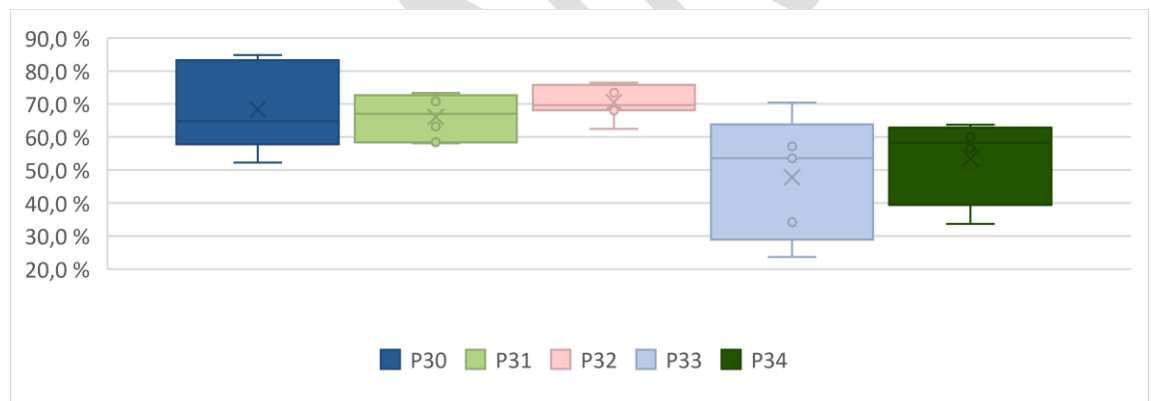
Seuraavaksi käsitellään valvontatoimintaan liittyviä riskejä. Johtamisjärjestelmää muutettiin 2021, koska työtuomioistuimen oikeuskäytännöt linjasivat¹⁴ pelastustoimen perinteisen varalla-olon liian sitovaksi, jonka seurauksena pelastuslaitos joutui luopumaan myös aiemmin käytössä olleesta laajasta palopäällystön varallaolosta. Tilalle perustettiin uusi johtamisjärjestelmä, jolla avulla turvataan lakisääteinen pelastustoiminnan johtamisjärjestelmä Keski-Suomen alueelle. Muutos ilmenee siten, että johtamistyövuorot ovat aiheuttaneet ongelmia valvontatoiminnan tavoitteiden saavuttamisessa, esimerkiksi Jyväskylästä palotarkastajat joutuvat tekemään toisen alueen akuutteja työtehtäviä, kuten paloriski-ilmoituksia, koska alueilla ei ole aina

¹⁴ [TT 2022:28](#)

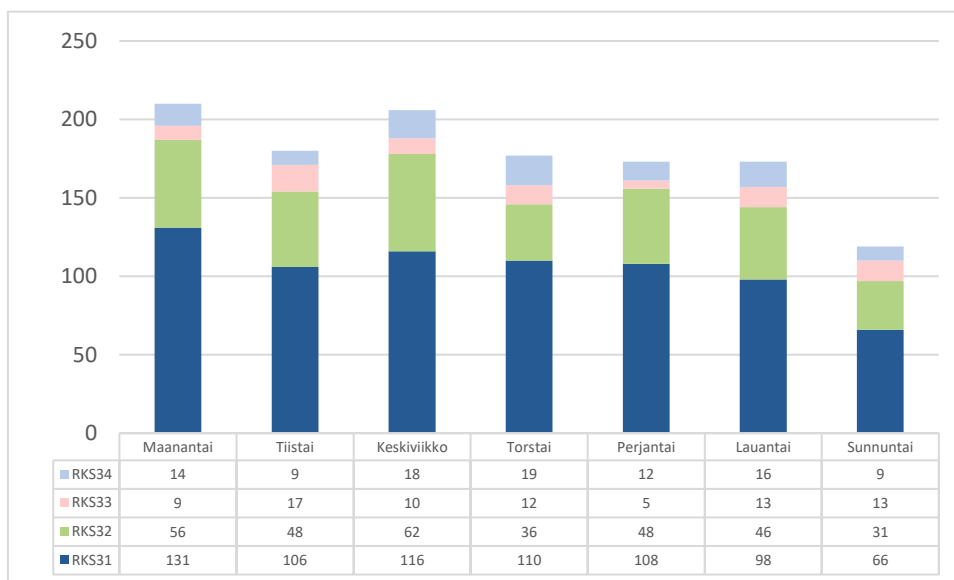
päällystön kelpoisuuden omaavaa henkilöstöä. Tämä tilanne vaatii vielä arviointia ja koska ongelmat on tunnistettu, niin johtamistyövuoroja kehitetään erilaisten työryhmien avulla.

Seuraavassa kaaviossa 7 on esitetty johtamistyövuorojen osuus kokonaistyöajasta prosentteina. Siitä on havaittavissa, että P30 (tilanne- ja johtokeskus) tehtävissä toimivien työajan käytön hajonta on suurta, mikä johtuu P30 tehtävissä toimivien henkilöstövaihdoksista. P30 tehtävissä toimivat käyttävät tilanne- ja johtokeskukseen keskimäärin noin 70 % työaika, joka tarkoittaa, että heille jää 30 % työaika varsinaiseen työpisteeseen. P31 (Jyväskylä) ja P32 (Äänekoski) tehtävissä toimivien työntekijöiden välinen hajonta on pienempää ja heidän työajasta käytetään keskimäärin noin 70 % johtamiseen. P33 (Viitasaari) ja P34 (Jämsä) tehtävissä puolestaan käytetään keskimäärin noin 50 % työajasta johtamistyövuoroihin. Näissä tehtävissä suurta hajontaa selittää alueen henkilöstön vaihtuvuus. Johtamisjärjestelmän uudistus on aiheuttanut tilanteen, jossa suurin aika työstä tehdään muualla kuin varsinaisella työpisteellä.

Kaavio 7 Johtamiseen käytetty työaika 2022

Seuraavassa kaaviossa 8, on esitetty tehtävät viikonpäivittäin, joihin on hälytetty pelastustoimenjohtaja vuonna 2022. Kaaviosta on havaittavissa, että noin 60 prosenttia (59,2 %) johtamistehtäviin hälytetään Jyväskylän palomestari, noin neljäsosa (26,2 %) hälytyksistä ohjataan Äänekosken palomestarille. Jämsään ja Viitasaarelle tulee noin viidesosa johtamistehtävistä. Tilanne- ja johtokeskuksessa tehtyjä työvuoroja ei ole tässä tilastossa ole, koska se osallistuu lähtökohtaisesti kaikkiin tehtäviin joko johtajana tai tukemassa johtamista.

Kaavio 8 pelastustoiminnan johtajien hälytykset 2022 Keski-Suomessa

Seuraavassa taulukossa 11 esitetään yksiköiden hälytyssidonnaisuutta 2022. Siitä on havaittavissa, että keskimäärin Jyväskylän (P31) työajasta 7,3 % kuluu hälytystehtävien hoitamiseen. Muilla johtajilla vastaava sidonnaisuus on 3–4 % luokkaa. Arvioitaessa sidonnaisuutta on tärkeää huomioida, että johtajat ovat valmiudessa suurempien onnettomuuksien vuoksi, joita tapahtuu harvoin. Sen sijaan tulisi hyödyntää tehokkaammin, esimerkiksi riskiasuntojen, akuuttien valvontatehtävien hoitamiseen ja sopimuspalokuntien toiminnan edistämiseen. Tilannekeskusten (P30) henkilöstö on sidottuna tilannekeskukseen, mutta heidän kohdallaan tulisi huomioida, että he kykenevät tekemään hallinnollisia tehtäviä johtamistyövuorojen aikana.

Yksikkö	Keskiarvo / Toiminta-aika (hhh:mm)	Sidonnaisuusaste	keskimääräinen johtamiseen kulunut työaika/tv	tehtävien lukumäärä / työvuoro	tehtävien lkm. 2022
RKS31	0:52:35	7,35 %	1:45:54	2,0	735
RKS32	1:03:15	3,93 %	0:56:40	0,9	327
RKS33	1:48:44	3,27 %	0:23:32	0,2	79
RKS34	1:30:09	3,33 %	0:23:57	0,3	97

Taulukko 12 johtamisyksiköiden sidonnaisuus hälytystehtäviin 2022

Pelastuslaitoksen lakisääteisten valvontatehtäviin liittyy resurssiriski, mikäli valvontatehtäviin ei hyödynnetä laajasti päällystä työaika, saattaa valvontatoiminnan

KESKI-SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUEKESKI-SUOMEN
PELASTUSLAITOS

laatu laskea ja tehtäviä jäädä hoitamatta. Myös paloriski-ilmoitusten kiireellinen hoitaminen uhkaa toteutuessaan pitkittää prosessia ja vaatia enemmän resursseja.

3.3.1. Turvallisuusviestintä

Turvallisuusviestintä on pelastuslaitokselle kuuluva lakisääteinen tehtävä. Turvallisuusviestinnän avulla parannetaan toimintaympäristön turvallisuutta, luodaan positiivista työnantajakuvaa sekä luodaan suhteita alueen asukkaisiin. Perinteisten toimintojen rinnalla on tärkeää kehittää pelastuslaitoksen viestintää myös sosiaalisessa mediassa, jotta tavoitetaan nuoret. Mikä vaatii aktiivista läsnäoloa sosiaalisessa mediassa.

Keski-Suomen pelastuslaitokselta puuttuu tällä hetkellä nimetty turvallisuusviestinnän vastuhenkilöhenkilö, jonka työkuviin kuuluisi turvallisuusviestinnän kehittäminen ja koordinointi. Sisäisenä riskin voidaan tällöin nähdä liittyvän toiminnan koordinointiin ja kehittämiseen.

3.4. Muut palveluiden järjestämiseen liittyvät riskit

Tässä luvussa arvioidaan muita palvelujen järjestämiseen liittyviä riskejä. Niihin liittyvät henkilö-, talous-, kalusto- tila-, ja työaikalain ehtoihin liittyvät riskit.

3.4.1. Henkilöstöriskit

Henkilöstöriskit voidaan määritellä seuraavasti: avainhenkilöriippuvuus, osaamisen riittävyys sekä henkilöstöresurssien riittävyys. Merkittävämpinä seurauksina riskien toteutumista voidaan nähdä tilanteen, joissa henkilöstö väsy ja sitoutuminen organisaation toimintaan vähenee. Lisäksi palvelutaso saattaa heikentyä tai pahimmassa tapauksessa lamaantua.

Avainhenkilöriippuvuus liittyy henkilöstön vaihtuvuuteen ja heidän tilalleen tulevien uusien henkilöiden perehdyttämiseen. Riskit liittyvät esimerkiksi tilanteisiin, joissa uuden henkilön tehtävään perehdytys on puutteellista. Riskin voi aiheuttaa myös se, että tehtävään liittyvää koulutus- ja osaamistarvetta ei tunnisteta. Myös organisaation kulttuurille tyypillinen toimintojen eriarvoinen kohtelu, voidaan nähdä riskinä. Lisäksi myös se, ettei tunnisteta tehtävään liittyvää koulutustarvetta tai osaamisvajetta. Myös esihenkilöiden vastuullisuus avainhenkilöiden osaamisen ylläpidossa liittyy avainhenkilöriskiin.

Osaamisen riittävyys voidaan nähdä myös riskinä. Sillä tarkoitetaan tilanteita, joissa osaaminen liian keskitettyä tai osaamiseen liittyvää tietoa ei ole organisaation sisällä jaettu. Riskiä lisää myös se, että tietyt avainhenkilöt saattavat kuormittua liiallisesta osaamisen hallinnasta tai toisaalta muu potentiaalinen henkilöstö voi passivoitua

osallisuuden puutteesta, mikäli heitä ei osallisteta. Työpaikan vaihdoista ja yllättävistä poissaoloista johtuvana riskinä on avainhenkilöiden osaamisen häviäminen, mikäli varahenkilöitä ei huolehdittu tai heitä ei ole saatavilla. Tällöin on myös riskinä se, että palveluprosesseihin tulee poikkeamia ja/tai häiriötiloja. Osaamisen riskiksi voidaan tunnistaa myös avainhenkilöiden vuorovaikutuksen puutteet, jonka voi johtaa siihen, että päätökset tehdään riittämättömällä informaatiolla.

Henkilöstöressurssien riittävyys liittyy lisääntyneeseen työvoimapulaan, joka kytkeytyy ennen kaikkea yhteiskunnalliseen muutokseen, jonka seurauksena haja-asutusalueille työntekijöiden saanti, on merkittävästi heikentynyt. Työvoimapula liittyy myös varalla olo muutokseen, jonka vuoksi on muodostunut tarve uudelle henkilöstölle palvelujen turvaamiseksi. Pula työntekijöistä on valtakunnallinen ja se on tuonut mukanaan tilanteen, jossa pelastuslaitokset kilpailevat keskenään osaavasta työvoimasta, esimerkiksi edullisella työajalla tai palkkauksen parantamisella. Henkilöstöressurssien riittävyys liittyy myös työtaisteluihin, esimerkiksi vuonna 2022 ensihoidossa työskentelevät palomiehet ylläpitivät ensihoitopalveluja Keski-Suomen alueella työtaistelun aikana.

Työvoiman saatavuus ja pitovoima on myös muodostuneet haasteelliseksi kasvukeskuksen ulkopuolella. Henkilöstöä saadaan ja pitovoima on hyvä 24/7-paloasemilla Jyväskylässä, Jämsässä ja Äänekoskella. Sen sijaan haja-asutusalueille on haasteellista saada uusia työntekijöitä. Esimerkiksi monitoimiyksiköissä on ollut suuri vaihtuvuus, eikä uusien työntekijöiden rekrytointi tilalle ole onnistunut. Myös niin sanotuille päiväpaloasemille ei ole hakijoita avoimiin virkoihin. Pitovoima vaihtelee, esimerkiksi Viitasaarelta suurin osa päivähenkilöstöä henkilöstöä on siirtynyt naapuripelastuslaitokseen paremman työajan vuoksi, eikä tilalle ole onnistuttu rekrytoimaan uutta henkilöstöä. Suurin osa ns. päivähenkilöstöstä ovat sellaisia, jotka asuvat kunnissa, joissa työskentelevät. He alkavat kuitenkin olla lähivuosina eläkeiässä, ja tällä hetkellä vaikuttaa, ettei heidän tilalleen onnistuta rekrytoimaan korvaa työvoimaa.

3.4.2. Talousriskit

Rahoitustason riittävyys liittyy hyvinvointialueen rahoitukseen ja valtion rahoituksen jakamiseen. Mikäli rahoitus ei ole riittävä, johtaa se palvelutason laskuun. Tämä puolestaan saattaa johtaa aluehallintoviraston pakkokeinoin lakisääteisten palvelujen turvaamiseksi. Säästöpainet ja henkilöstöressurssien pieneneminen johtavat työkuormituksen ja työhyvinvoinnin kasvuun laskuun, jotka puolestaan saattavat johtaa julkisuuden myötä työnantajamaineen laskuun.

KESKI-SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUEKESKI-SUOMEN
PELASTUSLAITOS

3.4.3. Kalustoriskit

Kalustoon liittyvät riskit koskevat ennen kaikkea ajoneuvojen ja kaluston ikääntymistä, jotka ilmenevät kunnossapito tarpeen lisääntymisenä ja kaluston toiminnallisena epävarmuutena. Kunnossapitoa vaikeuttaa erilaisten varaosin vaikeutunut saanti, esimerkiksi koronasta, ukrainan sodasta ja kustannusten noususta johtuen. Lisäksi uusien ajoneuvojen toimitusajat ovat merkittävästi pidentyneet edellä mainituista syistä. Kalustoriskien seurauksena voidaan nähdä palvelukyvyyn osittainen heikkeneminen tai lamaantuminen, mikäli kalusto rikkoontuu ja niiden korjaaminen ei onnistu varaosa saatavuuden vuoksi. Ikääntyneen kaluston korjaus -ja ylläpito kustannukset kasvavat. Lisäksi työturvallisuusriskit kasvavat ikääntyneestä kalustosta johtuen sekä aiheuttavaa mahdollisesti heikentävää työnantajakuvaa.

3.4.4. Tilariskit

Tilariskeiksi voidaan nähdä rakennusten käyttöikä, mahdolliset sisäilmaongelmat, ja kiinteistöjen hallinta ja ylläpito. Myös paloasemien sijainti suhteessa asetettuihin tavoitteisiin voidaan nähdä palvelutuotantokykyyn liittyvänä riskinä

Rakennusten käyttöikää arvioitaessa on huomioitava, että Keski-Suomen pelastuslaitoksella on yhteensä 45 paloasemaa. Suurin osa niistä on rakennettu kunta-aikana, ja niistä noin 50 % on rakennettu 80–90 luvulla ja noin 30 % on tätä aiemmin. Lisäksi korjaus- ja uudistustarpeista on tehty suunnitelma, mutta aiemmin esiin nousseet akuutit korjaustarpeet ovat muuttaneet järjestystä. Tällaisia akuutteja korjaustarpeita ovat olleet esimerkiksi kiinteistöjen sisäilmaongelmat. Rakennusten käyttöikää arvioitaessa on huomioitava, että vanhoissa kiinteistöissä myös vahinko-, omaisuus- ja tietoturvariskit todennäköisempiä kuin uudemmissa. Lisäksi sisäilma ongelmien vuoksi voidaan joutua ottamaan käyttöön väistötiloja, jotka puolestaan nostavat kustannuksia ja mahdollisesti vaikuttaa

Kiinteistöjen hallinta ja ylläpito liittyy esimerkiksi kiinteistöjen omistussuhteisiin. Kunnat ovat olleet omistajina osaltaan aktiivisia ja vaikuttaneet paloasemien ylläpitoon sekä uudis- ja korjausrakentamiseen. Osa kiinteistöistä on kuitenkin myyty yksityisille sijoittajille, joiden voi nähdä aiheuttavat riskin vuokratason kasvulle sekä salassa pidettävän aineiston suojaamiseen omistajalta.

Paloasemien sijainti liittyy riskialueiden tavoittamiseen ja koska pelastustoimi ei kuulu enää kunnille, saattaa se aiheuttaa riskiä uusien paloasemien sijaintien optimoinnissa suhteessa riskiruutuihin. Tällöin palveluja ei kyetä tarjoamaan lainsäädännön vaatimusten mukaisesti, joka voi puolestaan johtaa aluehallintoviraston pakkokeinoihin. Kiinteistön käytön kannalta riskinä on tilojen tekniikan soveltuvuus lainsäädännön vaatimusten mukaisesti. Uusien paloasemien hankintaan ja vanhojen paloasemien

KESKI-SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUEKESKI-SUOMEN
PELASTUSLAITOS

peruskorjauksiin sekä niihin liittyviin projekteihin ja suunnitteluun on tärkeää osallistaa pelastuslaitoksen henkilöstöä, tilojen soveltuvuus riskien pienentämiseksi.

Tilariskinä voidaan nähdä, että palvelutaso heikkenee tai sitä kyetä toteuttamaan. Vuokrien ja kustannusten noustessa, lisääntyvät säästö paineet palvelujen tuottamiseen. Sisäilmaongelmat saattavat aiheuttaa heikentää palvelukykyä, mikäli väistötilat sijaitsevat kauempana. Mikäli pelastuslaitoksen asiantuntijat eivät osallistu paloasemien suunnitteluun ja projekteihin, saattaa olla, ettei hankinnat eivät toteudu kustannustehokkaasti ja peruskorjausten kustannukset nousevat, tilavaatimusten mukainen kiinteistötekniikka ei toteudu.

Hallinnon toimitilat kärsivät ahtaudesta, joka on puolestaan seurausta hallinnollisten tehtävien lisääntymisestä. Tilojen ahtauden riskinä voidaan nähdä työtehon lasku, huonosta ergonomiasta johtuvien poissaolojen lisääntyminen sekä työhyvinvoinnin lasku.

Kuntien kaavoitus ja rakentaminen vaikuttavat palvelujen järjestämiseen. Esimerkiksi korkean talon rakentaminen vaatii pelastuslaitokselta varautumista korkealta pelastamiseen.

Tilariskien pienentämiseksi pelastuslaitos on uusien paloasemahankkeiden kustannustehokkuuden ja paloasemarakennuksen tila- ja käyttötarkoituksen sekä elinkaarin hallinnan varmistamiseksi palkannut projektikoordinaattorin, jonka tehtävänä on huolehtia uusien paloasemien asianmukaisesta rakentamisesta pelastuslaitoksen näkökulmasta. Tarkoituksenmukaista olisi vakinaistaa kyseinen toimi, koska uusia paloasemahankkeita valmistellaan vuosittain.

3.4.5. Pelastustoimen työaikajärjestelmiin liittyvät riskit

Pelastustoimen työaikajärjestelmiin, varallaolojärjestelmään, liittyvät epävarmuudet aiheuttavat riskin niin palvelukykyyn kuin talouteen.

Palvelukykyriski ilmenee pelastustoimen toimintavalmiudessa niin, että nykyisellä varallaolojärjestelmällä ei voida sitouttaa henkilöstöä kiireellisiin pelastustoimen tehtäviin. Tämä näyttäytyy palvelukykyyn heikentymisenä. Päällystön varallaolon lopettaminen on aiheuttanut sen, etteivät he osallistu enää pelastusyksikön tehtäviin, mikä osaltaan laskee palvelukykyä. Palvelukykyä laskee työsuojeluviranomaisten tiukentuneet lupaehdot pitkiin työvuoroihin liittyviä lepoaikoja kohtaan uhkaavat pitkäkestoisten tilanteiden hoitamisesta. Samanaikaisesti harva-alueiden pelastustoiminnan palvelukyky on tulevaisuudessa epävarmaa. Sopimuspalokuntatoiminnan elinvoimaisuus heikkenee, yhteiskunnallisen

rakennemuutoksen myötä henkilöstö vähenee ja näin olleen palvelukyky laskee. Riskiä lisää myös se, että sopimuspalokunnilla on myös merkittävä rooli pitkäkestoisten tilanteiden hoitamisessa.

Työaikoihin, pelastustoimen varallaoloon liittyy talousriski, jonka taustalla on varallaolo järjestelmien EU- ja kansallisen oikeustilan kehittyminen. Perinteiset varallaolojärjestelmät ja niiden kansallisen tason oikeustilan kehittyminen eivät mahdollista jatkossa riittävän nopeaa palvelukykyä. Tulevaisuudessa pelastuslaitoksen palvelukykyyn varmistaminen päätoimisella henkilöstöllä lisää palvelujen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Lisäksi merkittävänä talousriskinä on oikeudellisen tarkastelun seurauksena varallaolosta esitetyt korvausvaatimukset, jotka ovat olleet poikkeuksellisen suuria. Korvausvaatimusten osalta oikeustilan kehittyminen on edelleen täsmentynyt oikeuskäytännössä, riski taloudellisille vaatimuksille on edelleen olemassa.

4. Palveluiden merkittävimmät riskit

Tämän riskianalyysin perusteella Keski-Suomen pelastuslaitos kykenee vastaamaan kohtuullisesti toimintaympäristössä havaittuihin riskeihin. Riskeihin kyetään vastaamaan hyvin suurissa kunnissa, mutta pienissä kunnissa palvelukyvyssä on haasteita. Riskianalyysin perusteella suurimmat tunnistetut riskit liittyvät pelastuslaitoksen sisäiseen suorituskvykykseen tarjota Keski-Suomen asukkaille pelastustoimen lakisääteisiä palveluja.

Merkittävin riski liittyy juridisessa käsittelyssä olevan varalla-oloon. Riski liittyy talouteen ja työvoiman saatavuuteen. Pelastuslaitosten perinteisellä järjestelmällä ei voida taata kiireellisiä tehtäviä tulevaisuudessa, taloudellisen riskin vuoksi. Samanaikaisesti päätoimisten työntekijöiden saanti pieniin kuntiin vaikeutuu. Kiireellisten tehtävien hoitaminen päätoimisella henkilöstöllä lisää myös palvelun järjestämisen kustannuksia, nykyisessä vaikeassa taloustilanteessa. Mikä palveluja ei kyettä järjestämään luotettavasti, saattaa laillisuusvalvoja asettaa uhkasakon palvelun lainmukaisuuden varmistamiseksi.

Suorituskvyn riskeihin liittyvät Jyväskylän haasteet riskiruutujen tavoittamisessa, sekä henkilöstön kykenevyys vaativiin tehtäviin pienissä kunnissa ja etenkin Koillisessa Keski-Suomessa. Tulevaisuudessa toimivan paloasemaverkoston rakentaminen on haasteellista, koska Jyväskylässä kilpaillaan paloasema sijainneista yksityisten toimijoiden kanssa, kun taas haja-asutusalueella paloasemien pitäisi kyettä palvelemaan mahdollisimman laajaa-alueetta. Lisäksi pelastuslaitoksen nykyiset paloasemat ovat

KESKI-SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUEKESKI-SUOMEN
PELASTUSLAITOS

vanhoja ja korjaustarve on suuri. Poikkeusoloissa riskinä on paloasemakiinteistöjen omistussuhteet, mikäli kiinteistöt ovat yksityisen toimijan omistuksessa.

Sopimuspalokunnat ovat tärkeässä roolissa pitkäkestoissa tilanteissa, esimerkiksi laajoissa maastopaloissa ja suurissa tilanteissa päätoimisen henkilöstön rinnalla. Mikäli tulevaisuudessa sopimuspalokuntatoiminta vähenee, uhkaa se suurten ja pitkäkestoisten tilanteiden hallintaa. Lisäksi työsuojeluviranomaisten tiukentuneet lupaehdot pitkiin työvuoroihin liittyviä lepoaikoja kohtaan uhkaavat pitkäkestoisten tilanteiden hoitamista.

Edellä mainitun työvoiman saatavuuden lisäksi huomionarvoisin maakunnallisessa riskiarviossa esitetty ulkoinen riski on sähköenergian saannin ja ICT-järjestelmien häiriintyminen. Edelleen tulevaisuudessa pelastuslaitoksella tulee olla omaa suorituskykyä ja riippumatonta resurssia ICT-järjestelmien hankintaan sekä ylläpitoon. Lisäksi pelastuslaitoksen johtamisjärjestelmän tulee olla sellainen, joka tosiasiallisesti tukee sekä koko alueellisen pelastustoimen tehtävien että pelastustoiminnan suorituskykyjen johtamista kaikissa tilanteissa.

Riskienhallintaan käytettävät resurssit eivät ole tällä hetkellä riskiperusteisella, lainsäädännön mukaisella tasolla. Riskinä on viranomaispäätösten viivästyminen ja hallintopakkeinojen käyttöönotto, joka toteutuessaan kestää kuukausia ja pahimmassa tapauksessa jopa vuoden.

Hyvinvointialueuudistuksen vuoksi alueellisen varautumisen yhteensovittamiseen liittyen on tapahtunut uusia järjestelyitä, joilla voi olla vaikutusta nykyisiin maakunnallisiin toimintamalleihin. Pelastuslaitos on tehnyt pitkäjänteistä työtä alueen yhteisen varautumisen kehittäjänä ja todennut nykyisten verkostorakenteiden tukevan yhteisten päämääriä saavuttamista. Mikäli alueen siviilivalmiuden yhteensovittamiseen ei osoiteta riittävää resurssia, pelastustoimen maine luotettavana yhteistyökumppanina kärsii. Tällä voi olla vaikutuksia myös alueellisen ja paikallisen varautumisen tason heikkenemiseen haasteellisessa toimintaympäristössä.

Kalustoon liittyy merkittävänä riskinä nykyisestä tilanteesta johtava materiaalipula, joka aiheuttaa riskiä palvelukyvykkyyteen sekä kustannusten nousuista johtuva taloudellista riski.

LUONNOS

15.6.2023

Keski-Suomen hyvinvointialueeseen kuuluvat kunnat
Keski-Suomen hyvinvointialueen lautakunnat
Keski-Suomen hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimet
Vapaaehtoisen Pelastuspalvelun (Vapepa) verkostossa toimivat järjestöt

Lausuntopyyntö pelastustoimen ja ensihoidon palvelutasopäätöksistä

Arvoisa yhteistyökumppani,

Keski-Suomen hyvinvointialue pyytää edustamaltanne organisaatiolta lausuntoa koskien pelastustoimen ja ensihoidon palvelutasopäätöksiä.

Hyvinvointialueen hallintosäännön 18 §:n 4 mom. mukaan turvallisuuslautakunta valmistelee yhteistyössä kuntien kanssa esityksen pelastustoimen palvelutasopäätöksestä.

Hyvinvointialueen turvallisuuslautakunta hyödyntää annettuja lausuntoja palvelutasopäätösten valmistelussa. Lausuntopyynnön liitteenä ovat luonnokset palvelutasopäätöksistä, myös yleisemmät näkemyksenne pelastustoimen ja ensihoidon palveluista ovat arvokkaita.

Palvelutasopäätösten käsittely jatkuu turvallisuuslautakunnassa syyskuun loppuun, jonka jälkeen asiakirjat siirtyvät aluehallituksen käsiteltäväksi. Tavoitteena on aluevaltuuston hyväksymiskäsittely 1.12.2023 mennessä, ja voimaan astuminen 1.1.2024 alkaen.

Lausuntoja käsitellään hyvinvointialueen turvallisuuslautakunnan kokouksessa 30.8.2023. Kokoukseen kutsutaan palvelutasopäätöksiä valmistelevat viranhaltijat, sekä edustajia lausunnon antajista. Tavoitteena on evästää turvallisuuslautakuntaa sekä valmistelijoita palvelutasopäätösten viimeistelyssä.

Palvelutasopäätösten sisältö ja merkitys

Pelastustoimen ja ensihoidon palveluiden taso, laajuus, alueellinen kohdentuminen sekä keskeiset sisällöt määritellään niitä koskevissa palvelutasopäätöksissä. Palvelutasopäätöstä tehtäessä huomioidaan palvelukohtaiset merkittävät riskit, määritellään toiminnan tavoitteet, sekä niihin käytettävät voimavarat. Palvelutasopäätökset perustuvat voimassa olevaan lainsäädäntöön, niiden tulee myös

sisältää suunnitelma palvelutason kehittämisestä. Päätösten voimassaolo hyväksytään lain edellyttämällä tavalla määräajaksi.

Palvelutasopäätöksen tulee perustua ajantasaiseen riskianalyysiin, joka sisältää toimintaympäristön arvioinnin sekä pelastustoimen ja ensihoidon palvelutarpeen alueellisen kehittymisen.

Palvelutasopäätösten valmistelussa, sekä palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon toiminta valmiuslain (1552/2011) 3 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa, ja niihin varautuminen

Ohjeet lausunnon antamiseen

Lausunto pyydetään antamaan 25.8.2023 mennessä. Lausunto voi olla vapaamuotoinen, vastauksessa voi halutessaan hyödyntää alla olevia strukturoituja kysymyksiä. Samansisältöinen lausuntopyyntö lähetetään Keski-Suomen kunnille, Hyvaksin lautakunnille ja vaikuttamistoimielimille, sekä Vapaaehtoisen Pelastuspalvelun (Vapepa) verkostossa toimiville järjestöille. Vapepan toivotaan laativan lausuntonsa yhdessä vapaaehtoisen pelastuspalvelun järjestöjen ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Lausunnot pyydetään valmistelemaan erillisinä, pelastustoimen- ja ensihoidon palvelutasopäätöksistä laaditaan omat lausuntonsa.

Lausunnot annetaan 25.8. klo 16.00 mennessä Keski-Suomen hyvinvointialueen Webropol-kyselyillä:

[Pelastustoimen palvelutasopäätös -kysely](#) ja
[Ensihoidon palvelutasopäätös -kysely](#)

Tukikysymykset:

1. Muodostuuko palvelutasopäätöksestä luotettava kuva pelastustoimen/ensihoidon kyvykkyydestä vastata Keski-Suomen palvelutarpeisiin ja -velvoitteisiin?
2. Huomioiko pelastustoimen/ensihoidon palvelutasopäätös lausunnon antajan näkökulman ja tarpeet riittävällä tavalla? Mihin pitäisi kiinnittää enemmän huomiota?
3. Palvelutasopäätökset sisältävät näkökulman toiminnan kehittämiseen. Miten pelastustoimen/ensihoidon palveluja tulisi kehittää lähivuosina?
4. Mitä muuta pelastustoimen/ensihoidon palvelutasopäätöksistä toivotte huomioitavan?

5. Palautetta pelastustoimen/ensihoidon palvelutasopäätöksen valmistelusta?

Lisätietoja

riskienhallintajohtaja Simo Oksanen, p. 040 552 1263 tai sp. simo.oksanen@hyvaks.fi

Sanna Rajala
turvallisuuslautakunnan
puheenjohtaja

Simo Oksanen
riskienhallintajohtaja,
turvallisuuslautakunnan esittelijä

Liitteet:

- Keski-Suomen hyvinvointialueen pelastuslaitoksen palvelutasopäätös 2024–2027_luonnos
- Keski-Suomen hyvinvointialueen ensihoidon palvelutasopäätös 1.1.2024_luonnos
- Keski-Suomen pelastuslaitoksen riskianalyysi 2023_luonnos 2
- Vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen riskianalyysi

Tiedoksi

Keski-Suomen hyvinvointialueen aluehallitus
pelastusjohtaja Ville Mensala
ylilääkäri Tomi Kavasmaa

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin

§ 22 Ensihoidon palvelutasopäätös

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/1196/00.02.03/2023

Aiempi käsittely:

Turvallisuuslautakunta 19.4.2023 § 19

Valmistelija(t) Tomi Kavasmaa, p. 050 564 1824 ja Simo Oksanen, p. 040 5521263

Selostus asiasta Ylilääkäri Tomi Kavasmaa esittelee kokouksessa ensihoidon palvelutasopäätöksen valmistelua.

Ensihoidon palvelutasopäätöksen sisällöstä, sekä ensihoitopalvelun tavoitteista ja tehtävistä säädetään Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa ensihoitopalvelusta 585/2017.

Asetuksen 4 §:n mukaisesti palvelutasopäätöksessä tulee määritellä ensihoitopalvelun tavoittamisajat erityisvastuualueittain ja muu sisältö ensihoitopalvelun toiminta-alueella. Lisäksi päätöksessä määritellään ensihoitopalvelun järjestämistapa, palvelun sisältö, ensihoitopalveluun osallistuvilta edellytetty koulutus, väestön tavoittamista kuvaavat tavoiteajat erityisvastuualueittain yhdenvertaisesti valmisteltuna, ja muut alueen ensihoitopalvelun järjestämisen kannalta tarpeelliset seikat.

Palvelutasopäätöksen on perustuttava ensihoitokeskuksen johdolla erityisvastuualueittain valmisteltavaan riskianalyyysiin.

Palvelutasopäätöksessä erityisvastuualueen sairaanhoitopiirien kuntayhtymien alueet jaetaan yhden neliökilometrin kokoisiksi soluiksi, jotka luokitellaan riskialueluokkiin 5 §:ssä säädetyllä tavalla. Alueluokitus perustuu Suomen Ympäristökeskuksen (SYKE) taajamaluokitukseen. Palvelutasopäätöksessä määritellään tehtävien tavoittaminen 7 §:ssä kuvatulla tavalla.

Riskianalyysi perustuu Suomen Ympäristökeskuksen (SYKE) pohjautuvaan taajamaluokitukseen, ja edelleen niistä johdettuihin riskiealueluokkiin.

Riskianalyyssissä on otettava huomioon alueluokituksen lisäksi liikenteelliset seikat, alueen erityiset onnettomuusriskit ja niistä todennäköisesti aiheutuvien henkilövahinkojen määrä sekä muut ensihoitopalvelun kysyntään vaikuttavat tekijät. Palvelutasopäätöksessä on otettava huomioon eri viranomaisten näkökulmat ja riskianalyyssit.

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin

Keski-Suomessa ensihoitoa järjestetään Kuopion yliopistollisen sairaalan erityisvastuualueen (KYS ERVA) johdolla vuonna 2018 valmistellun palvelutasopäätöksen mukaisesti.

Taustaa ensihoidon palvelutasopäätös -asiakirjan valmistelulle

Ensihoidon palvelutasopäätös on keskeisin ensihoitotoimintaa ohjaava asiakirja. Palvelutasopäätöksessä määritetään ensihoitopalvelun järjestämistapa, palvelun sisältö, toimintaan osallistuvilta vaadittava koulutus, väestön tavoittamista kuvaavat tavoiteajat (YTA-tasolla valmistellen) ja muut ensihoitopalvelun järjestämisen kannalta tarpeelliset seikat. Palvelutasopäätöksen osana laaditaan riskianalyysi, jossa otetaan alueluokituksen ja aikatavoitteiden lisäksi ensihoitopalvelun kysyntään ja toimintaan vaikuttavat seikat, joilla on merkitys ensihoitopalvelun ajalliseen tai alueelliseen normaalitilanteesta poikkeavaan kysyntään ja siihen varautumiseen. Huomioitavia osa-alueita ovat esim. liikenteelliset seikat, alueen erityiset onnettomuusriskit sekä niistä todennäköisesti aiheutuvien henkilövahinkojen määrä. Lisäksi on huomioitava maantieteelliset seikat, kuten vesistöt ja kausimuutokset. Myös eri viranomaisten näkökulmat ja riskianalyysit vaikuttavat lopulliseen palvelutasopäätökseen. Ensihoitopalvelu on suunniteltava ja toteutettava yhteistyössä päivystävien terveydenhuollon toimipisteiden kanssa (mukailtu STM:n muistiosta koskien asetusta ensihoitopalvelusta 2017).

Ensihoitopalvelu on valmiustoimintaa. Tarve on osin ennustettavissa, pääosin kuitenkin ennustamatonta. Riskianalyysi tukee varautumista laajemmin, merkitys päivittäistoimintaan on vähäisempi. Päivittäistoiminnan suunnittelua ohjaavat pitkän aikavälin kokemustieto, hitaasti tapahtuvat muutokset väestömäärissä ja osaltaan talouden realiteetit. Keski-Suomessa suurin haaste on yhtäältä väestökeskittymä Jyväskylässä, toisaalta suuri maakunta, johon puolet tehtävistä ja väestöstä on hajaantunut. Lisäksi ilta- ja yöajan terveydenhuollon päivystyksen keskittyminen Jyväskylään ja Jämsään on haaste kuljetusmatkojen suhteen. Matkaa Kinnulasta ja Pihtiputaalta maakunnan rajalta kertyy Jyväskylään 160-170 kilometriä, tarkoittaen ambulanssin poissaoloa asemapaikkakunnaltaan 4-5 tuntia. Ensihoidon yksiköitä on Jyväskylän alueella kysyntään nähden liian vähän, ja maakunnassa resurssit ovat alueen laajuuteen suhteutettuna niukat.

Arvioitaessa tulevaisuuden tarpeita korostuvat väestön ikääntyminen ja keskittyminen maakunnan keskuksiin - erityisesti Jyväskylän seudulle. Ensihoidon tehtävistä noin kolmasosa on kiireettömiä tehtäviä, joissa tavoittamisaika on 2h (ns. D-tehtävät). Näissä tehtävissä ensihoitopalvelun vastuulla on hoidon tarpeen arviointi. Kaikista tehtävistä 30 - 50 prosenttia ei

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin

johda ensihoidon kuljetukseen, joko hoidon tarvetta ei todeta, hoito on voitu antaa ensihoidon toimesta tai potilas hakeutuu terveydenhoitoon itsenäisesti.

Nykyisinkin voidaan tapauskohtaisesti ohjata potilaan luo myös muuta apua, kuten kotihoidon palveluja. Monilla alueilla Suomessa on jo aloitettu puhelimitse tapahtuva hoidon tarpeen arvio D-kiireellisille tehtäville ja tulokset ovat rohkaisevia. Näistä tehtävistä jopa puolet on voitu käsitellä puhelimitse ohjeistaen tai ohjaten potilas hakeutumaan terveydenhuollon palveluihin itsenäisesti heti tai myöhemmin. Edellä kuvatussa nk. sote-tike -keskuksissa toimitaan yhteistyössä erilaisten kotiin vietäviä palveluita toteuttavien tahojen kanssa, kuten sosiaalipalvelut, kotihoito ja kotisairaala. Lisäksi alueilla on toiminnassa yhden ensihoitajan yksiköitä, jonka tehtävät voivat olla esimerkiksi hoidon tarpeen arvioita tai verikokeiden ottamista potilaan luona, tarkentaen samalla tilannearviota. Sote-tike -keskusten kaltainen toimintamalli voisi olla perusteltu myös Keski-Suomessa ensihoidon tehtävämäärän kasvaessa ja taloudellisten haasteiden torjumisessa.

Ensihoidon palvelutasopäätöksen käsittelyprosessia ja aikataulua voidaan tarkastella asian käsittelyn yhteydessä kokouksessa. Pohjaesityksenä on esityksen valmistelun jatkaminen kokouksessa annetun evästyksen pohjalta. Tavoitteena on valmistella esitys turvallisuuslautakunnan käsiteltäväksi syyskuuhun 2023 mennessä. Aluevaltuuston hyväksymä ensihoidon palvelutasopäätös astuisi suunnitelman mukaisesti voimaan 1.1.2024.

Riskienhallintajohtajan ehdotus Turvallisuuslautakunta evästää keskustelun pohjalta ensihoidon palvelutasopäätöksen valmistelua, ja merkitsee asian tiedoksi.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Ylilääkäri Tomi Kavasmaa oli kokouksessa läsnä esittelemässä asiaa.

Turvallisuuslautakunta 14.6.2023 § 35

Valmistelija(t) Tomi Kavasmaa, p. 014 269 3627 ja Simo Oksanen, p. 040 5521263.

Selostus asiasta

Ensihoidon palvelutasopäätöksen valmistelua, päätöksen perusteluita sekä muuta tausta-aineistoa käsiteltiin turvallisuuslautakunnassa 19.4.2023. Kokouksessa käydyn keskustelun ja lautakunnan antaman evästyksen pohjalta on valmisteltu luonnosversio ensihoidon palvelutasopäätöksestä.

Edellinen, vuoden 2018 alusta käytössä ollut ensihoidon palvelutasopäätös oli valmisteltu KYS YT -alueen rakenteeseen. Hyvinvointialueen toimesta

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin

valmisteltava ensihoidon palvelutasopäätös on aikaisempaa versiota laajempi ja yksityiskohtaisempi. Keskeisiä tarkemmin kuvattuja kohtia ovat esimerkiksi Keski-Suomen alueen yksiköiden listaus valmiusaikoinen, päätöksessä ovat mainittuna myös varayksiköt. Edellisten lisäksi lisävalmiuksia on kuvattu, samoin ensihoidon vastuunjakoa sekä taktista ensihoitoa on määritelty aiempaa tarkemmin.

Ensihoidon palvelutasopäätöksen jatkovalmistelu

Pelastustoimen ja ensihoidon palvelutasopäätöksiin on tarkoituksenmukaista pyytää lausunnot Keski-Suomen kunnilta, hyvinvointialueen valmistelevilta lautakunnilta, vaikuttamistoimielimiltä sekä Vapaaehtoiselta pelastuspalvelulta (Vapepa). Vapepan toivotaan laativan lausuntonsa yhdessä vapaaehtoisen pelastuspalvelun järjestöjen ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Lausunnot palvelutasopäätöksistä esitetään annettavaksi 25.8.2023 mennessä. Tällöin asukkaiden sekä yhteistyökumppaneiden näkemyksiä olisi mahdollista käsitellä turvallisuuslautakunnan 30.8.2023 pidettävässä kokouksessa.

Palvelutasopäätöksen luonnos on tämän pykälän liitteenä ja lausuntopyyntöluonnos oheismateriaalina.

Riskienhallintajohtajan ehdotus	Turvallisuuslautakunta merkitsee ensihoidon palvelutasopäätöksen tiedokseen, ja päättää pyytää lausunnot luonnoksesta esityslistan tekstissä kuvatulla tavalla.
Päätös	<p>Päätösehdotus hyväksyttiin. Lisäksi todettiin, että palvelutasopäätösluonnos ja lausunnot esitellään valtuustoseminaarissa 22.8.2023.</p> <p>Lausuntopyyntö ja luonnos ensihoidon palvelutasopäätökseksi ovat tämän päätöksen liitteinä.</p> <p>Turvallisuuslautakunnan jäsen Nina Hirsiaho ja pelastusjohtaja Ville Mensala saapuivat kokoukseen klo 16:07 ennen asian käsittelyä.</p> <p>Tämä pykälä tarkastettiin kokouksessa.</p>

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin 14.8.2023 § 22

Palvelujohtajan ehdotus	<p>Vaikuttamistoimielin kuulee esittelyn ensihoidon palvelutasopäätöksestä.</p> <p>Käydään keskustelu lausunnon sisällöstä ja lausunnon lähettämisestä</p>
--------------------------------	--

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin

25.8.2023 mennessä.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Keskustelun perusteella järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin nimesi keskuudestaan työryhmän, joka antaa lausunnon pelastustoimen palvelupäätöksestä 25.8.2023 mennessä sekä lähettää lausunnon tiedoksi vaikuttamistoimielimen jäsenille. Työryhmään nimettiin: Tiina Sivonen, Heli Ahonen, Jukka Hiltunen, Anne Astikainen, Tuija Hauvala, Susanna Turkkila, Kristiina Pigg ja Emmanuel Sibomana.

Tämän pykälän käsittelyn ja päätöksenteon jälkeen pidettiin tauko klo 11:37 - 11:43.

Litteet

Keski-Suomen hyvinvointialueen ensihoidon palvelutasopäätös

1.1.2024_luonnos

Lausuntopyyntö pelastustoimen ja ensihoidon palvelutasopäätöksistä_Keski-Suomen hyvinvointialue_15.6.2023

KESKI-SUOMEN HYVINVOINTIALUEEN (HVA) ENSIHOIDON PALVELUTASOPÄÄTÖS ALKAEN 1.1.2024.

1. Toimintaympäristö

Ensihoidon palvelutasopäätös koskee Keski-Suomen Hyvinvointialueen (myöhemmin HVA) alueella tapahtuvaa ja hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevaa ensihoitoa. Tavoiteasettelu on laadittu yhdenmukaiseksi ja hyväksytty yhteistyöalueen ensihoitokeskuksen ohjausryhmässä terveydenhuoltolain 39 § mukaisesti.

Taulukko 1. Alueen perustiedot (Tilastokeskus, väestön ennakkotiedot 2021M12), suluissa vaihteluväli alueen kuntien välillä.

Väkiluku	272 682
josta Jyväskylä	144 477 / 53 %
0–14	15 % (8–25 %)
15–64	61 % (48–66 %)
65–	24 % (19–42 %)
Vanhushuoltosuhte	0,40 (0,29–0,82)
Alueen kokonaispinta-ala (km ²)	19 011
Josta vesi- tai merialueita (km ²)	2 969
Sairastavuusindeksi (2016)	107,7

2. Ensihoitopalvelun järjestäminen ja tuottaminen

HVA järjestää alueensa ensihoitopalvelun omana toimintana Sairaalapalveluiden toimi-alueen Päivystyksen ja ensihoidon palvelualueen hallinnon alaisena ja sopimus pohjaisesti yksityisten palveluntuottajien kanssa. Hyvinvointialueen palvelutuotannon tuottaa Keski-Suomen pelastuslaitos. Tilannekeskustoimintaa tuotetaan yhteistyössä kiireellisten kotiin vietävien palveluiden kanssa. Kaikki ensihoitoyksiköt toimivat valmiusaikanaan välittömässä lähtövalmiudessa.

Ensihoitopalvelun tavoitteena on tuottaa yhdenvertainen palvelu saman alueluokan alueille.

2.1. Ensihoitopalvelun yksiköt, sijainnit, palveluntuottaja ja valmiusaika

Ensihoitopalvelu tuotetaan 24 ensihoitoyksiköllä. Siirtosopimuksella toimii viisi yksikköä, joista yksi ympäri vuorokauden. Yhden hengen siirtoyksiköitä on yksi. Yksikkö toimii myös yhden hengen ensihoitoyksikkönä ensihoitopalvelun tehtävillä. Siirtoyksiköt suorittavat myös ensihoitopalvelun tehtäviä.

Näiden lisäksi kiinteänä osana ensihoitopalvelua tuotetaan tilannekeskuspäivystys, jolle ohjataan D-kiireelliset tehtävät puhelimitse tarkemmin selvitettäväksi. Näistä tehtävistä paikan päällä tehtävää arviota tarvitsevat osoitetaan yhden hengen yksikö(i)lle, ensihoitoyksiköille tai muulle toimijalle, jonka kanssa toimintatavasta on sovittu (kotihoito, kotisairaanhoido, turvapalvelut).

Lisävalmiutta järjestetään tarvearvion mukaan juhlapyhien, tapahtumien ja erityisten ajankohtien (koulujen päättymisen) yhteyteen pidentämällä päiväyksiköiden valmiusaikaa iltaan ja yöhön tai viikonloppuun tai järjestämällä käyttöön varayksiköitä. Lisäksi infektioaikana voidaan varustaa erityisiä infektioyksiköitä, joissa on rajattu hoitovälineistö infektiovaarallisten potilaiden siirtoja varten. Ensihoitopalvelun käyttöön on varattu varayksiköitä, joita voidaan käyttää varsinaisen yksikön vikatilanteissa, vuoronvaihdossa tai lisäresurssina erityisen harkinnan perusteella ja esimerkiksi suuronnettomuustilanteessa.

YKSIKKÖ	TASO	ASEMAPAIKKA	PALVELUNTUOTTAJA	
EKS11	ht	Sairaala Nova	HVA, kenttäjohtoyksikkö	24/7
EKS121	ht	Ristonmaa	HVA	24/7
EKS122	ht	Ristonmaa	HVA	24/7
EKS123	ht	Seppälä	HVA	24/7
EKS124	ht	Vaajakoski	HVA	24/7
EKS125	hyb	Muurame	HVA	24/7
EKS132	pt	Tikkakoski	HVA	9-21/7
EKS221	ht	Äänekoski	HVA	24/7
EKS222	ht	Viitasaari	HVA	24/7
EKS223	ht	Pihtipudas	HVA	24/7
EKS231	pt	Äänekoski	HVA	24/7
EKS234	pt	Viitasaari	HVA	9-21/7
EKS321	ht	Laukaa	HVA	24/7
EKS322	ht	Joutsa	HVA	24/7
EKS323	ht	Hankasalmi	Med Group Ensihoitopalvelu Oy	24/7
EKS324	ht	Konnevesi	Med Group Ensihoitopalvelu Oy	8-20/7
EKS521	ht	Keuruu	HVA	24/7
EKS421	ht	Jämsä	HVA	24/7
EKS422	ht	Jämsä	HVA	24/7
EKS532	pt	Keuruu	HVA	13-21/5
EKS533	pt	Petäjävesi	HVA	8-16/5, 8-20 la-su
EKS621	ht	Saarijärvi	HVA	24/7
EKS622	ht	Kannonkoski	HVA	9-21/7
EKS623	ht	Karstula	HVA	24/7
EKS624	ht	Kinnula	HVA	24/7
Siirtokuljetusyksiköt				
EKS821	hts	Jyväskylä	Med Group Ensihoitopalvelu Oy	24/7
EKS831	pts	Jyväskylä	Med Group Ensihoitopalvelu Oy	9-21/5
EKS832	pts	Jyväskylä	Med Group Ensihoitopalvelu Oy	9-02/7
EKS833	pts	Äänekoski	Ambulanssi.net Ensihoitopalvelu Oy	8-18/7
EKS835	pts	Jämsä	Med Group Ensihoitopalvelu Oy	8-20/5
EKS871	1hts	Jyväskylä	Med Group Ensihoitopalvelu Oy	10-20/7

Kaikki siirtokuljetusyksiköt hoitavat myös ensihoitopalvelun tehtäviä.

Taktisen ensihoidon toiminta järjestetään yhteistyössä Sisä-Suomen poliisin kanssa tähän erityisesti koulutetun henkilöstön toimesta.

Ensivastetoimintaa tuotetaan Auttajaryhmien, pelastuslaitoksen, tapahtumatoimijoiden ja tehdaspalokuntien toimesta. Auttajaryhmät toimivat ryhmän sydäniskurin sijainnin ympäristössä n. 10 kilometrin säteisellä alueella ja saavat hälytyksen vain alueensa A700 (äkkieloton)-tehtäviin. Tehdaspalokuntien toiminta-alue on pääsääntöisesti oma tehdasalue. Tapahtumissa ensiapupäivystystä tekeville yksiköillä voi olla ensivaste- tai ensihoitovalmius. Yksikkö voidaan liittää hätäkeskuksen

järjestelmään, jolloin hätäkeskus voi hälyttää yksikön tapahtuma-alueelta tuleviin ensihoitotehtäviin. Toiminta rajoittuu tapahtuma-aikaan. Pelastuslaitoksen ensivastetoiminta on laajinta, asemoituu paloasemiin ja tapahtuu hälytysohjeen perusteella koko maakunnan alueella. Pelastuslaitoksen ensivastetoiminta voidaan jakaa 24/7-asemien toimintaan ja muuhun toimintaan (kts. Kohta 3)

2.2. Ensihoitopalvelun johtaminen

Ensihoitopalvelun tuottamisen muutoksista palvelutasopäätöksen voimassaoloaikana päättää sairaalapalveluiden vastuualuejohtaja.

3. Ensihoitopalvelun sisältö

Ensihoitopalveluun kuuluu terveydenhuoltolain 40 § ja STM:n Asetus ensihoitopalvelusta (585/2017) 2§ mukaiset tehtävät.

Ensihoitopalveluun sisältyy perustasoinen ensivaste, korotettu ensivaste 24/7 paloasemien yhteydessä, ensihoito perus- ja hoitotasolla sekä ensihoidon kenttäjohtaminen. Yhteistyöalueen ensihoitokeskus järjestää ympärivuorokautisen ensihoitolääkäripäivystyksen. Keski-Suomen pääasiallinen lääkäriyksikkö on FinnHEMS60 Kuopiossa. Lisäksi alueelle voivat vaikuttaa FinnHEMS30 Tampereelta, FinnHEMS40 Seinäjoelta ja FinnHEMS50 Oulusta.

3.1. Korotettu ensivaste

Korotettu ensivaste tarkoittaa päätoimisen 24/7 paloaseman yksikön tuottamaa ensivastetoimintaa, kun mukana tehtävällä on vähintään yksi perustason ensihoitaja. Yksikön lääke- ja varustevalikoima ja näin toimintamahdollisuudet ovat tavanomaista ensivasteyksikkö laajemmat. Yksiköiden toiminta-alue on myös määritetty laajemmaksi.

4. Ensihoitohenkilöstön koulutusvaatimukset

4.1. Ensivasteyksikkö

Ensivasteyksikön henkilöstöstä vähintään kahdella henkilöllä tulee olla ensivastetoimintaan soveltuva koulutus ja kelpoisuus. Korotetun ensivasteen tehtäviin vaaditaan vähintään yhdellä henkilöllä perustason ensihoidon koulutus ja kelpoisuus. Auttajaryhmien koulutus on elvytyskoulutus, jonka kertaus tapahtuu vuosittain. Auttajaryhmäläiset hälytetään vain rajatulle alueelle vain A700-tehtäväluokassa.

4.2. Perustason ensihoidon yksikkö

Perustason ensihoidon yksikön henkilöstöltä edellytetään STM:n Asetuksen ensihoitopalvelusta (585/2017) mukaista kelpoisuutta. *Ainakin toisen henkilön on oltava terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö, jolla on ensihoitoon suuntautuva koulutus. Toisena ensihoitajana voi toimia myös terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö tai pelastaja.*

4.3. Hoitotason ensihoidon yksikkö

Hoitotason ensihoidon yksikön henkilöstöltä edellytetään STM:n Asetuksen ensihoitopalvelusta (585/2017) mukaista kelpoisuutta. *Ainakin toisen on oltava ensihoitaja AMK tai terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettu laillistettu*

sairaanhoidaja, joka on suorittanut hoitotason ensihoitoon suuntaavan vähintään 30 opintopisteen laajuisen opintokokonaisuuden hyväksyttävässä oppilaitoksessa. Toisena ensihoitajana voi toimia myös terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö tai pelastaja.

4.4. Yhden henkilön muodostama ensihoidon yksikkö

Yksi asetuksen 8 § 3 a) kohdan mukaisen hoitotason kelpoisuuden omaava laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö voi muodostaa asetuksen 8 § 4 kohdan mukaisen ensihoitopalvelun yksikön, jonka tehtäviin kuuluu potilaiden hoidon tarpeen arviointi, välittömän hoidon aloittaminen sekä muiden ensihoitopalvelun yksiköiden tukeminen. Yhden hengen yksikkö voi erityistilanteessa kuljettaa potilaan, kun potilaan tila vastaa siirtokuljetuksissa yhden hengen siirtoyksikön kuljetettavaksi arvioidua potilasta.

4.5. Koulutusvaatimuksista poikkeaminen

Ensihoidon ruuhka- ja erityistilanteissa voidaan ensivasteyksiköiden, perustason ensihoidon yksiköiden ja hoitotason ensihoitoyksiköiden henkilöstön koulutusvaatimuksista tilapäisesti poiketa.

5. Tavoitteet potilaan tavoittamisajasta

Tavoiteasettelu on laadittu yhdenmukaiseksi ja hyväksytty yhteistyöalueen ensihoitokeskuksen ohjausryhmässä terveydenhuoltolain 39 § mukaisesti.

Taulukko 2. Tavoittamisviiveet lasketaan tehtävän vastuun siirtymisestä ensihoitopalvelulle kohteeseen saapumiseen.

Riskiluokat A-B

Alueluokka	Mediaani	90 %
Ydinkeskusta	8 min	12 min
Muu taajama	10 min	25 min
Asuttu maaseutu	20 min	35 min
Riskiluokka (koko maakunta)		90 %
C		30 min
D		120 min

Ensihoidosta vastaava lääkäri, ensihoitokeskuksen hallinto henkilöstö ja kenttäjohtajat johtavat ja valvovat ensihoitopalvelun toteutusta. Raportoinnit HVA:n hallitukselle annetaan STM:n ensihoitoasetuksen mukaisesti vuosittain ja päivityksen ja ensihoidon palvelualueen palvelujohtajalle neljännesvuosittain.

6. Ensihoitopalveluun kuuluvat siirrot

Ensihoitopalveluun kuuluvat Terveydenhuoltolain 40 § mukaan äkillisesti sairastuneen tai vammautuneen potilaan jatkohoitoon liittyvät siirrot silloin, kun potilas tarvitsee siirron aikana vaativaa ja jatkuvaa hoitoa tai seurantaa.

7. Muut ensihoitopalvelun järjestämisen kannalta tarpeelliset asiat

Keski-Suomen HVA:n alueen yksiköitä voidaan käyttää muiden hyvinvointialueiden AB-kiireellisiin tehtäviin ja omalla alueellamme voidaan muiden alueiden yksiköitä käyttää vastaavasti.

Alueiden rajat ylittävissä tehtävissä ja ensihoitopalvelun ruuhka - ja poikkeustilanteissa hyvinvointialueiden ensihoidon kenttäjohtajat sopivat tilannekohtaisista menettelytavoista.

Ensihoitopalvelussa noudatetaan kansallisia (Duodecim: Ensihoito-opas), ensihoitokeskuksen yhteen sovittamia ja/ tai HVA:n hyväksymiä ensihoidon ohjeita. Ensihoitohenkilöstön on osallistuttava ensihoitokeskuksen kulloinkin järjestämiin kertauskoulutuksiin pätevyytensä ylläpitämiseksi.

8. Ensihoidon kehittäminen

Keski-Suomen hyvinvointialueella toteutetaan vuoden 2023 aikana selvitys moniviranomaisyhteistyöstä. Selvityksen kohteena ovat erilaiset ympärivuorokautiset hälytys-, kutsu- ja tehtäväpalvelut. Ensihoidon palvelut ovat osa selvitystä, ja mahdolliset toimenpiteet voivat vaikuttaa palvelutasopäätöksen sisältöön.

Hyvinvointialueen valtuusto antaa syksyllä 2023 vastauksensa valtuustoaloitteeseen, joka koskee ensihoidon järjestämistä ja tuottamista. Mahdolliset muutokset voivat osaltaan vaikuttaa palvelutasopäätöksen sisältöön.

Edellä mainitut kehittämisinterventiot, sekä hyvinvointialueen toteuttamat muut organisoitumiseen, vastuun- tai tehtäväjakoon liittyvät toimenpiteet huomioidaan palvelutasopäätöksen sisällössä. Merkittävät muutokset edellyttävät palvelutasopäätöksen uutta käsittelyä ja hyväksymistä.

15.6.2023

Keski-Suomen hyvinvointialueeseen kuuluvat kunnat
Keski-Suomen hyvinvointialueen lautakunnat
Keski-Suomen hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimet
Vapaaehtoisen Pelastuspalvelun (Vapepa) verkostossa toimivat järjestöt

Lausuntopyyntö pelastustoimen ja ensihoidon palvelutasopäätöksistä

Arvoisa yhteistyökumppani,

Keski-Suomen hyvinvointialue pyytää edustamaltanne organisaatiolta lausuntoa koskien pelastustoimen ja ensihoidon palvelutasopäätöksiä.

Hyvinvointialueen hallintosäännön 18 §:n 4 mom. mukaan turvallisuuslautakunta valmistelee yhteistyössä kuntien kanssa esityksen pelastustoimen palvelutasopäätöksestä.

Hyvinvointialueen turvallisuuslautakunta hyödyntää annettuja lausuntoja palvelutasopäätösten valmistelussa. Lausuntopyynnön liitteenä ovat luonnokset palvelutasopäätöksistä, myös yleisemmät näkemyksenne pelastustoimen ja ensihoidon palveluista ovat arvokkaita.

Palvelutasopäätösten käsittely jatkuu turvallisuuslautakunnassa syyskuun loppuun, jonka jälkeen asiakirjat siirtyvät aluehallituksen käsiteltäväksi. Tavoitteena on aluevaltuuston hyväksymiskäsittely 1.12.2023 mennessä, ja voimaan astuminen 1.1.2024 alkaen.

Lausuntoja käsitellään hyvinvointialueen turvallisuuslautakunnan kokouksessa 30.8.2023. Kokoukseen kutsutaan palvelutasopäätöksiä valmistelevat viranhaltijat, sekä edustajia lausunnon antajista. Tavoitteena on evästää turvallisuuslautakuntaa sekä valmistelijoita palvelutasopäätösten viimeistelyssä.

Palvelutasopäätösten sisältö ja merkitys

Pelastustoimen ja ensihoidon palveluiden taso, laajuus, alueellinen kohdentuminen sekä keskeiset sisällöt määritellään niitä koskevissa palvelutasopäätöksissä. Palvelutasopäätöstä tehtäessä huomioidaan palvelukohtaiset merkittävät riskit, määritellään toiminnan tavoitteet, sekä niihin käytettävät voimavarat. Palvelutasopäätökset perustuvat voimassa olevaan lainsäädäntöön, niiden tulee myös

sisältää suunnitelma palvelutason kehittamisestä. Päätösten voimassaolo hyväksytään lain edellyttämällä tavalla määräajaksi.

Palvelutasopäätöksen tulee perustua ajantasaiseen riskianalyysiin, joka sisältää toimintaympäristön arvioinnin sekä pelastustoimen ja ensihoidon palvelutarpeen alueellisen kehittymisen.

Palvelutasopäätösten valmistelussa, sekä palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon toiminta valmiuslain (1552/2011) 3 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa, ja niihin varautuminen

Ohjeet lausunnon antamiseen

Lausunto pyydetään antamaan 25.8.2023 mennessä. Lausunto voi olla vapaamuotoinen, vastauksessa voi halutessaan hyödyntää alla olevia strukturoituja kysymyksiä. Samansisältöinen lausuntopyyntö lähetetään Keski-Suomen kunnille, Hyvaksin lautakunnille ja vaikuttamistoimielimille, sekä Vapaaehtoisen Pelastuspalvelun (Vapepa) verkostossa toimiville järjestöille. Vapepan toivotaan laativan lausuntonsa yhdessä vapaaehtoisen pelastuspalvelun järjestöjen ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Lausunnot pyydetään valmistelemaan erillisinä, pelastustoimen- ja ensihoidon palvelutasopäätöksistä laaditaan omat lausuntonsa.

Lausunnot annetaan 25.8. klo 16.00 mennessä Keski-Suomen hyvinvointialueen Webropol-kyselyillä:

[Pelastustoimen palvelutasopäätös -kysely](#) ja

[Ensihoidon palvelutasopäätös -kysely](#)

Tukikysymykset:

1. Muodostuuko palvelutasopäätöksestä luotettava kuva pelastustoimen/ensihoidon kyvykkyydestä vastata Keski-Suomen palvelutarpeisiin ja -velvoitteisiin?
2. Huomioiko pelastustoimen/ensihoidon palvelutasopäätös lausunnon antajan näkökulman ja tarpeet riittävällä tavalla? Mihin pitäisi kiinnittää enemmän huomiota?
3. Palvelutasopäätökset sisältävät näkökulman toiminnan kehittämiseen. Miten pelastustoimen/ensihoidon palveluja tulisi kehittää lähivuosina?
4. Mitä muuta pelastustoimen/ensihoidon palvelutasopäätöksistä toivotte huomioitavan?

5. Palautetta pelastustoimen/ensihoidon palvelutasopäätöksen valmistelusta?

Lisätietoja

riskienhallintajohtaja Simo Oksanen, p. 040 552 1263 tai sp. simo.oksanen@hyvaks.fi

Sanna Rajala
turvallisuuslautakunnan
puheenjohtaja

Simo Oksanen
riskienhallintajohtaja,
turvallisuuslautakunnan esittelijä

Liitteet:

- Keski-Suomen hyvinvointialueen pelastuslaitoksen palvelutasopäätös 2024–2027_luonnos
- Keski-Suomen hyvinvointialueen ensihoidon palvelutasopäätös 1.1.2024_luonnos
- Keski-Suomen pelastuslaitoksen riskianalyysi 2023_luonnos 2
- Vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen riskianalyysi

Tiedoksi

Keski-Suomen hyvinvointialueen aluehallitus
pelastusjohtaja Ville Mensala
ylilääkäri Tomi Kavasmaa

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin

§ 23 Toimeentulotukiasioiden neuvottelukunta

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/2011/03.03/2023

Aiempi käsittely:

Työikäisten ja ikääntyneiden lautakunta 28.6.2023 § 61

Valmistelija(t) Raija Kojo, p. 040 571 4138

Selostus asiasta Toimeentulolakiin on tehty muutoksia 1.1.2023 alkaen. Lain 4 §:n mukaan toimeentulotukitoiminnan yleinen johto, ohjaus ja kehittäminen kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Kansaneläkelaitoksella on vastuu perustoimeentulotuen toimeenpanosta ja hyvinvointialueilla täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen toimeenpanosta. Toimeentulotukitoiminnan toimeenpano jakautuu hyvinvointialueen ja Kansaneläkelaitoksen kesken. Eri viranomaisten välinen yhteistyö on oleellista toimeentulotuen toimeenpanon kannalta. Toimeentulotuki on viimesijainen tukimuoto, joten muiden järjestelmien toiminnalla on vaikutusta myös toimeentulotukeen. Näistä syistä toimeentulotukilakiin on lisätty säännökset valtakunnallisesta ja alueellisista neuvottelukunnista. Neuvottelukuntien tarkoituksena on varmistaa viranomaisten välisen yhteistyön toteutumista sekä valtakunnallisella että alueellisella tasolla ja tuoda esiin mahdollisia kehittämistarpeita.

Toimeentulotukilain 5 §:n mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä tulee toimimaan valtakunnallinen toimeentulotukiasioiden neuvottelukunta. Valtakunnallisen neuvottelukunnan tehtävänä on seurata toimeentulotukiasioiden soveltamiskäytäntöä ja viranomaisten välistä yhteistyötä sekä tehdä esityksiä toimeentulotukea koskevista asioista. Neuvottelukunnan kokoonpanoon kuuluu vähintään sosiaali- ja terveysministeriön, Kansaneläkelaitoksen ja hyvinvointialueiden sosiaalihuollon edustus sekä tarpeen mukaan myös muiden tahojen edustajia. Sosiaali- ja terveysministeriö asettaa valtakunnallisen toimeentulotukiasioiden neuvottelukunnan ensimmäiseksi nelivuotiskaudeksi vuoden 2023 alkupuolella.

Toimeentulotukilain 27 e §:ssä säädetään hyvinvointialueen velvollisuudesta asettaa alueellinen toimeentulotukiasioiden neuvottelukunta alueellisen yhteistyön varmistamiseksi. Alueellisen neuvottelukunnan tehtävänä on tehdä esityksiä ja antaa lausuntoja toimeentulotukiasioiden käsittelyn kehittämisestä

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin

sekä yhteistyön toteuttamista koskevista asioista alueellaan.

Hyvinvointialueiden neuvottelukuntien tulisi olla asetettuna viimeistään syksyllä 2023. Neuvottelukuntaan nimettäviä tahoja ei yksityiskohtaisesti nimetä lain tai asetuksen tasolla. Neuvottelukuntaan nimetään edustajia hyvinvointialueella toimivista viranomaisista ja kansalaisyhteiskunnasta sekä Kansaneläkelaitoksen edustaja. Valtioneuvoston asetuksessa säädetään, että neuvottelukunnan puheenjohtajan tulee olla hyvinvointialueen viranhaltija. Edelleen asetuksessa on säädetty, että kokoonpanoon kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja vähintään kuusi muuta jäsentä, joilla jokaiselle tulee olla henkilökohtainen varajäsen. Kansaneläkelaitos nimeää oman edustajansa.

Hyvinvointialue määrää puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä muut jäsenet ja varajäsenet neljäksi vuodeksi kerrallaan. Neuvottelukunta päättää itsenäisesti menettelytavoista toimintansa järjestämisessä. Asioiden valmistelua varten neuvottelukunnalla voi olla jaostoja. Neuvottelukunnan tulee vuosittain raportoida toiminnastaan sosiaali- ja terveysministeriölle. Alueellisten neuvottelukuntien odotetaan tuottavan tietoa toimeentulotukilain käytännön soveltamisesta valtakunnallisen neuvottelukunnan työhön sekä sosiaali- ja terveysministeriölle toimeentulotukiasioiden valmisteluun. Alueellisen neuvottelukunnan tehtävänä voisi olla esimerkiksi alueen palveluverkon ja eri paikallistahojen kanssa tehtävän yhteistyön järjestämisen muotoja koskevia asioita, asumisen kysymyksiä sekä käsitellä kuntouttavaan työtoimintaan tai muihin työllisyysasioihin liittyviä yhteistyökysymyksiä.

Alueellisissa neuvottelukunnissa tulisi huomioida myös asiakasnäkökulma toimeentulotukiasioiden kehittämisessä. Asiakasnäkökulma voidaan toteuttaa esimerkiksi nimeämällä asiakkaita edustava taho neuvottelukunnan asiantuntijaksi tai jäseneksi. Sosiaaliamies (sosiaaliasiavastaava) voisivat toimia asiakkaita välillisesti edustavana tahona.

Toimivalta asiassa

Hallintosääntö § 18

Strategiajohtajan ehdotus

Työikäisten ja ikääntyneiden lautakunta käy valmistelevan keskustelun asiasta ja esittää aluehallitukselle, että se

1. asettaa alueellisen toimeentulotukiasioiden neuvottelukunnan
 2. pyytää sosiaali- ja terveyspalveluiden toimialajohtajaa määräämään neuvottelukunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan hyvinvointialueen viranhaltijoista
 3. pyytää sosiaali- ja terveyspalveluiden toimialajohtajaa nimeämään edustajan lasten, nuorten ja perheiden vastuualueelta, koti- ja asumispalveluiden vastuualueelta, laaja-alainen sote-keskuksen vastuualueelta ja sairaalapalveluiden vastuualueelta ja heille kaikille varajäsenet sekä
-

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin

kokemusasiantuntijan

4. pyytää hyvinvointialueella toimivia seuraavia tahoja esittämään edustajan ja varajäsenen neuvottelukuntaan 15.9.2023 mennessä;

- Kansaneläkelaitos

- Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

- Jyväskylän yliopisto

- Jyväskylän ammattikorkeakoulu

- Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin (kaksi edustajaa; toinen järjestöjen ja toinen seurakunnan edustaja)

- Jyväskylän seudun kuntakokeilu sekä Jämsä-Keuruu-Saarijärvi kuntakokeilu / työllisyyspalvelut

- Keski-Suomen TE-toimisto

- Keski-Suomen oikeusaputoimisto / talous- ja velkaneuvonta

- Jyväskylän kaupungin asumisneuvonta

- Rikosseuraamuslaitos / Jyväskylän yhdyskuntaseuraamustoimisto

- Keski-Suomen ulosottovirasto

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin 14.8.2023 § 23

Selostus asiasta

Alueellisen toimeentulotukiasioiden neuvottelukunnan perustaminen on valmistelussa aluehallituksen käsiteltäväksi 15.8.2023 pidettävässä kokouksessa.

Työikäisten ja ikääntyvien lautakunta esittää, että jäsenet neuvottelukuntaan nimetään 15.9.2023 mennessä.

Palvelujohtajan ehdotus

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin esittää kaksi jäsentä alueelliseen toimeentulotukiasioiden neuvottelukuntaan, toinen järjestöjen ja toinen seurakuntien edustaja sekä heille varajäsenet.

Päätös

Asian käsittely siirrettiin 11.9.2023 pidettävään kokoukseen. Sovittiin, että vaikuttamistoimielimen jäsenet miettivät tahoiltaan omista verkostoistaan toimeentulotukiasioiden neuvottelukuntaan nimettäviä jäseniä, jotka työskentelevät toimeentuloasiakkaiden parissa.

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin

§ 24 Kumppanuussopimukset

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/2519/00.02.04/2023

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin 14.8.2023 § 24

Valmistelija(t) Nina Peränen p. 050 594 6783

Lisätietoja Arto Lampila, p. 050 312 5271

Selostus asiasta **Yleinen johdanto asiaan/ tausta**

Hyvinvointialueen järjestöyhteistyön asiakirjan liitteenä olevassa avustusohjeessa todetaan että, kumppanuussopimuksilla rakennetaan pitkäkestoista yhteistyötä hyvinvointialueen ja keskeisten järjestökumppaneiden kanssa. Kumppanuussopimukset laaditaan enintään neljän vuoden pituisina kokonaisuuksina. Tavoitteena kumppanuussopimuksilla on viedä eteenpäin hyvinvointialuestrategian ja palvelustrategian tavoitteita. Kumppanuussopimukseen neuvotellaan tapauskohtaisesti hyvinvointialueen ja kumppaniorganisaation sitoumukset sekä mittarit, joilla sopimuksen vaikuttavuutta seurataan

Nykytila ja esityksen perustiedot

Kumppanuussopimuksista on tullut hyvinvointialueelle kevään 2023 lukuisia kysymyksiä ja muita yhteydenottoja, joiden perusteella toiveet kumppanuudesta voidaan jakaa kahteen osaan: laaja-alaiseen kumppanuuteen ja hyvinvointialueen toiminnallista osallistumista johonkin toimintaan tai kehittämistyöhön osana kolmannelta osapuolelta haettavaa rahoitusta. Hyvinvointialueella ei ole toistaiseksi vakiintunutta prosessia kumppanuussopimusten käsittelemiseksi. Syksyn 2023 aikana rakennetaan prosessi, jolla kumppanuussopimuksia voidaan käsitellä järjestelmällisesti, avoimesti ja yhdenvertaisesti.

Avustusohjeessa kumppanuussopimukset käsittävät sekä euromääräistä tukea sisältävät kumppanuudet, että mahdollisuuden kumppanuussopimukseen ilman taloudellisia sitoumuksia. Keskeistä on yhteistyön linkittyminen hyvinvointialueen strategiisiin tavoitteisiin. Hankeavustukset sisältävät hyvinvointialueen osallistumisen sellaisten alueellista, kansallista tai EU - rahoitusta saavien hankkeiden ja projektien rahoittamiseen, jotka tukevat hyvinvointialueen strategian ja palvelustrategian toteutumista.

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin

Yksittäiseen rahoitushakuun osallistuminen ei vastaa kumppanuussopimusten tavoitetta pitkäjänteisestä strategisesta yhteistyöstä, vaikka rahoituksen hakeminen yhdessä voi kuulua osaksi laajempaa kumppanuussopimuksen mukaista yhteistyötä. Kumppanuussopimuksissa keskitytään laajaan ja pitkäjänteiseen yhteistyöhön, tärkeää ja merkityksellistä yhteistyötä rakentuu paljon myös kumppanuussopimusten ulkopuolelle.

Luontevampi tapa käsitellä yksittäisiä hakuja koskevia pyyntöjä ovat hankeavustukset. Tämä edellyttää, että osana syksyn 2023 aikana tapahtuvaa järjestöyhteistyön asiakirjan päivitystä hankeavustukset muotoillaan uusiksi siten että ne sisältävät myös toiminnallisen osallistumisen rahoitusta hakevaan hankkeeseen tai projektiin ilman suoria taloudellisia sitoumuksia. Syksyn 2023 aikana hyvinvointialueen Strateginen johtaminen ja järjestäminen palvelualueella kootaan työryhmä, joka käsittelee hankkeisiin ja projekteihin osallistumista sekä kumppanuussopimuksia. Työryhmän kokousaikataulu rytmitetään tiedossa olevien kansallisten ja kansainvälisten rahoitusten aikataulujen mukaisesti ja julkaistaan hyvaks.fi -sivustolla osana kumppanuussopimuksia ja hankeavustuksia koskevaa ohjeistusta.

Talous

Talousarviossa varataan määräraha strateginen johtaminen ja palveluiden järjestäminen palvelualueelle.

Palvelujohtajan ehdotus

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin käy keskustelun kumppanuussopimuksista ja merkitsee asian tiedoksi.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Järjestöfoorumi pidetään Kansalaistoimintakeskus Mataran Tourujoki-salissa 6.9.2023 klo 13 - 16.

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin

§ 25

Muut asiat

Julkinen

Diaarinumero

Hyvaks/1950/00.02.04/2023

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin 14.8.2023 § 25

Selostus asiasta

Kuntien kanssa käytävät neuvottelut

Laki hyvinvointialueesta 611/2021 (§14) velvoittaa hyvinvointialuetta käymään neuvottelut kuntien kanssa kerran valtuustokaudessa ja Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021 velvoittaa hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden neuvottelut kerran vuodessa.

Syksyllä 2023 neuvottelut toteutetaan kuntien kanssa samanaikaisesti ja kuntakohtaisesti. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen neuvotteluihin kutsutaan kunnissa teeman ympärillä toimivat työntekijät, järjestöt, yritykset ja seurakunnat.

Palvelujohtajan ehdotus

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin käy keskustelun järjestöjen roolista kuntakierroksella.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Lisäksi todettiin, että toimielimen seuraavat kokoukset pidetään 1.9.2023 klo 14:00 - 15:30 sekä 11.9.2023 klo 10:00 - 12:30.

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin

MUUTOKSENHAKUKIELTO

Hyvinvointialueesta annetun lain 141 §:n mukaan seuraavista päätöksistä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä aluevalitusta, koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa: § 17 - § 25.

OIKAISUVAATIMUSOHJEET

Oikaisuvaatimusoikeus ja -perusteet

Hyvinvointialueesta annetun lain 139.1 §:n mukaan seuraaviin päätöksiin tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen: -

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä hyvinvointialueen jäsen. Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa järjestettyjä tehtäviä koskevasta päätöksestä oikaisuvaatimuksen saa tehdä myös yhteistoimintaan osallinen hyvinvointialue ja sen jäsen. Oikaisuvaatimuksen voi tehdä sekä laillisuudesta tarkoituksenmukaisuusperustein.

Oikaisuvaatimusviranomainen ja -aika

Oikaisuvaatimusviranomainen, jolle oikaisuvaatimus tehdään: Keski-Suomen hyvinvointialue, Aluehallitus Kirjaamon yhteystiedot: Keski-Suomen hyvinvointialueen kirjaamo Hoitajantie 140620 Jyväskyläkirjaamo@hyvaks.fi Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus on toimitettava hyvinvointialueen kirjaamoon määräajan viimeisenä päivänä ennen kirjaamon aukioloajan päättymistä. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä. Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantoa asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, kolmantena päivänä viestin lähettämisestä. Hyvinvointialueen jäsenen sekä hyvinvointialueiden yhteistoimintaan osallisen hyvinvointialueen ja sen jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on pantu nähtäville yleiseen tietoverkkoon hyvinvointialueen verkkosivustolle.

Oikaisuvaatimuksen muoto ja sisältö

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava:

- päätös, johon haetaan oikaisua
 - miten päätöstä halutaan oikaistavaksi
-

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin

- millä perusteella oikaisua vaaditaan.

Oikaisuvaatimuksessa on lisäksi ilmoitettava tekijän nimi, kotikunta, postiosoite ja puhelinnumero.

Jos oikaisuvaatimuspäätös voidaan antaa tiedoksi sähköisenä viestinä, yhteystietona pyydetään ilmoittamaan myös sähköpostiosoite.

Pöytäkirja

Päätöstä koskevia pöytäkirjan otteita ja liitteitä voi pyytää hyvinvointialueen kirjaamosta.
